

Вірgilій РИЦЬКО

Virgil RIȚCO

**Народно-християнські свята
українців Добруджі**

**Sărbători popular-creștine
ale ucrainenilor din Dobrogea**

Редактор: **Іван РЕБОШАПКА**
Обкладинка та ілюстрації: **Михайло ТИМОШЕНКО**
Техноредагування: **Ірина МОЙСЕЙ**

Референти:
Іван Ребошাপка
Корнелій Ірод
Михайло Михайлюк

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RITSKO, VIRHILII

**Narodno-hrystyianski sviata ukrainsiv Dobrudzhi = Sărbători
popular-creștine ale ucrainenilor din Dobrogea / Virhili Ritsko - Virgil**
Rițco. - București : R.C.R. Editorial, 2017
ISBN 978-606-745-022-4

39

Наклад фінансований
СОЮЗОМ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Virgiliu PIȚCO

Virgil RIȚCO

**Народно-християнські свята
українців Добруджі**

**Sărbători popular-creștine
ale ucrainenilor din Dobrogea**

Видавництво RCR EDITORIAL

Бухарест – 2017

Вступне слово

У році свого славного 80-річчя (2017р.) випускник Сігетського українського ліцею, українського Бухарестського філологічного факультету (1957-1962), викладач ліцею з добруджанського міста Мачін, двомовний письменник, співробітник румунських добруджанських публікацій та постійний дописувач публікацій СУР-у, зокрема «Нашого голосу», єдиний син Добруджі, який ціложиттєво зайнявся дослідженням та осмисленням в наукових розвідках народної культури своїх однокраян (в статтях «Українська народна пісня в Добруджі», «Духовне життя українців Добруджі», «Різдво Христове в українців Добруджі», «Родильна обрядовість українців Добруджі», «Українське весілля в Добруджі», «Похоронний ритуал добруджанських українців» і ін.; у двомовній монографії «Трилогія життя» – «Trilogia vieții»), а також оприлюднюванням друкованими збірниками пісенної творчості українців Добруджі («Ой Дунаю, Дунаю», 1980; «Їхав козак за Дунай», 2005) та збірником українських пареміологічних зразків-прислів'їв та приказок («Скільки світу, стільки й дива», 2008), Віргілій Ріцько доповнив свій доробок книгою, що, напевно, свій «зародок» має у попередньо надрукованій статті «Духовне життя українців Добруджі», а саме – двомовною, можна б оцінити, своєрідною сакральньо-мирською хронікою цілорічної народної побутовості своїх однокровних у всеохопному плані «Народно-християнські свята українців Добруджі» – «Sărbători populare-creștine ale ucraienenilor din Dobrogea», написаною з любові до всього рідного, як це впливає з доданого до неї епіграфа, про-

читання якої зацікавленого лектора надто приємно вразить тим фактом, наскільки багатою була створена осмотичним поєднанням сакрального і мирського народна культура прашчурами, зберезувана дідами й батьками і, на превеликий жаль, як мало успадкували з неї сучасні, за виразом Шевченка, «препогані нащадки» в умовах чимраз помітнішої мовної асиміляції та інших причин.

Праця Віргілія Ріцька – це у деяких випадках майже «енциклопедія» давно узвичаєних в українських традиційних селах побутових дій в їх тісному поєднанні сакральних і мирських значень. Для «реконструкції» «енциклопедичної» картини традиційної української побутовості, бо праця таки є своєрідною «реконструкцією», Ріцько використовує різні методологічні підходи, адже ж в сучасному живому побуті можна зустрінути хіба що окремі «уламки» колишнього багатого ритуалу. Корисні інформації про все давнє ще зберігаються в пам'яті старожилів, отож сам автор зізнається, що про той чи інший звичай йому говорили ще в дитинстві його бабуса (!) чи дідуса, а то й батько чи брат батька. Деякі обрядові пісенні види, як, наприклад, веснянки й ін., вже нікому в наш час не вдалося записати в Добруджі. Для надолуження інформаційних недочетів автора вирішує існуюча література на цю тему.

Своєю фактурою праця належить до етнографії, яку румунський вчений професор Бухарестського університету Сіміон Мегедінць визначав як науку про співвідносини людини з навколишнім середовищем, чим якраз і є монографія «Народно-християнські свята українців Добруджі», яка типологічно своїми матеріалами та положеннями в певній мірі подібна до раніше написаних, наприклад, польським фольклористом Голембіовським (*Ł. Golębiowski, Lud Podolski, jego zwyczaje, zabobony*, Warszawa, 1830), російським фольклористом І. Снегіревим (*Русские протонародные праздники и суеверия*, Москва, 1837), поляком О. Кольбергом (*Oskar Kolberg, Lud, jego zwyczaje, sposób życia, podani, obřędy, gusła, zabawy, piśni, muzyka i tańce*, t. I-XII, 1856-

1887), чехом Зібртом (Č.Zibrt, *Staročeské výroční obyčeje*, Praha, 1889), видатним румунським фольклористом членом Румунської Академії Сіміоном Флорею Маріаном (S. Fl. Marian, *Sărbătorile la români*, vol. I, București, 1898). Подібна вона також і до новіших праць українських дослідників, наприклад, Степана Килимника (*Український рік у народних звичаях в історичному освітленні*, т. I-II, Вінніпег, 1955; київське перевидання Акціонерного товариства «Обереги», К., 1994) та Олекси Воропая (*Звичаї нашого народу*, Мюнхен, 1966; київське перевидання – АВПТ «Оберіг», 1993). Праця Ріцька типологічно подібна й до відомої праці авторитетного російського радянського вченого В. Проппа (*Русские аграрные праздники (Опыт историко-этнографического исследования)*, Ленінград, 1963). Будучи написаною в радянський час, у періоді боротьби проти релігії, в її вступі автор в дусі часу, формально, відзначає: «Найкращим методом поборювання релігійних пережитків у свідомості народних мас є наукове пояснення сільськогосподарських свят». В силу цього положення Пропп зауважує, що не всі російські сільськогосподарські народні свята пов'язані з релігією, а лише частина їх, що припадають на пам'ятні дні святої історії, як сповіщення народження Ісуса Христа (Свято Благовіщення), день Його народження (Різдво) та хрещення (Водохрещі), день воскресіння з мертвих (Великдень), день вознесіння на небо. Автор відзначає також, що ряд інших російських сільськогосподарських свят пов'язані з іменами таких святих, як свята Миколи (весняне і осіннє), Петра, Егора, Вери, Надії, Люби, Софії і ін.

Пам'ятні християнські свята, пов'язані з життям Ісуса Христа і святих Української Церкви, представлені і в праці Ріцька, який толкує їх по-сучасному, по-науковому і, на відміну від Проппа, подає обширні документовані екскурси-есе майже як в теологічних працях особливо про історичну особу Ісуса Христа і про визначних святих. Подібні екскурси меншого розміру наводяться і для днів празнування святих, для яких Ріцькові вдалося знайти

мало народних звичаїв у добруджанському побуті або й зовсім не знайшлося, але такі свята відзначаються добруджанськими українцями, і Віргілій Ріцько належно описав їх. Даний підхід автора – корисний, бо в такий спосіб читачеві подається повна інформація.

Відносна «енциклопедичність» даної праці (розуміється, і не без певних і зрозумілих у наш час «прогалин» побутовізму) полягає в тому, що до ряду головних християнських свят наводяться прикріплені до них цілі колоритні «палітри» звичаїв, повір'їв та магічних практик, якими в минулому передвіщався майбутній трудовий рік і напрошувалися: врожайність поля, благодать в господарствах людей, здоров'я господарям, щасливе одруження молодим особам у майбутньому році. Одночасно, відзначає Ріцько, неписаними «законами» усталеної звичаєвості вказувалися як допущені, так і заборонені поступи, дії, праці господареві та членам його сім'ї (господині, дівчині, парубкові), з чого випливає той факт, що в традиційних селах дотримування настанов звичаєвості було обов'язковим. Хто порушував неписані звичаєві «закони», той знеславлювався серед громадськості, міг був бути «покараним» громадою різними сільськими способами. Отже традиційна звичаєвість, окрім сакральньо-магічної, виконувала і суспільну функцію – збереження належного порядку в повсякденному побуті.

Корисним підходом Ріцька є й те, що в його праці представлені не лише народно-християнські свята і пов'язана з ними усна творчість, а й звичаєві «контексти» цих свят, як, наприклад, передвеликодній багатий на підготовчі дії Великий піст. Відповідні звичаєві «контексти» наведено і для інших свят.

Будучи написаною в наш час, у праці де-не-де вказуються і деякі оновлюючі елементи звичаєвості, як і спрощуючі її аспекти, тобто дії та магічні практики, які вже не виконуються.

Слід відзначити, що в замисленні української та румунської статейних версій автор думав про потенційного на тій чи іншій

мові читача і кожному з них подав відповідні інформації. Українськомовному читачеві він подав нормальні пояснення. А для румунськомовного читача – і додаткові інформації, як, наприклад, ту, що у варіантах новорічної пісні «Меланка» (ім'я, похідне від передноворічного свята Меланії, після якого наступного дня слідувало Свято Василя) зустрічається метафорична гра слів-омонімів: зменшена пестлива форма від власного імені *Василь* – це *Васильчик*, що є омонімом іменника загальної назви зілля *василька*, якого дівчина Меланка обіцяє сіяти, поливати і до церкви оздоблюватись ним, що прочитується як метафоричне вираження її прихильності до Василя-сподіваного жениха в наступному році. Цінні також авторові відзначення ряду румунських та українських фольклорних подібностей, можливо, і взаємовпливів.

Підсумкові зауваження так і напрошуються: «Народно-християнські свята українців Добруджі» – це перша у нашій фольклористиці монографія такого профілю. Донесенням у Добруджу української звичаєвості задунайські козаки поширили її ареал побутування. А в перекладі Віргілія Ріцька на румунську мову ця своєрідна сакрально-мирська хроніка трудового сільсько-господарського року розкриє співжителям-румунам не тільки її національне багатство, а й життєлюбну вдачу українця, його душу і готовність жити у повній злагоді зі всіма ближніми, згідно з морально-етичними загальнолюдськими принципами.

Іван Ребошанка

*Моїм покійним батькам
Марії та Петрові Ріцькам,
які першими навчили
мене любити свій край,
від щирого серця присвячую*

Автор

Частина І. **ЗИМА**

Partea I. **IARNĂ**

Андрій Первозванний

(30 листопада / 12 грудня)

Святий Андрій Первозванний (грецьк. Andreas, Andrieas – „мужній, хоробрий“) – один із 12-ти апостолів Ісуса Христа. Він був першим, який пішов вслід за Христом (звідки його епітет Первозванний), а потім привів до Нього свого рідного брата Петра.

Після зішестя Святого Духа на апостолів, Святий Андрій відправився проповідувати Слово Боже в східні країни. Він перейшов Малу Азію, Македонію, дійшов до Дунаю, перейшов узбережжя Чорного моря. Давні перекази свідчать, що він плавав вгору по Дніпру до місця, де тепер стоїть місто Київ, зупинившись під горами на березі Дніпра, де переночував. Вставши вранці, сказав учням, що були з ним: „Бачите ці гори? На цих горах засяє ласка Божа; буде великий город, і Бог збудує багато церков“. Вийшов на ці гори, поблагословив їх і поставив хрест, помолився Богові, зійшов з гори, на якій опісля постав Київ, і поплив угору Дніпром..“ (М. Возняк, *Українські перекази*, Львів, 1944, с. 5).

В традиції Румунської Православної Церкви і в свідомості румунського народу існує віра, що святий апостол Андрій являється хрестителем румунських земель (перш за все Добруджі). Святому Андрію приділяється і заслуга заснування невеликого селища Візантії на березі Босфора Православної Церкви. Це буде майбутній Константинополь (Царгород) – столиця Східної Римської імперії і центр Східного Православ'я.

Останє місто, в якому бував апостол Андрій, це Патри. Правитель Егеаст наказав розіп'яти апостола. Це відбулося в 62 році, а тип хреста, на якому був розіп'ятий апостол, широко відомий в європейській історії під назвою Андріївський хрест (по-рум. Crucea Sfântului Andrei).

Святий апостол Андрій проповідував Євангелію Христа в Добруджі. Ця історія збереглася живою віками в свідомості румунів. Добруджанські старожили пригадують собі й сьогодні про перехід апостола Андрія з палицею в руці по Добруджі. Так, священник Штефан Васілеску із села Іон Корвін повіту Констанца в 1935 році розповідав про печери, яких використовували як християнські церкви після проповідей святого апостола Андрія: „Велика печера вміщала біля 1000 овець, а мала (...) три – чотириста. Велика печера зроблена пізніше, після того, як число християн збільшилося і не було місця в малій. Це були їх церкви. Святий Андрій не затримався надовго, побув, доки навчив людей молитися...”

В іншій історії розповідається, що святий Андрій „боровся з холодними вітрами, які приносили сніг, зі звірами, особливо з вовками, тяжко пробивався лісами і чагарниками, які існували тоді у великій мірі в нашій країні і були житлами диких звірів”.

Збереглась до наших днів й історія, в якій згадується, що святий Андрій дійшов до Добруджанського краю, де люди були стривожені вовчими зграями, які водилися в чагарниках біля Дунаю. Маючи здатність лікувати, святий Андрій вилікував молитвою рани багатьом. Молитвою зав'язував роти вовкам, захищаючи людей і худобу. Всі вважали його святим і великим захисником.

Перебравши і охрестивши римлянський звичай, згідно з яким поздоровлялися на Новий Рік зеленими гілками маслин, в день святого Андрія добруджанці ставлять зелені гілки в посудину з водою, які тримають в теплій кімнаті до Нового року, коли гілки

розцвітають. Звичайно, ставлять по одній яблуневій, вишневій, грушевій гілці для кожного члена сім'ї. Якщо гілка, призначена певній особі, розцвіла, та особа матиме щастя.

Також в день святого Андрія насапають у миски чи тарілки пшеницю, яку весь час мочать. Чия пшениця виросте кращою, той буде здоровіший, і на Новий рік він доручає цю гарну озимину рідним.

Існує і такий звичай. На Андрія Первозванного ходять нічню до рік та озер послуховувати воду. Тиха вода віщує добру спокійну зиму. Шумна – морози, бурі та завірюхи.

Святий Андрій вважається захисником людей від злих духів (вовкулаків, примар). В Добруджі існує повір'я, що вовкулаки, які появляються вночі на святого Андрія, „це ті люди, які при житті клялися криво чи були чарівниками, а після смерті стали вовкулаками“.

Святий Андрій вважається „старшим над стадами скотини і звірів“ чи захисником скотини від звірів. Цей день святкують, щоб святий Андрій „оберігав стада худоби від звірів; щоб люди були обережені від вовків та інших звірів, від вовкулаків, щоб не наближались до них злі духи“.

В день святого Андрія обтирають вікна і димарі часником, і всі члени сім'ї їдять часник, який оберігає від злих сил.

Цього дня слідкують за місяцем: якщо місяць повний і небо ясне, то вважають, що зима буде волога. Якщо місяць повний, а небо хмарне, якщо паде дощ або сніг, то зимою випадуть великі сніги.

З давніх-давен у ніч на Андрія дівчата ворожили. Вони вірили, що „Андрієва ніч“ допоможе їм пізнати свою долю – дізнатися, чи вийдуть заміж, а чи доведеться знову діувати цілий рік.

Бігали попід вікна слухати: підбігали під вікно до тієї хати, де багато дітей, і слухали. В хаті діти гралися. Мати сварила їх, наприклад:

– Сядь, Василю!

Дівчина відбігала сердита від вікна, бо почула „сядь“, а це означало, що вона сидітиме ще „в дівках цілий рік“.

Під вікном іншої хати інша дівчина чула, як господиня наказувала синові:

– Іди, Грицю, коням сіна дай!

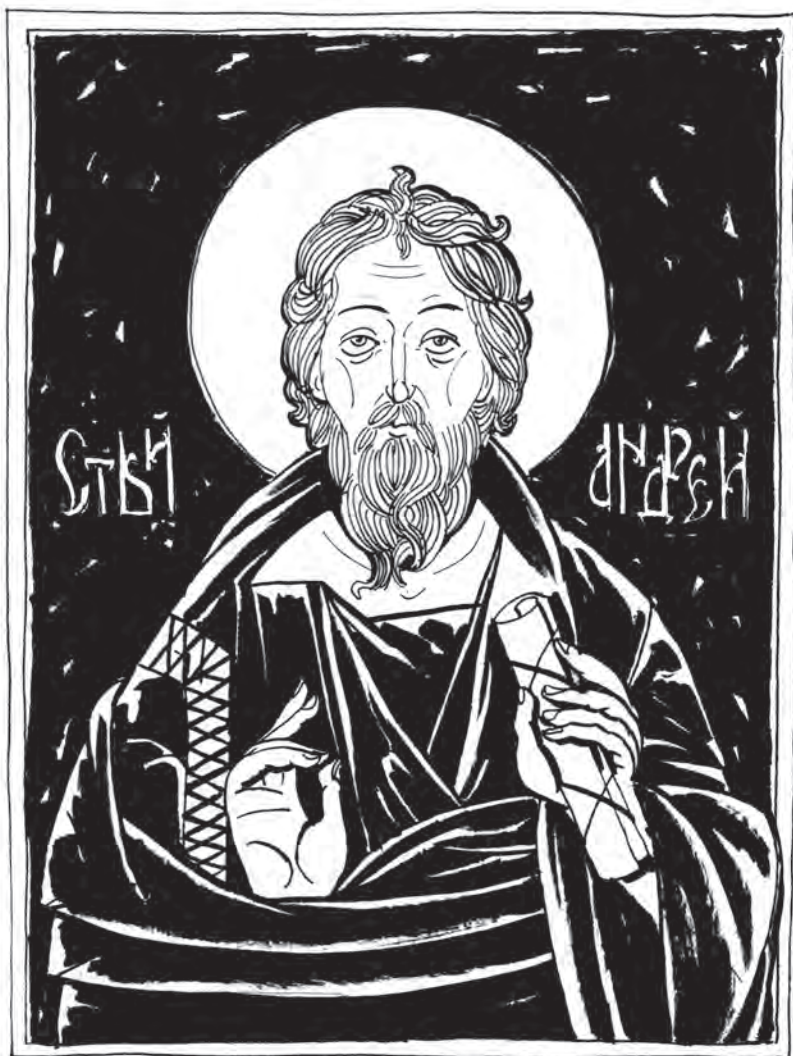
Це був добрий знак, бо промовлене слово „іди“ передвіщало весілля. Дівчата цікавилися і тим, хто буде їхнім чоловіком?

Бігали до річки, набирали намулу з дна, приносили до хати і уважно його розглядали. Якщо там був кусочок заліза чи цвях – чоловік буде ковалем, якщо тріска – він буде теслярем, скло – склярем, шкіра – шевцем, пісок – мулярем, а якщо крім землі, немає нічого – то чоловік буде хліборобом.

Ворожили ще й так: брали півня і курку, зв’язували їх до купи хвостами і накривали решетом, щоб заспокоїлися. За якийсь час випускали їх з-під решета і слідкували за тим, хто кого перетягне. Якщо півень перетягав курку, то вважалося, що „чоловік буде верхнім“, а якщо курка півня – то жінка буде верховодити.

Так дівчата вгадували свою долю в ніч під Андрія.

Свято Андрія вважають початком зими.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Sfântul Apostol Andrei

(30 noiembrie / 13 decembrie)

Fiu al pescarului Iona din Betsaida Galileii, Sfântul Andrei este „cel dintâi chemat“ la apostolat, fiind frate cu Simon, mai târziu Petru. Înainte de a fi Apostol al Domnului, a fost ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul.

A doua zi după Botezul lui Iisus în apa Iordanului, și-a auzit dascălul spunând: „Iată-l pe Mielul lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatul lumii!“ Lăsându-l pe Ioan, Andrei îl urmează pe Hristos, zicându-i fratelui său Petru: „L-am găsit pe Mesia, care se tâlcuiește Hristos“. Astfel îl atrage și pe Petru să-L urmeze. Iată de ce mai este numit și Apostolul cel dintâi chemat al Domnului.

Din acea zi, Sfântul Andrei L-a urmat pe Mântuitor, însoțindu-L pe drumurile Țării Sfinte, adăpându-se din izvorul nesecat al dumnezeieștilor învățături ale Izbăvitorului. A fost martor al faptelor deosebite săvârșite de Domnul, al credinței noi întemeiate de Hristos, a văzut Patimile Acestuia, vărsând multe lacrimi la moartea Lui pentru spălarea păcatelor noastre, întărindu-și credința în ziua învierii.

Biserica ne spune că, după înălțarea Domnului la cer, prin tragere la sorți, apostolii au mers în toată lumea, propovăduind creștinismul.

Sfântului Andrei soarta i-a hărăzit să cutreiere Bitinia, Bizanțul, Turcia, Macedonia – ținuturile din jurul Mării Negre, până la Dunăre, Sciția (Dobrogea de astăzi) și Crimeea. În fiecare din aceste locuri a zăbovit, răbdând împotriviri și nevoi. Pe toate le-a învins, cu ajutorul

lui Hristos. În cele din urmă în Bizanț, apoi în ținutul Peloponezului, reușind să atragă mulți credincioși.

Tradiția spune că a navigat pe Nipru în sus, până la locul unde astăzi se află Kievul. Oprindu-se la poalele dealurilor, le-a spus învățăcelilor săi: „Pe aceste coline va străluci bunătatea lui Dumnezeu, va fi un oraș mare și Dumnezeu va construi multe biserici“. Urcând pe aceste dealuri, le-a binecuvântat, a ridicat o cruce, închinându-se Domnului, apoi a coborât pe locul unde a apărut, peste vreme, Kievul. „Și a navigat în sus pe Nipru“ (M. Vozneac, *Ukrainski perecazy*, Lviv, 1944, p. 5).

Sfântului Andrei i se atribuie meritul înființării unui sat și a unei biserici pe malul Bosforului. Acesta va fi viitorul Constantinopol (Țarigrad), capitala Imperiului Roman de Răsărit și a Ortodoxismului Răsăritean. Ultimul oraș vizitat de apostolul Andrei a fost

Patras, lângă Corint, unde și-a găsit sfârșitul, fiind răstignit cu capul în jos, pe o cruce în formă de X care a primit denumirea de „Crucea Sfântului Andrei“.

În tradiția Bisericii Ortodoxe Române și în conștiința poporului există credința că acest sfânt este cel care a creștinat pământul românesc, propovăduind Evanghelia lui Hristos, în primul rând în Dobrogea. Este un adevăr păstrat viu în conștiința românilor. În memoria bătrânilor este pomenită trecerea apostolului Andrei, cu toiagul său, prin pământul întâi creștinat.

Preotul Ștefan Vasilescu din comuna Ion Corvin, județul Constanța, amintește, în anul 1935, în scrierile sale, de peșterile transformate de către Sfântul Apostol Andrei în biserici creștine. Pentru rugăciune și reculegere erau folosite locuri retrase din păduri sau grotlele unor stânci. Un astfel de loc cunoscut și astăzi ca „Peșteră a Sfântului Apostol Andrei“, se află la circa 4 km sud-est de șoseaua Constanța – Ostrov, în apropierea localității Ion Corvin. Peștera este orientată cu fața spre răsărit. Se păstrează și astăzi piatra care a servit drept altar. Lespedea de piatră are incizată, pe toate fețele, Sfânta Cruce. Prima încăpere a peșterii

reprezintă pronaosul. Trecerea spre naos se face printr-o ușă. Aici, pe partea stângă, se află o scobitură în piatră, loc pentru candelă și alte obiecte liturgice. Altarul, semicircular, e dominat de o turlă în formă cilindrică. Deasupra peșterii se întinde o pădure. Acest loc de rugăciune și viețuire duhovnicească, folosit de Sfântul Apostol Andrei și ucenicii săi, a devenit o adevărată lavră. Peștera reprezintă, simbolic, Bethleemul românesc, pentru că aici s-a născut, pentru strămoșii noștri și urmașii lor, creștinismul, prin propovăduirea Evangheliei de către „cel dintâi chemat la apostolat“. La circa 50 de metri, la vest de peșteră, se găsesc 9 izvoare. Potrivit tradiției, Sfântul boteza în pârâul care se forma din strângerea apelor acestora. Izvoarele există și astăzi, având cea mai bună apă din Dobrogea.

Într-una din legende se spune că Sfântul Andrei s-a luptat cu vânturile reci ce aduceau zăpadă, cu fiarele și mai ales cu lupii, care prădau venind din păduri și lăstărișuri. În aceste locuri, oamenii erau atacați de haitele de lupi ce sălășluiau prin tufișurile de la Dunăre. Sfântul Andrei avea darul de vindecător. A tămăduit mulți oameni prin rugăciuni. Tot prin rugăciuni lega gura lupilor, ocrotind animalele și oamenii.

Preluând obiceiul roman, conform căruia cunoscuții se felicitau de Anul Nou cu ramuri verzi de măslin, în această zi dobrogenii pun în apă ramuri de pomi fructiferi și le țin în camere calde până în prima zi a anului, când mugurii se desfac. Pot fi ramuri de măr, păr sau vișin, destinate fiecărui membru al familiei. Dacă ramura menită unei persoane va înflori, înseamnă că, în anul respectiv, cel căruia îi era dedicată, va avea mult noroc.

În ziua Sfântului Andrei se pune, în străchini sau farfurii, grâu care e udat tot timpul. Persoana al cărei grâu răsare mai frumos, va fi sănătoasă și „de Anul Nou îl va da celor dragi“.

Există și un alt obicei. În noaptea Sfântului Andrei se merge la râu sau lac, să se asculte apa. Dacă e liniștită, iarna va fi blândă. Apa învolburată prevestește un anotimp rece, cu geruri și viscole.

~~~~~  
Sfântul Andrei este considerat apărătorul oamenilor de duhurile rele (fantomе, strigoi, năluci). În Dobrogea, se crede că strigoi „sunt acei oameni care în timpul vieții au jurat strâmb ori s-au ocupat cu vrăji“. Sfântul este considerat „mai marele turmelor de vite și al fiarelor, sau ocrotitorul vitelor și fiarelor“. Ziua Sfântului Andrei trebuie sărbătorită pentru ca el să apere turmele de vite de fiarele sălbatice, iar ființele omenești de strigoi și de duhurile rele. Din acest motiv, se freacă cu usturoi ferestrele și hornurile caselor.

Se urmărește luna. Dacă e plină și cerul e senin, se spune că iarna va fi umedă. În caz că cerul e noros, ori dacă plouă sau ninge, iarna va fi cu zăpezi mari.

Sărbătoarea Sfântului Andrei este considerată începutul iernii.

În trecut, în noaptea Sfântului Andrei, fetele practicau diverse obiceiuri, fiind încredințate că acestea le vor ajuta să-și cunoască viitorul (dacă se vor mărita sau nu în acel an). Pentru a ști cine-i va fi soț, fata alerga la râu și lua mâl de pe fundul acestuia, acasă îl cerceta cu atenție. Dacă găsea o bucată de fier sau vreun cui, credea că soțul va fi fierar, de găsea o surcică – sortitul va fi tâmplar, o sticlă – va fi sticlar, piele – va fi cizmar, iar dacă nu găsea nimic ci doar pământ – viitorul soț va fi agricultor.

Soarta viitoare se mai putea ghici și astfel: un cocoș și o găină erau legați de cozi, acoperiți cu ciur și lăsați să se liniștească. După un timp, se ridica ciurul, urmărindu-se care trage mai tare. Dacă biruia găina, femeia va avea ultimul cuvânt. Și invers.

Astăzi ne întrebăm cu îngăduință dacă aceste obiceiuri aveau un anume temei.

Important pentru etnologie este faptul că ele se regăsesc și în repertoriul datinelor etnicii ucrainene din Dobrogea, îmbogățind-o prin farmecul lor tradițional.

## **Святого Миколая**

**(6 / 19 грудня)**

Спаситель Микола (грецьк. Nicolas < нікаа – „побідить“ + laos „народ“ = „переможний народ“), народився в Патре Лікійської області. Він ще з дня свого народження показав людям світ своєї майбутньої слави великого чудотворця. Його мати Нона, після народження відразу зацілилася від болі. Новонароджений молодець ще в купелі хрещення простояв на ногах три години, ніким не піддержаний, чим віддав честь Пресвятій Трійці. Славним і тернистим був шлях Святого Миколи. Він дуже рано здобув досвід у питаннях віри. Будучи священиком, виявляв велике милосердя, ішов на поміч страдаючим, роздавав все майно бідним. Особливо відмітним в його житті є епізод спасіння трьох молодих, засуджених на смерть губернатором Евстафієм, спасіння трьох бідних дівчат від віддання в публічний дім незамітним викиненням в двір хати трьох кошельок з грішми для їх приданого. Після смерті архієпископа Іоанна святий Микола був

обраний єпископом Лікейським, але, як і раніше, він залишився великим подвижником. При імператорі Діоклеціані був закритий в тюрму, а за імператора Константина – повернутий до попереднього стану. Був активним учасником I Веселенського Собору (325 р., Нікелія), де відкрито викривав Арія. Помер біля 345 – 351 рр. 6 грудня. Святкується він теж 9 травня, день перенесення його мощей в Бари.

В народі Святий Микола вважається другим, після Бога, заступником. Він – покровитель землеробства і скотарства, хазяїн земних вод, покровитель мореплавців і рибалок, милостивий, святий захисник від усіх хвороб і нещастя.

Свято Миколи – один з найулюбленіших празників. Його добре серце, чутливість до неволі і терпіння ближніх, повсякчасне бажання допомагати тим, хто потребує, знайшли відгомін у добрій українській душі.

В народних легендах та переказах Святий Микола охороняє людей від стихійного лиха, а найбільше – від води. Тому рибалки в своїх хатах мають образ Святого Миколи.

В одній з легенд про Святого Миколу розповідається, що він – Чудотворець, на небі не сидить, а на землі, людям помагає. Не так, як Касіян, який, одягнувшись в панича, пішов до Бога жалітися на людей: „Вони, – сказав він, – Миколу шанують, на його ім'я церкви будують, а мене й не згадують!“

Бог вислухав Касіяна та, звертаючись до янголів, наказав: „Покличте мені Святого Миколу. Скажіть, щоб зараз прийшов!“

– Нема його на небі! – відповіли янголи.

– А де ж він?

– Пішов на Чорне море людей рятувати! – Підожди, – каже Бог Касіянові, – Микола прийде, тоді поговоримо!– Після якогось часу Бог знову посилає янголів за Святим Миколаєм.

– Нема його, – кажуть янголи, – на землі людей від пожежі рятує!

Третій раз посилає Бог янголів за Святим Миколаєм.

– Нема його, – кажуть янголи, – він кайдани розбиває, козаків з турецької неволі визволяє!

Аж за четвертим разом прибув Святий Миколай і став перед Богом у старій свиті, підперезаний мотузком, чоботи в болоті і руки в грязі.

– Де ти був? – питає Бог, – а Святий Миколай Йому відповідає:







– Помагав мужикові воза з болота витягнути!

– Ось бач, – каже Бог Касіянові, – за що його люди шанують?

Він на небі не сидить, на землі діло робить, а ти паном прибрався і тут, на небі, кутки обтираєш. Іди од мене!.. Будуть тебе люди боятись, але не будуть шанувати.

### Життя і дива Святого Миколи

В Лікейських краях, в кріпості Петрари, в заможній сім'ї народилась дитина, яку батьки назвали Микола, що означає „переможець народу“. Коли діти його віку гралися, Микола вчився, молився і постив. Помагав бідним дітям, даючи їм книжки, пера, таблички і все те, що їм було потрібно для навчання. Тому діти дуже любили його.

Дядько Миколи, єпископ, спонукав його батьків допомогти хлопцеві стати пастирем людей. Після смерті батьків, відчуваючись близьким до церкви, він рішуче роздав все своє майно бідним.

Під час панування Діокліціана і Максиміліана, запеклих борців проти християнських принципів, Микола був обраний архієреєм. За проповідування Божого слова був ув'язненим. Тільки після їх смерті Миколу звільнив імператор Константин. Хоч потерпів у тюрмі, він виявився лагідною, доброю, милостивою людиною, мудрим і смиренным. Був нещасним батьком, бідним, милостивим захисником, ласкавим з тими, які плакали, помічником покинутих і великим творцем добра для всіх.

Існує розповідь про бідного чоловіка, який мав трьох дівчат, але, не маючи нічого, подумав віддати дівчат для розкоші мужчин. Почувши це, Святий Микола рішив допомогти йому. Одного вечора підійшов до хати бідного і кинув через вікно гаманець із золотими грішми. Найшовши гаманець, старий подякував Богові і попросив показати, хто його благодійник. Отриманими

грішми він віддав заміж першу дочку. Через якийсь час знову так трапилося: Святий Микола кинув через вікно другий гаманець з грішми. З цими грішми старий віддав другу дівчину. Відтоді старик щовечора стеріг, щоб міг почути, коли прийде творець добра. Святий Микола і цього разу зробив так, як і раніше, дійшов до хати старого, кинув гаманець з грішми і пішов собі спокійно додому. Бідняк побіг за ним, догнав, впізнав і кинувся до його ніг, цілуючи їх і промовляючи подяку рятувальнику, помагачеві і спасителю душ.

Коли святий подорожував до Палестини, щоб відвідати ті місця, де проходив Ісус Христос, на морі здійнявся сильний вітер, хвилі готові були поглинути корабель. Тоді Святий Микола промовив молитву – і море затихло. Після бурі матрос виліз на верх щогли, а коли хотів злізти – упав і помер. Святий Микола помолився і воскресив його.

Іншим дивом Святого Миколи було врятування трьох людей від смертної кари. Дійшовши до місця, де повинна була відбутися страта і побачивши їх із зв'язаними руками, босими, з покритими і похиленими до землі лицами, дожидаючи смерті, Святий Микола, стурбований страхітним видовищем, ввійшов поміж люди, вихопив шаблю з рук ката, кинув її, а людей розв'язав, нікого не боячись.

Багато чудес зробив Святий Микола, допомагаючи тим, хто був в небезпеці, звільнюючи засуджених на смерть, виліковуючи сліпих, глухих, німих; він допомагав бідним побороти скруту і годував голодних.

Помер 6 грудня 343 року, будучи оточений янголами і святими, тому що був великим благодійником. За все це він отримав від Бога дар зцілення людей від хвороб і безсилля.

Під час правління імператора Алексія Комніна, в 1087 році турки напали на місто Міра, де був похоронений Святий Микола. Щоб не опоганити могилу, християни перенесли його прах до Барі (Італія) 22 травня (за старим стилем). Один

~~~~~  
палець Святого Миколи знаходиться в бухарестській церкві Biserica Sf. Gheorghe Nou.

В нашому краї Святий Микола вважається і покровителем дітей. День Святого Миколи – це дійсно дитячий день. Увечері напередодні свята діти чистять черевики і ставлять їх при вході, щоб вранці знайти в них подарунки від Святого Миколи за свою зразкову поведінку. Непосидам і бешкетникам Святий Микола приносить і прутики.

Ось кілька народних приказок-прикмет:

На Миколи та й ніколи.

Хвали зиму після Миколи!

Після Миколи сніг вкриє поле.

Sfântul Niçolaie

(6 / 19 decembrie)

Potrivit legendelor, Sfântul Nicolaie a trăit la sfârșitul secolului al III-lea – începutul secolului al IV-lea, după Hristos, în timpul tiranilor împărați Dioclețian și Maximilian (284-305). Numele de Nicolae se traduce prin „ocrotitorul poporului, biruitorul răului“. S-a născut în Myra, o localitate din Turcia actuală. Nou născutul, fără să fie sprijinit, în timpul botezului a stat în picioare timp de trei ore.

La 17 ani, era deja preot. Tânărul părinte se remarca printr-o bunătate fără margini și prin puterea credinței sale. Fiind cu frica lui Dumnezeu, cinstind creștinătatea și propovăduind cu îndrăzneală dreapta credință, a fost prins de maimarii cetății Lichiei și pus la osândă și cazne. L-au închis în temniță împreună cu alți creștini.

Odată cu urcarea pe tron a împăratului Constantin, cei închiși au fost eliberați. Printre ei a fost slobozit și marele Nicolae, care a plecat la Myra. În timpul Sinodului de la Niceea, Sfântului Nicolae i s-a dat darul facerii de minuni. Astfel, scoate din temniță trei năpăstuiți, care, auzind că sunt osândiți pe nedrept, îl cheamă pe sfânt în ajutor. Dornic să-i ajute, i se arată în vis împăratului Constantin, înștiințându-l că sunt nevinovați. Erau pârați din invidie. Așa au fost izbăviți din primejdia tăierii. Prin numeroasele sale minuni, păstorea dumnezeiește pe dreptcredinciosul său popor. Legenda spune că sfântul provenea dintr-o familie bogată. După moartea părinților săi, și-a donat întreaga avere oamenilor săraci.

Una din minunile sale reprezintă salvarea de la înec a unui dreptcredincios. Era un om oarecare din Constantinopol, cu frică de Dumnezeu

și credincios în Hristos, iubitor de sfânt. Având treabă în altă țară, s-a dus și s-a rugat la biserica acestuia din urmă, și-a luat ziua bună de la rude și prieteni, intrând în corabie. La nouă ceasuri din noapte s-a trezit odată cu corăbierii ce întindeau pânzele, datorită schimbării vântului. S-a împiedicat și a căzut în mare. Fiind întuneric și vântul împingând înaintea corabia, nu putea să fie salvat. Aflându-se în larg, a strigat: „Sfinte Nicolae, ajută-mă!“ Cu surprindere se trezi în mijlocul casei. Auzindu-i glasul, cei ai casei și vecinii, au aprins luminile. Apa de mare se scurgea din hainele lui. El le-a zis: „O, fraților, ce este aceasta ce văd? Știu bine că ieri la nouă ceasuri, când mi-am luat ziua bună de la voi toți, intrând în corabie, am purces la drum că aveam vânt bun. Am mers câțva timp, iar când am fost la a doua și a treia strajă din noapte, adică la nouă ceasuri, m-am dus pentru apă și m-am împiedecat de corăbier, căzând peste bord. L-am chemat pe Sfântul Nicolae întru ajutor, iar acum nu știu unde mă aflu. Spuneți-mi voi, că eu mi-am ieșit din fire și sunt uimit“. Dezbrăcându-și hainele de pe care șiroia apa, schimbându-se, s-a dus la biserica Sfântul Nicolae, petrecându-și cealaltă parte din noapte, căzând cu lacrimi și rugăciuni la icoana sfântului. În vremea utreniei toți au aflat minunea. Vestea ajunse la urechile împăratului și patriarhului de atunci. Chemat în fața acestora, istorisește întâmplarea. Toți au strigat într-un glas: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale!“ Și exemplele ar putea continua.

Ajuns la adânci bătrâneți, s-a mutat la Domnul. Moare pe 6 decembrie înconjurat de îngeri și sfinți. Nu uită nici după moarte turma sa, ajutându-i pe cei nevoiași, izbăvind-i pe cei aflați în primejdii și în nevoi. Încă și astăzi Dumnezeu, prin mijlocirea lui, face minuni pentru cei ce se roagă adevărat, cu neîndoită credință.

Din anul 1087, luna mai timp de 9 zile, moaștele sfântului se află la Bari, în sudul Italiei, aduse fiind din Myra, ca să nu cadă în mâinile musulmanilor. Aici vin credincioșii din toate părțile creștinătății să se roage la moaștele sfântului. Un deget de la mâna Sf. Nicolae se află la Biserica Sf. Gheorghe Nou din București.

În popor circulă o serie de legende.

Una dintre întâmplările care a stat la baza mitului lui Moș Nicolae, este povestea celor trei surori ajutate de sfânt.

Fetele aveau pețitori. Dar fiindcă tatăl lor era foarte sărac, niciuna nu avea zestre. Din această cauză nu puteau să se mărite. Episcopul Nicolae s-a hotărât să le ajute. Când fata cea mare era în pragul măritişului, Sfântul Nicolae a aruncat, noaptea, în casă un sac cu aur. I-a venit sorocul celei de a doua. Primi şi ea, în mod misterios, un sac cu aur. Când veni vremea măritişului celei mici, tatăl se hotărâ să afle cine este cel care-i ajută fetele. A rămas treaz peste noapte. De data aceasta, urcându-se pe acoperiş, sfântul a aruncat cel de al treilea sac prin coşul sobei. Sacul „de zestre“ a căzut într-o şosetă pusă la uscat. Cum tatăl fetelor văzu ce s-a întâmplat, sfântul l-a rugat să păstreze secretul. Întâmplător toţi au aflat de minune. De atunci de fiecare dată când cineva primeşte un cadou „fără expeditor“, îi mulţumeşte Moşului Nicolae. Din legendă s-a născut cunoscutul obicei de a se pune şoseta, mai nou, ghetuţele la uşă, pentru primirea cadoului meritat. Acest obicei este larg răspândit şi la noi în Dobrogea. În noaptea de ajun, copiii-şi curăţă încălţăminte, o pun la uşă, aşteptând darurile moşului. Celor neascultători moşul le aduce o nuieluşă.

Sărbătoarea Sfântului Nicolae este unul dintre cele mai iubite praznice. Inima lui bună, sensibilă la nevoile celor apropiaţi, cu dorinţa continuă de a veni în ajutor şi-a găsit reflectarea şi în sufletul ucrainenilor.

În legendele şi poveştile din popor, Sfântul Nicolae îi apără pe oameni de cataclisme, mai ales pe apă. Iată de ce pescarilor şi marinarilor nu le lipseşte din casă icoana sfântului. Este stăpânul apelor. Milostivul apără oamenii de boli şi necazuri. Este considerat ocrotitorul agriculturii şi al creşterii animalelor.

O altă legendă spune că Sfântul Nicolae, făcătorul de minuni nu stă în ceruri, ci pe pământ, ajutându-i pe oameni. Este opusul Sfântului Casian, care, îmbrăcat în haine boiereşti, s-a prezentat în faţa bunului Dumnezeu, jeluindu-se de oameni:

– Ei, – zise Casian, – pe Nicolae îl respectă, îi construiesc biserici. Pe mine nici nu mă amintesc!

Dumnezeu l-a ascultat, adresându-se, apoi, îngerilor:

– Chemăți-l la mine pe Sfântul Nicolae. Spuneți-i să vină îndată.

– Nu este în cer! – au răspuns îngerii.

– Da' unde este?

– A plecat pe Marea Neagră să salveze niște oameni!

– Mai așteaptă, – îi spuse Domnul lui Casian. – Când Nicolae va veni, atunci vom vorbi!

După un timp, Dumnezeu îi trimite din nou pe îngeri după Sfânt.

– Nu-i, – răspund îngerii. – Sparge cătușele cazacilor ucraineni, ajutându-i să se elibereze din sclavia turcească!

Abia a treia oară a apărut sfântul, înfățișându-se înaintea Domnului într-o haină ponosită, încins cu o sfoară, în cizme pline de noroi și cu mâinile murdare.

– Unde ai fost? – îl întrebă Dumnezeu. Sfântul îi răspunse:

– L-am ajutat pe un țăran să-și scoată căruța din noroi.

– Iată, vezi, – îi spuse Domnul Sfântului Casian, – de ce îl iubesc și-l respectă oamenii? El nu stă în cer. Își face treburile pe pământ, iar tu te-ai gătit aici, în cer, te-ai făcut boier aici și stai. Pleacă de la mine. Oamenii se vor teme de tine, dar nu te vor respecta.

O altă legendă spune că sfântul călătorea spre Palestina, ca să viziteze locurile pe unde a trecut Iisus Hristos. Pe mare, apără o furtună puternică. Valurile erau gata să înghită corabia. Atunci Sfântul Nicolae rosti o rugăciune și marea se liniști. După furtună, unul dintre marinari urcă în vârful catargului. La coborâre căzu și muri. Sfântul se închină și-l învie.

Ajuns într-un loc în care trebuia să se execute condamnarea la moarte, și văzându-i pe condamnați cum își așteaptă sfârșitul, fiind impresionat de imaginea groaznică, înșfăcă sabia din mâna călăului, o aruncă, dezlegă condamnații, nefiindu-i teamă de nimeni.

Prin multe minuni au fost salvați oamenii aflați în primejdii. Sfântul îi elibera pe cei pedepsiți, îi vindeca pe orbi, pe cei flămânzi îi sătura.

Să amintim câteva zicale populare:

„Nu lăuda iarna, decât după Sfântul Nicolae“.

„După Nicolae Sfântul, omățul acoperă câmpul“.

Різдво Христове

(25 грудня / 7 січня)

Настала зима. Перший сніг давно вже упав, наступили й морози. Добруджанські долини і пагорби стали білими-білими, наче хтось покритв їх велетенським білим простиралом. Деревата одягли білі плаття і стоять, наче зачаровані. Здається, що зараз-зараз у танок підуть. Дожидають музики.

В слободі всі господарські роботи закінчено. Господарі лагодили сани, їздили до млина та готувалися до Різдва Христового...

Господині пряли, ткали, а дівчата вишивали і щоранку вмивалися „першим снігом“ та втиралися червоною китайкою – „щоб були рожеві лица“. Парубки допомагали батькам, а у вільний час заважали дівчатам вишивати.

Час летів, так минали п'ять тижнів різдвяного посту і наступало Різдво Христове. Воно починало і починає зі Святим вечором.

З давніх-давен українці старалися і стараються створити в цей день дух багатства, щастя, миру і спокою в своєму домі.

Господиня вставала ще вдосвіта і приступала до роботи. Спочатку вона розпалювала вогонь у печі. Потім засукувала рукави і заходилась готувати дванадцять святвечірніх страв. Число приготовлених страв пов'язане з числом апостолів Господа, які брали участь у Тайній вечері. Їй допомагали діти, а найбільше – старша дочка. Для приготування цієї багатой і пісної вечері господиня використовувала найголовніші плоди поля,

городу і саду. Так, вона готувала узвар, варила горох, квасолю, смажила капусту, рибу, ліпила вареники, готувала картоплю, гриби, кашу, голубці з пшоном, коржі з маком та кутю з товченої пшениці.

Тут треба гадати, що не завжди і не всі господині готували по дванадцять страв на Святий вечір. Бувало, що готували по п'ять-шість страв. Але кутя і узвар не бракували на жодному святковому столі.

Коли господиня поралася біля печі, господар напував, годував і підстелював худобі. Якщо випадав сніг, відкидав його від хати, розчищав стежки і оглядав господарство. Все, що є в господарстві, повинно зустріти Святий вечір на своєму місці. Ніщо не може бути в цей день забуте. Всі члени родини повинні бути вдома. „Боже, схорони, – кажуть люди, – десь заночувати в цю ніч, цілий рік будеш блукати по світу“. В цей день добре помирися з ворогами, щоб в новому році було мирно і в хаті, і поза хатою.

В цей турботливий день не снідають, обходяться і без обіду. Постять цілий день аж до вечері, лише дітям дозволяють дещо з'їсти в обідній час.

Надвечір починають готувати домашній вівтар. Господар вносить сніп пшениці та сіна, останнім часом приносять тільки сіно. Переступивши поріг, він скидає шапку і вітається з господинею. Потім хреститься і віншує родину, бажаючи всім щастя і здоров'я. Господар підносить сіно над столом, ставить його на покутті та під іконами.

Цього таємничого вечора господарі магічними діями захищають своє господарство від „злих сил“ не тільки на цей вечір, а й на весь господарський рік. Господар і господиня з хлібом, медом та маком обходять двір, комори, та обкурюють все ладаном. Біля сараю (обори), де стоять корови, господиня посипає насінням дикого маку – „щоб відьми, визбируючи його, не могли б приступити до худоби“. Після обходу господарства

господар „зарубує“ поріг, щоб звір не міг переступити його.

У хаті господиня кладе під скатерку на усі чотири кути стола по головці часнику – „щоб злу силу відігнати“.

На сіно, намощене на покутті, „невинна дитина“ (до семи років) кладе три калачі, грудку солі і ставить велику свічку. Мати і дочка виставляють на стіл тарілки з кутею та узваром.

Вечеряти починають тільки після того, як зійде вечірня зоря. Вона сповіщає всім людям про чудо – народження Сина Божого. Тоді до хати входить батько і урочисто сповіщає родині, що Святий вечір почався, бо на небі засіяла вечірня зоря. Перед вечерею господар повинен нагодувати худобу і „запросити гостей“. Він бере миску, підходить до столу і набирає по кілька ложок кожної страви. Господиня дає йому ще хліба і миску з медом. З усіма „дарами“ він виходить надвір і дає їсти собаці, потім входить у стайню. Тут, взявши хліб в руки, підходить до кожної тварини і благословляє її, тричі торкаючи голови хлібом.

– Благословлю тебе святим хлібом і закликаю на тебе добро, щоб ти звіра не боялася, грому не лякалася, щоб минали тебе чорні напасті.

Поблагословивши, він бере миску з медом і малює хрестик між очима кожної тварини. Після цього господар висипає з миски вечерю в корито, кришить туди хліба, досипає борошна чи висівки, все це добре перемішує і роздає усім тваринам. Тим часом господиня годує кутею курей, качок, гусей.

Свята вечеря – це спільна вечеря всього роду. До миски з кутею господар приліплює запалену свічку. Взявши миску обома руками, обходить тричі, „за сонцем“, навколо столу. Потім ставить миску на стіл, стає на коліна перед іконами і молиться за померлі душі. Жінка і діти наслідують батька і всі моляться. Після цього родина починає вечеряти. Спочатку їдять кутю, потім голубці, вареники, смажену рибу, капусту, – все, що було приготовлене, запиваючи узваром. Сьогодні страви запивають не тільки узваром, а й вином.

За віруванням наших предків, гість на Святий вечір приносить щастя в дім.

Першу ложку куті господар підкидав до стелі – „щоб так ягнята стрибали, як ця пшениця скаче від землі до стелі!“ Другу ложку куті підкидав, – „щоб телята рикали так, як це зерно стрибає від землі до стелі“, а третю – „щоб бджоли роїлися“.

Якщо син під час вечері чхне, батько дарує йому лоша, бо це знак, що козаком буде. Якщо дівчина чхне, то це знак, що вона в господині збирається, і батько їй теля дарує – „на щастя“.

На Святий вечір діти і молодь носять вечерю до своїх старших близьких родичів. Онуки – до баби і діда, племінники – до дядини і дядька, хрещеники – до хрещених батьків.

Це відбувається так: діти йдуть до хресних батьків, чи до діда й баби, з вузликом. Вузлик готує мати: на тканий рушничок ставить тарілку з голубцями, варениками, по трохи з інших страв, поверх тарілки – три калачі величиною тарілки, потім зав'язує рушник і подає дітям. Діти відправляються з вузликом до старших родичів. Підійшовши до хати, стукають у двері. Переступаючи поріг, хлопчик скидає шапку і говорить:

– Добрий вечір, з Святим вечором, будьте здорові! Просили тато й мама, і ми вас просимо на Святу вечерю. Натє вам вечерю!

Хрещена мати бере з дитячих рук вузлик і ставить на покуття. Роздягає своїх хрещеників і садовить за стіл, частуючи солодкою кутею і всіма стравами. В той час, коли діти вечеряють, хрещена мати розв'язує вузлик і міняє дещо з вузлика: бере вареник і ставить голубця або міняє один з трьох калачів. Обряд заміни калача символізує згоду миритися і прощати якісь непорозуміння, сварки, які були між родичами на протязі року. Звичайно, дітей наділяють гостинцями: горіхами, яблуками, калачиками, дають і кілька дрібних монет і навіть дрібні подарунки: хусточку, панчішки, рукавички і т. п.

Повечерявши, дітям повертають вузлик, вони прощаються і йдуть далі до інших родичів, де ритуал повторюється.

І так, обійшовши всіх старших родичів, нарешті вони відносять вечерю бабі-повитусі. Вона відбирає з вузлика по одному калачикові. Потім діти відправляються додому з повними торбинами гостинців і продуктів.

Наступного дня, в перший день Різдва вранці всі йдуть до церкви на Божу службу. На обід запрошують рідних і близьких, або самі йдуть до родичів в гості. В гостях їдять найсмачніші страви і запивають вином, колядують, а пізніше співають українські народні пісні.

В українців Добруджі різдвяні святкування починаються з 6 січня. Увечері першого дня Різдва Христового – коляда. Слово „колядка“ походить від назви Нового Року у римлян – Calende Januariae, що припадав на тиждень після великих сатурналій, у другій половині грудня місяця. Ця чужа назва „коляда“, що сплелася із старослов'янським празником зимового повороту сонця і пізніше перейшла на наше зимове новоріччя, вказує на сильні греко-римські впливи в чорноморсько-дунайській добі (IV-IX віки), коли українська колонізація досягла берегів Чорного моря і Дунаю, де вона зустрілася безпосередньо з греко-римським світом (Філарет Коллеса, „Українська усна словесність“, Львів, 1938, с. 38).

Надвечір дітвора вже колядує під вікнами:

Біга теличка

Через борозничку

Та до дядька в двір.

Я тобі, дядьку,

Заколядую,

Дайте пиріг.

Як не дасте пирога,

Возьму вола за рога,

І кобилку за чупринку

Та поведу на могилку.

Із могилки

Та в ярок,
Дайте, дядьку,
Пиріжок.
Добрий вечір!

Або:

Коляден, коляден,
А я у батька один.
А ви, дядьку, не дивуйте,
Та сто франок подаруйте!

Коляд, коляд, колядниця,
Добра з медом паляниця,
А без меду не така,
Дайте, дядьку, п'ятака!

Колядую, колядую,
Де ковбаси чую,
Там переночую.

Я маленький хлопчик,
Виліз на стовпчик,
На дудочці граю,
Христос ся рождає!

Я дівчина маленька,
Спідничка рябенька,
Чобітки коркові,
Будьте з празником здорові!

Коли смеркає, починають колядувати парубки. Якщо діти колядують тільки в родичів, близьких і сусідів, то парубки колядують по всіх хатах слободи.

Молодь, переважно хлопці, збираються заздалегідь, щоб вивчити колядки і підготуватися до свята. Колядники збираються групами і обирають старшого – „березу“. Береза керує групою колядників і має при собі дзвінок.

Колядки складають окремий цикл величальних пісень. Вони відрізняються жанровою своєрідністю, урочисто-піднесеним тоном, емоційним забарвленням.

В колядках використовуються порівняння, протиставлення та художні паралелізми.

Кажуть, що колядки за своїм походженням є позацерковним звичаєм, який існував задовго до прийняття християнства. У колядках милосердне і співчутливе божество спускається на землю, відвідує бідні оселі і щедро дарує достаток і щастя:

Прилетіла ластівка
Під віконце щебетать:
Вийди, вийди, хозяїне,
Подивися на кошару,
Чи всі вівці покотились,
А ягнятка каплаушки
Скачуть попід ушки.

Чи дома, дома цей пан господар?
А пан господар собі був дома,
Ще й сидить на кінець стола,
А на тім столі три кубки стоять:
В одному кубку – медок солодкий,
В другому кубку – багрове пивце,
В третім кубку – зелене винце.
Медок-солодок – на челядочку,
Багрове пивце – на колядочку,
Зелене винце – та й до церкви,
Та й до церкви, [ба й до] пристолу.

Коло пристола – святий Микола,
В дзвони дзвонить та Бога молитъ.
На райських дверях сам Господь стоїть,
Сам Господь стоїть, три служби служитъ:
Першу службочку за господаря,
За господаря, за пана Івана,
Другу службочку – за господиню,
За господиню, на ім'я Марію,
Третю службочку – за челядочку,
За челядочку, за сина й дочку.

В основі ряду добруджанських колядок лежить Святе Письмо, а саме легенда про народження Христа:

Ой, ідемо ми на роження
Божого Сина,
Що Його єдиного народила
Діва Марія.
А уродився Син Ісус Христос
Із Дівії пані,
Щоб не дознались вражі жидова
Божої тайни.
Тільки узнали три анголи,
З неба злетіли
Темної ночі, ясної звізди
Христос славнювший

А у городі, в Русалимі,
Там диво стало,
Що мале Дитя народжене
Весь світ осіяло.
Ой, осіяло небо і землю,
Ще й нові цвіти,

Щоб Бог радував
Весь мир хрещений,
Ще й мале Дитя.
А ви, люди християни,
Моліться Богу
Та ударте низькі поклони
В Його пристолу.

Інша колядка на цю ж тему:
Пресвята Варвара,
Пресвята Варвара
Церкву змалювала.
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,
Що днесь народився.
А у первім віконці –
Сходе ясне Сонце,
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,
Що днесь народився.
А в другім віконці –
Сходе ясний Місяць,
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,
Що днесь народився.
А в третім віконці –
Янголи літають,
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,
Що днесь народився.
Янголи літають, Бога величають,
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,

Що днесь народився.
На престол сідають,
Бога величають,
Радуйся,
Радуйся, Земле, і Ти, Сину Божий,
Що днесь народився.

Ходячи від хати до хати, парубки-колядники, з дозволу господаря, заходили до хати та, скидаючи шапки, ставали перед образами і колядували:

Нова радість стала,
Яка не бувала:
Звізда ясна над вертепом
Увесь світ осіяла.
Де Христос родився,
Там світ просвітився,
І пастушки з ягнятками
Перед Божим Дитятком
На коліна припадають:
Ой, ти, Царю, наш Царю,
Ти небесний Владарю,
Пошли, Боже, літа многі
Цього дому господарю.
Щоб хліб родився,
Щоб скот плодився,
Щоб цей пан господар
Нічим не журился.

За таку колядку господар давав калача та й запрошував всю ватагу до столу як бажаних гостей. Вип'ють по чарці, закусять — довго не сидять, бо мають обійти всю слободу. Коли колядникам давали калач, гостинець чи гроші, міхоноша

збирав отримані продукти і гроші, а „береза“ брав у руки калач і промовляв:

Який цей хліб,
Житній чи пшеничний,
Такий наш пан
Чесний та величний
Перед панами,
Перед господарями,
Перед милим Богом
Християнським,
Перед військом
Государським.
А ви, колядники,
Скидайте шапочки
Та кричіть, як бички:
Дай, Боже!

Колядки – це один з найдавніших жанрів народної творчості. З відомих в Добруджі можна згадати такі колядки: „Діва Марія із Русалиму йшла“, „На святій горі“, „Слава Богу рожденому“, „Добрий вечір“ і т. п. Колядкова поезія багата і різноманітна, вона має глибоке коріння в українській історії, в побутових особливостях нашого народу, в ній невичерпне багатство поетичних образів.

На другий і третій день Різдва, зранку, люди ходили і ходять до церкви на Божу службу. По обіді та й увечері зустрічаються з рідними та друзями за столом, накритим найсмачнішими стравами, горілкою та вином, де пригощаються, співають народні пісні, а то й танцюють, одним словом – забавляються.

Crăciunul

25 decembrie / 7 ianuarie

În această zi sfântă trăim fapta cu cea mai adâncă semnificație: ascuns în pruncul Iisus, Dumnezeu se face om, ca pe oameni să-i îndumnezeiască.

La început, omul a fost făcut după chipul și asemănarea Sa. Acest lucru fiind făcut din dorința de a-l cerceta pe om. Și aceasta, deoarece fiecare dintre noi ascunde în ființa sa o sfâșietoare taină. Neascultarea de Dumnezeu a strămoșului Adam și înșelăciunea cea din început a diavolului ne-au prins în lanțul păcatului, a stricăciunii, a rătăcirii. Așa a intrat în lume răul, păcatul și moartea. Sânt cauzele căderii noastre din slava lui Dumnezeu și lipșirii de hrana cea sfântă a Raiului, a nașterii din stricăciune și vieții lovită de moarte.

Golit fiind de slava lui Dumnezeu, vrăjmașul a început prin înșelăciuni să ne înstrăineze cu totul de Acesta, prin războaie, furtișaguri, desfrânări, închinări la idoli, urmărind să ne facă pe toți vrăjmași ai Domnului. Dumnezeu n-a mai putut suporta să ne vadă căzuți în atâta prăpastie de rele și nenorociri. De aceea S-a pogorât pentru cercetarea noastră, ascunzându-se într-un trup de om, în pântecul cinstit și preacurat al Maicii Domnului, în trup omenesc. A vrut ca din acest trup, ca un soare ascuns de nori, să lumineze și să îndumnezeiască cu lumina Sa, cu a Sa dumnezeire. A împrumutat de la noi trupul omenesc, aducându-ne în schimb împărtășire din viața firii Lui.

Puteri de viață sfântă și îndumnezeită ne dă într-adevăr Domnul Iisus Hristos, prin moartea lui pe cruce și prin învierea Lui, prin trupul și sângele Lui, din Sfânta Împărtășanie, într-un cuvânt, prin

această milostivă, atotcuprinzătoare și tainică pogorâre de haruri a venirii Lui în lumea noastră. Sfinții Părinți spun: la Crăciun, Dumnezeu S-a făcut prunc de om, ca pe om să-l facă Dumnezeu.

Conceput ca om, dar zămislit din Duhul Sfânt, Fecioara Maria nu era decât o punte de trecere a lui Dumnezeu pe pământ.

În acele zile, poporul evreu era sub stăpânire romană. Roma „cetatea eternă“ nu știa că într-un ținut necunoscut supus ei se va naște un nou împărat ce va întemeia cea mai uriașă și de neînvins împărăție.

Evangelhia lui Luca spune că: s-a primit poruncă de la Cezarul Augustus ca fiecare să se înscrie în cetatea sa de baștină. Împlinind porunca, Iosif și Maria au plecat să se înscrie la Betleem. Distanța dintre Nazaret și Betleem este de aproape 150 km. La sosirea lor, orașelul era plin de oaspeți, veniți în același scop. Cei ajunși devreme se adăpostiră sub streășina caselor sau acoperământul vreunui han. Ajunși mai târziu, n-au găsit niciun loc. Pe drumul spre Hebron, o lumină licări în întuneric. Apropiindu-se de ea, au găsit în staulul de vite, strânși în jurul focului, păstori ce vorbeau despre grijile zilei și nevoile turmei. Împărțiră sălașul sărăcăcios cu cei doi drumeți. În iesle aranjară un pat pentru Fecioara Maria. Focul pâlpâia în vatră. Păstorii adormiră. Era o noapte liniștită, plină de vrajă. Tăcerea vestea pogorârea cerului și a lui Dumnezeu pe pământ, aducând pace și mântuire.

Venise sorocul. Minunea se petrecu. Fecioara Maria născu pe Fiul său. L-a înfășat și L-a culcat în iesle. Cel născut era aureolat de lumina măreției cerești, iar îngerul Domnului zise:

„Nu vă temeți: căci iată vă binevestesc vouă bucuria mare care va fi pentru tot poporul.

Căci vi s-a născut azi Mântuitorul, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David“ (Luca 2, 10-11).

Un murmur de glasuri neauzite, nerostite până atunci, s-au auzit: „Mărire întu cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire“.

Impresionați de măreția momentului neobișnuit la nașterea unei făpturi, păstorii îngenuncheară, plecând capetele în fața Celui Nou Născut. Închinându-se primii lui Iisus, n-au știut că Pruncului i se vor închina toate veacurile.

Tabloul era măreț: un staul simplu, o iesle săracă, păstori plini de uimire, o stea strălucitoare deasupra staulului, bătrânul Iosif privind cu uimire dar și cu bucurie, Fecioara Maria privind cu dragoste de mamă pe Cel Născut. Amintindu-ne imnul de laudă al îngerilor, ne putem imagina icoana ce evoca începutul slobozirii noastre din robia păcatului, naștere întâmpinată de creștinătate în fiecare an. Vestind pacea și înțelegerea în lume, ni s-a arătat că înțelegerea celui venit era pacea și înlăturarea vrajbei, a pricinilor ce ne despart în scurtul nostru popas pământesc. Ce puțin a fost înțeles acest mesaj. Inimile noastre sângerează în cele patru zări ale pământului.

Ce reprezenta steaua într-o lume plină de păcat, necredincioasă, roasă de vicii? Acest miracol înfricoșa lumea păgână. Călăuziți de ea, cei trei magi de pe țărmurile Mării Caspice au plecat în căutarea ei, prosternându-se în fața Noului Născut și aducându-I daruri împărătești. I-au adus aur, ca omenirea să nu uite niciodată că nimeni nu a urât bogăția și nu a condamnat-o mai mult decât Iisus.

I-au adus smirnă și tămâie nu pentru că prin mireasmă ar fi risipit mirosul staulului, ci pentru că magilor li s-a descoperit crudul sfârșit pe la Golgota. Acolo Iisus va fi uns cu darurile lor.

Conceput ca om, dar zămislit din Duhul Sfânt, Fecioara Maria nu era decât o punte de trecere a lui Dumnezeu pe pământ.

Ghicatori în stele, magii s-au prosternat în fața Pruncului din staul. Vroiau probabil să ne spună că oricât de mare ar fi înțelepciunea noastră, n-ar putea depăși pe cea adusă de Noul Născut.

În acea noapte numai regele Iudeii nu se bucura. Era plin de ură pentru Noul Născut pe care nici nu-L văzuse. Se temea de semnul ceresc, urzind o nouă crimă.

Irod îi chemă pe magi aflând de la ei în ce vreme s-a arătat steaua. Trimițându-i la Betleem, le-a spus să cerceteze totul despre Prunc, să-i vestească unde e, pentru a putea să I se închine și el.

Steaua îi conduse până ajunseră, oprindu-se deasupra acestui loc. Magii fură sfătuiți de un înger să nu se întoarcă la curtea lui Irod. Luând altă cale, s-au întors în țara lor.

Poruncă asemănătoare primi și bătrânul Iosif. Fu sfătuit să fugă imediat în Egipt cu Sfânta Maria și Pruncul. Să rămână acolo până când tot îngerul îl va vesti. Aceasta pentru că Irod vroia să caute Pruncul pentru a-L ucide.

Era evident că mâna lui Dumnezeu era deasupra Pruncului a cărui viață era în mare primejdie.

În acea noapte întreaga fire, cutremurată de măreția Betleemului, se plecă smerită asupra celui mai sărac leagăn din lume, din care Copilul sfânt, Fiul lui Dumnezeu, zâmbea împăciuitor și blând. Se cuvine să îngenunchem și noi, aducând darurile rugăciunii și credinței noastre.

De 2000 de ani această minune străbate sufletul, chemându-ne la creștineasca prăznuire, înfiorându-ne cu dumnezeiasca strălucire a mărețului praznic.

Obiceiuri de Crăciun.

Crăciunul este principala sărbătoare a anotimpului zăpezilor. Este decembrie. De obicei, totul se acoperă cu o mantie albă. Câmpiile, văile, dealurile sunt îmbrăcate în straie lucitoare de sărbătoare. Pomii desfrunziți își apleacă ramurile sub povara omătului. Sunt geruri mari.

În sat, terminând muncile câmpului, gospodarii robotesc în jurul casei: își repară săniile, merg la moară să transforme boabele de grâu în făină, îngrijesc animalele, pregătesc cele necesare sărbătorii Crăciunului. De real folos le sunt flăcări.

Gospodinele fac ultimele «retușuri» pentru ca locuința lor să strălucească de curățenie. Torc, împletesc, țes lucruri necesare învingerii asprimii anotimpului. Fetele își ajută mamele, iar seara se

întâlnesc, brodează, cântă, întrecându-se în hărnicie. Flăcăii participă și ei, spunând snoave, încercând să le stânjenească. Dimineața se spală cu zăpadă, se șterg cu o basma roșie, „ca să aibă obrații roșii“.

Pe nesimțite se scurg cele cinci săptămâni din post. Vine Crăciunul. 6 ianuarie este Seara Sfântă. Fiul lui Dumnezeu a venit, prin nașterea cea din Fecioară. Nu există niciun lucru mai fericit și mai mântuitor ca acesta. Este minunea cea mai mare făcută de Dumnezeu, de la începutul lumii. Îngerii propovăduiesc taina, iar steaua vestește pământului pe Împăratul ceresc. Păstorii aleargă să vadă Pruncul. Magii, cu daruri împărătești, I se închină, iar îngerii Îl laudă pe Dumnezeu.

Cu ce Îl putem răsplăti pe Domnul pentru câte ne-a dat nouă? Mai întâi, să ne înveselim. Este răspunsul dat Domnului pentru toate darurile primite. Răspundem prin viața creștinească de fii ai lui Dumnezeu.

Din cele mai vechi timpuri, ucrainenii se străduiesc să instituie o atmosferă de bunăstare, fericire, pace, liniște sufletească în casa lor. Copiii sunt fascinați de aceste obiceiuri.

Treaba din Ajun începe dimineața devreme. Se aprinde focul. Pentru masa de seară, trebuie pregătite 12 feluri de mâncare. Numărul este legat de cel al apostolilor, care au participat la Cina cea de Taină. Gospodina este ajutată de copii, mai ales de fiica cea mare. Sunt folosite cele mai importante roade ale câmpului, grădinii și livezii. Bogata cină este de post. Se pregătește *uzvarul* (compot de fructe uscate), se fierbe fasolea, mazărea, se călește varza, se prăjește peștele, se fac colțunași cu umplutură de post, cartofi, ciuperci, pilaf, sarmale cu păsat, turte cu mac și *cutea* din grâu (un fel de colivă cu zeamă).

Nu toate gospodinele pregătesc cele 12 feluri pentru Sfânta Cină. De obicei, doar 5-6. Obligatorii sunt cutea și uzvarul.

Treaba gospodarului este de a adăpa, hrăni și schimba așternutul vitelor. Dacă ninge, curăță zăpada de pe lângă casă și face cărări. Se îngrijește de mersul bun al întregii activități. În această seară,

nimic nu trebuie să fie înstrăinat. Totul trebuie să se găsească la locul obișnuit.

Toți membrii familiei trebuie să fie acasă. Oamenii spun: «Dumnezeu să te ferească să înnoptezi altundeva, pentru că tot anul vei rătăci prin lume».

Este momentul să te împaci cu cei certați, pentru ca în casă și în afara ei să fie pace în anul viitor.

În această zi, se postește până seara. Copiilor li se permite să mănânce câte ceva în jurul prânzului.

Când se întunecă, începe pregătirea „altarului“ casei. Se aduce un snop de grâu și un braț de fân. În zilele noastre, se folosește doar fânul. Trecând pragul casei, gospodarul își scoate căciula și-și salută soția. Apoi se închină și-și felicită întreaga familie, urându-le tuturor sănătate și fericire. Fânul adus, este pus deasupra mesei, într-un colț, aproape de icoană.

Prin acțiuni magice, în această „tainică“ seară, gospodarii își ocrotesc gospodăriile de „duhurile rele“, pentru întregul an ce va veni.

Cei doi soți, cu pâine, miere și mac, ocolesc curtea, cămărilor, afumându-le cu tămâie. Lângă grajd, unde-s adăpostite vitele, gospodina aruncă sămânță de mac sălbatec „ca adunându-l, vrăjitoarele nu vor putea să se apropie de vite“. După ce se termină ritualul, gospodarul crestează pragul, ca să nu fie trecut de fiarele sălbătice.

În toate cele patru colțuri ale mesei din casa mare, sub fața de masă se pune câte o căpățână de usturoi, pentru a goni spiritele rele.

Peste fânul de sub icoană, un „copil curat“ (până la 7 ani) pune trei colaci, o bucată de sare și o lumânare mare. Pe masă sunt aduse farfuriile cu uzvar și cutea.

Cina începe după ce răsare luceafărul de seară, ce le vestește oamenilor minunea cea mare, Nașterea Fiului lui Dumnezeu. Este momentul când tatăl anunță începerea Sfintei Seri.

Înainte acestui moment, sunt hrănite vitele și sunt „invitați oaspeții“. Capul familiei ia o strachină, se apropie de masă, punând

câteva linguri din fiecare fel. Soția-i dăruiește soțului o pâine și o strachină cu miere. Cu toate „darurile“ ies amândoi afară. I se dă hrană câinelui, apoi se intră în grajd. Având pâinea primită în mână, gospodarul se apropie de fiecare animal. Îl binecuvântează de trei ori, îi atinge capul zicând: „Te binecuvântează cu sfânta pâine. Îți dau tot binele, ca tu să nu te temi de fiare, să nu te sperii de tunet, să te ocolească nenorocirile“. Luând strachina cu miere, face semnul crucii între ochii fiecărei vite. Toarnă strachina cu cină, fărâmițează pâinea, adaugă făina și tărața, le amestecă bine, împărțindu-le tuturor animalelor. O parte din cutea este folosită de gospodină pentru hrănirea păsărilor de curte.

Sfânta Cină este deci comună pentru întreaga familie sau întregul neam. Intrați în casă după ritualul amintit, capul familiei ia strachina cu cutea, lipește de margine o lumânare pe care o aprinde. O ridică de pe masă cu ambele mâini, ocolește masa de trei ori „după soare“, apoi o pune la loc. Se așează în genunchi în fața icoanelor și se închină pentru sufletele celor adormiți. Membrii familiei se închină și ei.

Începe cina. Prima lingură din cutea gospodarul o aruncă „ca astfel să sară mieii, cum sare acest grâu de la pământ în tavan“. A doua lingură o aruncă „pentru ca vițeei să ragă ca aceste boabe, ce sar din tavan“. A treia lingură aruncată – „ca albinele să roiască“.

Se consumă mai întâi cutea. Urmează apoi sarmalele, colțunașii, peștele prăjit, varza, la urmă se consumă uzvarul. Astăzi se bea și vin. Oaspeții de la Sfânta Cină, după credința strămoșilor noștri, aduc fericire în casă.

Dacă fiul strănută în timpul cinei, va primi din partea tatălui un mânz, semn că el va deveni cazac. Dacă fata strănută, înseamnă că în curând va deveni gospodină. Tata îi dăruiește un vițel, „pentru fericire“.

În această seară, tinerii duc cina la rudele mai mari, mai apropiate. Nepoții merg la bunici, la mătuși și unchi, finii la nași

etc. Ritualul constă în: la nașii de botez sau la bunici se merge cu o bocceluță pregătită de mama. Pe un ștergar se pune o farfurie, în care se găsesc 2-3 sarmale, colțunași, alte feluri de mâncare și trei colaci deasupra. Ștergarul legat este dat copiilor. Ei pleacă cu bocceluța la cei mai vârstnici. Ajunși acolo, bat la ușă. Odată intrați, băiețelul își scoate căciula și zice: „Bună seara! De Sfânta Cină cu sănătate! Vă invită tata, mama și noi vă invităm la Sfânta Cină. Poftim cina!“ Gazda ia bocceluța și o pune sub icoană. Dă jos hainele groase de pe micii musafiri, îi poștește la masă, invitându-i să servească din cutea dulce și din celelalte feluri de mâncare. În timp ce copiii servesc cina, gazda dezleagă bocceluța schimbând ceva din conținutul ei: poate lua o sarma punând în loc colțunași sau înlocuiește un colac. Schimbarea colacului semnifică acordul de împăcare, de iertare a unor neînțelegeri, certuri, ce au avut loc în timpul anului. Este un schimb de cină. De obicei, copiii primesc daruri: nuci, mere, covrigi, bani mărunți, o batistă, ciorapi, mănuși etc. După ce au cinat, li se restituie bocceluța. Copiii își iau rămas bun de la bunici și merg pe la alte rude. Ritualul se repetă. Ultima oprire se face la moașa bătrână, care ia din bocceluță un colac. Cu trăistuțele pline de daruri, cu năsucul și obrăjorii roșii de ger, copiii se îndreaptă fericiți spre casă.

În dimineața primei zile de Crăciun, se merge la slujba de la biserică. La prânz, sunt invitate rudele, vecinii, ori se merge în ospetie. La masă, se servesc cele mai bune și alese bucate însoțite de vin. Spre sfârșit, mesenii încep să colinde și să interpreteze minunate cântece populare ucrainene.

În Dobrogea, sărbătorile Crăciunului încep pe 6 ianuarie, iar pe 7 se colindă. Cuvântul „colind“ provine de la romani. Calende Ianuarie era cu o săptămână după marile saturnalii, în a doua jumătate a lunii decembrie. Este o denumire străină, care s-a împletit cu sărbătoarea vechilor slavi, a rotației de iarnă a soarelui. Mai târziu, s-a trecut la noul an de iarnă al nostru arătând marele influențe greco-romane în zona Mării Negre și a Dunării, din Secolul IV-IX, când colonizarea

~~~~~
ucraineană a ajuns pe aceste meleaguri, întâlnindu-se nemijlocit cu această influență.

Spre seară, copiii colindă la ferestre:

O junincă alerga
Peste brazde se uita,
La unchiu-n curte intra:
Unchiule, de-i zice da,
Ție îți voi colinda.
Un colac de nu mi-i da,
Boul de coarne ți-oi lua,
Și cu iapa oi pleca.
Și le voi duce pe movilă
Într-o râpă fără milă.
Dați-mi, unchiule,
Un colac.
Bună seara!

(Hamcearca)

Sau:

Colindător, colindător,
Sunt la tata un fecior.
Iar dumneata, unchiule, nu te mira
Că o sută de franci mi-i da!

Colindiță, colind, colinda,
Bună-i cu miere plăcinta.
Fără miere nu-i așa,
Dați-mi, unchiule,
De cinci lei moneda.

Sunt încă băiat mic,
M-am urcat pe stâlp un pic,

La fluier să doinesc,
Nașterea lui Hristos
S-o vestesc.

Eu sunt doar o fetiță,
Fusta îmi este pestriță,
Ciubotele din scoarță,
Plătiți-mi colindița,
Boier dumneavoastră.
(Ciucurova)

Când se întunecă, încep să colinde flăcăii. Copiii colindă numai la rude, apropiați și vecini, iar flăcăii la toate casele din sat.

Tineretul, mai ales băieții, se adună din timp să învețe colinde și să se pregătească de sărbători. Ei își aleg conducătorul – „Bereza“. El conduce grupul de colindători. Au și clopoței.

Colindele sunt un ciclu de cântece de slavă, de preamărire. Se remarcă prin tonul sărbătoresc și un colorit emoțional.

În colinde, sunt folosite comparațiile, antitezele, paralelismele și imagini artistice, specifice lor.

Se crede că datina colindatului reprezintă un obicei, care a existat cu mult înaintea apariției creștinismului. În colinde, milostivul și binevoitorul Dumnezeu coboară pe pământ, vizitează casele sărace și mărinimos dăruiește bunăstare și fericire:

În zbor rândunica a venit
La fereastr-a ciripit:
Ieși, gospodare, afară
Și te uită în coșară:
Oile tale au fâtat,
Și meluțile- au zburdat.
(Telița)

Sau:

Gospodare, ești acasă?
Domnul gospodar e-acasă,
El mi-și șade-n cap de masă.
Pe masă îs trei cupe pline:
Una e numai cu miere,
Într-a doua-i băutură purpurie,
Într-atreia-i razachie, –
La colindători dulce să fie.
Clopotele bat mereu
Și-l roagă pe Dumnezeu
La ușile raiului,
Împăratul cerului.
Trei slujbe Domnul slujește:
Prima, de peste an,
Îi pentru gospodar,
Pentru domnul Ivan.
A doua-i pentru gospodină,
Pe nume Marină.
A treia-i pentru popor,
Pentru mulțime,
Pentru fată și fecior.

(Caraorman)

La baza colindelor ucrainene din Dobrogea, se află Cartea Sfântă,
legenda despre nașterea lui Hristos:

Noi mergem mereu
La nașterea Fiului lui Dumnezeu,
Fecioara Maria din Duh a conceput,
Pe El unicul L-a născut.
S-a născut Iisus în iarnă

Din Sfânta Fecioară Doamnă.
Să nu afle evreul rău
Taina sfântă a lui Dumnezeu.
Doar trei magi au zburat
Și pe Domnul L-au aflat.
Iar în noaptea-ntunecată
Era steaua luminată,
Hristos pe care-L slăvim,
În oraș, în Ierusalim.
Acolo s-a produs minunea
Că micul Copil pe lume venea.
A luminat toată lumea,
Pământul și cerul cuprindea.
Dalbe zori,
Păcatul să-l scuture
Din lumea creștină,
Prin micul Copil,
Iar voi, oameni creștinați
Și de Dumnezeu lăsați,
Închinați-vă lui Dumnezeu
Și faceți mătăanii mereu,
La altarul lui
Slujind Domnului.

(Ciucurova)

Iată încă un colind pe această temă:

Preasfânta Varvara ne-a onorat, –
O biserică a pictat.
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.
Biserica a pictat,

Cu trei turle aurite.
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.
În prima fereastră privim,
Cum răsare soarele senin.
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.
Iar în a doua fereastră, vecină,
Răsare luna senină.
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.
Prin a treia fereastră privim afară
Cum îngerii zboară.
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.
În altar se așează și gândesc
Cum pe Dumnezeu îl preamăresc,
Bucură-te,
Bucură-te, Pământ, și Tu, Fiul Domnului,
Că s-a născut Pruncul Sfânt.

(Ciucurova)

Mergând prin tot satul, flăcăii-colindători, cu voia gospodarului, intră în casă și, descoperindu-se, încep să colinde în fața icoanelor:

O nouă bucurie a venit,
Cum nu s-a mai pomenit.
Steaua strălucitoare venită din haos

Tot pământul l-a luminat,
Unde s-a născut Hristos,
Acolo lumea s-a bucurat.
Și păstorii cu mieii veneau
În fața Copilului lui Dumnezeu
În genunchi cădeau:
Tu, Împărate, Împăratul nostru,
Tu, cerescule stăpân-astu,
Dăruiește, Doamne, ani mulți
Acestei case a gospodarului,
Ca cerealele să rodească,
Vitele să se înmulțească,
Ca cest domn-gospodar muncit
De nimic să nu fie mâhnit.

(Lunca)

Pentru că l-au colindat, gospodarul le dă un colac și-i invită la masă, ca pe niște oaspeți îndelung așteptați. Îi servește cu un păhărel de horilcă și-i invită să consume din bucatele pregătite de gospodină. Flăcăii nu zăbovesc mult, căci au de colindat tot satul.

Darurile primite sunt adunate într-un sac. Se strâng și bani.

Colacul dat, este luat de „bereza“ care spune:

Cum este această pâine,
De secară sau de grâne,
Așa-i domnul nostru
Cinstit și măreț
Înaintea domnilor,
Înaintea gospodarilor,
În fața Domnului iubit,
De creștinătate dorit.
Iar, voi, colindători,
Ridicați căciulile, feciori,

Ca tăurașii să strigați,
Pe Domnul să-L invocați:
Dă, Doamne!

Colindele reprezintă unul din cele mai vechi genuri ale creației populare. În Dobrogea, colindele mai des întâlnite sunt: „Fecioara Maria venea din Ierusalim“, „Pe muntele sfânt“, „Slavă Domnului născut“, „Bună seara!“ și altele. Poezia colindului este bogată și variată. Are rădăcini adânci în istoria ucraineană, în obiceiurile specifice poporului nostru, reprezentând o sursă inepuizabilă de bogăție folclorică.

A doua și a treia zi de Crăciun, oamenii participă la slujba religioasă. După amiază și seara, se întâlnesc cu rude, prieteni, la mese pline de cele mai gustoase și specifice bucate, horilcă și vin. Cîstindu-se, apare buna dispoziție. Se interpretează diferite cântece populare, se dansează, deci se distrează, sunt fericiți.

Новий Рік

(1 / 14 січня)

Як і в Україні, в українців Добруджі за тиждень після Різдва Христового, після коляди, вечір, що напередодні Нового Року (13 січня), – Щедрий вечір. Як допускає Олекса Воропай у своїй праці *Звичаї нашого народу* (Мюнхен, 1966), це, мабуть, залишок стародавнього дохристиянського звичаю. За християнським календарем 31 грудня / 13 січня – це день преподобної Меланії. У народній традиції обидва свята об'єднались, і постав Щедрий вечір або свято Меланії. У Добруджі Щедрий вечір святкують як значний празник різдвяного циклу, з подібною взагалі до української материкової обрядовістю. Так, наприклад, давно у нас на Щедрий вечір батько ховався від дітей за пирогами – символом щедрості й багатства. Ввечері, як зоря засіяла, мати запалювала свічку перед іконами (образами), потім обкурювала ладаном хату і ставила миску з пирогами на стіл. Батько сідав на покуття і, прихиляючи голову, вдавав, що ховається за пирогами. Діти вдавали, що не бачать його і питали – де він? На це батько відповідав: „Дай, Боже, щоб і на той рік ви так мене не бачили!“ Цією грою напрошувався щедрий врожай слідуючого року. Подібний звичай відбувався і в українців румунської Мараморощини, лише там батько ховався за поставленими на стіл калачами. Потім у добруджанському звичаї батько показувався і, перехрестившись, запрошував сім'ю до столу, до „щедрої куті“ – „щоб у достатку і спокої других свят дочекати!“

Тільки як сідали за стіл, під вікном уже й щедрували:

Тече річка невеличка,
Щедрий вечір, добрий вечір!
На тій річці пливе листочок,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Пливе листочок яблуневий,
Щедрий вечір, добрий вечір!
На тім листочку написано,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Написано сонце й місяць,
Щедрий вечір, добрий вечір!
А то місяць – то господар,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Ясне сонце – господиня,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Ясні зорі – його діти,
Щедрий вечір, добрий вечір!
(Чукурова)

Або:

З Новим роком, люди, роком,
З новим вам, люди, щастям!
Сіймо, сіймо, гей засіваймо
Землю врожаєм.
Хай вам уродить жито,
Щоб було добре жити.
Сіймо, сіймо, гей, засіваймо
Землю врожаєм.
Хай золота пшеничка
Колосом колоситься,
Сіймо, сіймо, гей, засіваймо

Землю врожаєм, –
Буде на нашім світі
Радість в кожній хаті.
Сіймо, сіймо, гей, засіваймо
Землю врожаєм.

(Телиця)

Щедрівки (4+4 склади віршових рядків) становили важливу складову частину давнього обряду зустрічі Нового року. Це пісні, якими, згідно з прадавньою вірою в магічну силу слова-побажання люди вважали, що можна здобувати ними бажане, і таким чином щедрівники-колядники напрошували/накликали повну благодать в господарство обколядованого господаря, приплід його худоби, багатий врожай у полі, родинне щастя, а парубкам і дівчатам – щасливе одруження в році, що настає. Вістуном, що сповіщає господареві про все ним бажане як вже одержане таки під час щедрування (= спільна ознака і колядок), є ластівка (що у древніх греків сповіщала прихід весни, коли давно у слов'ян зустрічали Новий рік, коли ластівки прибували з теплих країв), ластівка, що наявна в українських материкових, південнобуковинських і добруджанських щедрівках:

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
– Вийди, вийди, господарю,
Подивися у кошару:
Там овечки покотились,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей.

В тебе жінка чорноброва.
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

(Летя)

В Україні зазвичай щедрували і дівчата, а в Добруджі – хлопці, по дворах і у супроводі народної театральної ватаги „Маланки“. Коли їх запрошували до хати, театральна ватага розігрувала народну виставу, інсценізуючи тему пісні-„Маланки“, яка в давнину виконувала магічну функцію напрошування добробуту в господарство, будучи і своєрідним „екзаменом“ дівчини-Меланки, чи вмів вона виконувати праці заміжньої, чого сподівалася дівчина в наступному році. Пізніше ці розігрування перетворилися на театральну імпровізовану святкову розвагу, як це видно із слідуєщої пісні:

Наша Маланка не сама ходе,
За собою хлопців воде.
Наша Маланка неробоча,
На ній сорочка парубоча.
Наша Маланка перемивала,
Ложку й тарілку та й опустила,
Тонкий фартушок замочила.
Повій через фартух, вітрочку,
Висуши фартушок, як квіточку.
Наша Маланка два качури пасла,
Пасла, пасла та й загубила,
В чистім полі та й загубила.
Васильочку, чепчику,
Посію тебе у городчику,
Буду тебе шанувати,
Три рази на день поливати,

За русу косу затикати,
До церкви випроводжати.
(Чукурова)

Для театральної ватаги вибирали парубка, що вмів добре жартувати. У театральній виставі Маланка сама не ходила, мала свій „почет“. Її супроводжували: орач, сівач, дід, ведмідь, коза, журавель, циган, циганка і рогатий чорт. Всі були замасковані. Носили лахміття, з клоччя робили бороди, вуса, патли. Обмазували лице сажею або білою глиною, носили кожухи навивотіт.

Театральна ватага ходила по слободі, жартуючи і сміючись. Циганка ворожила, циган міняв коні, ведмідь танцював, коза грала на скрипці, а журавель – найвищий парубок – вибивав у бубон.

Дітвора бігала юрбою за ватагою „Маланкою“, але і старі виходили на вулицю подивитись на веселу кумпанію.

„Маланка“ не заходила до кожної хати, вона йшла туди, де збиралися дівчата. Ввійшовши до хати, дівчата розпитували Маланку, звідки хустку дістала, звідкіль плаття купила і т. д. Так жартували над Маланкою, а вона байдуже шукала віника, щоб сміття розкидати, свіжої глини – припічок „мастити“ і т. п.

Щедруючи, хлопці висміювали кепських господинь:

Наша Маланка – господиня,
На ополонці ложки помила,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
На ополонці ложки мила,
Ложку, тарілку упустила.
Ложку, тарілку доставала,
Шовковий фартух замочила.
– Ой, повій, вітре, сюди-туди,

Вийми фартух та й з води.
Повій, вітрочку, крізь ворота,
Висуши фартух краще золота.
Ой, повій, вітре буйнесенький,
Висуши фартух білесенький.

(Караорман)

Пощедрувавши, група починала танець. Першою гарно танцювала коза, до неї приєднувався орач, після нього витанцюював сівач, а далі – ведмідь, журавель і, нарешті, рогатий чорт. Це викликало багато сміху і влучних дотепів.

Коли щедрівка закінчувалась, хлопці демаскувалися і, на запрошення дівчат, сідали до столу. Їм підносили ковбаси, вареники та інші страви, а також горілку і вино, і так забава продовжувалася до пізньої ночі.

Наступний день – це Новий Рік або Свято Василя. Як тільки починало розвиднятися, хлопчиків розбуджували для посівання. Ще звечора вони приготівляли дідову рукавицю чи торбинку, яку заповнювали зерном: пшениці, жита, ячменю, вівса, гороху, кукурудзи, і перемішували все. Цим зерном посівали. Спочатку посівали вдома, а потім ходили до інших людей. Стукали у двері і заходили до хати, двері були не замкнені, бо люди посівальників ждали. Зайшовши до хати, ще від порога починали посівати зерном і промовляли:

Сію, вію, посіваю,
З Новим роком, з Васильом
Поздоровляю!

За це господар давав їм якісь дрібні гроші, а дядина запрошувала сісти, щоб в їхній хаті все добро сідало: кури, гуси, качки, рої та старости, якщо в них була дівка на порі. А щоб сидіти їм не було нудно, дядина медяників давала.

Першим посівальником повинен був бути хлопчик, бо уважалося, що він приносить до хати щастя. За народним повір'ям – дівчата щастя не приносять, тому їм посівати не годиться.

Першого посівальника господиня просила сісти на порозі – „щоб кури сідали та курчат висиджували“.

Зерна посівальників збирали і віддавали курям – „щоб добре неслися“, а горох зберігали аж до весни. Весною, коли вилуплювалися гусенята, їх загодовували тим горохом – „щоб великі росли“.

Колись були забобонні господині, що сміття з хати не виносили від Святого Вечора аж до Нового Року – „щоб не винести з ним і своєї долі“. Ранком на Новий рік те сміття виносили і зсипали на купу в саду. Там його підпалювали, воно горіло, і вогонь той мав чародійну силу – ним обкурювали садові дерева – „щоб краще родили“.

По ознаках природи на свято Нового року вгадувалось, яким буде наступний трудовий рік:

Якщо на Новий рік була тиха і ясна погода, вважалося, що наступний рік буде щасливий для людей і для худоби.

Якщо сонце весело сходило, весь рік буде щасливий, а особливо добрий буде врожай садовини.

Якщо іній вкривав всі дерева, буде врожай на збіжжя.

Коли гостей приймали за новорічним обідом, то напучуюче промовляли: „На Новий рік не годиться пити по одній чарці, а все по дві, щоб старі в парі жили, а молоді щоб собі пару знайшли!“

Перший день нового року – свято Василя. Ось новорічне поздоровлення з цього приводу:

А в полі, полі сам Господь ходив,
Сам Господь ходив, зерно розносив.
Діва Марія Бога просила:
„Зароди, Боже, жито, пшеницю,

Жито, пшеницю, всяку пашницю“.

Сію, вію, посіваю, з Новим роком поздоровляю:

Будьте здорові! З Новим роком і Василем!

Дай Боже!

На Новий Рік празнують і Святого Василя. Василь (грецьк. Basileus) – великий святий, веселий батько і учитель церкви. Народився 329 р. в Неокесарії, місцевості, яка знаходиться близько Кесарії, головного міста Кападокії. Початкове виховання отримав вдома. Щоб поповнити свої знання, він подорожує в Константинополь, Афіни й Єрусалим. Коли йому було 30 років, він прийняв християнство, охрестившись в Йордані. Потім відвідує Єгипет, Палестину, Месопотамію, де ознайомлюється з життям монахів і пустників. Після повернення на батьківщину, стає дияконом, а потім архієпископом Кесарії. Реформує життя монастирів, робить з них не тільки місце самотництва, але й центр благоденствування дітей. Веде активну боротьбу з аріанством, за що його було переслідувано і заслано. Залишив нам прекрасні релігійні твори, серед яких – знаменита „Філаколія“. Склав також і Літургію, яка дійшла до наших днів.

Народ вважає Святого Василя покровителем свиней, бо цей день співпадає з Новим роком, коли головною стравою новорічного стола було молочне поросся. Новорічні добруджанські прикмети та вірування:

Якщо перший день року веселий (щасливий), то і весь рік таким буде.

Якщо на Новий рік паде сніг чи буває туман, це провіщає урожай.

Коли на Новий рік надворі ясно, тоді весь рік буде чудовим.

Хто на Новий рік чхне, той буде цілий рік щасливий.

На Новий рік не треба платити борги, бо весь рік треба буде розплачуватися.

Вечором напередодні Святого Василя українці Добруджі справляють загальновідомий у румунів „Цибулинний календар“ („Calendarul de seară“): хто хоче дізнатися, яким буде наступний рік, бере 12 шкарлупок цибулі, розкладає підряд, в кожну шкарлупку кладе до половини товченої солі, називає кожну шкарлупку почерговим місяцем року, залишає, щоб постояли до наступного року (тобто до другого дня). В якій шкарлупці буде більше води, той місяць буде дощовий, де сіль не розтанула, того місяця буде засуха, а в якій шкарлупці лише вологість, той місяць буде мінливий. Таким ворожінням вважали добруджанці, що дізнаються, якою буде погода наступного року.

Про це ж дізнавалися вони і з природних явищ на це свято: коли на Святого Василя місяць повний, то наступний рік буде багатий, коли місяць неповний – рік буде неродючий.

На Святого Василя дівчата деяких слобід йдуть роно-вранці до криниці, з якої витягають по чотири відра води, з четвертого відра п'ють по дев'ять ковтків. Вони вірять, що скільки людей прийде цього дня до криниці, стільки старостів прийдуть до них в цьому році.

Хто спатиме в день Нового року, той весь рік дріматиме.

Хто дає гроші в борг цього дня, той буде без грошей цілий рік.

Вранці на Новий рік добре, щоб першим вступив у хату якийсь чоловік, а не жінка.

Коли на Новий рік мороз, сніг, тоді майбутній рік буде добрим, буде багато весіль.

Anul Nou

(1 / 14 ianuarie)

Anul Nou, prăznuit pe 14 ianuarie, după stil vechi, la ucraineni și la alte popoare slave, dar și la așa-zișii „stiliști“ din unele așezări românești, reprezintă prima zi a unui nou an și sărbătoarea Sfântului Ierarh Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadochiei.

La o săptămână după praznicul Nașterii Domnului (a Crăciunului), sărbătorirea Anului Nou debuta cu ajunul acestuia, seară considerată și supranumită la ucraineni drept „bogată“, „mănoasă“, „sfântă“, în care aveau loc practici tradiționale și rituri magice (agrare) de propitiere a recoltelor bogate în anul ce începea. Cum în ziua de ajun cădea și sărbătoarea Sfintei Melania, forma teatrului popular practicat în seara de ajun și de Anul Nou a primit denumirea de „Melanca“ sau dialectal, „Malanca“, subiectul căruia se regăsește în textele poetice însoțitoare ce au titluri identice și, uneori, „abordări“ hazlii ori satirice, precum în „Plugușoarele românești“.

Un obicei tipic de propitiere a recoltei bogate în anul ce începea, poate, uitat astăzi, este următorul: la răsărirea Luceafărului de seară, când bolta cerească se acoperea de stele luminoase, mama tămâia cu lumânarea aprinsă icoanele și întreaga casă, apoi așeza pe masă strachina cu colțunași, considerați drept simbol al bunăstării, bogăției. Stând lângă icoană, tata își ascundea capul după strachina cu colțunași. Copiii se prefăceau că nu-l văd și se întrebau: „Unde este tata?“ Tata, ieșind „din ascunzătoare“, rostea urarea de propitiere a recoltei bogate „Deie Domnul ca și la anu' să nu mă vedeți!“, se închina și-și invita familia la cina sfântă. Pe masă nu lipsea numita

la ucraineni „cutea bogată“ (grâu fiert, îndulcit cu miere de albine și nucă). Ea semnifica ajungerea în liniște și în bunăstare la sărbătorile din anul viitor. Era momentul când la geam începeau să răsunе colindele specifice serii de ajun, numite la ucraineni *șcedrivky* (4+4 silabe în fiecare vers), de la denumirea serii de ajun, *șcedryi vecir* (*seară mănoasă, bogată*) sau *dobryi vecir* (*seară bună*), deseori și *sviatyi vecir* (*seară sfântă*):

Curge un râu măricel,
Seară bogată, seară bună!
Și-o frunză plutește pe el,
Seară bogată, seară bună!
Ce poartă scris pe ea,
Seară bogată! Seară bună!
Numele lunii și a soarelui.
Seară bogată! Seară bună!
Luna-i gospodarul muncitor,
Seară bogată! Seară bună!
Gospodina-i soarele strălucitor,
Seară bogată! Seară bună!
Stelele strălucitoare
Sunt copiii ca o floare.
Seară bogată! Seară bună!
(Ciucurova)

Sau:

Anul Nou să aducă vouă
Fericirea ca o rouă.
Semănăm, hei, semănăm din greu,
Pământul s-aducă recoltă mereu.
Secara să vă rodească,
Bine să se trăiască.

Semănăm, hei, semănăm din greu,
 Pământul s-aducă mereu
 Bucuria de pe lume,
 Norocu-n casă să se adune!
 Semănăm, hei, semănăm din greu,
 Pământul să vă rodească mereu!

(Telița)

Colindele *șcedrivky* făceau parte din repertoriul Anului Nou și vesteau sosirea acestuia. Cântate la cumpăna dintre ani, adică în momentul considerat a fi cel mai prielnic pentru adresarea urărilor de bine și prosperitate, ele îndeplineau și funcția magică de propițiere a belșugului, a bunăstării ca fiind deja existent în curtea gospodarului, chemat, precum în *șcedrivka* următoare, de rândunică (la greci – vestitoarea primăverii, anotimp în care vechii slavi prăznuiau Anul Nou) să se bucure de bunăstarea din curtea sa:

Gospodare, om bogat,
 Rândunica te-a aflat
 Și-a-nceput să șcedruiască,
 Pe el să mi-l-nveselească:
 Ia, ieși pân'afară
 Și privește în coșară:
 Oile-ți s-au înmulțit,
 Cu miei te-au-mbogățit;
 Ai în curte mulți plăvani,
 Mieii când vor fi cârlani, –
 Ți-vei umple butea cu bani.
 Și în casa ta bogată
 E soția-ți sprâncenată.
 Șcedric, șcedric, șcedricică,
 Te-a urat o rândunică.

(Letea)

Ziua de ajun a Anului Nou coincidea cu sărbătoarea Sfintei Melania. În vechime, obiceiul tradițional al pețitului cuprindea și „proba” priceperii fetei pețite de a efectua treburile casnice, ca viitoare soție. Cum în ajunul Anului Nou și de Sfântul Vasile se practica, de către ceată, jocul mimic *Nunta*, la ucraineni a apărut și genul de colinde, *Melanca* (în Ucraina) sau *Malanca* (la ucrainenii din Dobrogea și Bucovina), în care cunoașterea de către viitoare soție a presupuselor treburi casnice sunt tratate deja la modul umoristico-spectacular, ca urmare a pierderii funcției magice străvechi și a evoluției spre un spectacol hazliu, ca în *Plugușoarele* românești. Legătura cântecelor de tipul *Malanca* cu ritualul nunții derivă din faptul că, în cântec și în spectacolul mimic *Malanca*, fata-Malanca este însoțită de un flăcău, perechea ce la apariția acestor cântece avea drept „protagoniști” pe Sfânta Melanie și Sfântul Vasile, prăznuit în ziua următoare. Numele de botez, *Vasyl*, în ucraineană, are ca diminutiv lexemul propriu *Vasylcic*, care este omonimul substantivului comun *vasylcic* („busuioc”). În cântecele de tipul *Melanca*, semnificația veche cu timpul s-a pierdut, numele sfântului fiind înlocuit cu acest substantiv omonim, *vasylcic*, ce aduce, conform credinței îndătinată, noroc în dragoste și căsătorie fetelor de măritat. Două exemple de cântece de tipul *Malanca*:

Malanca noastră nu-i singurea,
Umblă cu băieți după ea
(În forma nedegradată, din Ucraina, cupletul este logic:
Malanca nu umblă singurea,
Și cazacu-i-mpreună cu ea, adică presupusul viitor soț)
Malanca noastră îi „harnică”-n sat, –
Poartă cămașă de bărbat.
Malanca noastră vasele-o spălat,
Lingura a scăpat, strachina a spart,
Șorțul subțire și l-a udat.
Trimite, vântule, o suflare,

Usucă șorțulețu-i ca o floare.
Păștea Malanca doi rățoi
Și i-a pierdut pe amândoi.
Busuioace-vasilciță,
Semăna te-oi-n grădiniță,
Te-oi îngriji cu mâna,
De trei ori te voi uda,
‘N cosița-mi dalbă te-oi purta,
Când la biseric-oi pleca.
(Ciucurova)

Sau:

Malanca noastră-i gospodină,
Spală vasele-n copcină,
Seară bună, seri bogate,
Oameni buni, cu sănătate!
‘N copcină vasele-o spălat,
Lingura și farfuria o scăpat,
Lingura, farfuria-o ridicat,
Șorțu-n apă și-a udat.
Suflă, vântule, din spate,
Șorț’ din apă tu mi-l scoate.
Bate, vântule, neconținut,
Usucă-mi șorțul aurit,
Bate, vântule, și suflă, –
Șorțul alb de mi-l usucă.
(Caraorman)

La ucrainenii din Dobrogea s-a practicat și jocul popular mimic, *Malanca*. Iată ce mi-a povestit fratele mic al bunicului meu, Todor Rițco, despre acest joc. Dintre flăcăii colindători, cel mai glumeț era deghizat în fata-Malancă. Din alaiul ce o însoțea, făceau parte: plugarul,

semănătorul, moșul, ursul, capra, cocorul, ȝiganul și ȝiganca, dracul încornorat. Toți erau mascați, semnificând „calitatea“ ce o reprezentau. Purtau haine zdrențuite, din călți își făceau: barbă, mustăți, plete. Își ungeau fețele cu funingine sau lut alb, cojoacele le purtau întoarse pe dos. Căpetenia (Vătaful) străbătea tot satul glumind. Inducea o stare de bucurie. ȝiganca prezicea viitorul sătenilor, ȝiganul schimba caii, ursul dansa. Capra cânta la vioară. Cocorul, cel mai înalt flăcău, bătea toba. Mulțimea, mai ales copiii, încheiau alaiul. Vârstnicii ieșeau pe uliță, atrași de momentele vesele și hazlii.

Jocul mimic *Malanca* nu intra în fiecare casă. Onora numai casele în care se adunau fetele. În momentul intrării alaiului în casă, fetele o întrebau pe Malancă de la cine a primit baticul, de unde și-a cumpărat rochia, etc. Vătaful intervenea rugându-le să tacă, pentru că Malanca se rușinează. Totuși, se făceau diferite glume la adresa ei. Aceasta însă își vedea de treburile ei – căuta de zor mătura și în loc să strângă gunoiul, ea îl împrăștia prin casă, căuta pământ galben ca să „lipească“ prichiciul etc. Prin colindele aferente, flăcării le luau în derădere pe gospodinele „pricepute“, asemenea Malancăi.

După ce colindau, începea dansul. Prima dansa capra. I se alătura plugarul apoi semănătorul. Într-un târziu, își începeau dansul ursul, cocorul și dracul încornorat. Spectacolul în ansamblul său stârnea mult haz și veselie tonică prin vorbele de duh potrivite momentului.

Sfârșitul colindului coincide cu demascarea flăcăilor-„actori“. Invitați de fete, ei se așezau la masă. Se serveau, ca și astăzi: cârnați, colțunași și alte feluri de mâncăruri, «udate» cu horilcă și vin. Petrecerea continua până noaptea târziu.

A doua zi, de Anul Nou, la ivirea zorilor băieții erau treziți ca să plece cu semănatul. Erau pregătite încă din seara ajunului mănuaș bunicului sau trăistuța, umplute cu semințe: grâu, secară, orz, ovăz, porumb, mazăre, în amestec. Semănatul începea cu propria casă, apoi se mergea la alte gospodării. Băteau la uși și intrau în casă. În așteptarea lor, gospodarii țineau ușile neîncuiate. Intrând, încă din prag, începeau să arunce din trăistuțe grăunțele spunând:

Semănăm, vânturăm, semănăm,
Cu Anul Nou, cu Sfântul Vasile
Vă felicităm!

Stăpânul casei le dădea câțiva bănuți. Stăpâna îi invita să ia loc, ca în casa lor să se așeze tot binele. Să aibă spor la creșterea păsărilor (găini, găște, rațe, curcani), cât mai multe roiuri de albine. Dacă în casă era o fată mare, să vină cât mai mulți pețitori. Apoi erau serviți cu prăjituri.

Se dorea ca primul semănător să fie băiat, deoarece aduce fericire în casă. În popor se spunea că fetele nu trebuie să meargă cu semănatul, fiindcă nu aduc noroc. Primul semănător era rugat de gospodină să se așeze pe prag – „Ca găinile să cadă cloști și să scoată mulți pui“. Grăunțele împrăștiate se adunau și se dădeau găinilor – „Ca să se ouă bine“. Mazărea era păstrată până la primăvară. La apariția bobocilor, era dată drept hrană – „Ca să crească mari“.

Gospodinele bune erau cele care nu scoteau gunoiul din casă din seara ajunului Crăciunului până la Anul Nou – „Ca destinul să nu fie scos odată cu el“. În dimineața Anului Nou, era scos și depozitat grămadă în grădină. I se dădea foc considerându-se că are o putere miraculoasă. Cu el se afumau pomii din livadă – „Ca să rodească mai bine“. Se credea:

– Dacă înaintea acestei sărbători vremea era senină, liniștită, anul va fi liniștit pentru oameni și animale.

– Tot anul va fi fericit, dacă soarele va răsări vesel. Va fi influențată mai ales recolta din livezi.

– Pomii albiți de promoroacă anunțau recolte mari la culturile cerealiere.

– La masa de Anul Nou, oaspeții nu trebuiau să bea numai câte un păhărel, ci tot câte două. Astfel bătrânii vor trăi în perechi, iar tinerii își vor găsi perechea.

Am amintit la început de dubla semnificație a zilei de 1 /14 ianuarie: început de an nou și sărbătoarea Sfântului Vasile.

Сфântul Vasile a trăit între anii 330-379, în vremea Sфântului și marelui împărat Constantin. S-a născut în Cezareea Capadochiei, din părinți credincioși și înstăriți. S-a creștinat la vârsta de 30 de ani, fiind botezat în apa Iordanului. Iubitor de învățătură și înzestrat cu harul pentru carte, și-a îmbogățit mintea frecventând școlile din orașul său natal, apoi în Bizanț, ajungând până la Atena, cea mai înaltă școală din acea vreme. Aici îl întâlnește pe Grigorie Nazians, cu care leagă o strânsă și sfântă prietenie.

În anul 370 este înscăunat ca Arhiepiscop al Cezareei. Duce o luptă aprigă cu ereticii, reușind, prin scrisul și cuvântul său, să lumineze creștinătatea, apărând dogma Sfintei Treimi. Își atrage mânia împăratului Valens, suferind multe prigoniri și deportări.

În urma vizitării Egiptului, Palestinei, Mesopotamiei, unde a făcut cunoștință cu viața călugărilor și a pustnicilor, îndreaptă unele lipsuri ale monahismului, chemându-i pe monahi să se nevoiască nu numai în folosul mântuirii personale, ci și în folosul aproapelui. Reformând viața mănăstirilor, le transformă nu numai în locul liniștii, a credinței și însingurării, dar și în centre de binefacere pentru copii. Este primul ierarh care înființează pe lângă Biserică azile și spitale, în ajutorul celor săraci și neputincioși. Îi îndeamnă pe cei avuți să-și folosească bunurile în ajutorarea celor nevoiași.

A lăsat minunate opere religioase, printre care cunoscuta „Filocalie“. A întocmit și Liturghia, ce este folosită și azi.

S-a mutat la Domnul în ziua de 1 ianuarie, fiind plâns de credincioși și necredincioși, pentru bunătatea și înțelepciunea sa.

În popor, există anumite credințe legate de faptul ce prevestește vremea din ziua de Anul Nou:

– Dacă în prima zi a anului oamenii sunt fericiți, atunci tot anul vor fi așa.

– Dacă ninge sau este ceață, se anticipează o recoltă bogată.

– Când ziua respectivă este senină, tot anul va fi timp frumos.

– Cel care strănută în această zi, va fi fericit tot anul.

– Nu trebuie să începi să-ți plătești datoriile, pentru că tot anul le

vei avea de achitat. În popor, Sfântul Vasile este considerat ocrotitorul porcilor, pentru că 1 ianuarie

coincide cu Anul Nou, iar principalul fel de mâncare din această zi la ucrainenii este purcelul de lapte.

Se crede că vremea din ajunul sărbătorii anticipează vremea din cele 12 luni ale anului. Pentru a se vedea cum vor fi lunile anului, se face, ca și la români, „Calendarul de ceapă”: 12 coji de ceapă se umplu până la jumătate cu sare mărunțită, fiecare coajă reprezentând câte o lună a nului. Se lasă până la anul viitor (adică până la 1 ianuarie). Coaja în care cantitatea de lichid apărută peste noapte va fi mai mare, luna respectivă va fi ploioasă, în care sarea de abia s-a umezit, luna va fi schimbătoare. Dacă sarea rămâne uscată, luna va fi secetoasă.

Când de Sfântul Vasile este lună plină, anul va fi bogat. În caz contrar, anul va fi neroditor.

În unele sate, fetele merg dis de dimineață la fântână și scot câte patru găleți de apă. Din ultima beau câte nouă înghițituri, crezând că numărul oamenilor care vin la fântână va fi egal cu numărul peștorilor lor din acest an.

Cine va dormi în această zi, va fi adormit tot anul.

E de bine ca în dimineața Anului Nou, primul care te vizitează, să fie un bărbat, nu o femeie.

Zăpada și gerul din această zi prevestesc un mare număr de nunți.

Toate aceste preziceri și credințe sunt rezultatul observațiilor făcute de oameni de-a lungul veacurilor. Ele s-au transmis de la o generație la alta, astăzi mai întâlnim doar aprecierea: „așa se credea mai demult”.

Водохреще

(6 /19 січня)

Найголовніший зимовий празник після Святого Василя – Водохреще. Це свято нагадує момент повороту земного життя Ісуса Христа. Близько 30 років Він перебував далеко від людства, в глухому селищі, де за словами євангеліста, „Він ріс і укріплювся духом, здійснювалась премудрість“.

Громовий голос Іоана Христителя прозвучав на берегах Йордана. Захоплений почуттям близькості до Царства Божого, пророк призивав народ до (по)каяння. Сотні людей прибули до Йордана, щоб підготувати себе до зустрічі з Месією. Каючись своїх гріхів, вони входили у воду, а пророк викупував їх. Це був знак початку нового життя. Раптом в цьому натовпі появився Ісус з Назарета. Він, як і всі інші присутні, просить „хрещіння“ у пророка. Безгрішний, Він вказує грішним дорогу до Бога, дорогу, яка починає з каяття. При цій події появилися всі три особи (лиця) Божества: Отець – у виді голоса з неба, Святий Дух – у виді голуба, злетівшого з неба, і Син – в особі хрещеного Іваном Христителем.

Українці вірили, що опівночі перед Водохрещем вода в Дунаї, в річках та озерах хвилюється. Опівночі перед Водохрещем вони ходили по воду до Дунаю чи річок, коли вода була цілюща, зберігали її за образами на випадок поранення або тяжкої хвороби.

Слід згадати, що в день Водохреща бувають сильні морози. Якщо при великому морозі Дунай чи річки, озера замерзали,

тоді перед празником парубки пробивали ополонку. Після Водохреща в ополонку затикали палку – „щоб голуби і бджоли плодилися“.

Рано в церкві відбувається Богослужіння. Після Божої служби весь народ іде процесією на Дунай (воду). Попереді несуть дерев'яний хрест і хоругви, за ними ступає священник, а далі – народ. До Дунаю на Водохреще йдуть всі: старі, молоді і діти. Кожен несе з собою пляшку на воду. Парубки їдуть до Дунаю на конях. На Дунаї після недовгої відправи священник кидає в ополонку хрест, а кілька парубків скачуть у воду, щоб його зловити. Парубок, який зловить хрест, вважається щасливим. Потім він ходить з хрестом поміж люди, а вони дають йому грошей.

Коли вода уже освячена, люди підходять до ополонки і набирають у свої посудини води. Потім підходять і парубки, які приїхали на „Йордан“ кінями, набирають відрами води і напувають своїх коней – „Щоб хвороби не бралися та міцнішими були“. Після водосвяття всі повертаються додому. Дійшовши додому, батько бере з-за ікони пучок сухих васильків і, змочуючи їх у свяченій воді, кропить все в хаті та в господарстві.

Напередодні Водохреща варять кутю з маком і горіхами. Готують пироги із смаженою капустою. Коли місять тісто для пирогів, жінки ідуть в город з обмазаною тістом рукою, якою торкають дерева, віруючи, що внаслідок цього дерева родитимуть краще. Готують узвар із сушених фруктів (слив, яблук, абиркосів і т. д.), варять рибний борщ, жарять рибу, печуть калачі. Один з калачів дають священнику, який ходить з хрестом. Перед тим як накрити стіл, на ньому кладуть трохи сіна, кусочок солі і кілька жмень вівса, а поверх цього стелять скатерку. Ніхто не їсть, поки батько не покропить страви свяченою водою – „бо в противному разі літом птахи з'їдять хліб на полі“. Перед їжею п'ють свяченої води.

Після обіду дівчата йдуть до Дунаю і вмиваються в „йорданській воді“ – „Щоб лица були рожеві“.

Якщо на Водохреще день ясний, сонячний, то хліба будуть чисті, а якщо понурий або хмарний – у хлібах буде багато „сажки“.

В той момент, коли священик кидає хрест у воду, всі чорти та вся нечиста сила вискакує з Дунаю і залишається на землі до того часу, аж поки якась із жінок не прийде на ріку прати білизну. Коли брудна білизна опускається у воду, то разом з нею пірнають у воду і всі чорти, що мерзли на землі. Тому бабусі не дозволяють молодицям прати білизну на протязі цілого тижня після Водохреща – „Щоб більше вигибло нечистої сили від водосвятських морозів“. Дівчата наливали у велику миску освяченої води, на дно клали намисто і вмивалися – „Щоб лиця красні були“.

Люди вірили, що коли під час літургії над Дунаєм падає сніг, то новий рік буде хлібородним і бджоли будуть добре роїтися.

Коли ідуть на річку кидати і ловити хрест і буває туман, в тому році буде багатий урожай хліба.

Після водохресної молитви у ріці купались хворі або грішні – „Щоб очиститися від хвороби або від гріха“.

Цього дня не б'ють дітей, – „Бо матимуть прищі цілий рік“.

Кажуть, що хто чхне напередодні Водохреща, той житиме добре весь рік.

Якщо напередодні Водохреща іній, то дерева матимуть багато фруктів, а якщо капає зі стріхи, буде дощове літо.

Надвечір цього дня підкурюють худобу ладаном проти чарів.

Худобу кроплять свяченою водою – „Щоб захистити від хвороб“.

Після Водохреща починаються весільні неділі, які продовжуються до Масляни.

Boboteaza

(6 / 19 ianuarie)

Domnul nostru Iisus Hristos a copilărit în cetatea Nazaret din Galileea. A crescut aici alături de Preacurata Sa Maică și Dreptul Iosif. De la acesta a deprins tâmplăria. După moartea lui, a lucrat singur, câștigând hrana necesară pentru El și Preacurata Sa Maică. Este un exemplu demn de urmat de noi, oamenii, pentru eliminarea leneviei, ca să nu mâncăm pâine fără muncă.

Până la treizeci de ani și-a tăinuit oamenilor puterea și înțelepciunea dumnezeirii Sale. La iudei, se socotea drept necuviință ca cineva, înaintea acestei vârste, să țină rânduiala de dascăl sau preot. Nici Iisus, până la acești ani, n-a început propovăduirea Sa .

Prin cuvântul lui Dumnezeu, Ioan, fiul lui Zaharia, este trimis să-L boteze cu apă. I-a dat și semnul prin care-L putea recunoaște pe Mesia. Părăsind pustiul, ajuns în lume, Botezătorul spune: „Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis mie: deasupra căruia vei vedea Duhul pogorându-se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt“.

Cuprins de sentimentul apropierii de Împărăția Domnului, prorocul cheamă poporul la pocăință. Sute de oameni au venit la apa Iordanului, ca să se pregătească pentru întâlnirea cu Mesia. Se pocăiau de păcate, intrând în apă, iar prorocul îi scălda. Era semnul începerii unei noi vieți.

În această mulțime, deodată, apare Iisus din Nazaret și cere „botezul“ de la proroc. Nu-I trebuia, fiind curat și nespurcat, născut din Preasfânta Fecioară Maria – El fiind izvorul curățeniei și

sfînțeniei. Luând asupra Sa toate păcatele lumii, a venit la râu să le spele cu botezul pocăinței. Evenimentul a fost marcat de apariția a trei înfățișări ale dumnezeirii: Tatăl – în chip de glas din cer, Sfântul Duh – în chip de porumbel pogorându-se din cer, Fiul – cel botezat.

Ioan Botezătorul a devenit pentru Iisus martor nemincinos, ca unul ce a văzut Duhul Sfânt coborându-se peste El în chip de porumbel și a auzit glasul Tatălui de sus: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit“. Ieșind din râu, I s-au deschis Lui cerurile – strălucind o lumină în chip de fulger. Duhul Sfânt este izvorul curățeniei, al iubirii de oameni, învățător al blândețelor, vistier al bunătății.

În această zi se prăznuiește și botezul fiecăruia dintre noi. Prin Botezul Său, Iisus ne-a pregătit această duhovnicească sărbătoare. Este Taina prin care ne curățim de păcatul strămoșesc: moare omul vechi din noi, născându-se cel nou, ca prin credință și fapte bune să dobândim mântuirea. Este bine ca în această zi să-L rugăm pe Dumnezeu să ne spele din nou de toate pornirile firii noastre păcătoase, dăruindu-ne harul, puterea și bucuria unei fapături noi.

Ucrainenii credeau că de Bobotează la miezul nopții apele brăzdate de valuri dobândesc puteri miraculoase. Atunci le vizitau, considerând că aveau efect tămăduitor. Apa luată o păstrau la icoane, folosind-o în tratarea rănilor și bolilor grave.

În ziua Bobotezei puteau fi geruri foarte puternice, ca atare, apa îngheța. În ajunul acestei sărbători, flăcării spărgeau gheața și făceau „copci ale Iordanului“. În dimineața sărbătorii se ținea slujbă dumnezeiască la biserică. După aceea toți enoriașii mergeau în procesiune pe malul apei. În fața procesiunii erau purtate crucea de lemn și praporii bisericești, urmate de preot și dascăl, apoi de norodul format din copii, tineri și bătrâni, fiecare având câte o sticlă pentru a primi apă sfințită. Flăcării însoțeau procesiunea călare pe cai. După o scurtă slujbă, preotul arunca crucea în copcă. Flăcării săreau s-o prindă. Căruia îi surâdea norocul s-o prindă, credea că-i va merge tot anul bine. El umbla cu crucea printre oameni, primind bani.

Fiecare își umplea sticla cu apa sfințită. Flăcării luau apă cu gălețile

și-și adăpau caii. Se credea că vor fi mai puternici și mai rezistenți la boli.

După terminarea ritualului se pleca acasă. Aici stăpânul lua de după icoană un mănunchi de busuioc uscat, îl înmuia în apa sfințită și stropea toate acareturile gospodăriei.

În ajunul Bobotezei se postea. Cina cuprindea *cutea* (grâu fiert, îndulcit cu miere de albine, mac, nuci), colțunași cu varză călită, compot din fructe uscate, ciorbă de pește, pește prăjit și colaci. Un colac se dădea preotului când venea cu Boboteaza. Era obiceiul ca atunci când femeile frământau aluatul pentru colțunași, să meargă în grădină cu mâna plină de cocă și să atingă pomii, crezându-se că astfel vor rodi mai bine.

Înainte de pregătirea mesei, sub fața de masă se așternea puțin fân, o bucățică de sare, câțiva pumni de ovăz.

Înainte ca familia să se așeze la masă, stăpânul casei stropea bucatele cu apa sfințită, – ca vara păsările să nu mănânce cerealele din câmp. Apoi cei așezați la masă luau câte o gură de apă sfințită.

După masă, se obișnuia ca fetele să meargă pe malul apei să-și spele obraji în „apa Iordanului“ – „Ca să aibă fețe îmbujorate“. Pentru același motiv, fetele turnau apă sfințită într-un lighean, puneau mărgele și se spălau.

Dacă ziua de Bobotează este senină, însorită, cerealele vor fi curate. Dacă ziua era mohorâtă, înnorată – recolta va fi atacată de boli.

În momentul aruncării crucii în apă, se credea că toate puterile necurate o părăsesc, rămân pe pământ până când o femeie va veni să spele rufe. Se credea că împreună cu introducerea rufelor în apă se afundă și forțele răului, care se aflau până atunci pe pământ. De aceea în săptămâna de după Bobotează, nu trebuia să se spele rufe, – „Ca de gerurile acestei sărbători să fie omorâte mai multe puteri necurate“.

Dacă în timpul slujbei de la Dunăre ninge, se credea că anul va fi rodnic și albinele vor roi bine. Dacă era ceață, anul va da recolte mari de cereale.

~~~~~
În ziua Bobotezei, după slujbă, în râu se scăldau oamenii bolnavi sau păcătoși, cu scopul curățirii de boli sau păcate.

De Bobotează, funcționau o serie de „interdicții“ și prevestiri rituale:

Nu era voie să bați copiii, altfel vor avea tot anul bube.

Nu se dădea nimic din casă, ca să nu se împrăștie gospodăria.

Cine strănută în ajunul Bobotezei, se spunea „că va trăi bine întregul an“.

Dacă în ajun copacii erau plini de chiciură, se credea că rodul va fi bogat.

Dacă picura din streșini, vara va fi ploioasă.

Seara, în această zi, animalele se afumau cu tămâie – împotriva efectelor vrăjitoriei. Li se dădea apă sfințită pentru a fi apărate de boli.

După Bobotează începeau nunțile, care se făceau până la Maslena, ultima săptămână dinaintea Postului mare.

Івана Хрестителя

(7 / 20 січня)

Іоан (євр. Iohanan, Iehahanan)– „благодать Божа“. Іван Хреститель Господа був сином Захарії, пристарілого священика і Єлизавети. Юнацькі роки він провів у пустині, де жив у печерах, носив грубий одяг і харчувався диким медом і акридами (рід саранчі) комах. Він підготувався для високого призвання і, коли йому було 30 років, під час царювання імператора Таверія поступив на службу як Предтеча Месії. Прибув він на річку Йордан проповідуючи хрещення. Звільнившись від гріхів каяттям, так приблизився до царства Божого. Коли очікування Месії дійшло вищого ступеня, до Івана на Йордан прибув хреститися Ісус. Його хрещення супроводилось чудесними знаменнями – голосом Бога-Отця з неба і появою Духа Святого у виді голуба.

Помер Іван Хреститель насильною смертю за його викриття незаконного життя Ірода Антіпи: він був ув'язнений в тюрму і по вимозі Соломії, яку намовила її мати, Ірод звелів відрубати Хрестителю голову.

Ісус Христос назвав Івана Хрестителя найбільшим пророком Ізраїля.

Свято Івана Хрестителя або „посвятки“ – на другий день після Водохреща. Цього дня рано господар брав у руки той хліб-сіль, що лежав під образами ще від Різдва Христового, ніс у стайню, ламав на шматки і роздавав худобі разом із сіном як різдвяні дари – „Щоб скотина плідна була“.

Від Різдва до Івана жінки ховали свої починки – „Щоб лихий ниток не плував“. На Івана вони діставали свої кужелі, але до роботи не бралися.

В зимові головні свята – Різдво, Новий рік, Водохреще – жінкам не можна було ходити по воду, бо це „гріх“. Для них цю роботу виконували парубки, за що „на посвятки“ молодиці давали їм могорич – „За те, що воду носили справно“.

Згідно з легендою, Іван Хреститель спочатку був пастухом кіз.

Відколи народився і поки виріс великий, він не бачив людського образу, ніколи не бував між людьми, жив тільки зі своїми козами. Харчувався козячим молоком і одягався в одяг, якого виробляв з козячої шерсті.

Займаючись козівництвом і не маючи нікого, хто б навчив його молитися Богові, він не вмів молитися.

Там, де він пас свої кози, був пеньок, і коли Іван хотів молитися Богові, скавав через пеньок, промовляючи: „Це тобі, Боже!“ Потім скавав вдруге, кажучи: „Це тобі, Боже!“ Отак скавав він туди й сюди почерез той пеньок, промовляючи: „Це тобі, Боже!“ і „Це тобі, Боже!“, доки не втомлювався. Це була його молитва – скільки знав, стільки й робив.

Коли виріс, якісь люди почули про нього, пішли побачити його. Побачивши і поговоривши з ним, сказали йому, що християни мають церкву, в якій моляться Богові. Хто хоче молитися, йде до церкви.

Почувши це, Іван вирішив піти до церкви, щоб помолитися Богові там, де моляться християни. Ідучи до церкви, він повинен був перейти через якусь річку. Дійшовши до річки, перейшов її, як по суходолі, без того, щоб намочив ноги.

Перейшовши річку, він пройшов ще якийсь шлях і дійшов у якесь село, де знаходилась церква, про яку йому говорили. Дійшовши і зупинившись біля дверей церкви, він здивувався, побачивши багато людей, і кожний з них мав по в'язці соломи

на плечах. Але ті в'язки, яких бачив Іван, не були солом'яні, як гадав він, то були гріхи кожної людини.

Побачивши це, він подумав, що і йому треба мати таку в'язку на плечах, якщо хоче зайти в церкву. Пішов у село до якогось чоловіка і попросив оберемок соломи, зробив з неї в'язку, поклав на плечі і пішов до церкви. Але священник не дозволив йому увійти в церкву з в'язкою на плечах, подумавши, що він збиткується з Бога, і прогнав його. Іван розсердився, нічого не сказав і повернувся до своїх кіз.

Дійшовши до річки, яку раніше перейшов, як по сухому, тепер уже не міг так перейти, замочив ноги по коліна, а це тому, що він согрішив.

Повернувшись до своїх кіз, скільки жив, до церкви не ходив молитися, а молився так, як і раніше, і його молитву Бог добре сприймав. Тому Бог вибрав його, щоб похрестив Його Сина, тобто нашого Господа Ісуса Христа.

Як рішив Бог, так і здійснилось.

Прийшовши наш Господь Ісус Христос до Івана і просивши похрестити його, Іван, спочатку смиренний і усамітнений, яким був, не хотів його хрестити. Але Ісус сказав йому, що це воля і бажання небесного Отця. Тоді Іван підкорився і похрестив Його в річці Йордані. З тих пір він і називається Іван Хреститель і хрещений батько Господа Ісуса Христа.

Люди святкують день Святого Івана, щоб Бог оберігав від вогню їх господарства і тварини від звірів.

Існує повір'я, що Іван Хреститель – опікун дітей.

Ось приклад християнської оповідки про Іоана Хрестителя:

Предтеча і Хреститель Господній Іоанн був двоюрідним братом Христа по матері. Він народився на півроку раніше від Ісуса Христа в сім'ї священника Захарії та праведної Єлизавети. Про те, що у них народиться син, священнику Захарії в храмі сповістив архангел Гавриїл. Подружжя сприйняло це

пророкування як велику милість Бога, бо в них довго не було дітей і вони багато і ревно молилися, просили послати їм дитя.

Іван був сповнений Всесвятським Духом. В дикій пустелі він готував себе праведним життям до великого служіння Богу. І лише коли йому виповнилося 30 років, він вийшов до людей з проповіддю про каяття. Велике покаяння мало приготувати народ до прийняття Спасителя. У цьому і полягала велика місія Івана.

Незабаром після хрещення Ісуса Христа святого Івана було вбито за наказом царя Ірода.

ІВАН ХРЕСТИТЕЛЬ

Sfântul Ioan Botezătorul

(7 / 20 ianuarie)

În timpul lui Irod, împăratul Iudeii, era un preot pe nume Zaharia. Făcea parte din clasa lui Abia, una din cele 24 clase preoțești, împărțire făcută de împăratul și prorocul David. Fiecare clasă slujea de două ori pe an câte o săptămână, afară de marile sărbători când toți trebuiau să fie prezenți în cetatea Ierusalimului.

Tot din neam preoțesc, din aleasa familie a lui Aaron, era și Elisabeta, soția sa. Preoțimea se bucura de mare cinste și autoritate în fața poporului iudeu. Viața religioasă era strâns legată de cea politică, ambele fiind concentrate în cultul templului din Ierusalim. Soții purtau nume vechi biblice, Zaharia însemnând „Dumnezeu și-a adus aminte“ și Elisabeta – „Dumnezeul meu este jurământ“, adică «te poți încrede în el».

La evrei, copiii se aflau la mare cinste într-o căsnicie, semnificând o aleasă binecuvântare a lui Dumnezeu. Lipsa lor, însemna dizgrație, chiar pedeapsă. Elisabeta era stearpă. Amândoi trecuseră de vârsta când nădăjduiau să aibă copii.

Zaharia locuia într-o cetate a lui Iuda – Iudeea, orașul fiind locuit de păgâni. Se pare că se numea Iuta, Hebron sau Aim-Karim. Există argumente de ordin istoric, teologic, ce pledează în acest sens. În Aim-Karim, este o tradiție creștină veche, ce a rămas în mare cinste în rândul locuitorilor. Aici se găsesc urme legate de viața Sfântului și o biserică închinată vizitei făcute de Sfânta Fecioară mamei lui Ioan Botezătorul.

Vestirea nașterii Sfântului Ioan s-a petrecut în timpul slujbei din templu, în momentul intrării în casa Domnului, ca să se tămâieze. Slujirea presupunea: schimbarea pâinilor în fiecare sâmbătă dimineța, arderea mirodeniilor, întreținerea candelelor și a candelabrului cu șapte brațe, întreținerea focului pe altar sau aducerea jertfelor sângeroase și nesângeroase. Dintre toate, cea mai importantă era tămâierea. Se realiza dimineța înaintea aducerii jertfelor, și după amiază. La acest ritual, participau cinci preoți, ce se alegeau prin tragere la sorți.

Arhanghelul Gavriil s-a arătat lui Zaharia chiar în prima zi a săptămânii de rând. Zaharia a rămas mut. Norodul se mira de ce zăbovea în biserică. Arătarea îngerului a fost un fapt real. S-a petrecut în fața altarului tămâierii. Zaharia a fost cuprins de frică datorită întâlnirii sale cu puterea cerească. Arhanghelul i-a spus să nu se teamă căci rugăciunile lor au fost ascultate, și Elisabeta va naște un fiu căruia îi vei pune numele Ioan, apoi a adăugat: „Și va fi mare înaintea Domnului și vin și băutură amețitoare nu va bea și se va umple de Duhul Sfânt chiar din pântecul mamei sale și pe mulți din fiii lui Israil îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor“.

Sceptic fiind, știind că-i în vârstă, n-a crezut ce-i spusese îngerul. Îi cere un semn. Acesta a fost c-a rămas mut până în ziua nașterii fiului, drept pedeapsă pentru că n-a crezut în cuvintele arhanghelului.

Ajuns lângă ceilalți patru preoți și neputând rosti cuvintele de binecuvântare, aceștia și-au dat seama că s-a învrednicit de o vedenie.

Zaharia se întoarce acasă la sfârșitul săptămânii sale de rând. Prin semne și scris îi comunică Elisabetei cele întâmplate. Fecioara Maria află taina în cea de a șasea lună a sarcinii, în timpul vizitei pe care o face rudelor sale. În cinstea Fecioarei, Elisabeta rostește urarea: „Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecului tău“. Este o urare profetică.

La împlinirea sorocului, Elisabeta naște un fiu, adeverindu-se spusese arhanghelului. Ceremonia iudaică cerea tăierea împrejur a

băieților, momentul când ei își primeau și numele. Era obiceiul ca noul născut să poarte același nume cu al tatălui, bunicului sau a altei rude. Iar darea numelui, cu vremea, rămăsese un drept exclusiv al tatălui. Elisabeta se împotrivise neamurilor care vroiau să-l numească Zaharia. Soțul îi destăinuise prin semne scrise pe o tăbliță două cuvinte, „Iohanan Șamo“, care în traducere însemna „Ioan este numele lui“. Toți rămân uimiți când, spunându-i numele, lui Zaharia i se dezlegă limba. Cei prezenți încep să se întrebe: „Oare ce va fi cu pruncul acesta?“ Pruncul a crescut sub înrăurirea Duhului Sfânt ce se revărsase asupra sa încă înaintea nașterii. Urmându-și părinții, amândoi drepti în fața lui Dumnezeu, cu o rigurozitate adâncă și sinceră, fiul moștenește nobilele însușiri ale inimii încă din pruncie, manifestând o adâncă evlavie.

Nu se știe la ce vârstă s-a petrecut retragerea și viețuirea lui în pustie. N-a fugit de lume și nici n-a urât-o. S-a întors în sânul ei, chemând-o să se apropie de Fiul Domnului. A fost o retragere în singurătate. Prin viața ascetică dusă s-a apropiat de chemarea sa de vestitor, înaintemergător al lui Iisus.

A trăit mulți ani însingurat, fără casă sau cort, posedând numai ce avea pe el, acoperit fiind cu o piele de cămilă și încins la mijloc cu un chimir înalt. Înfățișarea era osoasă, cu păr pe piept, cu plete lungi pe spate, barba-i încălcită aproape acoperea fața. De sub sprâncenele bogate rotea cei doi ochi sfredelitori când de pe buzele-i ascunse rostea cuvinte de afurisenie. Hrana i-o asigura pustiul. Se știe că schivnicia s-a terminat când a împlinit 30 de ani.

Avea la îndemână două arme de luptă eficace: predica pocăinței și botezul pocăinței.

Prin predicile pocăinței până și lumea păgână simțea că „plinirea vremii“ sosise. Tiberiu profanase tronul împărătesc prin desfrâu; Pontiu Pilat prin ofensele, cruzimile, jafurile și uciderile sale, a adus fanatismul la turbare; Irod Antipa dăduse exemplu de apostazie deghizată și desfrâu, iar Anna și Caiafa împărțeau cu necinste între

ei autoritatea arhierească. Mulțimi nesfârșite se alăturau credincioșilor din Ierusalim. Mulți îi ascultau predicile cu semnificație morală cu dorința de a se mântui sau pur și simplu de curiozitate.

Veniseră să-l vadă și să se boteze fariseii și saducheii. Cu cuvinte de foc le cerea acestor „pui de năpărcă să facă roduri vrednice de pocăință“.

Cerea tuturor spălarea și curățirea de păcate. Botezul primit cerea o schimbare morală necesară întâmpinării lui Iisus. Cei care-l primeau, trebuiau ca printr-o smerită spovedanie a păcatelor să-și dovedească sinceritatea, o schimbare în inima lor.

Botezul se caracteriza prin:

– Se săvârșea o singură dată numai de către Ioan. De aici numele Botezătorul;

– Era însoțit de mărturisirea păcatelor, cel botezat urmând ca pe viitor să aibă o anumită viață morală;

– Botezul nu avea puterea de a ierta păcatele, fiind un act pregătitor pentru primirea lui Iisus.

Botezul este reprezentat în icoana din Biserica creștină.

Pocăința și împărăția cerului erau obiectivele principale propovăduite, amenințând cu pedeapsă pe fățarnici, cu nimicire pe îndărătnici, făgăduind iertare pentru cei ce se căiesc, iertarea în împărăția cerului a celor curați, neprihăniți.

Este perioada când Iisus Hristos își petrecea ultimele zile în sânul familiei din Nazaret. Iosif, bătrânul teslar murise. Iisus avea 30 de ani, Ioan Botezătorul – cu șase luni mai mult.

Deși rude, nu se văzuseră niciodată. Prorocul pustiului știa despre Iisus. Auzise de nașterea Lui minunată și de unele întâmplări din copilărie. Profetul Ioan Botezătorul de mulți era considerat drept Mesia, și întrebă:

– Ești prorocul?

– Nu, – răspunse Ioan Botezătorul.

– Atunci ești Hristosul? – Nu.

– Dar cine ești?

– Eu sunt glasul celui ce strigă în pustiu. Eu vă botez cu apă spre pocăință, iar Cel care vine după mine, este mai tare decât mine... Acesta vă va boteza pe voi cu Duh Sfânt și cu foc...

Prorocul boteza pe fiii lui Israil, pregătindu-i pentru primirea lui Iisus. Tocmai atunci Iisus veni din Galileea la Iordan ca Ioan să-L boteze. Întâlnirea dintre prorocul pustului și Fiul lui Dumnezeu a fost emoționantă. Ioan nu mai rosti celebrul său cuvânt „Pocăiște-te,, recunoscându-L pe Mesia Cel prezis și așteptat. Ioan s-a aplecat în fața bărbăției simple, neprihănite, înainte ca el prin inspirație să recunoască aici opera lui Dumnezeu.

Îngenuncherea lui Iisus în fața prorocului focului, este recunoașterea acestuia de sol care și-a făcut datoria, și-a împlinit chemarea. Botezul lui Ioan a însemnat împlinirea orânduiri lui Dumnezeu pentru mântuirea omului credincios. Așa cum S-a făcut om ca să sfarme robia păcatului, tot astfel S-a botezat asemenea acestora, ca să îngroape în apă întinăciunea celor care se vor renaște prin apă și duh, orânduind taina botezului. „Și botezându-se Iisus, a ieșit îndată din apă și iată I s-au deschis cerurile și (Ioan) a văzut Duhul lui Dumnezeu coborându-se ca un porumbel peste El. Și glas din cer s-a auzit grăind: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru care am binevoit“ (Matei 3,16-17).

Mărturisirile lui Ioan despre Iisus sunt multe și prețioase. Ca înaintemergător ce era, a avut îndatorirea de a-i chema pe cei care L-au ascultat pe Hristos, pentru a-L urma. Rămas în afara bisericii Noului Testament, i-a determinat prin predica sa pe ucenici și ascultători să primească darurile nemăsurate ale Duhului Sfânt, făgăduind viață veșnică celui ce crede în fiul lui Dumnezeu .

Predica pocăinței lui Ioan dovedește că nu s-a înfricoșat în fața omului, știindu-l lipsit de virtute și vanitate. Îi mustra pe farisei și sacerdoți pentru fățarnicia lor, pe vameși pentru lăcomie și nesaț, pe ostași pentru cruzimea lor, cerându-le tuturor să se pocăiască, pregătindu-se pentru primirea lui Mesia. L-a mustrat și înfruntat pe Irod Antipa, tetrarhul Galileii și a Pereei, pentru fărădelegile sale. Acesta călcase legea mozaicană, nesocotind morala publică

prin căsătoria sa cu Irodiada. Irod porunci prinderea și arestarea lui Ioan. Rămas singur, a fost prins într-o noapte, legat și trimis la închisoarea de la Maherus sau Maheronta, cam la 50 km. de Ierusalim. Aici, după întâlnirea celor doi, Irod s-a convins de calitățile prorocului, văzând în el „un om drept și sfânt“ de care se temea, ceea ce l-a dus la o grea încercare: să asculte de cugetul său cruțându-l, sau la îndemnul Irodiadei și să-l ucidă. Sentimentele Irodiadei atârnavă greu. Fiind ușuratic și nestatornic în sentimente, crud și superstițios, seamăna întru toate cu Irod cel mare.

Cu prilejul zilei sale de naștere, Irod orânduie un fabulos banchet, la care au participat invitați de seamă ai mării Galilei. Asemenea petreceri, după datini, se sfârșeau cu dansuri, obicei împrumutat de la vechea Eladă și Romă. Irodiada și-a învățat fiica, pe Salomeea, să danseze după obiceiul vremii. Invitații au fost surprinși de apariția în sala ospățului a dansatoarei princiare. Salomeea dansă cu multă iscusință. Grațiile de față tânără și frumoasă îi încântă și-i tulbură pe oaspeți. Vrajit de dansul pasional și amețit de băutură, Irod îi zise:

– Cere-mi ce-ți dorești și-ți voi da! Orice-mi vei cere, îți voi da, chiar jumătate din regatul meu.

Sfătuită de mama răzbunătoare, Salomeea îi comunică lui Irod sângeroasa dorință:

– Voiesc să-mi dai acum pe taler capul lui Ioan Botezătorul (Marcu: 6-25).

Cererea crudă și neașteptată îl uimește pe Irod. Se întristează în adâncul inimii pentru că îl socotea pe Ioan „om drept și sfânt, multe făcea după povața lui și-l asculta cu drag“, cum spune evanghelistul.

Însă jurământul dat trebuia respectat. Vrând să-și dovedească puterea, stăpânit de pasiunea pentru Irodiada, Irod satisfăcea dorința fiicei. Astfel a încetat menirea celui ce a pregătit calea Domnului. Glasul celui ce strigase în pustiu se stinse. Ucenicii i-au ridicat trupul și l-au pus într-un mormânt, aproape de Samaria, ce nu era stăpânită de Irod Antipa.

Tradiția spune că atunci când Salomeea i-a dat capul lui Ioan mamei, acesta și-a deschis gura muștrând-o încă odată pentru desfrâu. În împrejurări necunoscute, capul lui Ioan Botezătorul ajunge la Constantinopol. În anul 1200, pe vremea cruciadelor, el ajunge în Franța, la biserica din Amiens, unde se află și astăzi.

Legenda populară spune că, la început, Ioan Botezătorul a fost păstor de capre. De când s-a născut și până s-a mărit, n-a văzut nicio față omenească, n-a fost între oameni, trăind alături de caprele sale. Se hrănea cu laptele lor, îmbrăcându-se cu haine confecționate din lâna lor, neavând cine să-l învețe cum să se închine lui Dumnezeu.

Se spune că în locurile unde își păștea caprele, a existat un ciot. Când se închina, sărea peste acesta spunând: „Aceasta-i pentru tine, Doamne!“ Aceleași cuvinte repeta și la a doua săritură. Dacă sărea în ambele sensuri, spunea: „Aceasta-i pentru tine, Doamne!“ și „Aceasta-i pentru mine, Doamne!“. Sărea până când nu obosea. Aceasta era rugăciunea lui.

Când se mări, oamenii au auzit de el. S-au dus să-l vadă. Vorbindu-i, i-au spus că lăcașul creștinilor este biserica, în care ei se închină lui Dumnezeu. Cine dorește să se închine, merge acolo. Auzind acest sfat, Ioan hotărăște să meargă la biserică pentru închinăciune. Ca să ajungă acolo, trebuia să treacă peste un râu. A mers ce a mers și a dat de un sat în care se găsea biserica. Oprindu-se în fața acesteia, se miră de mulțimea de oameni. Fiecare purta câte o legătură de paie în spinare. Acele legături reprezentau păcatele fiecărui ins. Cum dorea să intre în biserică, se gândi că și el ar trebuie să poarte o legătură. Mergând în sat, îi ceru unui om un braț de paie, îl legă și, luându-l în spinare, plecă la biserică. Preotul însă nu i-a permis să intre, crezând că omul își bate joc de Dumnezeu. Ioan s-a supărat, n-a spus nimic, întorcându-se la caprele sale.

Ajungând la râul pe care inițial îl trecuse ca pe uscat, de data aceasta, nu l-a mai putut trece tot așa, udându-și picioarele până la genunchi, pentru că făcuse un păcat. Ajuns la caprele lui, nu s-a mai dus la biserică cât a trăit. Se închina ca și înainte.

De aceea Dumnezeu l-a ales să-I boteze Fiul. La început, Ioan, smerit și singuratic, nu a voit. Iisus i-a spus că aceasta este dorința și voința Tatălui ceresc. Botezul s-a făcut în râul Iordan. De atunci este numit Ioan Botezătorul și nașul lui Iisus Hristos.

Oamenii sărbătoresc ziua Sfântului Ioan, ca gospodăriile să le fie ferite de foc și animalele de fiare sălbatice.

Se crede că Ioan Botezătorul este patronul copiilor.

Se cuvine să amintim câteva tradiții populare ale ucrainenilor. Sărbătoarea lui Ioan Botezătorul este prăznuită a doua zi după Bobotează. Gospodarul ia pâinea și sarea ce se află sub icoană de la Crăciun, le dă animalelor odată cu fânul, ca acestea să fie fertile.

De la Crăciun până la Sfântul Ioan, femeile își ascund lucrurile începute și neterminate, – ca „necuratul să nu le încurce ațele“.

De Crăciun, de Anul Nou și Bobotează, femeile nu merg după apă, fiindcă este păcat. Aceasta este adusă de flăcăi. După sărbători, tinerele neveste le dau de băut, pentru că au cărat apa conștiincios.

Петра Вериги

(16 / 29 січня)

Поклоніння чесним веригам (кайданам)

Святого апостола Петра

Цей день відмічають для порятунку від переслідування і тюрми, а також від вовків. Петро вважається покровителем вовків.

„На Петра Вериги розбиваються криги“. За народним віруванням – це останній день зими.

По прикметах погоди в це свято люди вбачали, яким буде літо:

„Якщо напередодні Петра Вериги ніч місячна і на небі видно зорі, літо урожайне буде, а рік – щасливий. Якщо ніч понура, то й рік буде понурий і неврожайний, пошесть на худобу. Якщо у цей день мороз, то літом буде спека. Якщо вночі місяць обгородиться хмарами, буде вітер“. На Петра Вериги жінки не перуть.

Про Петра Веригу існують легенди. В одній з них розповідається, що жиди не раз пробували переконати Святого Петра, щоб зрікся християнської віри і повернувся до юдейської. Святий Петро відмовлявся, завжди підтверджуючи, що краще помре, ніж зречеться християнства. Побачивши, що дарма морочать собі з ним голову, вони розсердилися, вирішили зловити й вбити його, чекаючи слушної нагоди. Незабаром вона появилась: будучи відважним, Святий Петро

почав виступати перед людьми ще завзятіше з промовами про спасительські вірування і навчання Господа Ісуса Христа. Побачивши це, жида спіймали його, зв'язали ланцюгами і кинули в тюрму, де залишили кілька днів з метою розп'яти його на хресті.

Бачачи, що це не жарт і будучи самим, Святий Петро упав на коліна і почав молитися від щирого серця Богові, щоб спас його від переслідувачів. Молився він три дні і три ночі і, втомлений, ліг спати. Уві сні до нього прийшов Ангел Божий і сказав утекти з тюрми. Прокинувшись, Святий Петро озирнувся на всі сторони, щоб побачити, хто його збудив, але нікого там не було, тільки двері тюрми були відкриті. Довго не думаючи, взувся і рушив до дверей. Тільки переступив поріг, двері зачинилися. Коли вийшов за ворота тюрми, йому показався ангел Божий і направив його туди, де були апостоли.

Почувши, що він стукає у ворота і проситься увійти, служниця, яка добре пізнавала Святого Петра, не впустила його, а побігла в хату і сказала іншим апостолам, що Петро вернувся з тюрми, він коло воріт і проситься увійти.

Апостоли не повірили, бо Петро, – сказали вони, – закритий жидами, і кого вони закриють, легко не пускають.

Побачивши, що Апостоли не хочуть вірити, служниця вийшла з хати, відчинила ворота і впустила Петра. Це сталося в ніч перед Святим Петром.

На другий день рано прийшли тюремники, побачили, що всі ув'язнені в тюрмі, тільки Петра немає. Три сторожі розповіли, що прийшов ангел Божий, відкрив двері і випустив Петра, а вони злякались, упали на землю, тому і не змогли зупинити його.

Почувши таке і знаючи, що Бог прихильно ставиться до Святого Петра, тюремники дали їм багато грошей, щоб нікому не розповідали, що трапилося.

З тих пір цей день святкується в честь Святого Петра і як пам'ять про його чудовий порятунок з тюрми та як надію людей звільнитися від всіх злиднів подібно тому, як звільнився Святий Петро з тюрми.

В іншій легенді йде мова про те, що Святий Петро – опікун вовків.

Почув якийсь чоловік, що Святий Петро Верига – опікун вовків, і в ніч напередодні його свята всі вовки збираються в одне місце на зустріч зі святим. От і подумав він побачити, що робить Святий Петро з вовками на зустрічі.

Як повечоріло, пішов у те місце в ліс, де думав, що зберуться вовки. Боячись, щоб його не з'їли вовки, виліз на високе дерево, дожидаючись з нетерпінням цієї зустрічі.

З усіх сторін почали приходити вовки, сідаючи під те дерево, на якому сидів він, і чекаючи прибуття Святого Петра.

Нарешті прибув і Святий Петро і відразу почав ділити кожному здобич і корм на весь рік, кажучи:

– Ти підеш туди і з'їси те; ти підеш інде і з'їси те!

Так поступив зі всіма вовками, крім одного, який, будучи хромим, прийшов пізніше, після того, коли все було розділено.

– А я куди піду і чим буду живитися? – запитав хромий вовк. – Дай і мені щось, бо я хромий і не можу бігати.

– Ти з'їси того, що виліз на це дерево, – сказав Святий Петро, вказуючи на дерево, на якому сидів чоловік. Промовивши ці слова, він зник. Потім позникли і вовки, йдучи кожний у свою сторону.

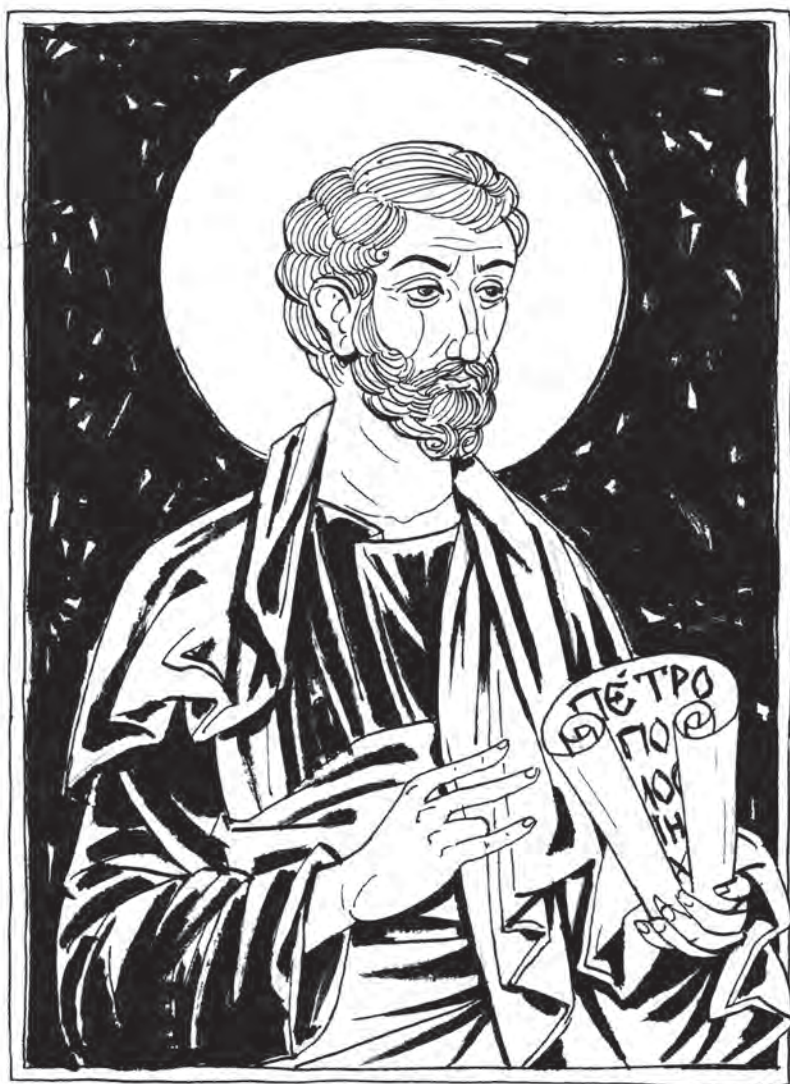
Хромий вовк залишився на місці, дивлячись на дерево, де вгледів чоловіка. Будучи дуже голодний, хотів вилізти на дерево, але не зміг. Потім почав копати кігтями навколо дерева, думаючи, що зможе звалити дерево і зловити чоловіка.

Чоловік злякався, почав кричати і просити допомоги. Якись люди, які випадково йшли лісом, почувши крик, пішли до нього.

Побачивши їх, вовк сховався в чагарнику. Почувши пригоду, люди сказали чоловікові злізти з дерева, бо вовк утік.

Чоловік зліз, люди взяли його з собою, потім сіли на ялинові гілки і почали обідати. Несподівано хромий вовк вискочив з чагарника, напав на них, схопив чоловіка, побіг в ліс, де з'їв його. Отак передвіщуване Святим Петром здійснилося. З тих пір люди святкують цей день, бо бояться вовків, опікуном яких є Святий Петро.

Існує повір'я: якщо люди святкуватимуть опікуна вовків Святого Петра, то вовки не з'їдять худобу. Люди вважають, що день Святого Петра – це день середини зими, і з цього дня мороз та холод пом'якшуються.

ΠΕΤΡΟ ΒΕΡΜΙ

Sfântul Petru Veryha

(16/29 ianuarie)

Sărbătoarea din 16 ianuarie după stil nou / 29 ianuarie după stil vechi, consfințește evenimentul descris în cartea „Acțiunea apostolilor“ (12-11). Apostolul Petru a fost întemnițat aproape 42 de ani din porunca împăratului Irod Antipa pentru propovăduirea învățaturii lui Iisus Hristos. Ziua Sfântului Veryha este sărbătoarea învelișului de gheață ce se formează deasupra râurilor datorită gerurilor de la jumătatea iernii. De Petru Veryha se sparg sloiurile. În ziua respectivă spălarea rufelor reprezintă un mare păcat. Tot atunci sunt pomenite cătușele ce i s-au pus Sfântului Apostol Petru. În aceeași zi se pomeneste așezarea lanțului cu care Sfântul Apostol Petru a fost legat în temniță.

Iisus Hristos l-a eliberat pe Apostolul său de la moartea ce i-o pregătise Irod. Fiind întemnițat, a fost legat cu două lanțuri de fier. În noaptea premergătoare execuției, Sfântul dormea între doi ostași. Îngerul Domnului l-a lovit în coastă, deșteptându-l. Lanțurile grele au căzut, eliberându-l.

După izbăvirea sa, Sfântul Petru a purtat cuvântul lui Dumnezeu în diferite locuri. Unii creștini au găsit lanțurile și le-au păstrat, socotindu-le un semn dumnezeiesc pentru protecția bisericii sale, ca loc de slujire a cuvântului său. Lanțurile au fost păzite din neam în neam, fiind socotite moștenire sfântă. Au ajuns în mâinile patriarhului Invenalie al Ierusalimului. Credincioasa Evdochia, soția împăratului Teodosie cel Mic, împodobește Ierusalimul și Sfintele Locuri cu daruri împărătești. Văzând dragostea ei față de Dumnezeu, patriarhul i-a

дăruit aceste cinstite lanțuri, ce au fost duse de ea la Constantinopol. Unul dintre ele, a fost dat bisericii Sfinții Apostoli de aici, altul a fost trimis fiicei sale, Eudoxia, soția împăratului Valentinian al III-lea. Acesta a fost pus în biserica Sfântul Petru din Roma, împreună cu un alt lanț, cu care tiranul Nero l-a legat pe sfânt înaintea muceniciei sale la Roma.

Praznicul cinstului lanț se prăznuiește pe 16/29 ianuarie. În această zi, poporul sărbătorește salvarea de urmărire și închisoare și ocrotirea lupilor, sfântul fiind considerat apărătorul acestor sălbăticiuni.

Atunci când pe această dată se sparg sloiurile, ziua respectivă este socotită de popor drept ultima zi de iarnă.

Dacă în ajunul acestei sărbători noaptea este cu lună și pe cer se văd stele, vara va fi bogată în grâne, întregul an va fi fericit. Dacă noaptea este întunecată, nu se vor obține recolte bogate și peste animale se vor abate epidemiile.

Dacă este ger, vara va fi caniculară și secetoasă.

Luna înconjurată de nori prevestea vântul.

În această zi nu se spală rufe.

Legenda spune că iudeii au vrut să-l convingă pe sfânt să se debaraseze de credința creștină și să treacă la iudaism. Convingerile sale de creștin n-au putut fi înfrânte. „Mai bine moarte decât să mă las de creștinism“, – spunea el. Văzând că toate încercările dau greș, iudeii au hotărât să-l prindă și să-l omoare. Prilejul a apărut. Sfântul Petru propovăduia mai înverșunat credința în Mântuitorul și învățătorul Hristos. A fost prins, pus în lanțuri și întemnițat. L-au ținut câteva zile cu gândul de a-l răstigni. Căzând în genunchi, Sfântul s-a rugat bunului Dumnezeu trei zile și trei nopți ca să-l salveze. Obosit fiind, a adormit. Îngerul, mesager al Domnului, l-a salvat. Privind în jur, Petru n-a văzut pe nimeni. Ușa închisorii însă era deschisă. La trecerea pragului, în urma sa aceasta s-a încuiat. Ieșit pe poarta locului de detenție, i s-a arătat îngerul Domnului.

Pașii l-au condus spre locul unde se aflau apostolii. A bătut în poartă să i se deschidă. O slugă a auzit bătăile, s-a apropiat, l-a recunoscut și i-a anunțat pe apostoli de întoarcerea Sfântului Petru. Apostolii nu au crezut, știind că evreii nu-i eliberează ușor pe deținuți. Nefiind crezută, dar recunoscându-l pe sfânt, sluga îi deschise poarta, primindu-l pe Petru.

În momentul verificării a doua zi de dimineață a prezenței tuturor pușcăriașilor, se constată că lipsea numai Petru. Întrebați fiind ce s-a întâmplat, paznicii au relatat că îngerul lui Dumnezeu a venit, a deschis ușa și l-a eliberat. Ei s-au speriat, au căzut la pământ, neputându-l opri. Știind că Dumnezeu îl iubește pe sfânt, temnicerii i-au plătit bine pe paznici, ca să nu spună nimănui întâmplarea. De atunci în această zi se sărbătorește eliberarea din închisoare a sfântului. Se crede că Dumnezeu îi va ajuta pe toți ce-l sărbătoresc pe sfântul eliberat din închisoare.

Dintr-o altă legendă reiese că Sfântul Petru este ocrotitorul lupilor. Un om auzind că în ajunul acestei sărbători toți lupii se strâng la întâlnirea cu sfântul, a vrut să vadă ce se întâmplă cu această ocazie. Pe înserate plecă în pădure spre locul unde bănuia că-i va găsi. Temându-se să nu fie atacat, se cățără într-un copac înalt. Aștepta nerăbdător momentul respectiv. Lupii se adunau sub acel copac. Venind, Sfântul Petru a început să le împartă hrana pentru întregul an, zicând:

– Tu vei merge acolo și vei mânca ceea ce-i acolo; tu vei merge în partea cealaltă și vei mânca ce vei găsi acolo!

Astfel le-a împărțit hrana tuturor, afară de un lup șchiop, care a venit mai târziu, după ce totul fusese „repartizat“.

– Iar eu unde voi merge și cu ce mă voi hrăni? – întrebă lupul șchiop. – Dă-mi și mie ceva, că-s șchiop și nu pot alerga.

– Tu îl vei mânca pe acela care s-a cățarat în copac, – răspunse Sfântul Petru arătându-l pe cel din copac.

Rostind aceste cuvinte, a dispărut. Apoi au dispărut și lupii, mergând spre locurile indicate. Lupul șchiop rămase, scrutând

~~~~~

copacul, unde îl văzu pe om. Fiind tare flămând, vroia să se urce în copac, dar n-a reușit. A început să sape cu ghearele în jurul lui, crezând că-l va dărâma dobândindu-și prada. Speriindu-se, omul strigă cerând ajutor. Trecând întâmplător prin pădure, niște oameni au auzit strigătul, s-au îndreptat într-acolo. Văzându-i, lupul se ascunse în măracini. Întrebat ce caută în copac, curiosul le povesti întreaga întâmplare. Crezând că lupul a plecat, omul a coborât însoțindu-i pe salvatori. S-au așezat cu toții pe cetină de brad începând să mănânce. Pe neașteptate, lupul șchiop ieși din măraciniș, înșfăcă pe cel ce i-a fost hărăzit fugind în pădure, unde l-a mâncat. Prevestirea Sfântului s-a îndeplinit. De atunci Sfântul Petru este considerat ocrotitorul lupilor. Dacă va fi sărbătorit de oameni, nu le vor fi atacate animalele.

Se spune că această zi marchează mijlocul iernii, de acum frigul și gerul se înmoaie.

Стрітення

(2 / 25 лютого)

Цей празник Святкують 40 днів після Різдва Христового. Слов'янське слово „стретеніє“ означає „зустріч“.

Коли маленькому Ісусу було 40 днів, Йосиф і Марія понесли Його в Дім Божий. Вони стояли серед інших сімей і чекали своєї черги, коли відразу до них підійшов старий Симеон, який жив при цьому Храмі і котрому Духом Святим було обітовано, що не помре, поки не побачить Спасителя людства. Симеон взяв на руки дитину і своєю молитвою виразив його Божественне призначення і страшні страждання його матері.

В народі празник Стрітення асоціюється із зустріччю зими і літа.

Люди кажуть, що на Стрітення зима з літом зустрічаються, і в цей день зима іде туди, де було літо, а літо – де була зима.

Весною Зима – стара баба, а Літо – молода дівчина.

Ясна і тиха погода в цей день віщує добрий урожай поля і роїння бджіл. Вітер – погана ознака. Відлига – жди пізньої весни.

Якщо на Стрітення півень нап'ється води з калюжі, то жди стужі. Як нап'ється півень води, то набереться господар біди.

Якщо цього дня капає зі стріхи, не буде доброго року на бджіл, мед буде кислий. Тихий і звичайний день на Стрітення передвіщає добрий урожай хліба і плодів, а холодний день чи завірюха – холодне літо, неродюче. На Стрітення корів виганяють з хліва для пригріву.

Цього дня вагітні жінки і породіллі йдуть до церкви, вагітні просять Святу Богородицю, щоб легко родили, а породіллі дякують за отриману допомогу при родах.

Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos

(2 /15 februarie)

Conform legilor lui Moise, primii băieți în familiile iudeilor trebuiau aduși la a patruzecia zi de la naștere pentru împărțășanie. Prin aceasta, erau dedicați lui Dumnezeu. În popor, obiceiul este cunoscut sub denumirea „Aducerea copilului“. Pentru aceasta, neapărat trebuia adusă o jertfă. Această lege amintea de ieșirea evreilor din Egipt și eliberarea lor din robie, de salvarea de la moarte a primului copil al familiei.

La patruzeci de zile de la nașterea lui Iisus Hristos din Fecioara Maria, cinstim ziua ducerii Pruncului dumnezeiesc la templul din Ierusalim de către Preasfânta Maică și Dreptul Iosif, pentru ascultarea Legii vechi, cu aducerea a doi porumbei drept jertfă. În această biserică trăia un bătrân cu numele Simeon. Era un om drept, cucernic și aștepta venirea Mântuitorului. Sfântul Duh îi prevestise că va trăi ani mulți până îl va vedea pe Hristos Domnul. Tot în această zi, înainte de moarte, bătrânului Simeon i s-a îndeplinit vrerea de a-L vedea pe Mesia. În Pruncul adus la templu văzu noua putere de mântuire dăruită lumii de Dumnezeu. Puterea de mântuire a credinței în Hristos era mai tare decât puterea legii vechi. Bucuros de descoperire, Simeon vine în întâmpinarea Pruncului Iisus. ÎL binecuvintează și, luându-L în brațe, plin de recunoștință, cântă minunata lui cântare, preamărindu-L: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor: lumina spre descoperirea neamurilor și slava

poporului Tău Israel. Amin» (Luca: II, 29-32). Maria și Iosif au rămas uimiți de cuvintele auzite. Simeon se adresează Fecioarei, spunându-i că «pe el se vor certa în popor, unii se vor mantui, iar alții vor muri. Tu vei trăi un mare necaz pentru Fiul tău. El va suferi». Aici, în biserică, se afla bătrâna pioasa Ana-prorociță, care L-a slujit pe Dumnezeu și se închina. Ea L-a recunoscut pe Mântuitor, s-a apropiat de El și le-a vorbit tuturor în Ierusalim despre El ca despre venirea Mântuitorului pe pământ.

Acest eveniment, când sfinții Simeon și Ana l-au întâlnit în biserică pe Mântuitor, se numește Întâmpinarea Domnului. Pentru el, Hristos însemna puterea cea mare de mântuire a lui Dumnezeu în lume, este lumina tuturor popoarelor, slava lui Israel cel vechi și cel nou. Nu vrea să spună numai că cel care L-a privit pe Iisus poate muri în pace, ci și cel care a primit pe Iisus și puterea Lui de mântuire, are puterea de a trăi și viața de aici, împăcat cu Dumnezeu, departe de robia păcatului și liber de tirania celui rău.

Această sărbătoare în popor semnifică:

– Întâlnirea iernii cu vara. Iarna este reprezentată o babă urâtă, iar vara – de o fată tânără.

– Dacă în această zi natura este luminoasă și liniștită, înseamnă că recolta va fi bogată, iar albinele vor roi bine.

– Vântul e un semn rău.

– Moina vestește o primăvară târzie.

– Dacă cocoșul bea apă dintr-o băltoacă, va veni frigul, iar gospodarul va avea multe necazuri.

– Dacă în această zi picură din streșini, anul nu va fi bun pentru albine, mierea strânsă va fi acră.

– Ziua liniștită prevestește recoltă deosebită de legume și cereale.

– O zi friguroasă, vijelioasă anticipează o vară rece, neroditoare.

– Este ziua în care vacile sunt scoase din grajd, pentru a se încălzi.

– Femeile însărcinate și lăuzele merg la biserică. Primele se roagă Sfintei Fecioare să nască ușor. Lăuzele îi mulțumesc pentru ajutorul

primit la naștere. Dintr-o legendă populară reiese că februarie este o lună greu de înțeles. E greu să-i intri în voie: geruri, viscole, uneori căderi masive de zăpadă urmate de înzăpeziri. Iată de ce omul este mai mult legat de căldura casei.

În copilăria mea, bunicuța îi spunea acestei sărbători *Întâpinare*, deoarece abia te obișnuiai cu capriciile vremii, când deodată apăreau zile calde când erai forțat să-ți scoți cojocul. Apoi, din nou puteau să apară manifestări caracteristice anotimpului rece, de iarnă. Este momentul surprizelor, când se întâlnesc două anotimpuri: iarna și vara. Bunicuța ne-o descria pe bătrâna Iarnă îmbrăcată într-un cojoc peticit, semănând mai mult cu o vrăjitoare. În spate ducând o traistă plină cu geruri și viscole puternice.

Primăvara venea ca o fată frumoasă, cu față zâmbitoare dar timidă, cu o coroniță împletită din flori de câmp. Privind-o, bătrâna Iarnă scrâșnea din dinți, căutând s-o alunge. Cu toată gingășia chipului, Primăvara își are puterile sale. Ea domină seva pământului și aduce viață, hrănind toate viețuitoarele.

Este momentul când începe întrecerea între cele două anotimpuri. Iarna își scoate din traistă slugile supuse și devotate. Datorită timpului capricios, mai mult nefavorabil viețuitoarelor, i s-a dat numele de Furioasa, în traducere, Februarie. Când Iarna își pierde din puteri, Primăvara începe să o salute:

– Doamne ajută! Sănătate, Iarnă! Oare nu-i timpul să ne schimbăm locurile? Tu odihnește-te, acumulează putere, iar pentru mine, Primăvară, e timpul să ne apucăm de treabă.

– Asta-i cam așa. Totuși nu este bine, pentru că oamenii sunt fericiți de venirea ta, iar pe mine mă dojenesc, – se tânguie Iarna. – De parcă nu eu am adus Sfintele Sărbători, zăpada pentru o recoltă bogată din acest an, iar pe oameni i-am obligat să se odihnească.

– Acesta-i adevărul. Tu ești sora mea. Ar trebui ca oamenii să te petreacă cu cinste.

Частина II. **Весна**

Partea a II-a. **Primăvara**

Явдохи

(1 / 14 березня)

Цикл весняних свят починається разом з пробудженням природи із зимового сну.

Коли ще лютує зима, ще стоять сильні морози і лежать великі сніги, в повітрі вже пахне весною. „Зиму веде попід руки старий дід Мороз, вона зігнулася, трясеться і ледве йде. Кожух на бабі Зимі полатаний, чоботи подерті, а в хустці на голові лиш діри, і з них сиве волосся стирчить“.

Народні приповідки про весну:

„Як ти, лютий, не лютуй, а на весну брів не хмур!“

„Вночі тріщить, а вдень плющить“.

„Весною сій, осінню збирай“.

„Весною Зима – стара баба, а Літо – молода дівчина“.

У своїх казках український народ створив чудовий образ весни – гарної молододі дівчини з вінком квітів на голові. Дівчина-весна – бажаний і довгожданий гість. Народний образ весни – це образ краси, сили і надії.

Перше березня – перший празник весни. Перше березня – день преподобної мучениці Євдокії або Явдохи. Преподобна мучениця Євдокія (Явдоха) – жінка з міста Іліонаполя в Ливані. В молодості вела порочний спосіб життя, а під впливом ченця Германа зріклась попереднього життя і прийняла християнство, роздала майно бідним і почала вести пророче життя, отримавши дар чудотворіння. Померла мученицькою смертю в 152 році.

Народна традиція вважає її свято першим днем весни. Бувало, коли вперше бачили ластівку, люди брали жменю землі, кидали

за нею, промовляючи: „На тобі, ластівко, на гніздо!“ — це для того, щоб швидше приходила весна. „На своїх крилах ластівка з вирію весну нам несе“. Побутвали прислів'я-передвіщання:

„Стелиться ластівка по землі — буде погода, можна вже сіяти овес“; „Бояться ластівки землі — ще буде негода“. Якщо в цей день ще холодно, селяни кажуть: „Явдоха хвостом крутить — буде пізня весна!“

Тепер зрізують сухе верховіття фруктових дерев, щоб вони краще родили.

Побутує прислів'я-передвіщання: „Сухий березень, теплий квітень, мокрий май — буде хліба урожай“.

В багатьох добруджанських слободах дівчата і діти починали „кликать весну“. Піднімались на пагорбки і вигукували веснянки:

Благослови, мати,
Весну закликати.
Рано, рано,
Весну закликати.
Весну закликати,
Зиму проважати,
Рано, рано,
Зиму проважати.
Прийди до нас, весно,
З радістю!
З великою нам милостью!
З житом зернистим,
З пшеницею золотистою,
З вівсом кучерявим,
З ячменем вусатим,
З калиною-малиною,
З чорною смородиною,
З грушами і яблуками,
З всякою садовою.

Свято Явдохи вважали великим празником.

Sfânta Evdochia

(1 / 14 martie)

Sărbătoarea Sfintei Evdochii vestește sosirea primăverii. Este debutul lui martie 1/14, când iarna începe să-și scuture cojoacele, permițând trezirea la viață a întregii naturi. Este așteptată de lucrătorii pământului ce consideră că este de datoria lor s-o înbuneze pe Evdochia, aducătoarea primăverii. Pe vremuri, era o adevărată sărbătoare. Gospodinele roboteau în bucătării pregătind prăjituri. Copiii interpretau cântece prin care proslăveau primăvara. Toate aceste activități purtau numele mult așteptatului anotimp.

Sfânta era din cetatea Iliopolis, din Libanul Feniciei. A trăit în veacul al III-lea. La începutul vieții, a fost necredincioasă, închinându-se idolilor. Fiind foarte frumoasă, cu o viață desfrânată, a reușit să strângă o mare avere.

Trecând prin această cetate, un anume pustnic Ghermano, a auzit din casa ei cântări, citiri și rugăciuni. Erau cuvinte de suflet, folositoare, de evlavie și întoarcere la Dumnezeu. Sufletul ei se cutremura. Scârbită de viața dusă și luminându-i-se sufletul, a mers la pustnic, rugându-l să-i arate calea mântuirii. Astfel i s-a schimbat viața. A împărțit toată averea săracilor, i-a eliberat pe toți robii. A intrat într-o mănăstire, trăind în smerenie și pocăință.

Fiind pârlă împăratului Aurelian pentru îmbrățișarea credinței creștine, se poruncește să fie prinsă. Dar puterea și semnele minunate săvârșite, l-au împlânzit până și pe împărat. După moartea lui, sfânta e din nou prinsă și chinuită. A dovedit atâta putere și răbdare, încât dregătorul, zguduit, a pus-o în libertate. I se taie însă capul sub

dregătorul Vichentie, urmașul lui Diogen, după ce îndurase cumplite și înspăimântătoare chinuri.

Deci chiar dacă în tinerețe a fost desfrânată, ea s-a mutat la cer dobândind cununa muceniciei.

Ciclul sărbătorilor de primăvară începe odată cu trezirea naturii. Când iarna încă este în toi, cu geruri și zăpezi mari, începe totuși să miroase a primăvară. În popor se spune: „Iarna este condusă de mână de bătrânul moș Gerilă. Se înconvoaie, tremură și abia merge. Cojocul babei este peticit. Cizmele-i sunt rupte. Broboada de pe cap, roasă de șoareci, este serios găurită. Pe acolo îi iese părul alb“.

Despre primăvară circulă numeroase proverbe-prevestiri. Iată câteva:

„Cât ar fi iarna de aspră sau blândă, la primăvară să nu-ți încrunți sprâncenele“.

„Primăvara să semeni, iar toamna să culegi“.

„Primăvara-i o tânără fată, iarna îi o babă“.

În poveștile sale, poporul ucrainean a făurit un chip minunat al primăverii. Ea apare ca o fată frumoasă, cu o coroană de flori pe cap. Este oaspetele dorit, mult așteptat. Reprezintă chipul frumuseții, puterii și speranței.

Întâi martie este prima sărbătoare a primăverii. Poporul crede că atunci când vezi prima oară o rândunică, ia un pumn de pământ și aruncă-l după ea, zicând: „Ia-ți, rândunico, pentru cuib!“ Această din dorința ca primăvara să vină mai repede. Pasărea o va aduce din țările calde.

Se crede că dacă rândunelele zboară jos, va fi vreme bună și se poate semăna ovăzul. Dacă rândunelele „se tem“ de frig, țărani spun: „Evdochia își bagă coada – va fi o primăvară târzie!“

Acum se taie crengile uscate ale pomilor fructiferi, ca să rodească mai bine. Se „prognosează“: „Secetosul martie, căldurosul aprilie, umedul mai vor aduce recolte bogate de cereale“.

În multe sate dobrogene, copiii începeau să „învoce primăvara“. Se urcau pe un deal cântând:

Blagoslovește-ne, mamă,
Primăvara s-o chemăm.
Devreme, devreme s-alergăm,
Primăvara s-o chemăm.
Primăvara s-o chemăm,
Iarna s-o petrecem,
Devreme, devreme.
Iarna s-o petrecem.

Sau:

Vino la noi, primăvară,
Cu bucurie!
Cu mare bunăvoință,
Cu secară bobonată,
Cu grâu auriu,
Cu ovăz creț,
Cu orz mustăcios,
Cu călină-mălină,
Cu coacăze negre,
Cu pere și mere,
Cu tot felul de roade.

„Всеїдний“ (Рябий) тиждень **(Починається за 2 тижні до Великого посту)**

Тиждень перед Масляною (Масницею) називається „всеїдним“, бо весь тиждень за церковним уставом можна їсти скоромне.

Коли на всеїдному тижні зі стріхи висять довгі льодові бурульки, „бджола мідна буде“. Якщо цього тижня курка вип’є води з калюжі, „дожидай теплої погідної весни“.

В народі кажуть: „Вис хутровина – Всеїдна в гості їде!“
„Хутровина на Масляну – Масляна з гостей їде!“

Сиропустна неділя

В сиропустну неділю не дозволялося їсти м’ясні страви, а тільки сир, масло, рибу. Зазвичай передвіщалося: „Яка погода на сиропустну неділю, така й на Велкдень буде“.

Увечері на „помтові заговінки“ старі люди ходили колись до рідних і знайомих „прощатися“. Вони просили прощення за „кривди“ чи за „гріхи“, заподіяні на протязі цілого року.

Кінець м’ясниць справляли в сиропустну неділю, коли готували кращу вечерю і заговляли.

Масляна

Масляна (Масниця) – це останній тиждень перед Великим постом. Масляна має три частини: зустріч у понеділок, „перелом“ у четвер і „прощальну неділю“.

На перший день Масляної, в „м’ясопустну“ неділю готували холодець. Його запивали горілкою чи вином. Жінки цілий тиждень справляли „колодку“. В понеділок зранку збиралися вони у якоїсь господині вдома. Одна з них клала на стіл палицю. Палиця – це колодка. Інші брали по черзі палицю і обмотували її шматками полотна, потім знову клали на стіл. Це означило, що колодка народилася. Після цього сідали за стіл навколо колодки і пили горілку чи вино, поздоровляючи одна одну з народженням колодки. При цьому вони жартували, співали, танцювали. Пізніше підпивались і розходилися по домівках. Наступного дня знову сходились, і пили так до суботи. До цього гуляння приєднувались і чоловіки. Вони збирались тому, що у понеділок колодка родилася, у вівторок хрестилася, у середу похрестини, в четвер колодка помирає, в п’ятницю її хоронять, а в суботу оплакують. Звичайно, ніхто за нею не плакав, а пили й гуляли увесь час.

Розповідають, що в четвер цього ж тижня господині збиралися кумпаніями, пили й гуляли – „щоб телята водились“. Протягом цього тижня жінки не пряли – „щоб масло не гіркло!“

Ще розповідають, що хто оженився в різдв’яні м’ясиці, той возив тещу в п’ятницю на Масляну. Крім тещі, запрошували й інших родичів, і забава продовжувалася. Частуючи гостей, зять промовляв: „Пийте, люди, по повній чарці, щоб у моєї тещі горло не пересохло!“ Так гуляли наші люди цілий тиждень.

На Масляну головною їжею були вареники з сиром і сметаною та млинці: „вареники доведуть, що і хліба не дадуть!“ Ось як говорили люди про масляну: „Масляна, Масляна, яка ти мила, – якби ж тебе сім неділь, а посту одна!“

В перший понеділок посту рано не їли, а полокали зуби горілкою, промовляючи: „Ми зуби полощимо після Масляної, щоб, борони Боже, не залишилося поміж зубами чого-небудь скоромного!“

Maslena

Săptămâna dinaintea Postului Mare se numește Săptămâna brânzei sau Săptămâna albă. Această săptămână, ucrainenii o mai numesc și Maslena. Nu se mai mănâncă deloc carne. Sunt permise spre consum doar brânza, untul, peștele. În prima zi de Maslenă se pregătea răcitura, „stropită“ cu horilcă și vin.

Toată săptămâna femeile pregăteau o cârjă (baston) ce se numea „koloda“. Luni dimineța, se adunau la o casă. Una dintre ele punea cârja pe masă. Celelalte, pe rând, o „înfășau“ cu bucăți de pânză, ceea ce însemna că „s-a născut koloda“.

Așezându-se la masă în jurul „kolodei“, femeile se cinsteau cu horilcă și vin, felicitându-se reciproc pentru nașterea acesteia. Se făceau glume, se cânta și se dansa. Bine dispuse, plecau acasă. Până sâmbătă, în fiecare zi, se relua ritualul participării la petrecere. Puteau veni și bărbații. Fiecare zi din săptămână reprezenta câte un eveniment: luni „koloda“ se naștea, marți era „botezată“, miercurea venea după botez, joia „koloda“ „murea“, vineri era „înmormântată“, iar sâmbătă – „bocită“, când participanții se distrau și se cinsteau.

Petrecerea de joi se organiza – „ca numărul vițelilor să sporească“.

În această săptămână nu se spălau rufe – „ca untul să nu devină amar“.

Se spunea că cel care s-a însurat în cășlegi, trebuia s-o aducă pe soacra la Masleana în căruț. Evenimentul era însoțit de petrecere pentru rude și prieteni. Oaspeții erau omeniți de ginere, care îi

îndemna: „Beți, oameni buni, câte un păhărel plin, ca soacrei mele să nu i se usuce gâtul!“ Astfel se petrecea toată săptămâna.

În prima zi de Maslenă, se pregătea răcitura. În restul săptămânii brânzei, principala mâncare erau colțunașii cu brânză și smântână. De aici zicala populară: „Colțunașii te vor sătura, că nici pâine nu-ți voi da!“

În duminica acestei săptămâni, era pregătită cea mai bună cină și se lăsa de sec. Cei vârstnici se duceau la rude și prieteni „să se împace“. Se cerea iertare pentru „nedreptăți“ sau „păcate“ făcute în cursul anului. Se auzea des printre consăteni expresia: „Maslena, Maslena, ce dragă-mi ești, – dacă ai ține șapte săptămâni, iar postul numai una“. Se spunea: „Cum este timpul în această săptămână, așa va fi de Paști“.

Dacă soarele răsare devreme, primăvara va fi timpurie.

În prima zi din post, luni dimineața se spălau dinții cu horilcă. Se spunea: „Noi ne clătim dinții după Maslenă, ca, ferească Dumnezeu, să nu fi rămas printre dinți ceva de dulce“. După Maslenă urmează cele șapte săptămâni de post.

Сорок святих

(9 / 22 березня)

Цей празник буває щоразу в період Великого посту. Він приурочений пам'яті сорока мучеників, яких карали в Севастійському озері. Вони походили з Кападокії і були римськими солдатами, що постраждали в Севастії Арменській під час імператора Лікінія (308-324) за те, що не хотіли відмовитись від християнської віри. Їх занурили в зимну воду озера, протримали цілу ніч, але якимось чудом вони осталися живими, їх муки продовжилися роздробленням кісток ніг важкими молотами, а потім ще живими їх кинули в озеро. Їх пам'ять шанує церква. В церкві цього дня відбувається літургія.

В день сорока святих прийнято пекти калачики і роздавати їх „за поману“ в честь замучених. Калачики приготуються з білого пшеничного борошна. Їх виробляють у формі голуба або у формі цифри вісім. Після того як спеклись, їх мажуть медом і обсипають товченими горіхами. Ці калачики представляють сорок святих, тому кожна господиня готує по сорок калачиків. Їх носять до церкви, де освячують, потім роздають „за поману“ людям і особливо дітям за померлі душі. В інших слободах калачики не носять до церкви, а просто роздають сусідам, рідним, дітям і бідним.

В народній легенді розповідається, що одного року якийсь чоловік в день

Сорока святих пішов тайком в поле, зорав ниву і засіяв горохом. Побачивши це, ті сорок святих розсердилися на нього,

пiшли всi разом до Бога, обвинувачували i пожалiлись на чоловiка, що опоганив iхнiй день. Бог вiдповiв їм: залишiть його в спокою i кожний з вас хай дасть йому ще по мiрцi гороху. Святi виконали Боже розпорядження, i чоловiк, крiм того, що одержав з посiяного гороху, отримав ще й сорок мiрок. Наступного року, наш чоловiк поступив, як i минулого: пiшов у день Сорока святих на поле, але цього року посiяв ще бiльше гороху, гадаючи в його ненажерливостi, що як бiльше засiє, то й бiльше збере. Святим Бог наказав дати чоловiковi по тижневi хвороби, i так наш чоловiк пролежав хворим сорок тижнiв, а iз засiяного гороху не отримав майже нiчого, навить солому не змiг привезти додому. З тих пiр люди бояться працювати в день Сорока святих i святкують, щоб оминути рiзнi хвороби, бо цього дня всi святi цiлого року збираються послужити лiтургiю в церквi i в цей день розморожують землю та воду.

Наступного дня пiсля Сорока святих сiють городину: часник, цибулю, розсаду капусти i т. iн., гадаючи, що всю засiяну тепер городину не будуть з'їдати черв'яки, гусениця та iншi комахи, i вона вродить у сiм разiв або навить i сорок разiв бiльше.

Якщо замерзне земля в переддень Сорока святих, кажуть, що восени не буде заморозкiв i що люди можуть сiяти кукурудзу допiзна, бо вона добре доспiє. А як земля не замерзне, заморозки будуть ранiше, тому люди повиннi засiяти весною якнайшвидше.

Яка погода в день Сорока святих, така буде i наступних 40 днiв. Яка буде погода на мученики, така буде вся весна.

Якщо паде дощ в день Сорока святих, буде падати дощ i на Паску.

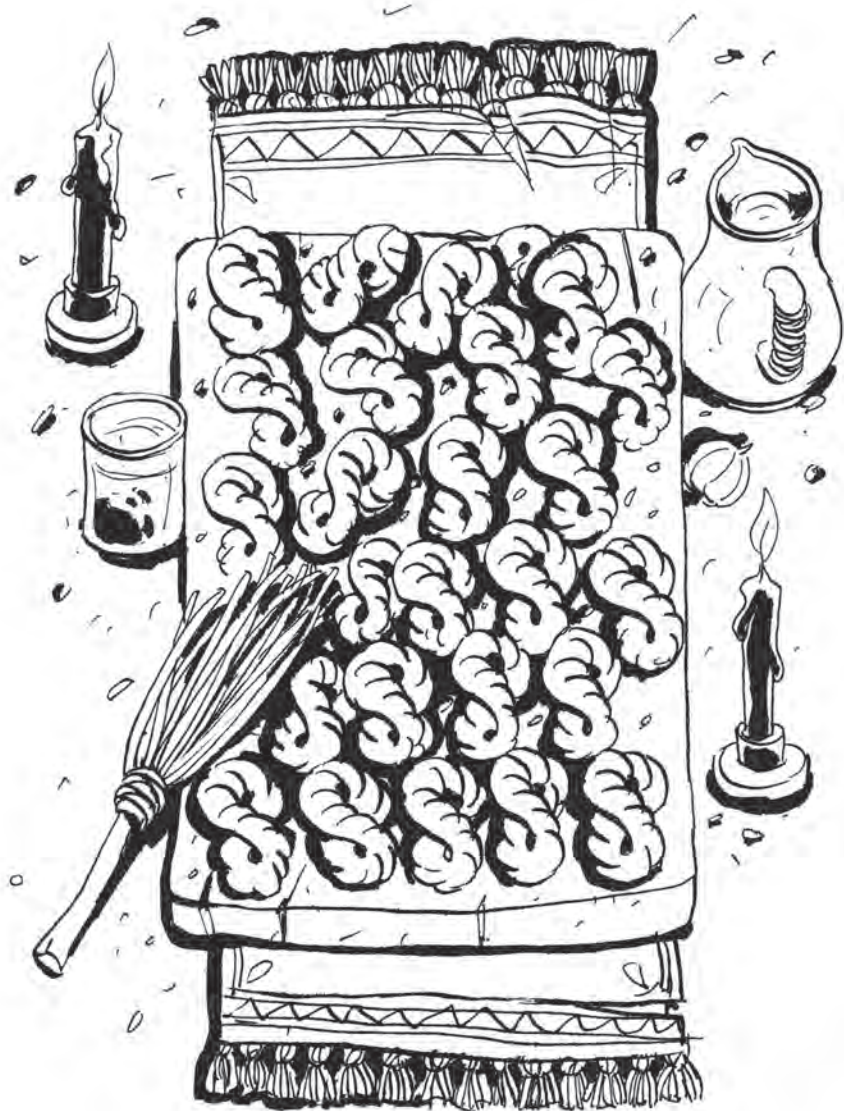
Якщо гримить в день Сорока святих, лiто буде родюче, а як буде гримiти ранiше цього свята, тодi лiто буде неродюче.

В день Сорока святих прилiтають чорногузи.

Кажуть, що в день Сорока святих мученикiв сорока кладе в своє гнiздо сорок прутикiв, з вирiю прилiтає сорок жайворонкiв,

~~~~~  
господині печуть сорок калачиків з медом і горіхами у формі пташок і роздають дітям – „щоб птиця водилась“.

Тепер селяни починають сіяти горох. Вони кажуть, що хто сіє горох на Сорок святих, тому виродить по сорок стручків на стеблі і по сорок зернин у стручині.



40 de Muțeniți

(9 / 22 martie)

(Pomenirea celor patruzeci de Mucenici care au mărturisit în cetatea Sevasta)

Cei patruzeci de Mucenici au trăit pe vremea crudului împărat Lucinius (308-324), toți fiind din părțile Capadochiei, toți în aceeași ceată de oaste. Patruzeci de ostași creștini viteji și vrednici în războaie, avându-l drept conducător pe Agricola, om păgân și rău de fire, slujeau în cetatea Sevasta din Armăria.

Aflând de credința lor creștină, conducătorul a poruncit să fie aduși în fața lui, spunându-le: „Cum v-ați arătat ascultători către mai marii voștri în războaie, așa să ascultați acum porunca împăratului aducând jertfă zeilor“. Căpetenia celor patruzeci Chirion a răspuns: „Cum am luptat și am biruit pe vrăjmași pentru împăratul pământesc, tot așa voim și vom lupta și pentru Împăratul ceresc, împotriva vrăjmașilor Lui“.

Răspunsul a dus la înțemnițarea lor, perioadă în care trebuiau să se răzgândească. Caznele la care au fost supuși n-au dus la încetarea rugii fierbinți către Hristos, rugându-L să-i întărească pentru mărturisirea cea adevărată. Toate amăgirile, făgăduințele și amenințările nu le-au clintit credința.

Venit în Sevasta un alt mare conducător de oști, Lizie, le-a poruncit să aducă jertfă zeilor. Și acum ostașii creștini s-au împotrivit. Căpeteniile înfuriate au poruncit să fie dezbrăcați și siliți să intre într-un iaz aproape înghețat. Pe maluri au pus păzitori, ca cei pedepsiți să nu fugă. Unul dintre ostași, neputând îndura gerul, a primit să

aducă jertfă. Ieșind din iazul înghețat și intrând în baia caldă, a murit imediat. După o noapte întreagă în iazul înghețat mucenicii erau vii și se rugau. Unul dintre temnicheri, după visul avut a mărturisit cu glas tare: „Și eu sunt creștin“, după care a sărit în apa înghețată. Scoși din apă, mucenicilor li s-au sfărâmat gleznele cu ciocane grele, fiind arși de vii, primind astfel cununa mucenicilor.

Patruzeci de Sfinți din 9 martie este o zi foarte importantă atât din punct de vedere religios, cât și popular, în primul rând fiindcă mucenicii au murit cu credința întru Hristos. Importanța populară rezidă în faptul că reprezintă un punct de referință meteorologică. Cum este vremea în această zi, așa va fi în următoarele patruzeci de zile. Dacă este frig și îngheț, vor urma alte patruzeci geroase. Țăranii spun: „Dacă îngheață sfinții, trebuie să strângi ogrinjii» (resturi din iese), ca să nu se desprimăvăreze prea repede, căci nefiind iarbă, animalele nu vor avea hrană. Astfel, în situații extreme, animalele vor fi nevoite să mănânce ogrinji.

Există o legendă, în care este vorba de păcatul de a munci în această zi. Se spune că un țăran a plecat la câmp în taină. Și-a arat ogorul, semănând mazăre. Sfinții s-au supărat. Mergând la Dumnezeu, l-au învinovățit pentru nerespectarea zilei lor. Dumnezeu le răspunse: „Lăsați-l în pace, fiecare din voi să-i dea o baniță de mazăre“. În urma sfatului primit, recolta obținută a fost mai mare cu 40 de baniți. În lăcomia sa, anul următor omul semănă mai mult, crezând că recolta va fi și mai mare. Supărați, sfinții s-au dus din nou la Dumnezeu jeluindu-se iar de necredința omului. De această dată, au fost sfătuiți ca în loc de mazăre, fiecare să-i dea câte o săptămână de boală. Așa omul nostru a zăcut 40 de săptămâni, recolta obținută fiind mică, el neputând valorifica nici măcar resturile vegetale. Atunci oamenii au înțeles că ziua trebuie să fie sărbătorită, căci acum se adună toți sfinții de peste întregul an în biserică să asculte liturghia. Este ziua în care se dezgheață pământul și apele.

Dispărând condițiile neprielnice intrării în vegetație, din a doua zi de după sărbătoare se pot semăna: usturoiul, ceapa, mazărea, răsadul

de varză, etc. Există credința că plantele răsărite nu vor fi atacate de viermi sau insecte și vor rodi de șapte sau chiar de patruzeci de ori mai mult.

Dacă pământul îngheață în preziua sărbătorii, se crede că toamna nu vor fi brume timpurii. În acest caz, porumbul poate fi semănat mai târziu reușind să se coacă. Dacă nu va avea loc înghețul, brumele vor apărea devreme. Semănatul va trebui să se facă primăvara cât mai aproape de această sărbătoare, dând posibilitate recoltelor să fie strânse până la căderea acestora.

Condițiile meteorologice din această zi pot prevesti cum va fi întreaga primăvară. Dacă vor fi ploi, așa va fi și de Paști, fiind semn de belșug. Dacă tună, se crede că vara se vor obține recolte mari. Dacă tunetele se aud înaintea acestei zile, se presupune că vara va fi neroditoare. Zăpada pe câmp prevestește un an mănos și îmbelșugat. Dacă câmpul este uscat, anul va fi secetos, sărăcăcios. Dacă această zi e friguroasă, cu îngheț, timpul va fi asemănător până la Sfântul Gheorghe. O vreme bună înseamnă o vară frumoasă. Ziua crește semnificativ, biruind nopțile.

O serie de credințe sunt legate de animale:

Se întorc cocostârcii și berzele.

Căldura iese din pământ de la o adâncime de nouă stânjeni, permițând șerpilor să iasă la lumină.

Se împerechează păsările sălbatice. Coțofenele depun în cuib patruzeci de nuielușe. Din țările calde sosesc ciocârlile, începe să se audă orăcăitul broaștelor.

Stupii se scot afară, se curăță, se ung cu zeamă de la mucenici, ca să sporească mierea.

În această zi se fac mai multe copturi cu închipuiri omenеști sau ale păsărilor.

Colăceii în forma cifrei 8 (opt), cel mai des întâlnită, reprezintă chipul stilizat al omului. Colăceii se dau de pomană și se împart copiilor: „Ca să se înmulțească păsările“ și în amintirea morților. În același scop, în gospodării se aprind focuri mari ca să se încălzească

spiritul celor dispăruți. Mucenicii se pregătesc din făină albă de grâu. După ce s-au copt, se ung cu miere de albine, punându-se deasupra nucă pisată.

În ziua de Mucenici, singura muncă permisă este țesutul. Femeile trebuie să dea cu brâglele (dispozitiv din lemn ce ține spata), zgomotul produs determinând răsărirea ierbii. Atunci cei patruzeci de sfinți bat cu ciocanele din ceruri în pământ „ca să crească iarba și celelalte verzituri necesare oamenilor și dobitoacelor“, – se spune din bătrâni. Dacă femeile privesc prin ochiurile sitei, își vor vedea copiii morți.

Copiii ies la soare și bat cu ciomegele pământul zicând: „Intră, frigule, ieși caldură / să se facă vreme bună“.

Sărbătoarea Mucenicilor poate fi considerată o zi a bărbaților. Fiecare se străduiește să bea în această zi câte 40 de pahare de vin, fără să se îmbete, astfel dovedindu-și puterea. Se spune că atâta vin cât bei, tot atâta sânge nou ți se va adăuga.

Cine nu ține această sărbătoare, va zace patruzeci de zile.

Babele vrăjitoare își încep făcăturile și descântecele pentru luarea manei din casă, de la vie și de la om.

Obiceiurile diferă de la o comună la alta, fiind, în mod precumpănitor, observații ale schimbărilor din natură. Așa se explică împământenirea lor din generație în generație mai ales la sate, acolo unde oamenii trăiesc în mijlocul naturii. Satul este leagănul acestor tradiții, ce se transmit și rezistă de veacuri.

Теплого Олексі

(17 / 30 березня)

Преподобний Олексі – чоловік Божий, якого святкують 17/30 березня. День цього святого посідає особливе місце в народнім календарі. Син багатих і знатних батьків, Олексі родився в Римі. Його батько, патрицій (сенатор) і мати Аглаїда (Аглая), жили в період імператорів Гоноріє і Аркадіє (395-423); вони були „Набожними людьми, щедрими і довго не мали дітей, не дивлячись на їх старанність і молитви Богу, щоб подарував їм дитя. Вкінці-кінців Бог почув їхню молитву і подарував їм сина, якого вони назвали Алексей (Олексі). Всі турботи батьків вели до того, щоб дати своєму сину якомога краще виховання і освіту. Коли він став повнолітнім, найшли йому дружину, „дівчину царського роду“ і звінчали їх в Римі. Після закінчення весілля, молодий чоловік в ту ж ніч тайком залишив свій дім, сів на корабель і поїхав в Лаодікію, а звідти в Едессу Месопотамську, де, помолившись щиро нерукотворному образу Господа Ісуса Христа, роздав все, що мав при собі, бідним, а сам „прибрався (одягнувся) в жебрацьке лахміття і став перебувати на церковній паперті, в церкві Пречистої Богородиці, де просив милості. Так він провів більше 17 років при церковних дверях, не відшукував батьків і молоду дружину. Ставши відомим і шанованим в Едессі, сів на корабель, щоб відправитися в Кілікію, де ніхто його не знав і не міг знати. Нехотючи був привезений в Рим. Тут знайшов притулок в домі батька. Будучи нікому невідомий, він покірно переживав всі позбавлення і незгоди на очах батьків і

дружини, які гаряче любили його і весь час оплакували. В такій покірності і терпіннях Олекса прожив в домі батька ще 17 років. Тільки після його смерті дізналися, хто був той убогий жебрак.

Святий Олекса називається чоловіком Бога, бо за безмежну віру в Нього Господь обдарував його теплом, тому що цього дня розмерзає і відкривається земля для оранки.

В народних віруваннях день Святого Олекси, чоловіка Божого, називають також днем Теплого Олекси. Це пов'язано з „відмиканням“ землі і з появою різних комах, жуків, червів і змій.

Рибалки вважають, що в цей день починає риба „битися“. Вони кажуть: „Покинь сани, бери віз, а щука-риба хвостом лід розіб'є“. Щука кидає ікру на початку квітня, а як весна рання, то і вкінці березня. Мабуть, тому вона й „розбиває хвостом лід“. У цей час вона „відкриває сезон“ у солодких водах. Рибалки празнують цей день, сподіваючися „на добрі лови“, бо „хто не почитає святого Олекси, чоловіка Божого, тому риба на руку не піде..“. Щоб мати щастя на риболовлі, рибалки повинні постити напередодні Святого Олекси. Деякі рибалки йдуть рано-вранці до Дунаю, в плавні, до озера, ловлять рибинку і з'їдають живою, молячись Богові, щоб добре їм ловилося. Все це роблять, гадаючи, що весь рік ловитимуть легко й багато риби.

Цього дня вперше починають квакати жаби. Якщо вони почнуть квакати перед цим днем, то люди вірять, що весна буде довга і погана, якщо почнуть квакати цього дня, то означає, що настануть теплі дні.

В день Святого Олекси оживають і виходять із своїх схованок всі комахи. Цього ж дня пасічники перевіряють вулики.

В день Теплого Олекси всі комахи, всі земноводні і плазуни оживають, починають рухатися і виходять зі своїх зимних сховищ на світло, на теплі сонячні весняні промені.

Цього дня рано-вранці запалюють вогні із соломи, з листя і різних сухих рештків з городу та саду. Цим вогнем закурюють

хати і дерева. Люди вірять, що від цього диму вимирає частина комах, земноводних і плазунів. Вірять також, що ці вогні допомагають деревам ставати родючими, багатими і щоб на них зникали гусениці.

Тепер прилітають журавлі, ступаючи розмірним повільним кроком, заходять далеко у воду, добре плавають, високо літають, а іноді у небі описують великі кола. Навесні в тиху погоду їх чути здалеку, звідки і прислів'я про людину, яка добре себе почуває: „Як журавель в небі!“ Тепла сонячна погода цього дня сповіщає врожай на хліб і, взагалі, багатий рік. Якщо ранок ясний, рої виходитимуть ранком, а як вечір ясний, рої будуть виходити вечором.

Cuviosul Alexie, Omul lui Dumnezeu

(17 / 30 martie)

În vremea împăratului Honorius (395-423), trăia în Roma un bărbat credincios, pe nume Eufinian, mare dregător la cârma împărăției, foarte bogat, cu mii de slugi și multe palate. Nevasta lui, Aglaida, era credincioasă și cu frica lui Dumnezeu. Erau oameni buni și darnici, îi iubeau pe cei săraci. În fiecare zi, se întindeau trei mese pentru sărmani, văduve, străini și bolnavi. Sufereau pentru că nu aveau copii. Aducându-și aminte de ei, Dumnezeu le dăruie rod pântecului lor. S-a născut un fiu, căruia i-au dat numele de Alexie. L-au dat la învățătură, tânărul devenind prea înțelept. Înaintând în vârstă, în inima lui creștea dorința nemuririi. Toate bunătățile lumii erau considerate lucruri de nimic. În mintea sa a încolțit gândul lepădării de toate bunătățile trecătoare ale vieții de aici, sperând că, fiind golit de ispite, va moșteni viața cea veșnică, dulcea desfătare a vieții lui Hristos. Ca să nu-și supere familia, s-a căsătorit, iar în noaptea nunții, a fugit în taină, îmbrăcat în haine săracăcioase, luând dintr-ale sale destul – aur și pietre scumpe. S-a deplasat cu o corabie în părțile răsăritene ale imperiului, ascunzându-se în cetatea Edesa din Mesopotamia. De aici începând, viața lui a devenit o necunoscută. În sărăcie a viețuit aici 17 ani. Și-a vândut tot ce avea de preț, împărțind săracilor aurul ce-l câștigase. Îmbrăcând straie sărace de cerșetor, apărea în fața bisericii Preacuratei Fecioare Maria cerând îndurare. Postea, mânca pâine cu apă, se împărțeașea în toate duminicile cu dumnezeieștile Taine ale lui Hristos. Dacă primea o milostenie de la străini, o împărțea cu săracii și bătrânii. De atâta înfrânare, trupul i se uscaseră, frumusețea feței se



ТЕПЛОТО ОЛЕКСИ

veștejise, vederea i se întunecă, ochii se adânciseră, i se vedeau numai pielea și oasele. Fiind iubit de Dumnezeu, Alexie avu un vis în care era numit „Omul lui Dumnezeu“, că pe dânsul se odihnește Sfântul Duh, iar rugăciunea lui, ca o tămâie, urcă cu miros bun, de-a pururi înaintea lui Dumnezeu. Prin purtările sale a devenit cunoscut și respectat de multă lume. Fugind de respectul cu care era înconjurat, părăsește în taină Edesa cu o corabie, vrând să ajungă în Cilicia, în cetatea Sfântului Pavel, unde nu era cunoscut. Începând o furtună cumplită pe mare, corabia purtată de valuri a ajuns la Roma. Se hotărăște să petreacă în casa părinților, ca un necunoscut, cerând găzduire tatălui său, iubitor al săracilor și străinilor. Datorită noii sale înfățișări de călător sărac, a fost ușor să nu fie recunoscut. Obține învoirea, construindu-i-se o colibă la poarta palatului. În amintirea fiului său înstrăinat, tatăl poruncește slugilor să nu-l umilească, să primească hrană de la masa stăpânilor. Așa s-au scurs 17 ani de viață, fiind batjocorit și umilit de slugile tatălui său, iubit însă de sărmanii din cetate, pentru cuvintele bune și sfaturile înțelepte fiind întotdeauna gata să-i ajute.

Cunoscând cu voia Domnului ziua morții sale, și-a scris toată viața sa, păstrând scrisoarea pe piept. Trecând pe acolo din întâmplare chiar în ziua morții, împăratul Honorius a întrebat cine e săracul mort în uliță. Aflând viața înaltă și ascunsă a „Omului lui Dumnezeu“, toți s-au minunat. Nefiind cunoscut de nimeni, a îndurat toate lipsurile și neajunsurile lângă părinții și soția sa, care îl iubeau și tot timpul îl plângeau. După moartea sa au aflat cine a fost acest cerșetor.

Pentru viața și faptele sale care erau pe placul Domnului, este supranumit și Alexie cel cald. Era înzestrat cu căldură pentru credința sa nemărginită în Dumnezeu.

Țăranii spun că în această zi se dezgheață pământul, deschizându-se pentru arat. Se discuiește solul, permițând ieșirea insectelor, viermilor, șerpilor din adăposturi la lumină. Dis de dimineață se aprind focuri de paie, de frunze și resturi uscate din grădină sau livadă. Sunt afumate astfel casele și pomii. Se crede că fumul distruge insectele, broaștele și reptilele.

Acum începe să se audă orăcăitul broaștelor, semn că primăvara va fi frumoasă, cu zile calde și mult soare. Dacă orăcăitul se aude înaintea acestei zile, se spune că primăvara va fi lungă și urâtă, cu zile viforoase.

Este perioada când din țările calde se întorc cocorii, deplasându-se cu pași mari, liniștiți, intrând departe în apă sau descriind cercuri pe cer.

Dacă această zi este caldă și însorită, se prevede un an cu recolte bogate de cereale, o bogată roire a albinelor.

Pescarii spun că în această zi începe „bătaia” peștelui. Se spune că „Știuca sparge gheața cu coada”. În luna martie spre sfârșit, la începutul lunii aprilie, își depune icrele. „Spărgând gheața cu coada”, știuca deschide sezonul în apele dulci. Pescarii sărbătoresc această zi, cu speranța unor „recolte bune», căci, spun ei, «cine nu-l respectă pe Sfântul Alexie, omul lui Dumnezeu, nu va prinde pește”. Pentru a avea noroc la pescuit, pescarii trebuie să postească în ajunul acestei sărbători. Ca atare, ies pe apă (Dunăre, lacuri, bălți) dimineața devreme, prind un peștișor și-l mănâncă de viu, închinându-se bunului Dumnezeu. Credința este că astfel vor prinde tot anul mult pește.

În această zi, nu se lucrează cu acul, cu foarfeca, nici cu pieptenele, sapa, coasa, funia, nu se pune mâna pe obiecte rotunde sau alungite, nu se aduce în casă lut, bălegar, e oprit să se pronunțe cuvântul „șarpe”. Cel care o face e în pericol să fie mușcat. Dacă totuși cuvântul îți scapă, imediat trebuie să spui: „Idiță, idiță/ Țineți-o de pieleță/ Pieleța de carne,/ Carne de os, / Osul dă veninul jos,/ Descântecul să fie de folos”.

Dacă nu se respectă astfel ziua, casa va fi năpădită de gănganii (gândaci, furnici, fânțari, etc), iar livada de omizi și viermi.

În această zi, unii prind un cărăbuș, îl străpung cu acul și-l pun într-un par. Dacă nu moare până dimineață, e semn că anul nu va fi mănós. Dacă moare, recoltele vor fi foarte bogate.

Sărbătorile din această parte a anului sunt însoțite de multe obiceiuri. Asta își are explicația în condițiile meteorologice, care determină trezirea la viață a întregii suflări și permite înfăptuirea diferitelor lucrări agricole.

Благовіщення

(25 березня / 7 квітня)

Благовіщення Пресвятої Богородиці – це таке ж велике свято, як і Великдень. На Благовіщення „і птиця гнізда не в’є“ – існує така прикмета. В цей день працювати – великий гріх. Якщо хтось змеле кукурудзу цього дня і з того борошна зварить кулешу (мамалигу) та кине її у воду, риба не їстиме. Якщо цією мукою посипати яке-небудь дерево, воно не родитиме того року. Так говорять люди в Махмудії. Якщо цього дня знесеться птиця (курка, гуска, качка), ці яйця не добре підкидати під квочку, бо з них не вилупляться курчата. Отож, благовісне яйце під курку не кладуть.

На Благовіщення ніхто не повинен сваритися.

Цього дня Архангел Гавриїл приніс радісну звістку Пресвятій Богородиці Марії, що вона народить Господа нашого Ісуса Христа, людського Спасителя.

До Благовіщення „земля віпочиває і набирається сил“. Цього дня Бог благословляє землю і „всяке дихання“ і, починаючи від тепер, можна обробляти землю.

Прийшовши з церкви після Божої служби, господар випускає на волю на подвір’я пса і kota – „щоб чули весну і самі про себе дбали“.

Цього дня у церкві освячують проскуру. Благовіщенську проскуру закопують у землю – „щоб град посіву не побив“. Товчену на порошок проскуру змішують із землею і сіють на чотирьох кутках ниви – „щоб дощова хмара ниви не минала“.

Якщо хтось хоче бути добрим рибалкою, в Крішані, Караормані, Леті та інших слободах кажуть, що рибалка повинен піти на Благовіщення до церкви, взяти проскури і піти з нею на риболовлю. Коли спіймає першу рибинку, треба покласти їй в рот крихту проскури і сказати „Іди і кожній рибі, яку зустрінеш, скажи, щоб до мене приходила“, потім пустити її у воду. Рибалки вірять, що зробивши це, весь рік ловитимуть багато риби.

Взяту на Благовіщення проскуру дають хворим як ліки.

В церковних книгах пише, що під час Великого посту людям не дозволяється їсти скоромне, а тільки пісне. Тільки у Вербну неділю і на Благовіщення можна їсти рибу – „щоб були здорові, як риба, цілий рік“. Щука, зловлена і зварена на Благовіщення, має чудодійну силу.

В деяких слободах (Балабанча, Гамчарка, Циганка) жінки цього ранку запалюють вогонь на подвір'ї перед дверима хати, поруч кладуть хліб, сіль і кухоль води – „щоб ангели нагрілися, поїли і випили води“. Хліб і сіль потім роздають за поману.

Цього дня на світанку обходять хату і обкурюють її ладаном – „щоб не наблизилась ніяка зла сила“.

До схід сонця господині сіють розсаду – „щоб капуста рано доспіла і головата була“. Цього ж дня не можна торкатися рукою до буякового насіння, бо з нього виросте редька. В цей день Бог благословляє рослини, і все починає рости. Яка погода на Благовіщення, така буде і на Великдень. Якщо перед сходом сонця на Благовіщення ясно і тихо, то буде добрий врожай на збіжжя. Якщо на Благовіщення лежить сніг, то літо буде неврожайне. Якщо цього дня туман підніметься перед сходом сонця, буде рання весна. Якщо на Благовіщення вівця пасе траву, це знак, що літо буде врожайним.

За народним повір'ям, в благовісний день розв'язуються мови всіх співучих птахів, і вони починають співати, а особливо зозуля, яка всю зиму була шулікою, на Благовіщення перетворюється знову на зозулю. Цього дня добре мати при собі гроші, бо коли


~~~~~  
почуєш вперше зозулю і не маєш їх при собі, то цілий рік будеш без грошей, голодним чи сердитим. Парубки і дівчата рахують: скільки разів вперше почують зозулю, стільки років мине, доки вони одружаться. Якщо дівчина цього дня вперше побачить одну ластівку, то цілий рік вона буде самотньою. Кажуть, що коли побачиш вперше багато ластівок, добре швидко вмитися водою чи молоком, щоб не з'явилися чи зникли веснянки.

Після Благовіщення дійсно починається весна, дощі з грозами і блискавкою, коли „Ілля – володар грому, а Павло – блискавки“. Кажуть, що коли гримить, то святий Юрій і архангел Гавриїл стріляють в нечисту силу.

Весною починалися і козацькі походи, як це видно із пісні:

А вже весна, а вже красна,
Із стріх вода капле,
Молодому козаченьку
Мандрівочка пахне.

Мандрував козаченько
У чисте поле.
За ним іде молода дівчина:
„Вернися, соколе!“

або:

Ой, уже весна, ой, уже красна,
Пора розставати,
Пора нашим парубкам
Селом мандрувати.

Польові роботи починалися весняною оранкою і сівбою. Від успіху цих робіт залежав добробут селянина. Коли їхали у поле орати, співали пісні жартівливого змісту:

В понеділок поїхали,
А у вівторок приїхали,
Вранці в середу орали,
А в четвер плуга поламали,
У п'ятницю волів погубили
І додому пішли.
Тут прийшов і піп,
Щоб до церкви йти...

Хто лається під час сівби, у того не хліб, а будяки родяться.
Закінчивши роботу на ниві, господар молився Богові,
промовляючи: „Нивко, нивко, верни мою силку!“

Bunavestire

(25 martie / 7 aprilie)

Ca un părinte iubitor de fiii săi atrași de patimi, bunul Dumnezeu s-a milostivit trimițând pe Unul-născut – Fiul Său – Iisus Hristos ca să-i izbăvească. Vrând să ascundă hotărârea Sa, încredințează taina unuia dintre slujitorii Săi, slăvitul Arhanghel Gavriil.

Evenimentul s-a petrecut cu nouă luni înaintea Nașterii Fiului, când vestea a fost transmisă Fecioarei Maria din Nazaret, cea mai curată și vrednică pentru înfăptuirea acestei minuni. Dumnezeu cerea Preacuratei să primească a fi mama Celui mai mare binefăcător al lumii. Această chemare este primită de Fecioara Maria, care a zis: „Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău» (Luca: 1,38). Arhanghelul Gavriil îi aduce mesajul Domnului zicându-i: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pânteclui tău. Prin tine, blestemul strămoașei Eva se va strica. Căci prin femeie s-au arătat cele rele și de stricăciune, iar acum vor veni cele mai bune. Că, iată, vei zămisli în pântece și vei naște un Fiu și îi vei pune numele Iisus, și Acesta va mântui poporul Său de păcatele lui“.

Fiul S-a zămislit ca prunc omenesc. Prin aceasta, Dumnezeu s-a făcut om, ca pe om să-l mântuiască, cu vrerea și rânduiala Lui, pentru a noastră mântuire. Prin această înomenire s-a vrut ca făptura zidită din mâinile Sale să fie îndumnezeită, reîntorcându-se din nou în Rai. Fiul lui Dumnezeu primește trup în pântecele Fecioarei, devine Fiul acesteia.

Iată de ce Bunavestire, alături de sărbătoarea Pascală, sunt considerate praznice luminate, Sfânta Biserică ridicându-și fiii spre bucurie. „Bine vestește, pământule, bucurie mare; lăudați ceruri slava lui Dumnezeu“. Preasfânta Fecioară Maria, născătoare de Dumnezeu, este apărătoarea noastră, prin Ea aflându-ne mântuirea.

Semnificația acestei sărbători este începutul mântuirii noastre, dovedind-o prin fapte bune, petrecerea cu vrednicie a zilelor sfinte ale postului, înfrânându-ne de la sațiu și beție, de poftele trupești, de mânie și clevetiri, de asupriri și pizme, lucruri ce întunecă sufletul și ne îndepărtează de Dumnezeu. Toate acestea fiind lepădate, vom traversa aceste sfinte zile în pace.

Ca și în cazul altor sărbători, și în legătură cu aceasta în popor există o mulțime de datini și obiceiuri.

Dacă, spre exemplu, cineva vrea să fie un bun pescar, în Crișan, Caraorman, Letea și în alte sate, se spune că de Bunavestire pescarul trebuie să meargă la biserică, să ia prescură și să meargă la pescuit. Când prinde primul pește, trebuie să-i pună în gură o bucățică de prescură și să-i zică: „Pleacă! Pleacă și spune fiecărui pește pe care-l întâlnești să vină la mine“. Se crede că dându-i drumul în apă, respectivul pescar tot anul va prinde mult pește.

În unele sate (Balabancea, Hamcearca, Țiganca), în dimineața acestei zile femeile aprind focul în curte în fața ușii casei, alături pun pâine, sare și o cofă cu apă – „ca îngerii să se încălzească, să mănânce și să bea apă“. Pâinea și sarea apoi se dau de pomană.

Prescura sfințită în biserică, se îngroapă în pământ – „ca semănăturile să nu fie bătute de grindină“. Pisată mărunț și amestecată cu pământ, prescura se împrășteie în cele patru colțuri ale ariei – „ca norul să nu colească tarlaua“.

Până în această zi „pământul se odihnește să prindă puteri“.

Este ziua în care Dumnezeu „binecuvântează pământul“ și „toată suflarea“. De acum pământul poate fi lucrat.

În zorii acestei zile se ocolește casa și se afumă cu tămâie – „ca să fie ferită de forța malefică“. Și interiorul gospodăriei se tămâiază

până la răsăritul soarelui, existând credința că insectele nu vor intra în încăperi.

Pâinea sfințită și consumată de cei bolnavi are efectul medicamentului.

De Bunavestire nimeni nu trebuie să se certe, fiindcă de această sărbătoare Arhanghelul Gavriil a adus Preacuratei vestea cea mare, că va naște pe Ocrotitorul omenirii, Domnul nostru Iisus Hristos.

În popor există credința că „de Bunavestire nici pasărea nu-și face cuib“. Asta înseamnă că în această zi este păcat să se muncească.

Sunt scoase afară hainele groase și cojoacele, pentru a se aerisi, îndepărtându-li-se astfel mirosurile iernii. Apoi sunt depozitate pentru păstrare în perioada verii.

Se crede că dacă din porumbul măcinat în această zi se fierbe mămăliga folosită la pescuit, peștele nu va „mușca“. Dacă mălaiul se împrășteie sub un pom, acesta nu va rodi în acel an.

Ouăle din această zi nu se pun sub cloșcă, pentru că din ele nu vor ieși pui.

Se spune că acum se dezleagă limba păsărilor cântătoare. Se aude glasul cucului, care, conform credinței populare, peste iarnă a fost uliu, iar acum a redevenit cuc. Când îl auzi cântând prima dată, e bine să ai bani la tine, că altfel tot anul nu-i vei avea, vei fi flămând și supărat.

Flăcăii și fetele numără de câte ori cântă cucu, crezând că tot atâția ani vor avea până la căsătorie. Dacă vor vedea o singură rândunică, tot anul vor rămâne singuri. Dacă vor întâlni un stol, se vor căsători.

Când vezi pentru prima dată venirea păsărilor călătoare (rândunele, berze, etc), este bine să te speli repede pe față cu apă sau lapte, ca să nu-ți apară pistruii sau, eventual, să-ți dispară

În Postul Mare nu se mănâncă de dulce. Numai de Florii și de Bunavestire se consumă pește – „ca oamenii să fie sănătoși ca peștele, tot anul“. Știuca prinsă și fiartă în această zi are puteri miraculoase.

După data respectivă (25 martie / 7 aprilie) începe primăvara cu tunete și fulgere. Se zice că „Ilie este stăpânul tunetului, iar Pavel

– al fulgerului“. Se crede că atunci când tună, Sfântul Gheorghe și Arhanghelul Gavriil trag în necurat.

Până la răsăritul soarelui se seamănă răsadurile – „ca varza să se facă devreme, având căpățâni mari“. Nu trebuie atinsă sămânța de sfecă, pentru că din ea vor răsări ridichi. Acum plantele sunt binecuvântate de Dumnezeu. Totul începe să crească.

Cum este vremea de Bunavestire, așa va fi de Paști. Dacă înaintea răsăritului soarelui este senin, liniște, se anticipează o recoltă bogată de cereale. Dacă ninge, pământul nu va rodi satisfăcător. Dacă ceața se va ridica înaintea răsăritului soarelui, va fi o primăvară timpurie. Dacă în această zi oaia va putea să pască iarba, este semn că vara va da recolte mănoase.

Tot acum încep muncile câmpului: aratul de primăvară, îngrășatul ogorului, semănatul. Începerea acestor lucrări la timpul potrivit determină bunăstarea gospodarului.

Ca tovarăș nedespărțit în timpul muncilor agricole era cântecul, deseori umoristic:

Luni la muncă plecau
Și marțea soseau,
Miercurea-n zori au arat,
Iar joi plugu' li s-a stricat,
Vineri boii i-au pierdut,
Și acasă au venit.
Veni popa sâmbătă, –
Să meargă la biserică...

Se crede că cearta din timpul semănatului duce la obținerea unor recolte slabe de cereale, în schimb obținându-se sporuri de producție la... scaieți. O dată cu terminarea lucrărilor câmpului, gospodarul se ruga bunului Dumnezeu spunând: „Tarla, tarla, întoarce-mi efortul depus“.

În trecutul istoric, primăvara începeau și expedițiile căzăcești, oglindite în diverse cântece:

Deja sosi și primăvara,
O frumoasă primăvară,
Din streșini apa picură, –
Tânărului cazac
La drum gându-i iară.
Pribegit-a cel cazac
Prin câmpul curat,
În urma-i o fată de măritat:
„Șoimule-ntoarce-te, dară,
Hei, deja e primăvară,
Noi fericiți să fim,
Să nu ne despărțim,
Flăcăii n-astă primăvară
Satul să cutreiere iară.

Multe din obiceiurile populare din această zi sfântă propovăduiesc calea de urmat de omul cu credința în Dumnezeu. Faptele bune ne vor uni cu Domnul, așa cum s-a unit și El prin a Sa întrupare cu trupul omenesc. Așa și omul care n-a căzut în păcate, se unește cu Domnul, făcătorul și răscumpărătorul său. Niciodată nu-L va părăsi, nu numai prin fapte și nici cu gândul. Este calea sigură de a nu-L îndepărta.

Великий піст

Святий Великий піст – це одна з найважливіших духовних практик християнської релігії. Історія Великого посту давня і багата традиціями. Вона сягає апостольських часів. Передпасхальний піст називається Великим не тільки тому, що він найтриваліший, але й тому, що він суворий і найважливіший в житті Церкви і кожного християнина.

Від IV століття маємо перші згадки про 40-денний передпасхальний піст. Перше свідоцтво дає нам Нікейський Собор.

Число 40 з давніх-давен мало символічне значення. Тому воно увійшло і до передпасхального посту скоріше в символічному, ніж в буквальному розумінні.

Свята Церква від самого початку приділяла велику увагу числу 40. У перших століттях були в духовній практиці 40-денні покути, а відтак прийшов й 40-дений піст перед Пасхою.

Великий піст має своє велике значення для нашого духовного життя. Може, сьогодні з різних причин ми не в силі так суворо постити, як постили колись наші прашури, але й сьогодні маємо обов'язок дотримуватися духовного посту. Це є духовне очищення і боротьба з нашими шкідливими звичками, обов'язок молитви, практикування християнських чеснот та добрих справ. Ця наша духовна обнова є властивою і найважливішою ціллю Святого Великого посту.

Піст – це не лише відмова від певної їжі, але й від усіх шкідливих звичок та розваг. Це час покаяння, роздумів і

старанних молитов. Тому, наприклад, гніватися або сумувати під час посту так само грішно, як пити вино або їсти м'ясо.

Протягом посту вводиться обмеження на вживання їжі. Не їдять, як правило, м'ясного, молочного, риби та яєць. Вживають лише пісні страви, для яких по суботах, неділях та в дні свят можна додавати олію. Рибні страви дозволяється споживати на Благовіщення та Вербну неділю.

Розпочинається піст після закінчення Масляної і триває до Пасхи.

Перший понеділок Великого посту звуть поминальним – справляють поминки по покійних.

З першого тижня Великого посту передбачали погоду на літній період. Вважали, що яка погода в понеділок, таким буде врожай на ярину. За вівторком вбачали початок процесу посіву, за серединою – копання, за четвергом – сінокосу, за п'ятницею – жнив, за суботою – брання конопель. Останній тиждень перед Пасхою називається страсним.

Особливе значення має страсний четвер – день, коли Ісус разом зі своїми учнями на Таємній вечері розділив святкову трапезу. Цей день називають чистим четвергом. Ввечері в церкві читають 12 Євангелій, де розповідається історія Страстей Христових.

В страсну п'ятницю з церкви виносять плащаницю – кусок тканини, в яку було загорнуто тіло Христа і положено у гріб. Цього дня нічого не їсться. В українців Добруджі Великий піст проходить так:

Після говіння господині порядкують в хаті, а господарі на подвір'ї і в городі. До вечора говіння господині збирають посуду, роздану по селу (сусідам), всі позичені речі. Збиралася і худоба в кошару, бо інакше вона буде розсіяна по всій поляні. В цей вечір господиня, сівши за стіл, не піднімається до закінчення вечері – „щоб сиділи квочки на яйцях“. В першу суботу Великого посту господині збираються до церкви,

куди приносять хліб, коливо і мед, роблять панахиду рідним небіжчикам.

Перша неділя Великого посту називається „Неділя збірна“. Тепер починає танути сніг. „Неділя збір – тече вода з гір“, ходить приказка.

У другу неділю Великого посту спостерігають погоду: якщо в цей день вона тиха і ясна, така й весна буде в цьому році.

Четвертий тиждень Великого посту – „середньохресний“. Середа на четвертому тижні посту – це середина Великого посту. В цю середу – свято Христа. Цього дня печуть „хрестики“, частину з них зберігають до сівби. Ця ж середа – і свято яєць. Жінки святкують, нічого не роблять, доки не перелічать яйця, зібрані від курей в цей день. Вони рахують і стараються зібрати до Пасхи яйця, які їм потрібні для паски і для фарбування.

Цього тижня господині сіяли мак, розсаду капусти й помідорів. Розсаду треба сіяти в піст – „щоб морозу не боялася“.

П'ятий тиждень Великого посту називається „похвальним“, бо в суботу цього ж тижня – свято Похвали Пресвятої Богородиці.

Шоста субота – Вербна. В суботу на вечірні діти несуть вербу до церкви. Передостанній тиждень перед Пасхою називається „Вербним“. Цього тижня не можна сіяти конопель і городини, бо „будуть ликувити, як верба“.

Страсний тиждень

Останній тиждень перед Пасхою називається страсним, чистим. Цього тижня віруючі строго дотримуються посту, сповідаються і причащаються.

В цей час селяни сіяли ранні (ярі) зернові культури і горох – „все буде колоситися і без бур'янів“. Під час чистого тижня не витрясають і не витирають порошок з хати, бо у бринзі й молоці можуть завестися черв'яки. Не прядуть вовну тому, що літом квочки виводять курчат з кривими ногами. Цього ж тижня кожна

віруюча людина сповідається перед Богом і просить відпуску гріхів. Треба пам'ятати, що у чистий тиждень не вживають оцет і олію, бо Ісуса Христа напували оцтом під час мук, олією Він був мазаний, коли його спустили з хреста в гріб. Ні кропиву не вживають в дні страсного тижня, бо кропивою і колючками били Ісуса Христа.

Чистий четвер – це день весняного очищення. Люди вставали вдосвіта і чистили в стайнях, коморах, на подвір'ї і в хатах, де все повинно було бути чистим. На городі і в саду господар збирав на купу торішнє листя, бадилля, бур'яни і підпалював – „щоб очистити землю від морозу, зими, смерті і всякої нечисті“.

Колись селяни в Чистий четвер кололи кабанів і поросят, бо на великодному столі повинні бути шинка, ковбаса і поросся з хріном в роті, останнім часом – з яблуком в роті. Кажуть, що „як заколоти кабана в цей день, сало буде чисте“. Треба відмітити, що за останнє півстоліття, а, може, й більше, наші українці замінили кабана ягнятком, так що в Чистий четвер ріжуть ягнят.

Страшна п'ятниця. Цього дня майже ніхто нічого не робить. Жінки в цей день фарбують яйця або пишуть писанки. В цю п'ятницю нічого не сіють, бо якщо б посіяли що-небудь, то все висохне і нічого не виросте. Є звичай тричі обходити хату на світанку, щоб закурити димом ладану. Це тому, щоб ніякі звірі чи комахи неблизились до хати чи до фруктових дерев. В цей день не можна шити чи прясти і рубати дерева. Деякі господині печуть паску. В цю п'ятницю гріх співати. Хто співає в Страсну п'ятницю, той на Пасху буде плакати.

Пасхальна субота. Інші господині фарбують крашанки в цей день, бо крашанки, фарбовані в суботу, зберігаються протягом усіх свят.

Символ крашанки і писанки сягає язичеських часів. У давнину яйце було символом життя, його зародження. Афінські сказання говорять, що з одної половини шкаралупи утворилася земля, а з другої небо, з жовтка сонце, а з їх решток зорі.

В Китаї під час весняних свят яйце розмальовували в різні кольори. І наші прародичі дивилися на яйце, як на таїнство народження життя, тому й народився звичай наносити на яйце різні зображення.

Відомо, що крашанки і писанки дарувала наречена своєму судженому, промовляючи: „якщо мене візьмеш, народжу тобі такого красного сина, як це яечко“. Крашанкою чи писанкою проводили і проводять по хребту худоби, щоб вона була гладенькою. Крашанки виносили і виносять в поле, підкидають вгору, промовляючи: „рости жито-пшениця, як високо підкинуті яйця“.

Дівчата вмиваються першою крашанкою – „щоб кращими бути“.

Вірять, що свячене яйце може заспокоїти зубний біль.

Товчене на порошок лушпиння крашанок підсипають до кормів курям – „щоб краще неслися“.

За звичаєм, шкаралупи освячених крашанок зберігаються. Цими шкаралупами закурюють хворих. Хворого накривають, а коло ніг ставлять горщик із запаленим дерев'яним вуглям, на яке сиплять шкаралупи свячених крашанок, вірячи, що дим з шкаралуп виліковує різні хвороби: лихоманку, біль вух, наврочення і т. п.

У легенді про крашанки йде мова про те, що коли Ісус Христос був живим, жида били його камінням, яке перетворилось в червоні крашанки.

На Пасху готують крашанки, щоб нагадувати про невинну кров Ісуса Христа, пролиту за гріхи людства.

Перші червоні крашанки приготувала Марія Магдалина, щоб порадувати своїх сестер і рідних. Давши кожному по крашанці, вона промовила: „Христос воскрес!“ Всі відповіли: „Воістину воскрес!“

Після Воскресіння Христа сталось диво. В місті Єрусалимі апостоли повсюди возвіщали, що Спаситель воскрес із мерт-

вих. Одна перекупниця, що продавала яйця, не хотіла вірити і сказала: „Якщо правда, що яйця, які я продаю, не червоні, настільки правдива й історія про Воскресіння“. Ще не закінчила це промовляти, як відразу всі яйця в кошику почервоніли, як кров. З тієї хвилини і вона повірила у Воскресіння Ісуса Христа. У пам'ять про цей випадок на Пасху готуються червоні крашанки.

Найкращі писанки в Румунії виготовляють на Буковині. Тут що не хата, то й майстерня. Кожне село має свої вподобані мотиви, взори, кольори. Сплетіння ліній, оригінальні різноманітні орнаменти, яскраві кольори, їх точне й охайне виконання чарують всіх.

Прислів'я про піст:

Великий піст усім прижме хвіст.

Піст – не міст, об'їхати можна.

Прийшов Великий піст – пригнуп собака хвіст.

У Великий піст не ходи в гості.

Postul Mare

Ține 40 de zile înaintea Sfințelor Sărbători ale Paștelui. Perioada este egală cu cea trăită în pustiul Quarataniei de Iisus. I-a dat posibilitatea să gândească în voie la lumea căreia I s-a dăruit și care-L va iubi cu aceeași măsură cu care-L va urî. Singurătatea a însemnat întărirea și pregătirea în vederea lucrării mesianice pentru care a venit pe lume. A rezistat ispitelor diavolului, a petrecut în post și rugăciune, prin aceasta fiind pecetluită biruința și tăria Sa. Prin acest post ne pregătim pentru întâmpinarea marii Sărbători a învierii Domnului.

Postul ortodox este Postul rânduit de Iisus Hristos prin Sfinții Apostoli. Aduce pentru suflet curățirea de păcate și mântuirea sufletului, dând sănătate trupului. De foarte multe ori, postul Bisericii înlocuiește regimul prescris de medici. Din cauza postului n-a murit încă nimeni. Mulți au sfârșit însă băuți și mâncați bine, în plus plini de păcate. Postul însemnând, de fapt, prelungirea vieții. Din Viețile Sfinților reiese că postitorii au trăit foarte mult. Ei au unit Postul cu Rugăciunea, cu Spovedania și Împărtășania, așa ajungând să fie sfinți. Mâncau puțin. Baza hranei o reprezenta: pâinea, apa și verdețurile. Rugăciunea poate înlocui mâncarea. Dacă vrei să trăiești mult și sănătos, imită-i pe sfinți, cu postul, rugăciunea, milostenia și smerenia. Ar trebui ținut de toți, în afara copiilor și bolnavilor.

În timpul Postului, mâncarea nu trebuie să conțină niciun fel de produs animal, ci numai roade ale pământului și pomilor. Mâncarea trebuie consumată cu cumpătare, nu peste măsură. Produsele se

mănâncă fierte sau crude. Trebuie evitat consumul de băuturi alcoolice. Nu se organizează petreceri. La sfârșitul postului, trupul iese mai întărit, iar sufletul ușurat.

Să conștientizăm că ceea ce ne înconjoară astăzi, sunt atracțiile seducătoare, înșelătoare. Falsitățile spirituale prin care omul caută bunăstare și liniște lăuntrică îl îndepărtează de Dumnezeu. Împotriva tuturor seducțiilor să așezăm chemarea Domnului: „Domnului Dumnezeuul tău să i te închini, numai Lui să-i slujești“.

Săptămâna mare – Săptămâna patimilor

Este ultima săptămână a Postului Mare. Începe după Duminica Florilor.

Primele două zile ale acestei săptămâni, Iisus și ucenicii Săi le-au petrecut la fel ca până atunci. Au vizitat templul din Ierusalim, unde s-au întâlnit cu pelerini iudei, arhierei, cărturari și bătrâni din popor. Prin întrebările adresate Lui, urmăreau să-L prindă, – „în cuvânt – poate s-o arăta hulitor de Dumnezeu, astfel putând scăpa de El“. Le răspundea prin parabole. Nu putea fi acuzat. Întrebările curgeau. Îl lăsau pe Iisus să vorbească, nădăjduind că în final tot nu le va scăpa. Iisus cunoștea acest vicleșug, căci îl mai întâlnise. Cei de față ascultau tăcuți.

Îi judecă întâi că una spun și alta fac, vrând să fie văzuți de lumea care-i va lăuda cum să se ferească de aluatul fariseilor, de împilările lor, de slăbiciunea lor pentru onoruri și demnitate, de mândria și lăcomia în care trăiesc. La sfârșit se adresă Ierusalimului: „Ierusalime, Ierusalime, care omori proroci și ucenici cu pietre, pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să-i adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puilor săi sub aripi, dar nu ați voit. Iată, se lasă pustie casa voastră“ (Matei: 23, 37,38). A fost ultima cuvântare rostită în templu. Nu va mai intra în el. Vorbele lui erau pline de înțelepciune.

La ieșirea din templu, ajunși în curtea femeilor, lângă cutia în care fiecare își punea banul necesar întreținerii acestuia, văzură o femeie săracă ce a aruncat 2 fileri (cea mai mică monedă), Iisus spuse celor

de față: „Amin zic vouă, această femeie a aruncat mai mult decât toți ce au aruncat în gazofilachie, căci ei au aruncat din prisosul pungii lor, iar ea din lipsa sa, a aruncat toată avuția sa“.

Plecând, ucenicii priveau cu sacră admirație templul, înconjurat de zidurile sale din piatră. Iisus le spuse: „Amin, grăiesc vouă, piatră peste piatră nu va rămâne din măreția lui..“. Era profeția asupra dărâmării Ierusalimului; pedeapsa poporului iudeu, dar și semnele ce vor vesti sfârșitul lumii. Pentru că nimeni nu știe când va veni această zi, omul este dator să se roage, să se îngrijească de mântuirea sufletului său. Să-și amintească de pregătirea vieții lăuntrice, de judecata de apoi, când se vor aduna toate limbile pământului și împăratul măririi îi va despărți pe cei buni de cei răi.

Iisus era obosit și trist. Poporul fusese atras de uneltitori și ațâțat împotriva Sa.

Miercuri, le vorbi din nou în Betania ucenicilor despre patimile Sale. Le aminti că după două zile, de Paști, Fiul Omului va fi răstignit.

Venise ziua când cei răi urzeau planul „să-L omoare, dar nu în praznic, ca să nu se facă tulburări în norod pentru El“.

Iuda, gândindu-se la foloasele trase, se alătură celor care-L urau pe învățător. Își oferì serviciile sale pentru 30 de arginți. Planul trădării fiind pus la punct, primi de la arhieriei suma. Semnul conspirativ necesar prinderii, era sărutul. În veci va rămâne stigmatizat sărutul trădătorului (Sărutul lui Iuda).

Noaptea de miercuri pentru Iisus a fost liniștită. Încă nu sosise ceasul Său.

Joi seara, Iisus și ucenicii părăsiră Betania. S-au oprit la casa tânărului Marcu, unde mama sa pregătise după datină masa de Paști. Culcați, sprijinindu-se pe cotul stâng, serveau din bunătați. În dreapta lui Iisus era Ioan, cel mai iubit dintre ucenici. Uitaseră obiceiul spălării picioarelor, partea ceremonialului ospitalității la iudei. În mod obișnuit, acesta se îndeplinea de slujitorii casei. Iisus luă în seama lui desfășurarea obiceiului chiar dacă au existat proteste. Pilda ce a vrut să fie înțeleasă, era: cel care vrea să fie mare, să fie sluga tuturor.

Le răspunse ucenicilor la proteste astfel: „Cel spălat are trebuință a spăla numai picioarele, căci este curat tot“. Știa pe cel care vroia să-L vândă.

Iuda cu sânge rece, se făcu că nu înțelege.

Se așezară la masă, Ioan ocupându-și locul preferat lângă Iisus. Iuda în partea cealaltă. Iisus le vorbi despre smerenie și umilință, amintindu-le de o veche prorocie: „Acela ce mănâncă pâine împreună cu Mine, a ridicat asupra mea călcâiul“. Nimeni n-a priceput cele spuse. Tulburat, spuse răspicat: „Amin grăiesc vouă, unul din voi Mă va vinde“. Toți se întrebau dacă este vorba despre ei. Nimeni nu-l arătă pe făptaș. Nimeni nu-și dădu seama de trădare.

Iisus le spuse: „Aceluia căruia Eu întinzând bucățița de pâine I-o voi da“ și continuă: „Iar Fiul Omului merge să se dea precum este scris pentru El. Dar vai aceluia prin care se vinde Fiul Omului. Mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut omul acela“ (Matei: 26,24). Iuda n-a fost impresionat nici măcar de osânda rostită. Nu l-a întors din drum. Iisus îi zise: „Ceea ce faci, fă mai degrabă“.

Era noapte când Iuda se ridică de la masă și plecă. Nu putea îndura musturarea Mântuitorului. Sosise vremea conspirației. Iisus a luat pâinea, a binecuvântat-o și împărțind-o ucenicilor Săi, zise: „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi de iertarea păcatelor; aceasta să faceți spre pomenirea Mea“.

După cină, luă paharul și, mulțumind, le dădu, zicând: „Beți din acesta toți, acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor. Aceasta să-o faceți ori de câte ori veți bea, spre pomenirea Mea“ (Luca: 22-20).

Cina cea de Taină a însemnat jertfa pentru ridicarea păcatelor noastre, mijloc de comuniune și unire cu Hristos, până la sfârșitul veacurilor. Le ceru ucenicilor să nu se tulbure pentru ce i se va întâmpla. Le vorbi de dragostea pentru El, de ura cu care vor fi întâmpinați în lume, propovăduindu-L. Se rugă mult pentru Sine, pentru ucenici, apoi pentru cei ce aveau să creadă în numele Lui.

„Părinte a venit ceasul, preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preamărească pe Tine“ (Ioan: 17,1).

Ridicându-se, spuse ucenicilor: „Sculați-vă să mergem de aici“.

Testamentul Său, făcut în fața ucenicilor, îmbrățișa toată lumea creștină, cuprinzând toate veacurile. Comunicarea cu El începe cu iubirea de Dumnezeu, continuă cu cea a aproapelui, și sfârșește prin împlinirea poruncilor Lui. Le ceru ucenicilor să nu se înspăimânte de necazurile ce le vor întâmpina. Nu vor fi singuri. Duhul Sfânt îi va întări în credință.

Ceasul sosise. Se îndreptă spre grădina Ghetsimani, de la poalele muntelui măslinilor. Era o noapte liniștită. Alături îi avea pe Ioan, Iacob și Petru. Retras se ruga. Știind că va pătimi, își întări trupul. Era hotărât să primească în suflet toată necurățenia păcatului omenesc.

Rugăciunea Il întârea.

Ucenicii adormiseră.

Din valea Cedronului, se vedeau oameni urcând cu făclii în mână. Nu deznădăjdui, nu-I era teamă. Il cuprinse o liniște deplină. Se ruga. Ceasul era aproape. Uneltitorii veneau să-și prindă prada. În frunte era Iuda. Erau înarmați ca și cum ar fi mers la război.

Consemnul era știut: „Pe care-L voi săruta, Acela este, prindeți-L și duceți-L cu pază“ (Marcu: 14-44).

Așa începu drama de pe Golgota. Iuda se apropie. Iisus îl întrebă: „Prietene, ce vrei să faci?“

A fost ultima încercare de a-l trezi din bezna trădării. Nu avu efect. „Bucură-te, Învățătorule, îi spuse Iuda, sărutându-L“. Iisus îi răspunse:

„Iuda, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?“

Fu legat și dus la Anna, socrul lui Caiafa, căpetenia preoților, ca să fie judecat. Iuda, înțelegând că a vândut un nevinovat, se hotărâ să se spânzure. Nici copacul folosit pentru pieirea sa nu-l primi. Craca se rupse, căzu, abdomenul i se desfăcu, și măruntaiele se răspândiră pe pământ. Astăzi există un arbore ciung, fără frunze, urât, ce este indicat că ar fi „arboarele lui Iuda“.

Sentința însă era dată înaintea începerii judecății. Au fost nesocotite toate regulile de procedură. Judecata a fost sumară. A fost și este socotită ca o monstruozitate juridică.

Cu toată șiretenia de care era capabil, Anna nu-i găsi nicio vină, nicio insultă sau calomnie împotriva stăpânirii. Nu primi răspunsurile dorite. Iisus primi o palmă, ce lăsa o urmă roșie.

A fost trimis altui judecător – Caiafa. Judecata trebuia să se desfășoare rapid, deoarece se apropia Paștele, ce trebuia sărbătorit în liniște și respect. Sinedriul a fost convocat noaptea, neparticipând toți. Au fost călcate mai multe prevederi legate de judecare. De obicei se ținea ziua.

În ziua precedentă s-a ținut postul.

Nu era însă timp. Prin verdictul dat, Caiafa intenționa să fie sluga plăcută a romanilor. Judecata se baza pe depozițiile a doi martori mincinoși: „Iisus vrea să dărâme templul!... Iisus s-a numit pe Sine Dumnezeu!... Iisus s-a răzvrătit împotriva stăpânirii romane“.

Exista teama că Iisus nu va fi apărat de popor.

Dorința lui Caiafa era ca Iisus să fie ucis.

Iisus nu se apăra. Tăcea. Nu I se putea înțelege purtarea. Comportarea Mântuitorului jigni mândria lui Caiafa. Iisus își rosti singur sentința de moarte pentru El, de viață pentru noi.

Vineri, Iisus a fost adus înaintea lui Pilat, procuratorul Iudeei. Acesta era urât de iudei, suportat fiind numai de teamă. Fără el, nu se putea executa nicio sentință de moarte.

Procuratorul L-a recunoscut. Il admira deoarece Il socotea un revoluționar religios. Nu ataca religia Romei.

Chipul trist și în suferință al lui Iisus l-a înduioșat. Auzise că este un făcător de rele. Era și cauza pentru care fusese adus. Dar nu jignise cu nimic stăpânirea. Asta îl interesa. Dacă ideile Lui nu-s pe placul iudeilor, n-au decât să-L judece. Aveau legi. Asta arăta considerația lui față de Iisus.

Judecata însă avusese loc. Hotărârea era luată. Nu putea fi executată decât cu aprobarea procuratorului. Din învinuirile ce I se aduceau,

pe Pilat îl interesa înfracțiunea împotriva ordinii publice, cea care viza autoritatea Romei. Pe Pilat îl interesa o singură întrebare: oare învinuirea este adevărată? Pentru a se lămuri, se așeză în divan și începu interogatoriul. Îl impresiona răspunsul:

„Împărăția Mea nu este lumea aceasta. De-ar fi fost din lumea aceasta, Împărăția Mea, slugile Mele s-ar fi nevoit ca să nu fiu dat iudeilor; iar acum împărăția Mea nu este aici“.

Pilat reținu cuvântul „împărăție“.

— Așa dar, ești „împărat“?

— „Tu zici că împărat sunt Eu. Eu spre aceasta m-am născut și spre aceasta am venit pe lume, ca să mărturisesc adevărul. Tot ce este din adevăr, ascultă glasul Meu“.

Impresionat, Pilat ieși înaintea arhierilor, rostind sentința de achitare: „Eu nicio vină nu găsesc în acest om“. Contrariați, sinedriștii își reluară învinuirile.

Pilat a încercat de trei ori să-L scape pe Iisus. Irod Antipa ce conducea Galileea, cu ocazia praznicului se afla în Ierusalim. Procuratorul socoti că judecata lui Iisus e de competența acestuia. Pentru atenția acordată, Irod fu măgulit. Vroia să-L vadă pe Iisus. Poate va face o minune de care auzise. Mântuitorul îl disprețuia. Irod era desfrânat, josnic, ignorant și ignorat de cei pe care îi conducea, lipsit de scrupule față de prieteni, infidel față de aceea care îi era cumnată și soție. Era întruchiparea viciului omenesc. Îl ucisese pe Ioan, prorocul deșertului, care nu făcuse rău nimănui.

Interogat de Irod, Iisus din nou nu scoase niciun cuvânt. Nu-I putea găsi nicio vină. Gasi însă puterea de a se distra. Îl batjocoră. Aruncă o mantie strălucitoare. Era semnul batjocurii, pentru că Iisus se numise Împărat. Îl trimise înapoi la Pilat, cu sentința de achitare. Era cea de a doua sentință, ce nu era pe placul sinedriului.

Pilat se gândi să-L biciuiască și să-L elibereze. Fapta însemna înjosire pentru acest „împărat“. Își aduse aminte de obiceiul că înainte de Paști, un vinovat putea fi absolvit de pedeapsă și eliberat.

Propunând aceasta, procuratorul nădăjduia că pe această cale va încurca planurile acuzatorilor.

Sinedriștii luaseră în considerație această posibilitate.

Adus alături de Baraba, care luptase împotriva romanilor, dar nu amenințase templul, nu se numea nici Fiul lui Dumnezeu. Și totuși era tâlhar și ucigaș, ce vărsase sânge și îm făptuise numeroase fapte rele.

Ce josnicie. Mântuitorul lumii alături de ucigașul dornic de răskoale și sânge.

Aleșii poporului, la propunerea procuratorului pe cine să-l elibereze, strigară într-un glas: „Nu pe Acesta, ci pe Baraba“. Aceste cuvinte se auziră din piepturile lumii în delir și furioasă.

Folosirea obiceiului iudaic nu fu cea dorită.

Claudia Procula, soția lui Pilat, îi aduse la cunoștință printr-un trimis că mult a pățimit în vis perntu Dânsul. Pilat a fost pus în încurcătură. De cine să asculte? Se adresa mulțimii: „Dar ce voți să fac Acestuia pe care-L numiți Împăratul iudeilor?“

Mulțimea furioasă strigă: „Să se răstignească, să se răstignească!“ Poporul rostise osânda unui nevinovat.

Procuratorul se retrase, cerând flagelarea vinovatului. Biciuirea anticipa pedeapsa cu moartea. Fără să vrea, rostise condamnarea la moarte.

Îi luă mantia strălucitoare pusă de Irod, Îl dezbrăcă. Loviturile de bici cădeau din plin. Au adus o hlamidă roșie, iar pe cap îi așezară o cunună de spini. Fruntea Îi sângera, în mână I se puse o trestie, sceptrul închipuit. Loviturile continuau. Nu se auziră vaiete ori strigăte de durere.

Revenit din palat, Pilat rosti o nouă sentință de achitare. Considerând că acest Om nu e criminal, Îl readuse în pretoriu. Vorbi din nou cu El. Îl luă de mână și-L scoase afară. Credea că mulțimea se va înduioșa. Părere greșită. Furia deabia fusese ațâțată. Se auzi: „Răstigniți-L, răstigniți-L!“ Înciudat și desgustat, procuratorul spuse:

„Luați-L voi și-L răstigniți, căci eu nu-I găesc nicio vină“. Pilat rosti o nouă sentință de achitare. Socotind că acest Om nu e un criminal, Îl rechemă în pretoriu. La întrebările puse „De unde ești Tu? Cine ești Tu?“ nu primi răspuns.

„Mie nu-mi grăiești? Au nu știi că putere am să Te răstignesc și putere am să Te slobozesc?“

„Tu n-ai avea asupra Mea nicio putere de nu ți-ar fi dată de sus. De aceea cel ce M-a trimis pe Mine, mai mare păcat are“, răspunse Iisus.

Pilat se liniști. Știa că vina mare e a lui Anna, Caiafa, Irod, a sinedriul iudaic. Nu era răspunzător de nedreptate.

Ieși din pretoriu și spuse mulțimii: „Iată regele vostru“.

Se spală pe mâini ca semn de neparticipare la osândirea Mântuitorului. Nu-și putea spăla însă conștiința.

Înainte amiezii, drama mântuirii se apropia de sfârșit. A fost îmbrăcat în hainele lui. Se aduse crucea de măslin pe care condamnatul era obligat s-o poarte singur. Răstignirea Lui era însoțită de cea a doi tâlhari. Centurionul roman deschidea alaiul, urmau legionarii romani pentru ordine, iar în spate și pe de alături aleșii poporului. Până la Golgota drumul era bun. Locul era cunoscut sub numele de Dealul Căpățânii. Conform legendei, aici se odihneau osemintele lui Adam. În mulțime, erau Fecioara Maria și Maria Magdalena, înconjurate de multe femei. Durerea se citea pe chipul lor. Nu lipsea ucenicul Ioan cel iubit. Iisus era obosit. Îl ajunseseră chinurile prin care trecuse. Vru să se odihnească. Cei din jur cerură să se grăbească. Mântuitorul se îndoi sub povara crucii și căzu. Temându-se de moartea Acestuia înaintea ajungerii pe dealul Golgotei, centurionul spuse ostașilor să oprească Sărmanul, care purta crucea. Pentru romani, purtarea crucii reprezenta o înjosire. O femeie ajunsă lângă Iisus, I-a întins o maramă, ca să-și șteargă sudoarea. Acest fapt nu s-a uitat. Lumea creștină veșnic îi mulțumește pioasei Veronica pentru mărinimia ei. Femeile plângeau. Văzându-le, Iisus le spuse: „Fiice ale Ierusalimului, nu mă plângeți pe Mine, ci pe voi și pe copiii voștri“.

Pe deal se zăreau trei cruci, în așteptarea osândiților. Iisus a fost dezbrăcat, hainele ajungând la cei însărcinați cu ceremonialul răstignirii. A fost ridicat și legat pe cruce. I se bătură cuie pe mâni, pe picioare, imobilizându-I trupul. Sângele începu să-i picure. Unul din aceste cuie și cununa sunt păstrate și azi în biserica Fecioarei Maria din Paris. Din pietate și credință, cuiul a fost împodobit cu pietre scumpe. Al doilea ce s-a păstrat, se găsește în bazilica Sfintei Cruci din Roma. Măinile care au alinat dureri, i-au mângâiat pe obidiți, au binecuvântat mulțimi, sângerau. I se așează din nou cununa de spini.

Privind lumea, Iisus spuse:

„Părinte, iartă-i, că nu știu ce fac“.

Vorbele confirmau cele spuse mulțimii:

„Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei care vă blestemă, bine faceți celor ce vă urăsc pe voi“.

Visul uneltitorilor se împlinise.

Pilat puse să se scrie latinește, grecește, evreiește, inscripția: „Iisus Nazariteanul, Împăratul iudeilor“.

Era calea de răzbunare față de supușii săi. Nu cedă la rugămintea lor de a fi schimbată inscripția:

„Ceea ce am scris, am scris“.

De obicei, inscripția dovedea vina condamnatului. Cea pusă pe crucea lui Isus nu dovedea nicio vină a Acestuia.

Chinul a fost îndurat de Iisus aproximativ trei ceasuri, timp în care a auzit cuvinte de dispreț și batjocură. Deodată un vâl de nori acoperi cerul de aprilie. S-a făcut întuneric până la al nouălea ceas. Semnul sperie mulțimea. Nu putea fi înțeles semnul apărut în plină zi. Minorosițele purtătoare de mir, îndurerate, priveau din depărtare. Alături de ele stătea tânărul Ioan. La îndemnul lui Iisus, ucenicul Ioan va avea grijă de Sfânta Fecioară.

În ceasul al nouălea se auzi glasul Mântuitorului rostind:

„Dumnezeule, Dumnezeule, pentru ce m-ai părăsit?“

Durerea și deznădejdea cuprind aceste cuvinte.

Moartea prin răstignire este foarte dureroasă. Însemna amețeli, friguri, spasme, convulsii, durere, sete, chinuri prelungite, tulburarea minții, Iisus simți nevoia să-și răcorească sufletul, spunând:

„Mi-e sete!“

Era obiceiul ca celor crucificați să li se dea vin aromat, chinurile fiind suportate mai ușor. Iisus refuză. Vinul se potrivea condamnaților de rând, nu Lui. Capu-I căzu într-o parte, El reușind să spună:

„Părinte, în mâinile Tale Îmi dau duhul“.

Jertfa lui Iisus se împlinise. Aducea lumii mântuirea. S-a întors acolo, de unde a venit. Cu ultimile puteri spuse: „Săvârșitu-s-a!“

Iisus își dete sufletul la ora trei după amiază. Este momentul când viața Sa pământească a luat sfârșit. În această clipă catapeteasma bisericii plesni. Pământul s-a cutremurat, mormintele s-au deschis, trupurile multor sfinți au înviat. Multă lume a fost tulburată de această întâmplare. Ostașul Longinus, foarte tulburat, spuse: „Cu adevărat, Omul Acesta a fost Fiul lui Dumnezeu“. Cuvintele se desprinseseră și din piepturile celor înfricoșați. Așa ceva nu se întâmpla la moartea unui om. Ei rosteau: „Cu adevărat acesta a fost Fiul lui Dumnezeu“.

Вербна неділя

Свою Божу місію на землі завершив Господь наш Ісус Христос двома величними актами, що ними є воскресіння Лазаря і тріумфальний в'їзд до Єрусалиму. Ці дві події, яких свідками були великі маси людей, давали чесне й переконливе свідоцтво про Христове месіянське післанництво та Його божественість. Триумф тих двох світлих подій відкрив двері до останнього акту Христового життя: Його мук і смерті.

Від перших віків християнства наша церква святкує пам'ять Христового в'їзду до Єрусалиму в неділю перед Його світлим Воскресінням. Вербна неділя здавна вважалася великим Господнім празником і належить до 12 найбільших празників нашого церковного року. Їй властиві деякі звичаї, що їх не мають інші празники.

Празник торжественного в'їзду Ісуса Христа до Єрусалиму належить нашій церкві до найкращих празників. Цей празник святкують ще з 3-го століття.

У Вербну неділю є звичай благословити й роздавати в церкві пальмові й оливкові гілки. Замість них у нас вживаються гілки верби, а це тому, що вони на весні найскоріше розвиваються.

У євреїв і римлян пальмова гілка була символом перемоги. Оливкова гілка є символом миру. У нас вербна вітка є символом воскресіння.

За приписами обряду, благословіння і роздача вербових гілок буває у Вербну неділю.

З посвяченою вербою в нашому народі пов'язані різні практики. Посвячену вербу ніхто не нищив. Її ставили вдома за ікони. Нею благословили худобу, коли перший раз виганяли її на поле пастися. З посвяченою вербою господар обходив своє обійстя, щоб охоронити його від нечистої сили. Деякі навіть проковтували пуп'янки верби – „щоб горло не боліло“. При виході з церкви у Вербну неділю люди легко вдаряли один одного по рамені гілкою верби, промовляючи: „Не я б'ю, верба б'є, – за тиждень буде уже Пасха“. Майже так і на Буковині: „Не я б'ю, бечка б'є, – за тиждень – Великдень“.

Передостанній тиждень перед Великоднем називається „Вербним“. Цього тижня не можна сіяти конопель і городину, бо „буде ликовите, як верба“.

У Вербну неділю святять вербу. Увечері в суботу діти приносять під церкву багато вербового гілля. Після Богослужіння в церкві священник окроплює вербне гілля свяченою водою. Після цього діти і всі присутні беруть свячену вербу і приносять додому, частину ставлять на воротах, а іншу – на покутті під святими іконами (образами).

Хлопці та дівчата билися свяченою вербою коло церкви і по дорозі, як додому йшли, б'ючись вони казали:

Будь веселий, як верба,
А здоровий, як вода.
А багатий, як земля!

Згідно з народним повір'ям, свячена верба має магичні сили. Коли падає град, люди викидають гілля свяченої верби – „щоб град зупинився“.

Верба має значення і в народній медицині. Хворим людям або тваринам знахарі варять свячену вербу разом з цілющими травами і напувають тим хвору людину чи тварину.

Єврейський народ хотів бачити свого месію в силі і славі. Тож Ісус Христос воскресінням Лазаря і своїм тріумфальним в'їздом до Єрусалиму дав їм ясний доказ Своєї сили і слави, прилюдно показавши, що Він не тільки пан живої й мертвої природи, але й людських сердець. Такого тріумфального входу Єрусалим уже давно не бачив. Це підкреслює св. Євангеліст Матей: „І коли Він увійшов у Єрусалим, заметушилося усе місто, питаючи: „Хто це такий?“ Народ же казав: „Це пророк, Ісус із Назарету в Галилеї“ (21:10-11).

Христова слава коротко тривала, бо за ним наче тінь уже йшла зрада Юди, зрада народу, ішла тінь засудження єврейської старшини, тінь муки, хресної дороги і розп'яття.

Вербна неділя показує і нам нестійкість людської слави та марність земного щастя. Радість і смуток на землі – це дві нерозлучні сестри. Тож, коли хочемо колись тріумфувати з Христом у небі, мусимо найперше тут, на землі, перейти з Ним страсний тиждень і Голгофу. І щойно тоді зможемо, як Він, увійти туди, де вічний тріумф, радість і воскресіння.

Floriile

După treizeci de ani, Iisus iese în lume ca să propovăduiască. Înfăptuiește multe minuni. Prima o face la nunta din Cana Galileii, când vinul se sfârșise. Împlinind ruga mamei sale, preface apa în vin. Au urmat tămăduiri ale bolnavilor, vindecări de îndrăciți și paralitici, înmulțirea pâinilor, potolirea furtunii de pe mare, întâmplări ce nu puteau trece fără a fi luate în seamă. Erau minuni ce nu se întâmplau oricând, cu oricine. Veștile umblau din gură în gură. Norodul s-a entuziasmat, înflăcărandu-se ușor.

De nenumărate ori, la adunările Învățătorului, erau trimise iscoade din Ierusalim, ce-I puneau întrebări, cu intenția de a-L demasca drept incitator. Constituia o acuzație împotriva loialității Sale față de străvechile instituții iudaice simplul fapt că plebea se agăța de cuvintele Lui, găsimd în ele alinare. Cu ocazia Paștilor, acești oameni mărginiți își sporeau vigilența, nescăpându-le nicio mișcare produsă în rândul populației, în scopul apărării drepturilor sale firești. Într-adevăr, se știa că pe durata Săptămânii Pascale orașul gema de iudei veniți din diverse provincii. Este momentul când Iisus apare în Ierusalim. Mii de oameni s-au adunat și-L îndeamnau să vorbească. Fără îndoială, a făcut-o.

Momentul vizitării Ierusalimului venise. Iisus îi anunță pe ucenici de plecarea în prima zi a săptămânii, în scopul petrecerii Paștelui în Ierusalim. Simon Îl prevenise:

– Nu, stăpâne, nu! Oriunde, în afară de Ierusalim! Acolo ai dușmani de temut. Să nu faci asta!

Iisus îl privi atent și îndelung în ochi, zicându-i:

– Simone, trebuie să-ți cer să stai deoparte. Povața ta nu este a unui prieten credincios și curajos. Plec la Ierusalim într-o misiune pentru Părintele meu!

În acea dimineață de aprilie, Ierusalimul strălucea în lumina soarelui de primăvară. Paștele se apropia. Iudeii știau că Iisus va veni cu ucenicii Săi la Ierusalim ca să prăznuiască conform datinei această sărbătoare. Se zvonea că în fața templului marele Caiafa rostise că e mai bine să moară Acel proroc din Nazaret, decât să piară tot neamul. Iscoditorii circulau printre oameni, schimbau cu aceștia păreri, despărțindu-se cu o bucurie vicleană. Conspirația era unanimă. Venise vremea ca lumea să fie scăpată de „Acel înșelător“, care amăgea poporul cu vorbele lui. Mulți adulmecau prada, nevrând să le scape.

Chemându-i pe Petru și Ioan, Iisus le spuse:

„Mergeți în satul care este înaintea voastră și, intrând în el, îndată veți afla un mânz legat, pe care n-a șezut până acum niciun om. Dezlegați-l și aduceți-l. Și de va zice cineva ceva pentru că-l dezlegați, spuneți că acesta-i trebuie Domnului și numaidecât îl va trimite pe el“ (Marcu: 11,2).

Lucrurile au decurs întocmai. Cei doi au adus asinul cerut, au așezat niște haine pe el și pe Iisus deasupra. Acest animal reprezintă simbolul păcii și al răbdării. De el se leagă multe amintiri din viața poporului iudeu.

Iisus și ucenicii săi porniră spre Ierusalim. Norodul venit pentru praznic, ieși în întâmpinarea Lui. Au tăiat stâlpi de finic și ramuri verzi din copaci, aruncându-I-le în cale. A fost o primire cu adevărat triumfală, asemănătoare celor făcute comandanților de oști înțorși victorioși de pe câmpurile de luptă. Nimeni nu și-a adus aminte de prorocirea lui Daniil ce spunea că dacă poporul va fi vrednic, Mesia va veni pe norii cerului. Nu-și aminteau nici de prorocirea lui Zaharia că dacă poporul va fi nevrednic, Mesia va veni călare pe un asin. Intrarea pe acest animal nu jigni poporul. Acesta s-a bucurat. Strigătele mulțimii răsunau voioase: „Osana, Fiul lui David... binecuvântat Cel ce vine în numele lui Dumnezeu!“

Тânărul încălecat pe asinul alb, cu trupul întins ca trezit din somn, oftă adânc întorcând capul. Ochii i se plimbau deasupra mulțimii emoționate. În privirea Lui se părea că se citește un fel de milă pentru acești împilați, ce-și închipuiau că într-ânsul găsiseră pe Cel care-i va mântui. Acest om nu era unul pe care-l puteai aclama. Liniștea era singura atitudine indicată în această împrejurare: să stai liniștit și să-L privești. Ochii visători I se plimbară pe deasupra oamenilor cuprinși de o frenezie isterică. În ei puteai vedea mai mult decât înțelegere, ceva mai mult decât un sentiment de prietenie un fel de forță care te determina să uiți de toate relele, cum este sclavia și sărăcia, de toate celelalte nenorociri ce fac parte din soarta unui muritor. Nu toți puteau suferi atâta risipă de osanale și bucurie.

Lumina blândă a soarelui primăvărat scotea în evidență splendoarea orașului. Turlele templului cu acoperișul de aur străluceau orbitor. Iisus le privi trist. Nu Îl impresionase nici priveliștea orașului, nici măreția templului. Îl mâhneau necurătenia și necredința celor ce locuiau în el. De aceea lăcrimă și rosti acea profecție care se adevăra după treizeci de ani: „Dacă ai fi cunoscut și tu în ziua aceasta cele ce sunt spre pacea ta! Dar acum s-a ascuns de ochii tăi“. „Căci vor veni zile pentru tine când dușmanii tăi vor săpa șanț în jurul tău și te vor împresura și te vor strâmtora din toate părțile“. „Și te vor face una cu pământul și pe fiii tăi care sunt în tine și nu vor lăsa în tine piatră pe piatră că n-ai cunoscut vrerea cercetării tale“ (Luca: 19, 42. 44).

Apropiindu-se de templu, intră. Găsi aceeași stare de lucruri: schimbătorii de bani își dăduseră mâna cu negustorii de animale spre necinstea lăcașului de rugăciune. Lăcomia și goana după aur alungaseră bunul simț și neprihana. Perioada aceasta a praznicului cerea ca înfățișarea templului să fie una de mare sărbătoare. Iisus răsturnă mesele schimbătorilor de bani, îi alungă pe pângăritori, spunând: „Scris este, casa mea casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari“.

Însoțitorii stăpânului, retrași în afara zidului, priveau înmărmuriți furia Acestuia.

„Asta va pune capăt“, murmură Petru îngrozit. „Nu-L vor ierta niciodată!“

Și nu L-au iertat. Iudeii în ura lor pentru Iisus Hristos au mers prea departe. Au arătat și au avut atâta neostoită ură și sete de răzbunare în fața procuratorului roman în vremea judecății.

– Nevinovat sunt eu de sângele acestui drept, – le-a spus Ponțiu Pilat. – Voi veți vedea.

– Sângele Lui asupra noastră și a copiilor noștri, au răspuns ei și mai înverșunați. Blestem și osândă să fie ceea ce s-a întâmplat după treizeci de ani mai târziu, când legionarii romani i-au trecut prin foc și sabie? Și iarăși osândă și blestem să fie răspândirea, împrăștierea și pustietatea urmașilor acestui neam într-o dramă singulară în lume? Blestem și osândă să fie rătăcirea lor până în zilele noastre? E nedrept și dureros ca să se strepezească dinții copiilor pentru agurida mâncată de părinți.

Faptele descrise sunt sărbătorite în cea de a șasea săptămână a Postului Mare. Sâmbăta acesteia este sâmbăta Floriilor, iar duminică – Sărbătoarea Floriilor. Sâmbăta spre seară, copiii aduc la biserică mlădițe de salcie. Ele sunt sfințite a doua zi. După Liturghie, preotul stropește cu apă sfințită rămurelele, ce sunt împărțite celor prezenți. O parte din salcia primită se pune la icoană, restul la poartă.

Flăcăii și fetele obișnuiesc să se bată cu rămurelele sfințite până când ajung acasă, rostind urarea:

Să fii mare ca salcia

Sănătos ca apa

Și bogat ca pământul!

Conform credinței populare, salcia sfințită are puteri magice. Oamenii obișnuiesc ca la căderea grindinei să o scoată în curte, „ca grindina să se oprească“.

Este importantă și în medicina populară. Vracii fierb salcia sfințită împreună cu alte ierburi tămăduitoare. Fiertura obținută este dată oamenilor și animalelor bolnave.

În săptămâna Floriilor, nu se seamănă zarzavaturi și cânepă, altfel „vor fi ațoase precum salcia“.

Великдень – Пасха

Головним празником весняного циклу є Великдень. Великдень або Пасха – це найважливіше християнське свято після Різдва. Великдень – це свято свят тому, що воно нагадує нам Воскресіння Месії, найбільше диво, що сталося на землі. Тому віруючі християни особливо турбуються про це весняне свято.

Слово „пасха“ походить з єврейської мови від слова „песах“, що означає перехід від смерті до життя.

В суботу ввечері, на заклик церковних дзвонів, люди ідуть до церкви на вечерню і всеношну відправу. Господарі, господині й інші члени родини несуть празничні кошики, наповнені різним їством. Кожен господар чи господиня обов'язково повинні мати у кошику крашанки або писанки, паску, м'ясо (найчастіше ягнятину), сир або масло, рибу, мед, пляшку вина і свічку. Церква наповнюється людьми. Кому немає місця в церкві, той спиняється надворі під церквою і так стоїть аж до кінця Богослужіння.

Молодь (особливо хлопці) і старші збираються в цей вечір на церковному майдані. Неподалік від храму розкладають вогнище. Для цього заздалегідь привозять дрова. Їм треба було зрізати в лісі сухий дуб чи суху вербу – „бо в сухому дереві нечиста сила ховається“. Народ каже: „Вогнище під Великдень то так, як Ісусові присвічували, коли Він мав Воскреснути“. Навколо вогню з різними іграми та розмовами проводять всеношну. Багаття не згасає до ранку... Цей вогонь – знак жертви, принесеної Богові. Цей вогонь вважається святим. Навкруг святого вогню розповідають легенди і казки про переслідування Господа

Ісуса Христа, Його страстей, смерті і воскресіння. Цей звичай належить до вогнепоклонства – обожнювання вогню, поклоніння образів надприродних сил.

Вогнепоклонство було поширене у багатьох народів на різних етапах їхнього культурного розвитку, зокрема у народів Далекого Сходу, у давніх литовців, німців, слов'ян та ін. Вогнепоклонство пов'язане з великою роллю вогню в житті людини, зокрема з тим фактом, що його добування примітивними засобами було дуже важким. Сяюча сила вогню в очах первісних людей була найвідчутнішим уособленням божества. Тепер певне вогнепоклонство збереглося в Індії, у персів, а також в Ірані.

Вогонь був і символом жертви. Жертвоприносини – релігійний обряд умилювання та вшанування богів, духів, душ померлих, предків різними дарами. В основі жертвоприносин лежить релігійне уявлення про втручання надприродних сил в життя і діяльність людей. Жертвоприносини виникли в первісному суспільстві. Ці обряди зберігаються в тій чи іншій формі в сучасних релігіях: освячення їжі, поминання померлих родичів та інше.

Деякі дослідники вважають, що цей вогонь має зв'язок з весняним очищенням.

В ніч воскресіння кожний віруючий, щоб проявити відчуту ним радість і пережити урочистість церковної служби, держить в руці свічку, яка захищає його від багатьох небезпек.

О 12-й годині ночі священик проголошує у церкві Воскресіння Месії (Христа).

Вся сільська громада виходить з церкви, заповнює подвір'я і майдан, запалені свічки в руках всіх присутніх розвіюють темряву ночі, освічують церкву, дзвіницю, пожвавлений радістю майдан. Навколо церкви люди ставлять свої кошики з їством і свічками.

З церкви виходить священик у празничних ризах, з хрестом, кропилом, елеєм, водою та святою книгою. Виходять „староста“

з кадильницею і церковні хористи. Тепер же виносять хорогви, образ Месії і святих ликів.

Процесія церковного сільського собору вирушає у триразний обхід навколо церкви. Попереду несуть завітчений образ Пресвятої Богородиці. Над процесією майорять церковні хоругви, лине свята молитва, яку виконує хор, підтримуючи священика. Священик іде збоку процесії, коло першого ряду господарів і господинь, виконуючи обряд освячення пасок.

Після цього священик виголошує проповідь, сердечно вітаючи присутніх з Великоднем, бажаючи громаді миру, щастя, здоров'я і веселих свят. Бажає щасливо провести цьогорічні свята і діждати наступних.

У Святу і Велику Неділю Пасхи празнуємо Воскресіння, яке повертає життя Богові і нашому Ісусові Христові. Треба підкреслити, що Пасха, цей перехід, мутація і відновлення творіння, робиться двома речами: жертвою і воскресінням. Так відновив Христос творіння жертвою і Своїм Воскресінням.

Люди перебувають на службі до ранку. Ідучи з церкви додому, кожен старається донести запалену свічку до хати. Коли заходить до хати, вітається з тим, хто не ходив до церкви три рази, промовляючи: „Христос Воскрес!“ Запалену свічку кладуть на стіл, а з кошика викладають освячене їство. Родина сідає снідати.

Перед сніданком кажуть молитву „Отче наш“ і хрестяться. Тепер вони розговляють.

Спочатку їдять три частинки свяченого яйця (крашанки). Господиня держить крашанку із загостреною частиною яйця вгору, а господар ударяє (чокає) теж гострою частиною яйця. Потім починають чокати родичі з дітьми, а опісля з іншими присутніми. Перше право ударяти мають чоловіки і старші, а жінки і діти повинні тримати яйце. Крашанка, яка розбивається, подається тому, хто розбив. Якщо не даси розбите яйце, то матимеш чиряк або опуху, як яйце.

Потім їдять шматочок свяченої паски, далі випивають чарку горілки чи домашнього вина, а відтак споживають інші продукти. Кажуть, що на Великдень і на Різдво спочатку треба їсти рибу чи птицю, щоб бути легким, як птиця, і жвавим, як риба.

Так розговляють. Розговляючися, стараються не ронити крихт свяченого на долівку, щоб не потоптати ногами. Крихти, що залишаються на столі, кладуть у вогонь – „щоб миші не поїли“. Упиваться під час розговіння не можна.

По сніданку дорослі, звичайно, лягають відпочити, а діти набирають якнайбільше крашанок, виходять на вулицю, подвір'я і грають різні ігри.

Коли парубки і дівчата на Великдень приходять з церкви, повинні дивитися в криницю, щоб весь рік були гарні, як вода.

Хто йде до церкви на Великдень, хай ставить в пазуху червону крашанку, щоб мав завжди червоне обличчя.

На Великдень, коли люди умиваються, кладуть у воду червону крашанку і біле яйце, щоб були червоні і здорові, як яйця.

Дівчата сплять з червоною крашанкою в пазусі, щоб були гарні цілий рік, як червона крашанка.

Кажуть, що рибалки беруть свячену паску, несуть до ріки, озера, ставу і кидають у воду, щоб мати щастя на рибу, а мисливці йдуть в ліс і ставлять паску на зруб дерева, відходять і стріляють в неї. Вони гадають, що так матимуть цілий рік дичину, і ніяка дичина не обійде їх гвинтівки.

По великодній погоді вбачають, якими будуть трудовий рік і людська доля: якщо в цей день дощ або небо хмарне – буде врожай. Дитина, яка народиться в цей день, буде нещаслива. В день Воскресіння Господнього ворота у царство небесне відкриті, а той, хто в цей день умер, піде прямо до раю.

На Великдень кожний повинен привітатися з усіма, з ким зустрічається, „бо гріх не вітаться в цей день навіть з ворогом“.

На Великдень, під час сходу сонце „грає“. Це такий великий празник, що й сонце гуляє, все радується на небі і на землі.

Ранком на Великдень перед тим, як має сходити сонце, люди відчиняють вікна, щоб пропустити до хати чудодійне проміння великоднього сонця, що, за народним віруванням, приносить у дім щастя і здоров'я.

Наступні два дні Пасхи святково зодягнуті дорослі ідуть в гості до родичів, знайомих, сусідів чи запрошують гостей до себе. В гості, звичайно, не йдуть „з голими руками“. Беруть з собою калач, паску, щоб не виводився ніколи хліб у родичів, бо це найбільше багатство, достаток – усьому голова. Несуть також крашанки, писанки, смажену курку, пляшку вина.

Всі три дні Пасхи, за давнім звичаєм, при зустрічі всі цілуються, ведуться розмови про господарство, сімейні справи, достаток і т. п. За столом, зазвичай, перш за все чокаються крашанками, а при цьому одні промовляють „Христос Воскрес!“, а інші відповідають „Воїстину Воскрес!“ Випивають, споживають страви і співають чудові українські народні пісні.

Діти, парубки і дівчата, молоді подружжя в ці празничні дні ходять до родичів і хресних батьків.

Învierea – Paștele

Sâmbăta a fost o zi foarte tristă. Toți erau cuprinși de durere și spaimă. Iisus murise. Va învia El oare? Iudeii Îl știau mort, alții vorbeau cu cinste. El vorbise despre învierea Sa. Ca liniștea Sărbătorii Pascale să le tihnească, cerură ajutorul lui Pilat. Tulburat, acesta le spuse cu ironie și dezgust:

„Aveți strajă. Mergeți și întăriți mormântul cum știți“.

Ajunși la mormânt, se încredințară că Iisus era acolo. Împreună cu straja, pecetluiră mormântul și piatra. Pecetele consfințeau moartea Mântuitorului. Mulțumiți de fapta lor, plecară acasă, dornici să prăznuiască Paștele, ce căpătase o strălucire deosebită. Moartea „Uzurpatorului“ trezise o mie de bucurii ce trebuiau sărbătorite.

Mormântul lui Iisus era în livada lui Iosif din Arimateia, stăjuit de pacea nopții și de lămâi în plină floare. Liniștea aștepta clipa când zăbranicul morții va fi rupt, spre a ieși Viața. O adiere ușoară așternu pe lespede cununi de flori. Înfășurați în mantii, străjerii vegheau.

Câteva femei întristate urcau poteca ce ducea spre mormânt. Aduceau miresme cuvenite după datina morților. Ajungând la locul îngropării, găsiră mormântul gol. Le cuprinse spaima. Nu știau ce s-a întâmplat. Lespedea era săltată iar mormântul gol. Primul gând a fost că Iisus a fost furat. Îngerul apărut pe marginea mormântului le spuse:

„Nu vă temeți, Cel pe care-L căutați nu este aici, a înviat. Nu vă amintiți oare că El a spus că va fi dat pe mâna păcătoșilor, dar a treia zi va învia? De ce-L căutați pe Cel viu printre cei morți? Veniți

de vedeți locul unde a zăcut Domnul și duceți-vă degrabă și spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți și va merge mai înainte de voi în Galileea. Acolo Îl veți vedea“.

Plângând, Maria Magdalena vru să toarne câteva mirodenii, plecându-se peste mormânt. Într-adevăr era gol.

Văzând-o, îngerul o întrebă: „Femeie, de ce plângi?“ „Pentru că L-au furat pe Domnul și nu știu unde L-au dus“.

Iisus se apropie și-i puse aceleași întrebări ca ale îngerului: „Femeie, de ce plângi?“ „Pe cine cauți?“

Crezând că este grădinarul, Maria Magdalena spuse: „De L-ai luat tu, spune-mi unde L-ai dus și eu Îl voi lua“.

Aceste cuvinte exprimă durere, dragoste pentru Cel pe care-L credea furat. Femeia L-a auzit, L-a văzut, fără să-L recunoască. Isus o strigă ca înainte de înviere: „Mario!“ Trezită ca dintr-o altă lume, prinsă de o neînchipuită bucurie, căzu la picioarele Mântuitorului, spunând: „Învățătorule!“ Vroia să-I sărute picioarele și cu părul ei să-I șteargă urmele cuielor. Era o altă mărturie de dragoste. Isus îi spuse:

„Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu, ci du-te la frații Mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și Dumnezeuul Meu și Dumnezeuul vostru și că mai înainte de aceasta ne vom vedea în Galileea“.

Prin ea vestea ajunse la ucenici, cărora le spuse:

„Am văzut pe Domnul“.

Spaima morții a fost înfrântă, ușile mântuirii au fost deschise spre și pentru mântuire.

Prețul sângelui vărsat pe cruce este unic: învierea noastră la judecata de apoi, un dar mai prețios ca acesta nici nu s-a putut primi. Fără credință în învierea Lui și în învierea noastră nu putem fi fiii lui Dumnezeu. Iisus spune: „Cel ce crede în Mine, viu va fi și va învia la judecata de apoi“.

Stăpânitorii anunțați de către străjeri de cele întâmplare, răi și orbi cum erau, n-au crezut în învierea Domnului. Le-au spus

acestora: „Spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat pe când dormeau”.

Straja, buimăcită de cele ce văzuse, răspândi imediat vorba în care credeau aproape toți. În timp ce stătea de veghe, prinsă de somn, a adormit. În acest timp, cică, ucenicii Lui au venit să-L fure, pentru a-L ascunde, ca apoi să poată răspândi știrea că „învierea” a fost o minciună, Iisus însă într-adevăr a înviat. A înviat, apoi rînd pe rînd s-a arătat în mai multe rînduri și mărturiile celor ce L-au văzut nu pot fi puse la îndoială.

Dacă vrem să ne documentăm despre trecerea prin viața pămîntească a Mântuitorului, sunt suficiente relatările celor patru Evangheliști. În ele găsim cât avem nevoie ca auzind și împlinind, să ne dobîndim mîntuirea sufletelor. Pentru creștinism, Iisus rămîne un început și un sfârșit; rămîne acel „Alfa și Omega”, cum s-a caracterizat singur. Fără El creștinismul nu ar fi dobîndit nici sens și nici rost.

Tradiții creștine ale sărbătorilor pascale.

Paștele este socotit sărbătoarea sărbătorilor. Ea amintește de învierea lui Mesia, ce reprezintă cea mai mare minune care s-a petrecut pe Pămînt. Într-un anotimp ce presupune renașterea naturii, reprezintă sărbătoarea bucuriei, a reînvierii întregii vieți.

Cuvîntul „Paște” își are originea în limba ebraică, provenind de la cuvîntul „pesah”, ce înseamnă trecerea de la moarte la viață.

Pregătirea acestei sărbători ține cele șapte săptămîni ale Postului Mare, aducător de sănătate fizică și spirituală, anticipînd Învierea Domnului. Ca orice sărbătoare creștină, este însoțită de multe obiceiuri.

Până sîmbătă seara din săptămîna lăsatului de sec gospodinele își strîng toate lucrurile împrumutate prin vecini. Animalele sunt adunate în grajduri, existînd credința că altfel toate vor rămîne împrăștiate prin poiană.

În timpul mesei pregătite de gospodină, aceasta nu se mai ridică pînă la terminarea cinei, ca să stea cloștele pe ouă.

În prima sâmbătă a Postului Mare gospodinele duc la biserică colaci, colivă, miere pentru parastasul celor dispăruți.

Duminica ce urmează, se numește „Duminica adunării“, când încep să se topească zăpezile și firicelele de apă se adună, de unde și denumirea: Duminica adunării este când apa scursă din munți se adună.

Dacă în a doua duminică natura este liniștită și cerul senin, la fel va fi primăvara din acest an.

În a patra săptămână de post, miercurea, este Sărbătoarea Crucii. Acum gospodinele coc „cruci“ cu mac și le ung cu miere. O parte din ele se păstrează până la semănat. Este și sărbătoarea ouălor. Femeile o prăznuiesc înainte de a număra ouăle adunate de la găini, acestea fiindu-le necesare pentru pregătirea pentru Paști a cozonacilor și ouălor vopsite.

În această săptămână, se seamănă macul, răsadul de varză și roșii. Plantele semănate acum vor rezista la ger.

A cincea săptămână se cunoaște sub numele de „lăudabilă“. În sâmbăta ei cade sărbătoarea Lăudării Preasfintei Fecioare Maria.

A șasea sâmbătă este cea a Floriilor, o sărbătoare a copiilor.

Cea de a șaptea săptămână, ultima dinaintea Paștelui, se numește Săptămâna Curată, Albă sau Mare. Se continuă postul, credincioșii se spovedesc și se împărtășesc, pentru iertarea păcatelor.

Țăranii își continuă activitatea. Se seamănă culturile timpurii și mazărea – „acestea vor fi cu fructe mari și fără buruieni“.

În această perioadă nu se scutură, nu se șterge praful. Dacă nu păstrezi această datină, se crede că laptele și brânza vor face viermi.

Nu se toarce lâna, că puii vor ieși cu picioare strâmbe.

În această săptămână nu se consumă ulei și oțet. Lui Iisus i se dădea oțet în timpul torturii, iar cu ulei L-au uns înainte de a fi băgat în mormânt. Nu se consumă urzici, căci Iisus Hristos a fost bătut cu urzici și spini.

Joia Curată (Mare) este ziua trădării lui Iuda. Atunci slugile arhieriești au aprins un foc ca să se încălzească. Se spune că acesta este benefic sufletelor moarte care se încălzesc.

Este ziua curățeniei de primăvară. Gospodarii se trezesc devreme, deretică în cămări, grajduri, curte și casă. Totul trebuie să fie în perfectă ordine. În grădini și livezi se strâng în grămezi frunzele, lujerii, buruienile uscate. Li se dă foc „ca să se curețe pământul de ger, de iarnă, de moarte și de tot felul de necurați“.

Cândva, în această zi, erau înjunghiați porcii, pentru că pe masa de Paști trebuia să se găsească șuncă, cârnați, purcel la tavă cu hreanul în gură, iar mai nou – cu mărul în gură. Există zicala că „dacă tai porcul în această zi, slănina va fi curată“. În ultima jumătate de veac sau chiar mai mult, ucrainenii nu mai sacrifică porci, ci miei.

În Vinerea Mare e bine să nu se muncească. Femeile vopsesc sau încondeiază ouăle. După consumul lor, cojile se păstrează. Cu ele se afumă cei bolnavi. La picioare într-un vas li se pun cojile de ouă sfînțite, peste ele jăratec. Se crede că fumul lor vindecă diferite boli (friguri, boli de urechi sau ochi). În această zi bărbații își întrerup activitatea. Dacă, eventual, ar semăna, totul s-ar usca.

Există obiceiul de a se înconjura de trei ori gospodăria în zori, afumând-o cu tămâie, ca sălbăticiunile (insectele, fiarele) să nu se apropie de locuință sau de livadă.

În această zi, credincioșii țin post negru sau măcar până la scoaterea din altar a Sfântului Aer în mijlocul bisericii. Nu se coase. Nu se toarce, nu se taie lemne. Unele gospodine coc cozonaci. În Vinerea Mare nu se cântă. Cine va cânta, va plânge de Paști.

Sâmbăta Paștelui este zi de împărtășanie. Se vopsesc ouăle, acestea se vor păstra bine în toate zilele de sărbătoare.

Obiceiul vopsirii ouălor datează încă din timpul păgânismului. În trecut, oul reprezenta simbolul vieții, începutul acesteia. Grecii presupuneau că dintr-o jumătate de ou s-a făcut Pământul, din cealaltă cerul, din gălbenuș soarele, din resturi – stelele. În China,

în timpul sărbătorilor de primăvară, se vopseau ouă în culori variate. Strămoșii noștri considerau oul drept taină a nașterii vieții, de aceea a apărut obiceiul pictării sau încondeierii lor cu diferite imagini. Asemenea ouă erau dăruite iubitului de către logodnică, prin gestul ei aceasta subînțelegând urarea: „Dacă mă iei pe mine, îți voi naște un fiu frumos precum acest ou“. Oul vopsit era rostogolit pe spinarea animalului, – ca acesta să fie neted (gras). Gospodarii le duceau în câmp și, aruncându-le în sus, rosteau cuvinte magice: „Crești, secară, grăule, atât de înalt, cât de sus am aruncat ouăle“.

În ziua de Paști, fetele se spălau cu un ou roșu, „ca să fie mai frumoase și rumene în obraji“. Cojile de ouă vopsite, pisate, se folosesc în hrănirea găinilor, „ca să se ouă mai bine“.

Despre ouăle vopsite există numeroase legende. În una dintre ele, se spune că pietrele cu care era bătut Iisus de iudei, s-au transformat în ouă roșii. Ele amintesc de sângele vărsat de Hristos, pentru iertarea păcatelor omenirii.

Într-o altă legendă se spune că primele ouă roșii au fost pregătite de Maria Magdalena, pentru a-și bucura părinții și surorile. A dat fiecăruia câte un ou spunând: „Hristos a înviat!“ Toți i-au răspuns: „Adevărat a înviat!“

După Înviere s-a întâmplat o mare minune. Apostolii anunțau în Ierusalim că Mântuitorul a înviat din morți. O preocupată vindea ouă. N-a vrut să creadă spunând: „Dacă este adevărat că ouăle vândute de mine nu sunt roșii, atunci atât de adevărată este și istoria Învierii“. Nici n-a apucat să termine totul că deodată toate ouăle din coș s-au înroșit ca sângele. Acesta a fost momentul când și ea a crezut în minunea ce s-a petrecut – Învierea lui Hristos. Pentru pomenirea acestei întâmplări se vopsesc ouăle de Paști.

Cele mai frumoase ouă în România, sunt încondeiate în Bucovina. Fiecare casă poate fi considerată un atelier. În fiecare sat se folosesc modele specifice de încondeiere, forme, culori. Împletirea diferită a liniilor, dau ornamente originale pentru o

anumită zonă, diferențindu-se culorile vii. Executarea îngrijită și precisă îți încântă privirea.

Sâmbătă seara, la chemarea clopotelor, oamenii se îndreaptă pentru vecernie spre biserică. În coșuri duc o parte din mâncărurile pregătite pentru zilele de sărbătoare. În ele trebuie să se găsească ouă roșii sau încondeiate, brânză sau unt, friptură de miel, pește, miere, cozonac, o sticlă de vin și o lumânare. Coșurile sunt lăsate afară lângă zidul bisericii.

Biserica se umple de oameni. Cine nu are loc înăuntru, rămâne afară până la sfârșitul slujbei. Flăcăii se adună pe maidanul din fața lăcașului. Sunt aduse din timp lemne, provenite din tăierea unui stejar uscat din pădure sau dintr-o salcie uscată, „deoarece în copacul uscat se ascunde necuratul“. Pe maidan se aprinde un foc mare, spunându-se că focul de Paști l-a luminat lui Iisus momentul Învierii. În jurul focului, flăcăii și fetele încing diferite jocuri. Se spun povești, legende ce se referă la viața pământească și chinurile suferite, la moartea și învierea Mântuitorului. Focul nu se stinge până dimineața. El reprezintă semnul jertfei adusă lui Dumnezeu. Se consideră a fi un foc sfânt. Acest obicei se întâlnește la multe popoare, în diferite etape ale dezvoltării culturale, îndeosebi la cele răsăritene (lituanieni, nemți, slavi etc). Acest obicei e legat de marele rol ce-l joacă focul în viața omului. Inițial, obținerea lui de către omul primitiv se realiza foarte greu, pentru acesta puterea strălucitoare a focului însemna întruchiparea palpabilă a divinității. Astăzi, focului i se mai închină indienii și iranienii.

Focul reprezenta și simbolul jertfei. Jertfirea era un ritual religios, prin care erau stimăți și cinstiți prin daruri zeii. Jertfa se bazează pe închipuirea religioasă despre influența forțelor supranaturale asupra vieții oamenilor și animalelor. Unii cercetători îi atribuie un rol determinant în curățirea de primăvară.

În noaptea de înviere, în timpul slujbei, toți enoriașii țin în mână o lumânare. Această îi va ocroti de multe primejdii. La ora 12 noaptea preotul anunță Învierea Domnului. Toată suflarea iese din

biserică, umple curtea și maidanul. Lumânările aprinse străpung întunericul nopții, conferind bisericii o aureolă deosebită. Toți sunt însuflețiți de bucuria evenimentului. Preotul iese din biserică cu crucea, mănunchiul de busuioc, apă sfințită și cartea sfântă. Îl urmează dascălul cu cădelnița și corul bisericesc. Biserica este înconjurată de trei ori de întreaga procesiune. În față e purtată icoana împodobită a Sfintei Marii. Este urmată de prapore bisericesti. Se aude rugăciunea sfântă interpretată de cor. Preotul merge în afara grupurilor de credincioși, în dreptul primului rând. Totul se încheie cu sfințirea bucatelor din coșurile în care ard lumânări. Preotul rostește felicitările adresate celor prezenți, urându-le pace, fericire, sănătate, bucurii. Le dorește să-și petreacă această sărbătoare fericiti și să le apuce pe cele din anul viitor.

La Sfânta și Marea Duminică a Paștelui, se sărbătorește învierea, care L-a readus pe Hristos între cei vii. Paștele trebuie considerat o trecere, o mutație și înnoire a divinității. La bază stau cele două evenimente – jertfa și învierea. Astfel, prin învierea Sa, Iisus a reînnoit creația.

Se stă la slujbă până dimineață. În drumul către casă, credincioșii se străduiesc să ajungă cu lumânarea aprinsă. La ușă, îi salută pe cei rămași acasă, rostind de trei ori „Hristos a înviat!“ Cei din casă răspund „Adevărat a înviat!“.

Lumânarea aprinsă adusă de la biserică se pune pe masă, se scot merindele sfințite, întreaga familie se așează la masă.

Înainte de dejunului, se spune rugăciunea „Tatăl nostru“, mesenii își fac cruce. Mai întâi, se consumă trei părți dintr-un ou roșu sfințit. Gospodina ține oul cu partea ascuțită în sus, soțul îl ciocnește cu aceeași parte. Apoi ciocnesc părinții cu copiii. La urmă, ciocnesc cu ceilalți participanți la ospăț. De regulă, mai întâi ciocnesc bărbații și vârstnicii, cu femeile și copiii. Oul care se sparge este consumat de cel care l-a spart. Dacă cineva nu păstrează obiceiul, s-ar putea să-i apară un buboi cât oul. Apoi se mănâncă o bucătică de cozonac sfințit. Se bea câte un păhăruț de horilcă sau de vin. După aceea,

se servesc celelalte mâncăruri. Eventualele fărâmituri „din cele sfinte“, ajunse pe jos, nu trebuiesc călcate. Cele rămase pe masă, se aruncă în foc, ca „șoarecii să nu le mănânce“. Nu este voie să consumi alcool fără măsură. Se spune că de Paști și de Crăciun, e bine să începi masa cu pește sau pasăre, ca să fii ușor ca pasărea și sprinten ca peștele.

După dejun, adulții de obicei se culcă pentru odihnă, iar copiii iau multe ouă și se joacă cu ele în curte sau pe stradă. Venind de la biserică, flăcăii și fetele trebuie să privească apa din fântână, ca să fie frumoși ca ea. Cine merge la biserică de Paști, își pune în sân un ou roșu, pentru a avea tot timpul obrajii rumeni. Fetele fac același lucru pentru a fi frumoase întregul an.

Se spune că pescarii iau o bucată din cozonacul sfințit, o duc la râu, lac, baltă și o aruncă în apă, crezând că astfel vor avea noroc la pește. Vânătorii merg în pădure și așează o bucată de cozonac între crengile unui copac. Se îndepărtează și trag în ea cu pușca, crezând că tot anul vor avea noroc la vânătoare și niciun animal nu le va ocoli arma.

Legate de Paști sunt unele „prognoze“ ale anului și ale soartei oamenilor: Dacă afară plouă și este înnorat, recolta va fi bună. Copiii născuți în această zi vor fi nefericiți.

În ziua Învierii Domnului, Porțile Împărătești ale Cerului sunt deschise. Cel care moare atunci, va merge direct în rai.

Trebuie să te saluți cu toată lumea cu care te întâlnești, „căci este păcat să nu te saluți chiar și cu dușmanii“.

De Paști, încă de la răsăritul său, soarele „cântă“. În această sărbătoare atât de mare chiar și soarele petrece. Pe Pământ este multă veselie.

Dimineața înaintea răsăritului soarelui oamenii deschid larg ferestrele ca să intre razele sale binefăcătoare în casă, care, conform credinței populare, ele aduc fericire și sănătate.

În următoarele două zile de Paști adulții, îmbrăcați sărbătorește, merg în vizită la rude, cunoscuți, vecini sau ei invită oaspeți. De

~~~~~  
obicei, în asemenea ocazii nu se merge cu „mâna goală“. Se ia în coș un colac sau un cozonac – ca pâinea să nu prisosească niciodată. Alături se mai pun ouă roșii, o găină friptă și o sticlă de vin.

De la Paști și până la Înălțare, salutul este „Hristos a înviat!“ la care se răspunde „Adevărat a înviat!“ Ajunși în vizită, musafirii se sărută cu gazdele, iar în timpul mesei discută despre treburile gospodărești, probleme de familie, bunăstare etc. De obicei, masa începe cu ciocnirea ouălor, însoțită de vestea cea mare: „Hristos a înviat!“, la care se răspunde: „Adevărat a înviat!“ La masă se bea câte un păhărel, se consumă din felurile de mâncare pregătite, apoi casa răsună de minunatele cântece populare ucrainene.

Copiii, tinerii necăsătoriți și căsătoriții merg în aceste zile de sărbătoare la părinți, rude, nași.

Проводи/ Томина неділя/ Рахманський Великдень

Перша неділя після Великодня називається Томина Неділя. Це тому, що цієї неділі вперше показався наш Господь Ісус Христос після Свого воскресіння. Апостол Тома вагався вірити словам інших учнів, які раніше бачили Ісуса Христа, який воскрес із мертвих. Він казав, що не повірить, поки не побачить Його рани. З цієї причини він був названий невіруючим.

Після Томиної неділі в понеділок, в Добруджі українці святкують Проводи. В цей день моляться над гробками (могилами) за всі померлі душі родини.

В понеділок на Проводи ідуть на гробки, до могил своїх рідних, і кожний просить священика, щоб відправив панахиду по померлих родичах.

В деяких слободах (Циганка, Гамчарка, Балабанча, Ісакча) панахиди відправляються священиками майже над всіма могилами, потім кожна родина сідає довкола могил своїх покійників і поминає їх принесеним їством і вином.

На могилу кладуть по три-чотири яйця (крашанки). По закінченні панахиди господар розбиває ці крашанки об надгробний хрест і віддає їх старшим людям (дідові), кажучи:

– Помолись, діду, за померлих тата, маму і за сестру (брата).

Потім уся родина сідає колом біля могили обідати. Господар каже:

– Тут моя родина, тут моя мати, тут буду і я спочивати.

При цьому він викидає на могилу частину шкаралуп з великодних крашанок, кісточки із свяченого ягняти, а потім виливає чарку горілки або вина, промовляючи: „Їжте, пийте, спочивайте і нас, грішних, споминайте!“ Після цього кожний учасник обіду випиває по стакану вина, кажучи:

– Дай нам, Боже, довго на цім світі прожити, в добрім щасті панувати, а померлим – царства Божого дістати!

Проводи празнуються завжди в понеділок після Томиної неділі. Цей день блаженні празнують, як Пасху.

Блаженні – це покірні, послушні, добрі істоти, яким не подобається бути в поганих відносинах ні з ким. Блаженні це такі істоти, які живуть на краю світа, сховані від людства, від нашого бурхливого життя. Які вони – не знати: високі чи низькі, розумні чи дурні. Кажуть, що вони покірні, послушні, підкорені перед Господом, релігійні і великодушні. Можеш казати їм будь-що – не сердяться. Вони багато постять. Не знають, коли Великдень, дізнаються тільки тоді, коли бачать викинуті у річку шкаралупи великодніх крашанок. Тільки по цьому дізнаються, що християни відсвяткували Пасху, потім починають і вони святкувати, як добрі християни.

Шкаралупи яєць, яких використали для випікання паски, господині кидають в п'ятницю чи в суботу перед Пасхою в текучі річки. В гирлах цих рік живуть рахмани або блаженні, які бувають напів люди і напів риби. У народних легендах розповідається, що доки допливуть у царство рахманів, шкаралупи перетворюються знову в цілі яйця, і кожним яйцем діляться по дванадцять блаженних (рахманів). Споживаючи оцілілі яйця, рахмани празнують свій Великдень. Це свято називають Рахманський Великдень.

В інших слободах Добруджі, як, наприклад, Чукурова, Бажбунар, Пошта, Телиця в перший понеділок після Пасхи до Проводів увесь народ з хорогвами, хрестами, церковним хором і священиком йде на гробки (цвинтар). Тут, ставши поміж

могилами, відправляють спільну панахиду, моляться за спасіння душ померлих, а потім справляють на подвір'ї церкви обід – тризну. Для цього обіду готуються в переддень всі односельчани, приносячи з дому різні необхідні продукти.

Спільний обід часто переходить у веселі забави, найчастіше у пісні та хороводи.

Треба ще відмітити, що за тиждень або й раніше перед Проводами люди йдуть на цвинтар впорядкувати гробки, сіяти квіти, садити барвінок чи інші кущі або й деревця.

Існує повір'я, що крихти, які падуть від їства, і горілка чи вино, яке розливається на траву з цієї нагоди, не втрачені, вони годують убитих злодіями, повішених чи втоплених.

Duminica Tomei / Paștele Blajinilor

Prima duminică de după Paști, este Duminica Tomei. Numele vine de la apostolul Toma, cunoscut de lume ca om al îndoielii. De aceea, numele său exprimă neîncredere, lipsă de certitudine și căutarea adevărului.

Ucenicul rămas fără Învățătorul, care sfârșise atât de repede și trist pe Dealul Căpățânii, părea dezorientat și descumpănit. Auzindu-i pe ceilalți ucenici vorbind despre învierea lui Iisus, își spuse pe față gândurile: „Nu voi crede până nu mă voi încredința eu însumi că este El“. Mărturiile celorlalți nu l-au mulțumit. Era necesar să se încredințeze singur. Trebuia să-L vadă, să-I pipăie semnele cuielor, să-I atingă rănille.

Trecuseră opt zile de la învierea Domnului. Speriați de ura iudeilor, ucenicii stăteau ascunși prin preajma Ierusalimului. Printre ei era și Toma. Toate ușile erau încuiate. Iisus a apărut în mijlocul lor „prin ușile încuiate“, rostind ca de obicei „Pace vouă“. Toți, inclusiv Toma, l-au recunoscut după glas, vorbă, chip. Apropiindu-se de Toma, Iisus îi spuse: „Privește, Toma! Adu-ți degetul încoace și vezi mâinile mele, adu-ți mâna și o pune pe coasta Mea și nu fii necredincios, ci credincios“.

Îndoielile ucenicului dispăruseră. Rămase bucuria și fericirea. Zise: „Domnul meu și Dumnezeu meu“. Îngenunchind la picioarele Domnului, prinse cu mâinile trupul Lui, nu pentru a-I descoperi rănille, ci ca să-și ascundă rușinea, dobândindu-și iertarea cutezătoarei îndoieli.

Luni după Duminica Tomei, în Dobrogea, alături de ceilalți locuitori, ucrainenii sărbătoresc Paștele Blajinilor. Atunci, în unele



localități (Țiganca, Hamcearca, Balabancea, Isaccea) în cimitir se țin parastase, aproape la fiecare mormânt. Așezându-se roată în jurul mormântului, fiecă familie îi pomenește pe cei dispăruți cu masa încărcată cu mâncare și vin. Pe mormânt se pun trei-patru ouă roșii. Gospodarul le sparge lovind crucea mormântului și le dă oamenilor vârstnici, zicând: „Închină-te, bătrâne, pentru tatăl, mama, sora, frații noștri morți“. Gospodarul mai spune: „Aici este familia mea, aici este mama mea, aici mă voi odihni și eu“. Apoi aruncă pe mormânt o parte din cojile ouălor vopsite, oasele de la mielul sfințit, toarnă un pahar de horilcă sau de vin, spunând: „Mâncăți, beți, odihniți-vă și pe noi, păcătoșii, pomeniți-ne!“ După aceea, toți din familie prânzesc.

Apoi, fiecare participant la masă bea câte un pahar de vin spunând: „Să dea Dumnezeu să trăim mult pe lumea aceasta, în bună fericire să domnim, iar morții să ajungă în Împărăția Domnului!“

Această zi e sărbătorită de blajini sau rahmani ca Paști. Se numesc așa pentru că sunt supuși, ascultători, buni. Nu le place să aibă relații tensionate cu nimeni. Trăiesc la marginea lumii, ascunși de cei vii, de viața impetuoasă a acestora. Nu știe nimeni cum sunt: înalți ori scunzi, deștepți sau proști, considerați fiind semioameni ori semipești. Se spune că sunt ascultători față de Dumnezeu. Le poți spune orice, fără a-i supăra. Postesc mult. Știu când este Paștele creștinilor, când văd coji de ouă roșii ce plutesc pe apă, aruncate fiind de gospodine. Aceasta înseamnă că-l pot sărbători și ei, ca buni creștini.

Cojile de ouă, folosite la pregătirea cozonacilor și aruncate de gospodine vinerea ori sâmbăta în pâraie și râuri, conform legendei, se retrasformă în ouă întregi. Fiecare ou este împărțit la câte doisprezece blajini, astfel sărbătoresc ei Paștele. De aici și denumirea de Paștele Blajinilor.

În alte localități, precum Ciucurova, Fântâna Mare, Poșta, Telița, întreaga suflare a satului, cu prapuri bisericești, crucea, corul și preotul, merg în cimitir. Pentru mântuirea sufletelor celor trecuți în neființă se oficiază parastasul comun, cu credincioșii prezenți printre morminte.

~~~~~

Apoi, cu toții participă la prânzul pregătit în curtea bisericii. Această masă comună deseori se transformă într-o petrecere plină de veselie. Se termină în acordurile frumoaselor cântece populare ucrainene. Se crede că fărâmiturile căzute de la masă, horilca și vinul vărsat pe iarbă nu se pierd în zadar. Acestea vor fi consumate de cei uciși de hoți, spânzurați sau înecați. Aceste momente se pregătesc cu o săptămână mai devreme. Atunci, se merge la cimitir, pentru îngrijirea mormintelor. Se seamănă flori, se plantează arbuști și arbori.

Святий Юрій

(23 квітня / 6 травня)

Ім'я Юрій у грецькій мові – Georgos, (Георгос), у латинській – Georgius, означає „землероб“.

Святий Юрій – один із найшанованіших святих воїнів і великих мучеників християнського світу.

Походив він з Кападокії і дослужився до високого військового чину. У легенді про Юрієве життя розповідається, що під час його керівництва в Кападокії Святий відправився в місто Селеке в Ливан, де проживав величезний дракон, який вимагав людських жертв. Однією з цих жертв повинна була стати принцеса Айя, яку врятував смілий воїн, подолавши своїм списом страшного дракона. Відповідно цій легенді Святий Юрій став символом християнського рицаря, який на іконах і в скульптурах зображається на білім коні, із списом, яким подолав чудовисько. Ця сцена символізує перемогу світла над темрявою, християнства над язичеством.

Красивий, хоробрий воїн на питання Діокліціана „Що таке істина?“ відповів: „Істина – це Сам Христос, гонимий всіма“.

Святий великомученик і побідоносець Юрій, що загинув у Нікомедії (Мала Азія) 23 квітня / 6 травня 303 року по Христу, вважається покровителем хліборобства і скотарства у всіх християнських народів. Дата його смерті збіглася з древніми весняними святами землеробів і скотарів. Ці давні традиції європейських народів частково увійшли в празник Святого Юрія. В деяких слободах Добруджі Святого Юрія називають

Сятим Георгієм, правдоподібно, під впливом румунської назви Sfântul Gheorghe.

Святий Георгій був дуже хоробрий. Траплялось, що дракон закривав криницю і давав людям води лише тоді, коли вони давали йому для споживання по одній дитині з кожної хати. Дійшла черга і до царя. Він мав тільки одну дівчину і повинен був дати її драконові. Почувши це, Святий Георгій пішов і повідрубав голови дракона, врятувавши дівчину від смерті. Таким чином, вона стала його дружиною.

У легенді розповідається, що Святий Юрій мав хустку, гвинтівку і шаблю, які самі йшли попереднього: хустка відкривала дорогу, а гвинтівка і шабля вбивали всіх. Циган заставив дівчину украсти хустку, гвинтівку і шаблю, щоб перемогти Юрія, але він ще мав силу – три золоті волосинки на голові. Циган заставив дівчину спитати Юрія, в чому його сила, і він відкрив секрет його непереможності. Дівчина відшукала ті золоті волосинки і вирвала їх. З тих пір він схуд. Пішов до тестя і пожалівся. Тесть сказав йому: „Мабуть, моя дочка стоїть на стороні цигана“. Тоді Юрій прив'язав їх до хвостів коней і так знищив обох.

Святий Юрій, – кажуть в народі, – озеленює природу, засіває всі насіння, знищує зміїв і драконів.

Цікава своїми художніми якостями інша легенда про Святого Юрія:

Був колись в якомусь царстві дракон з дванадцятьма головами. І що не робив цей дракон. Не було істоти, не було людини, не було нікого на світі, який би не проходив біля нього і якого він не з'їв би. Не задовольнявся він тільки знищенням худоби, а почав вимагати від людей щодня по дівчині для харчування. А люди, що могли вдіяти?.. Підкорялися і почали давати по дівчині для його харчування. Ніхто не намагався рятувати дівчат від дракона. З часом закінчилися і дівчата і настала черга царській дочці.

Цар, побачивши це і знаючи, що іншого виходу немає, розповсюдив вістку по всьому царстві, що хто врятує його дочку

від дракона, тому віддасть її за дружину, а після його смерті залишить йому і все царство. Розповсюдилась ця звістка по всім царстві. Багато визначних парубків, багато богатирів, коли почули цю звістку, хотіли побороти дракона, бо дівчина була дуже красива, і щасливий мав стати той, який би міг одружитися з нею. Але ніхто не наважувався, не смів, бо дракон був дуже сильним і страшним. Але коли настало найбільше збентеження, стогін, плач і жаль по всім царстві, бо не знайшовся ніхто, який би врятував цареву дочку, яку на другий день повинні були дати драконіві на харч, появився в тій стороні витязь (молодий богатир) на білому, як молоко, коні і озброєний довгим і гострим списом. Почувши цю вістку, він спитав, де знаходиться ця тварюка-дракон, який спричинив стільки біди і засмучення в цьому царстві. Після того як йому сказали, де дракон, він відправився верхи у те місце.

Побачивши, що хтось підходить до нього, дракон вийшов з криниці, де ховався, готовий схопити і з'їсти його.

Але богатир, який був ніхто інший, як Святий Юрій, не злякався, а як тільки побачив його, кинувся вперед конем на нього і за мить встромив спис в його шию й убив, хоч дракон мав дванадцять голів і був сильним і гнівним. Цар, почувши це, дуже зрадувався. Дотримавшись обіцянки, він закликав Святого Юрія до себе і сказав, що віддасть свою дочку йому за дружину, а після смерті залишить йому і царство.

Святий Юрій відповів, що він не хоче ніякої дівчини як вдячності, він задоволений тим, що зміг зробити для царства. Попрощавшись, він відправився до своїх робіт.

В християнському іконописі Святий Юрій зображається лицарем на білому коні зі списом в руках, що ним він забиває дракона. За християнською легендою, Святий Юрій врятував невинну дівчину в лівійських степах. За поганським звичаєм, дівчина була принесена в жертву драконіві. В християнській символіці дракон – це переможене поганство, на руїнах якого відродилась християнська церква.

За народним віруванням, у цей день „весна сходить на землю“. В цей день весна вже тут поміж нами, зійшла на землю й починає господарювати: з’являються перші сходи ярих, відживають озимі посіви, зеленіють гаї і сади...

Святий Юрій відмикає землю і небо...

Весняні та літні празники в’яжуться з іменами церковних святих:

Перше свято – Святе Юріє,

Друге свято – Святий Петро,

Третє свято – Святий Ілля.

Вони мають і відповідні обов’язки:

Святий Юрій землю відмикає,

Святий Петро жито зажинає,

Святий Ілля у копи складає.

Колись в день Святого Юрія відбувались традиційні обходи полів. Ішли всією громадою в поле, „на жита“, і там молилися за врожай. Священик правив молебень і кропив свіжу зелень свяченою водою.

Існує і така приказка: „Як дощ на Юрія, то буде хліб і в дурня“.

Якщо в день Святого Юрія ворона сховається в житі, то буде врожайне літо, а як жито горобцеві по коліна, то буде лиха година.

Редьку треба сіяти на Юрія – соковитою буде.

Святий Юрій просить свою матір подати йому ключі, щоб відімкнути небо і випустити росу. За народним віруванням, роса в цей день має цілющу силу.

Колись селяни в цей день ранком, ще до сходу сонця, збирали росу і хворі промивали нею очі, дівчата вмивалися – „на красу“, старші люди мочили голову, – „щоб не боліла“, а господині кропили цією росою домашню птицю – „щоб курчата плодилися“. Найголовніша дія, яка відбувалася в цей день, – це вигін худоби

на Юр'єву росу. Ця дія зв'язувалася з цілим рядом магічних актів, виконуваних для того, щоб „очистити“ свійських тварин від усього злого і те зло примусити увійти в якийсь сторонній предмет або спалити його вогнем і тим самим забезпечити худобі щасливе перебування на полях, у лісах, в плавнях, а восени щасливо повернутися в господарство. Отже, під виразом „вигонити худобу на Юр'єву росу“ розуміється відкриття нового сезону весняно-літнього випасу свійських тварин.

Існує народне вірування, що в день Святого Юрія починає співати соловейко та вперше кує зозуля.

Якщо хто-небудь вперше почує зозулю і має гроші в кишені, то матиме їх цілий рік.

Коли дівчина вперше почує зозулю, вона питається: „Зозулю, зозуленько, чи довго я буду у батька?“ Якщо зозуля більше не куватиме, а здійметься й полетить, то це знак, що дівчина цього року заміж вийде. Якщо почне кувати, то скільки разів „кувне“, стільки років дівчина має чекати свого весілля. Якщо зозуля куватиме, коли ще ліс не одягнувся, буде голодний рік.

Якщо почуєш кування зозулі раніше пісні соловейка, то матимеш нещасливе літо.

Якщо почуєш кування зозулі в ліве вухо – це добрий знак.

Хто в день Святого Юрія лежить на животі (пузі) на березі річки і бачить у воді рибу, той буде щасливий весь рік.

В день Святого Юрія не добре давати нічого з хати, бо даватимеш весь рік.

Сміття, яке збирається в день Святого Юрія, добре кидати до коренів дерев, щоб добре родили.

В день Святого Юрія рано до схід сонця відрізують верхи хвостів від всіх тварин, відрізаний волос закопують в мурашник, щоб тварини розводились, як мурашки.

Від Святого Юрія до Русалок треба стригти овець.

В день Святого Юрія роздають бузок, а в деяких слободах роздають любисток.

Sfântul Mare Muçeniç Gheorghe

(23 aprilie / 6 mai)

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe s-a născut în Capadochia, din părinți creștini, deprinzând din tinerețe dreapta credință. A trăit pe vremea împăratului Dioclițian. Rămânând orfan de tată, se mută cu mama în Palestina, posedând aici multe averi.

Frumos la chip, destoinic, priceput la lupte, devine prețuit în armată, cucerind în scurt timp cele mai înalte funcții, până și dregătoria de conducător de oaste în garda împăratului.

Împăratul Dioclițian, deși păgân, până în anul 303 nu a fost împotriva creștinilor. Acesta a fost motivul pentru care ei au putut urca până la cele mai înalte slujbe ale împărăției. De la această dată, influențat de ginerele său Galeriu, a început să-i prigonească pe creștini, aceștia fiind obligați să aleagă cu prețul vieții lor, între zeii păgâni și Hristos.

Sfântul Gheorghe se înfățișă în fața împăratului și curții sale, mărturisind că este creștin și că slujește în armată ca ucenic al lui Hristos. Uimit de mărturisire și îndemnat de Galeriu, hotărăște să-l întemnițeze. Este supus la chinuri cumplite ca să se lepede de credință. A suportat toate chinurile posibile: lovit cu sulita, bătăi în tălpi, lespezi de piatră pe piept, chinul la roată, groapa cu var, bătăi cu vână de bou, etc. Pus la cele mai sângeroase încercări, a îndurat totul cu bărbăție, nelepădându-se de credința sa. Mântuitorul l-a înarmat cu puteri dumnezeiești, ocrotindu-i trupul împotriva suferințelor.

Cei de față, văzând chinurile la care a fost supus sfântul, rămânând viu și nevătămat, mulți s-au lepădat de idoli îmbrățișând credința

Domnului Iisus Hristos. În timpul cât a fost înțemnițat, atingându-se de un mort, l-a înviat. Văzând aceasta, împărăteasa Alexandra mărturisește credința ei în Hristos.

Împăratul a încercat să-l înduplece cu onoruri și făgăduințe. Este neînduplecat, rămânând întotdeauna cu Hristos. Văzând că toate încercările sunt zadarnice, hotărăște să li se taie capul lui și împărătesei. Înainte de a ajunge la locul ispășirii pedepsei, împărăteasa moare. La locul hotărât, sfântul și-a ridicat glasul, s-a rugat, mulțumindu-I lui Dumnezeu pentru binefacerile primite. Și-a aplecat capul cu bucurie, tăindu-i-se pe 23 aprilie 303, fără să părăsească credința până la capăt.

Dintre toți sfinții, este sărbătorit de poporul nostru cu multă pioșenie. S-au construit foarte multe biserici în orașe și sate, ridicate spre cinstirea lui. Al treilea braț al Dunării, în Deltă, îi poartă numele. Mult timp a fost ocrotitorul armatei române. Pe steagul Moldovei, trimis de Ștefan cel Mare la mănăstirea Zografu din muntele Athos, se găsește chipul sfântului doborând balaurul. Acesta a contribuit la chemarea poporului la lupta creștinătății împotriva balaurului vremii, a păgânilor otomani. Foarte mulți oameni, femei sau bărbați, îi poartă numele.

Într-o legendă despre sfântul Gheorghe se relatează că acesta s-ar fi îndreptat spre orașul Seleke din Liban, unde trăia un balaur uriaș, care cerea jertfe omenеști. Acesta închisese fântâna, dându-le oamenilor apă numai atunci când i se aducea drept hrană câte un copil din fiecare casă. Împăratul avea o singură fată, Aia, pe care trebuia s-o sacrifice. A fost salvată de curajosul militar, care a învins cu sulița sa balaurul.

În legendă se mai arată că sfântul avea o năframă, o armă și o suliță ce mergeau singure înainte-i. Năframa îi deschidea calea, cu arma și sulița îi decima pe toți. Dragonul, simțind apropierea unei făpturi, a ieșit din fântână gata să-l mănânce. Sfântul Gheorghe se aruncă cu calul peste el. Într-un minut îi introduse sulița în gât învingându-l. I-a tăiat cele 12 capete chiar dacă acesta era foarte puternic și furios.

Bucuria împăratului a fost mare. Vrând să-l răsplătească, îl chemă pe sfânt, spunându-i că îi dă fiica de soție, iar după moarte îi va lăsa moștenire împărăția. Acesta îi spune că nu dorește drept răsplată fata. Este satisfăcut de ceea ce a putut face pentru împărăție. Își luă rămas bun și plecă.

Conform legendei, balaurul în simbolistica creștină reprezintă păgânismul învins, pe ruinele căruia s-a născut biserica creștină. Prin aceasta, sfântul a devenit simbolul cavalerului creștin, care este înfățișat pe icoane și în sculptură călare pe un cal alb, învingând monstrul cu sulita. Această scenă arată biruința luminii asupra întunericului, a creștinătății asupra păgânismului.

Poporul crede că în ziua sfântului Gheorghe „primăvara coboară pe pământ“. Își începe treaba. Răsar plantele, încep să crească semănăturile de toamnă, înverzesc crângul, grădinile, livezile. Atunci se „descuie“ pământul și cerul. Fenomenele primăverii și verii se împletesc cu numele sfinților: primul este sfântul Gheorghe, apoi sfinții Petru și Pavel, ultimul sfântul Ilie. Lor le revin anumite îndatoriri:

- Sfântul Gheorghe descuie pământul.
- Sfântul Petru cosește secara.
- Sfântul Ilie o adună în căpițe.

Cândva în ziua sărbătorii sfântului Gheorghe se înconjurau ogoarele. Toți locuitorii satului mergeau pe câmp „la secară“, unde se închinau pentru recolte mari. Câmpul verde se stropea de către preoți cu apă sfințită. O zicală populară sună astfel: „Dacă plouă de Gheorghe sfântul, pâine va avea și puturosul“. Dacă în această zi cioara se poate ascunde în lan, vara va fi roditoare. Dacă vrabiei semănăturile îi ajung numai până la genunchi, vor fi roade puține.

Se crede că sfântul îi cere mamei sale cheile ca să „descuie“ cerul și să „elibereze“ roua. Conform credinței populare, roua din această zi are puteri tămăduitoare. Dimineața până la răsăritul soarelui, țăranii adunau roua cu care: bolnavii își spălau ochii, fetele o foloseau „pentru frumusețe“, bătrânii își udao capul ca „să nu-i doară“, iar gospodinele

stroeau păsările „ca puii să se înmulțească“. Un eveniment important era scoaterea animalelor la roua sfântului Gheorghe. Se credea că o serie de fenomene magice au puterea să curețe animalele domestice de cele rele, acestea să se ducă spre alte locuri sau să fie arse cu focul, asigurându-se șederea lor pe câmpii, păduri, în apropierea bălților, ca toamna să se întoarcă sănătoase în gospodăriile oamenilor. Prin expresia „scoaterea animalelor la roua sfântului Gheorghe“ se înțelege deschiderea unui nou sezon de păscut al acestora.

Iată deci că, data morții sfântului coincide cu intensificarea muncii primăvara în agricultură și sectorul animalier. Este considerat de toate popoarele creștine protectorul agriculturii și al creșterii animalelor.

Se pare că în ziua acestei sărbători, începe să se audă pentru prima dată cântecul privighetorii și al cucului. Primul care îl aude, e bine să aibă în buzunare bani, că îi va avea tot anul. Dacă cucul își va întrerupe cântecul, ridicându-se și zburând, e semn că fata se va căsători în acel an. Și dimpotrivă, de câte ori fata va auzi cântatul cucului, atâția ani va trebui să aștepte până la nuntă. Dacă cucul va cânta când pădurea nu este înverzită, se spune că anul va fi sărac. Dacă vei auzi cântecul păsării înaintea trilurilor privighetorii, vei avea o vară nefericită. Dacă cântecul cucului îl recepezi cu urechea stângă, este semn bun.

Cine în ziua sărbătorii stă pe burtă pe malul apei și vede un pește, va fi fericit tot anul. Nu trebuie să dai nimic din casă, că vei da tot anul.

Gunoii strâns în această zi, e bine să-l arunci la rădăcina pomilor, ca să rodească bine.

Ridichea trebuie semănată de sfântul Gheorghe, că va fi fragedă, zemoasă, gustoasă.

În dimineața acestei zile, până la răsăritul soarelui, se taie vârfurile cozilor la toate animalele. Se îngroapă în mușuroiul de furnici, ca animalele să se înmulțească precum insectele.

Din această zi până la Rusalii trebuie cunse oile.

Este obiceiul ca de sfântul Gheorghe să se împartă liliac sau, în alte localități, leuștean.

Микола Чудотворець

(9 / 22 травня)

У церковних календарях день Святого Миколи Чудотворця фігурує як день перенесення мощей Святого Миколи Чудотворця з Лікії до італійського міста Бари (1087 р.).

Ім'я Микола походить від грецького *Nikolas*, складеного з двох слів: *піке*, що означає „перемога“ + *laos* – „народ“, тобто переможний народ.

Про святителя Миколу Чудотворця, бувшого єпископа в невеличкім малоазійськiм місті Мирах Лікійських майже не існує письмових свідчень, але не дивлячись на це, він користується великою славою в християнськiм світі.

Відомо багато розповідей про його життя, а ще більше розповідей про його посмертні чудеса. Православна Церква святкує його пам'ять в ряді святих Апостолів кожний четвер, а також особливо 6/22 травня, в день перенесення його мощей в італійське місто Бари, де вони покаяться і тепер.

В народі Микола Чудотворець – популярний святий. Колись у цей день господарі виводили коней у поле на першу пашу. Перед виводом коней в поле священик служив молебень та кропив коней свяченою водою. В поле їздили верхи, – „щоб нечиста сила коней не мучила“.

Ось кілька прислів'їв, пов'язаних з першим виводом коней на пашу в день Святого Миколая:

„Прийшов Миколай – коней випасай“.

„Юрій з теплом, а Микола з кормом“.

СВ. НИКОЛАЙ ЧУДОТВОРЕЦ

„Святий Юрій пасе корів, а Микола коней“.

Після цього дня починали стригти овець.

В образі Миколи Чудотворця відмічається особистий зв'язок святого з водними стихіями.

За народним віруванням, святий Микола Чудотворець є покровителем мореплавців. Колись наші предки козаки, коли вибиралися в далеку дорогу, в переддень відплиття збиралися до церкви. Тут священник відправляв службу Богородиці і Угодникові Миколаєві, котрого козаки вважали покровителем мореплавців. Після цього сідали в байдаки і зі сумними піснями відпливали.

У віруючих моряків є два Миколи: морський і мокрий. Морський Микола управляє кораблями, а мокрий – водами. Обидва Миколи завжди є присутніми поміж моряками, але вони невидимі, їх бачити не можна. Козаки старалися оздобити образ Чудотворця, дотримуватися празників святого Миколая, а то й побудувати на його честь церкву. Таку церкву збудували українці в придунайській слободі Махмудія. Церква в Махмудії має храм Миколи Чудотворця.

Під час бурі на морі моряки моляться святому Миколаєві, щоб врятував їх від нещастя. Коли наступала загроза, моряки виносили образ Миколи Чудотворця на палубу й молили його про спасіння.

Є два Миколи: один – травневий (9/22 травня), другий – морозний (6/19 грудня) „один з травною, другий із зимою“.

„Якщо на Миколи жаби квакають – овес скаче“, тобто буде врожай на овес.

До святого Микоди не треба купатися. Цього дня починає купання в Дунаї. Кажуть, що на Святого Миколи вперше труться коропи.

Sfântul Nicolae – Făcătorul de minuni

(9 / 22 mai)

În vremea împăratului Alexie (1081-1118) și a patriarhului Nicolae, ismailitenii au năvălit asupra stăpânirilor grecești. Vrajmașii crucii lui Hristos au robt pământul creștin până la Antiohia și Ierusalim pustiind cu foc și sabie toate cetățile și satele, bisericile și mănăstirile. Cei ce au scăpat – bărbați, femei și copiii, au fost făcuți robi. Atunci aceeași soartă a avut și cetatea Mira, din părțile Lichiei, unde se găseau cinstitele moaște ale arhiereului lui Hristos, Nicolae. Toate acestea s-au făcut cu voia lui Dumnezeu pentru păcatele noastre cu care-L mâniem și-L întărâtăm, până la amărăciune, depășind răbdarea Sa îndelungată.

Pustiindu-se multe locuri grecești de la răsărit, ce cuprindeau și Lichia cu cetatea Mira, Domnul a voit ca să se aducă moaștele Sfântului Nicolae în Italia, în cetatea Bari. Astfel, moaștele unui luminător al lumii nu au lipsit Apusul de facerile sale de bine ale sfântului arhiereu.

Unui preot ce locuia în cetatea Bari, om drept, cinstit și cucernic, i s-a arătat Sfântul Nicolae spunându-i: „Mergi și spune poporului acestuia și la tot soborul bisericii că, ducându-se la Mira, cetatea Lichiei, să ia de acolo moaștele mele și, aducându-le aici, la Bari, să le pună în cetatea aceasta, că nu trebuie să fiu acolo, în acest loc pustiu, așa voind Domnul Dumnezeu“. Acesta, aducând vestea clerului și poporului, imediat au pregătit trei corăbii, oameni vestiți și temători

de Dumnezeu și câțiva cinstiți preoți, care să meargă pentru aducerea moaștelor. S-au prefăcut în negustori, încărcând corăbiile cu grâu, deplasându-se în scopul negoțului, mascând astfel scopul călătoriei lor. Așa n-au întâmpinat nicio opreliște. Călătorind mai repede decât venețienii ce aveau același țel, au ajuns primii la malul cetății Mirei. Întrebând unde-i biserica sfântului, au găsit patru monahi. Motivând că vor să se închine moaștelor, aceștia le-au arătat mormântul, unde zăceau moaștele tămăduitoare.

Au dat la o parte pardoseala, au săpat pământul, găsind racla sfântului. Au luat-o, au dus-o la corăbii, asezând-o cu cinste în una dintre ele.

Moaștele au ajuns în noul lăcaș pe 9 mai, pe vremea Vecerniei.

Toată suflarea cetății a ieșit în întâmpinarea lor, împreună cu episcopii, preoții, monahii, cu tot clerul bisericesc, purtând făclii și tămâie, cântând și rugându-se bunului Dumnezeu.

Neprețuita vistierie duhovnicească și-a găsit locul în biserica Sfântul Ioan Înaintemergătorul. Moaștele atinse tămăduiau șchiopii, orbii, surzii, îndrăciții și pe cei bolnavi.

Minunile ce izvorau, i-au determinat să construiască o altă biserică din piatră, mare și frumoasă, cu hramul acestui sfânt. În al treilea an de la sosirea lor la Bari, s-a făcut cinstita mutare în fața clericilor din cetățile învecinate, într-o raclă de argint, aurită și împodobită cu pietre prețioase.

Totul s-a petrecut în aceeași zi în care au fost aduse moaștele la Bari. 9 Mai este praznicul celor două aduceri – din Mira la Bari și din biserica Înaintemergătorului, în cea nouă, zidită aici. De atunci, nu numai în Bari, ci și în laturile creștinătății, e obiceiul să se prăznuiască ziua cu dragoste pentru sfântul Nicolae, făcător de minuni.

Este cunoscut și venerat de popor.

Cândva, în această zi, gospodarii își scoteau caii ca să pască prima iarbă. Înaintea scoaterii lor la păscut, preoții oficiau slujba stropindu-i cu apă sfințită. La câmp se mergea călare, „ca necuratul să nu chinuie caii“.

Iată câteva proverbe legate de primul pășunat:

„Nicolae a venit, scoate caii la păscut“.

„Sfântul Gheorghe-i cu căldura, iar sfântul Nicolae cu hrana“.

Începând cu această zi se tund oile.

În înfățișarea sfântului Nicolae făcătorul de minuni se întrevede legătura sa cu stihiiile apelor. Conform credinței populare, acest sfânt este ocrotitorul marinarilor.

Cândva, strămoșii noștri cazaci, când se pregăteau de drum lung, în preziua plecării se adunau la biserică. Preoții țineau o slujbă Fecioarei Maria și Binefăcătorului Nicolae, ocrotitorul marinarilor. Apoi se urcau în corăbii și, însoțiți de cântece triste, se depărtau ușor de mal.

Marinarii au doi sfinți Nicolae: unul al mării și altul al umezelii. Cel maritim conduce corăbiile, iar cel al umezelii – apele. Ambii îi însoțesc întotdeauna, rămânând invizibili.

Cazacii se străduiau să împodobească chipul Făcătorului de minuni, să țină sărbătorile și chiar să construiască o biserică în cinstea lui. O astfel de biserică a fost construită la Mahmudia de marinari ucraineni, având hramul acestui sfânt.

În timpul furtunilor pe mare, marinarii se închină sfântului ca să-i scape de necaz. Atunci scot pe punte icoana acestuia, închinându-se ei, pentru a fi salvați.

În calendar sunt doi sfinți Nicolae: unul de mai (9/22) , altul – gerosul (6/19 decembrie), unul cu iarba, altul cu iarna.

Dacă în această zi de mai broaștele orăcăie, ovăzul va crește și recolta va fi bună.

Până la ziua Sfântului Nicolae nu trebuie să te scalzi. Acum începe scăldatul în Dunăre.

Se spune că la această dată crapii își lasă icrele.

Вознесіння

На сороковий день після Пасхи (в четвер шостого тижня) християни святкують Вознесіння Христа на небо.

У Святому Письмі читаємо: „Христос доконав спасіння людей, і коли мав повертатися назад на небо, де був перед тим, то заявив: Я йду до Отця мого й до Отця вашого, до Бога мого й Бога вашого, щоб вам у домі Отця приготували місце. Однак на землі вас не полишу сиротами. Для вашого добра Я йду й попрошу Отця, і пошлю вам іншого утішителя, Святого Духа. Він навчить вас всякої правди й вас освятить, і буде із вами завжди.

Хто увірував у Христа, той, охрещений й помирований, став живим кивотом Святого Духа, Духа Отця й Сина – той є дитиною Божою. І може молитися до Бога й кликати його „Отче Небесний!“

Христос вознісся. На його місце зійшов Святий Дух. Дух жив у Церкві. Церква вірить в Ісуса Христа й чекає другого приходу Христа в славі. Разом із Вознесінням Ісуса Христа на небо робота месіянська на землі скінчилась. В той час, коли Ісус Христос вознісся на небо, всі його учні засмутились, але зараз як Він їм сказав, що їх не залишить сиротами, але пішле до них від Отця іншого спасителя, який би їх учив, укріпив і посвятив.

В народнім календарі це свято наповнилося величавим смислом. Вознесіння розумілося як ріст злаків й інших потрібних рослин. Після обіду люди виходили в поле на свої ниви жита. Там кожний, помолившись на всі чотири сторони, кидав угору драбину з тіста, промовляючи: „Щоб жито моє виросло таке високе“. Після цього драбинки їли і казали: „Уроди, жито чисте і високе!“ „Христос, полетиш на небеса і потягнеш наше жито за колоса“.

Înălțarea Domnului

Vestea învierii Domnului Iisus Hristos, adusă ucenicilor de către purtătoarele de mir, căzu ca un trăsnet. Urmară îndoieli, spaime și totuși credință. Ucenicii aveau mare nevoie să fie cu El împreună, fiind salvatorul lor de furia iudeilor. Ultima îndoială dispăru atunci **când** Învățătorul, având pâinea în mână, o binecuvântă, o rupse și o împărți. Întâmplarea se petrecu în timpul întâlnirii cu primii apostoli, **Petru** și **Ioan**. A fost semnul că Învățătorul lor înviase. Cei doi, încredințați că învierea este un fapt real, s-au întors la Ierusalim, transmițându-le celorlalți ucenici veridicitatea minunii.

După înviere, activitatea lui Iisus a însemnat pregătirea ucenicilor Săi pentru atunci când nu va mai fi cu ei. Sarcina lor era să meargă prin lume, propovăduind Evanghelia. Scopul vieții lor trebuia să fie unirea cu Dumnezeu, până la sfârșitul veacurilor. Îi asigură că în numele Său vor vorbi în alte limbi, vor vindeca bolnavi, iar cei ce vor crede, se vor boteza, mântuindu-se. Ceilalți se vor osândi.

Ultima Sa întâlnire cu ucenicii se petrecu în Galileea. Aici primiră aceeași poruncă a propovăduirii botezului, mărturia credinței și chezășia mântuirii.

De aici, plecară în orașul lui Lazăr, cel pe care Iisus îl înviase din morți. Era cea de a patruzecoa zi după înviere. Nimeni nu bănuia că aceasta ar fi ziua încheierii vieții pământești a Domnului, însemnând întoarcerea la Tatăl.

Le adresă ultima binecuvântare, moment în care fu învăluit de un nor de dumnezeiască lumină. Purtat de îngeri, se înălță la ceruri.

Ucenicii înmărmuriți, se gândeau la semnificația acestui semn. Privirile le erau îndreptate spre cer. De aici, doi bărbați, înveșmântați într-un alb strălucitor, le-au spus:

„Bărbați galileeni, ce stați și vă uitați la cer, că Iisus va veni tot așa cum L-ați văzut mergând la cer“.

Tulburați și fericiți, ucenicii coborâră de pe muntele Eleonului, întorcându-se la Ierusalim.

Iisus își sfârșise orânduirea Sfântului Său Așezământ, întorcându-se în cer, pe culmile luminii, arătând că această înălțare rămâne năzuința firii noastre și peste vreme.

În urma Sa au rămas cuvântul Său, Evanghelia Sa, Biserica Sa, cu ajutorul cărora și noi putem cuceri prin trudă, împărăția Sa.

Înălțându-se la ceruri, ne făgădui că va fi alături de noi până la sfârșitul veacurilor. Cei ce cred în a Sa Biserică, vor fi încredințați că Iisus Hristos a fost într-adevăr Fiul lui Dumnezeu. S-a pogorât din cer și a pățimit, numai pentru mântuirea noastră.

Această zi a căpătat o dublă semnificație. Despre prima tocmai am amintit. Este considerată însă și ziua pomenirii eroilor neamului, cei ce și-au jertfit viața pentru neatârarea țării și propășirea ei. Glorioasele lor fapte merită veșnica noastră recunoștință.

Свята неділя – Трійця

В п'ятдесятий день після Пасхи (Великодня) – день Святої Трійці. Це день появи Духа Божого в Церкві і день народження Церкви, яке відбулося в 30 році після Вознесіння Господа Ісуса Христа. При приході П'ятдесятниці всі апостоли були душевно разом. Несподівано з неба загомоніло... і кожному з них почала причуватися, як огненна, одна із різних мов (Діяння: 2,14). В цей час Єрусалим був повний полонників, які з'їхались зі всіх сторін Римської імперії. Багато з них, почувши дивні розмови апостолів, повірили, що вони п'яні. Апостол Петро сказав народам: „Христос вознісся десницею Божою і прийняв від Отця обітовання Святого Духа, і злив то, що сьогодні бачите і чуєте“. Апостолів розуміли і ті, які не знали арамейського наріччя. А сила проповідування була така, що в той же день тисячі юдеїв прийняли хрещення в ім'я Ісуса. З того моменту, коли над ними почувся таємний звук, подібний до шуму вітра, і вибухнули мови небесного полум'я, вони стали іншими людьми – апостолами і учнями Христа.

Празник Трійці і весь сьомий тиждень після Пасхи в народі називається „русальним“ і відзначається багатьма віруваннями і традиціями.

Трійцю називають і „зеленим празником“. За народним віруванням, тепер прокидаються мерці, виходять з води русалки. Люди завітчують свої житла зеленню і встеляють пахучими травами, дівчата звивають вінки.

Зелений тиждень починається в четвер. В цей день дівчата йшли на поле чи в ліс і там звивали вінки з конвалій, незабудок, васильку, чепчику (чебрецю), влітаючи в них і полин. В неділю, в день Трійці, йшли в той самий ліс, де звивали вінки, кидали їх у воду і слідували: як вінок попливе – буде щастя, а як потоне – біда!

Сьомий четвер після Пасхи вважається в народі великим празником, коли має місце прощання з весною і зустріч літа.

В центрі майже всіх обрядів була зелень. Трійця – „зелений“ празник. Хати і вулиці прикрашені зеленим гіллям і квітами.

За християнським обрядом, Троїцька субота – день покійних. Згідно з традицією, люди вважають, що в цей день покійних заведено в царство Святої суботи.

Дорога до покійних проходить через царство Святої суботи, а це означає, що зближення до покійних буває в суботу. В суботу дають за поману за мертві душі, як мовить про це народна поговорка: „Хто дає, сам собі дає, і будь-коли даси, знайдеш“. Існує вірування, що найкраще давати за поману в суботу. Субота – день дідів, прадідів, коли потомки повинні згадати їх і не забувати, що і вони з того світу так само нуждаються у всьому, як і ті, що живуть.

Кожний ще живим піклувався своєю душею, давав за поману зі всього того, що мав, з того, що може дати, промовляючи: „На цім світі ця річ хай буде твоя, а на тім світі – моя!“ А той, кому дають, хай відповідає: „Бог да простить“ або „Хай Бог прийме!“

Троїцька субота або Субота Святої Неділі найпідходящий день для поминання померлих.

Для троїцької суботи господині купують миски, тарілки, кухлі, горщики, ложки й інший посуд, оздоблюють спілими черешнями. Оздоблені по краях спілими черешнями кухлі й горщики наповнюють вином, а миски і тарілки – рисовим пловом або рисом з молоком. Дають ще хліба, тістечок, калачів, квітів, також і запалену свічку.

Господиня розносить і роздає вищезгадані речі рідним, сусідам і бідним. Згідно із традиційним звичаєм, цього дня спочатку роздають їжу за поману за померлих, а потім споживають і самі.

В суботу ранком, напередодні Святої Трійці, до схід сонця, дівчата й молодиці йдуть в поле або в ліс рвати запашне зілля. Ввечері цього ж дня квітчають знадвору свої хати зеленими гілками липи та ясеня. У хаті за іконами кладуть васильок, а під ними засвічують лампадку. Долівку встеляють полином, чепчиком (диною щербушкою), горіховим листям – воно і гарно пахне, і краси добавляє. Зеленню прикрашають стовпи воріт.

Звичай внесення зелені в слободу до хати пов'язаний з накликанням багатства і врожаю, як про це йде мова у приказці: „Ой клади, дитино, чепчику – не буде комах“. За народною уявою, вінок з живих квітів – це оборона від злої напасті.

Уважають, що Свята Неділя – це найголовніша з усіх неділь, бо це день Пресвятої Богородиці нашого Ісуса Христа.

Щоб бути обережним від крадіжки та згуби цілий рік, то добре роздати за поману з першої плачинди (plăcintă), спеченої для Святої Неділі. Спечену першу плачинду слід розламати на три шматки і роздати бідним. Другу печуть для сім'ї.

Після Святої Неділі всім дозволено спати на присьбі чи будь-де надворі.

В день Святої Неділі і слідуючі три дні не добре рвати жодної рослини, бур'яну чи будь-яке листя з лісу, бо „град поб'є засіви“.

В цю неділю селяни варять просто неба різноманітні страви і взаємно частуються. Господині поливають молоком шлях чи стежку, якою їхні корови ходять до водопою або в поле на випас. На межах полів господарі кладуть для русалок по шматку хліба.

Весною, коли луки вкриваються травами, верби розпусяться і зазеленіють поля, „з води на берег виходять русалки“.

За народною уявою, русалки – це дівчата або молоді жінки, які під час купання втопилися. Русалки відійшли від земного буття й переселилися в таємну сферу, на дно глибоких рік і озер, у казкові палати, збудовані з прозорого кришталю.

Місяць і зорі викликають русалок з води. З тихим плескотом хвиль, розгортаючи своїми блідими руками густе латаття, русалки виходять на берег. Вони – голі, у них біле знекровлене тіло, довге волосся, зелене, як трава; стан високий і гнучкий, а очі палкі й сині, як морська глибінь. В кожної русалки на голові – вінок з осоки, і тільки в старшої, царівни, вінок з водяних лілей. Після виходу з води, русалки сідають на березі, розчісують своє довге волосся або беруться за руки і водять дивовижні, з таємним шепотом, хороводи. Деколи вилазять на дерева й гойдаються на гіллі, як на гойдалці, і співають. Пісні русалок небезпечні: хто почує їх, то, як зачарований, підійде близько до них, а русалки заманять його до себе, візьмуть в своє коло, будуть бавитися з ним, а потім залоскочуть і затягнуть його у річку на дно.

В русалчин тиждень не слід кидати лушпиння з яєць, бо як воно потрапить на воду, то коло нього плаватимуть русалки й робитимуть людям шкоду. Цього ж тижня у четвер ніхто не повинен працювати, щоб не розгнівати русалок, щоб вони не нашкодили домашній худобі, птиці й усьому господарству. В зелений тиждень ніхто не відважується купатися в річці чи озері. Починаючи з четверга, дівчата не йдуть у поле по одній і не купаються в річках – „щоб русалки не залоскотали“. Вони носять при собі полин і любисток, бо цього зілля русалки бояться.

Кажуть, що у четвер русалчиного тижня русалки виходять з води, бігають по полях та городах, розшукуючи своїх матерів. Якщо родичі не поминали їх у суботу, то, впіймавши свою матір, русалка починає лоскотати її, промовляючи: „За те тебе лоскотала, що мене не поминала!“

Існує і таке повір'я, що русалки – це гидкі баби, які ходять повсюди. Вони озброєні різними гострими предметами, щоб покарати всіх тих, які працюють на Трійцю.

Згідно з іншою легендою, русалки – це три царські дівчини. Вони повні ненависті проти християнства. Русалки святкуються після Трійці, в понеділок, вівторок і середу.

Трійцю празнують, нічого не роблять, бо працювати може бути небезпечно. Кого русалки застануть працюючи, заберуть. Це значить, що він осліпне, покалічиться або оніміє. На свято Трійці кладуть за пояс полин, любисток, щоби уникнути неприємностей.

Після Трійці можна збирати різні рослини для лікування, бо до Трійці вони були пошупані русалками.

Sfânta Treime (Troița)

În a cincizecea zi după Paști se sărbătorește Sfânta Treime. Ea semnifică apariția Sfântului Duh în Biserică. Este și ziua nașterii Bisericii, care a avut loc în anul 30, după înălțarea Domnului Iisus Hristos. La sosirea Cincizecimii, toți apostolii erau un singur suflet. Pe neașteptate s-a auzit un zgomot din cer; ...li s-au ivit diferite limbi, de parcă erau de foc și au început să propovăduiască în câte o limbă, cum le-a fost impusă de Sfântul Duh.

În acest timp, Ierusalimul era plin de pelerini sosiți din toate colțurile Imperiului Roman. Mulți dintre ei, auzind pledoariile miraculoase ale apostolilor, i-au considerat frați.

În ziua Cincizecimii, Petru plin de Duhul Sfânt, vorbește mulțimilor adunate la Ierusalim despre împlinirea prorociilor Vechiului Testament în persoana lui Iisus, dovedindu-le acelora că Iisus este Mesia Cel așteptat. El spune: „Hristos s-a înălțat la dreapta Tatălui și a primit de la Dumnezeu făgăduința Sfântului Duh!“ Ca rezultat al puterii propovăduirii, în ziua aceea s-au botezat „ca la trei mii de suflete“, în numele lui Hristos. Din acel moment, când deasupra lor s-a auzit zgomotul tainic, asemănător adierii vântului și au apărut limbile flăcării cerești, ei au devenit alți oameni. Au devenit apostolii și învățăceii lui Hristos.

Sărbătoarea Sfintei Treimi (Troița) și întreaga a șaptea săptămână de după Paști, în popor se mai numește „Săptămâna Rusaliilor“, în legătură cu care există multe tradiții. La ucrainenii, Sfânta Treime se mai cunoaște și sub denumirea de „Sărbătoarea verde“. Conform tradiției populare, acum se trezesc morții, ies din apă rusalcele (zâne

ale apelor). Oamenii își împodobesc casele cu ramuri de tei sau răchită, în casă aștern pe jos ierburi mirositoare. Această săptămână începe joia. Atunci fetele merg în câmp sau în pădure, unde își împletesc coronițe din lăcrămioare, nu mă uita, busuioc, cimbrisor și, uneori, pelin, apoi se întorc acasă. Conform credinței populare, coronița din flori proaspete ocrotește de nenorociri. Duminică, în ziua Sfintei Treimi, ele merg în aceeași pădure, aruncă în apă coronițele veștejite, ghicindu-și soarta: dacă coronițele vor pluti, ele vor fi fericite, dacă vor cădea pe fund, va fi nenorocire.

A șaptea joie după Paști este considerată în popor o mare sărbătoare, consfințind despărțirea de primăvară și întâmpinarea verii.

Sâmbăta dinaintea Duminicii Mari, după obiceiul creștin, este ziua celor adormiți. După tradiție, se spune că în Sfânta Sâmbătă morții sunt duși în Împărăția cerului. Acum se dă de pomană pentru sufletul celor plecați dintre noi. „Cine dă, lui își dă și oricât va da, va găsi“, se spune în popor. Sâmbăta este considerată ziua moșilor și strămoșilor, când urmașii trebuie să și-i amintească, să nu-i uite, căci și cei din cealaltă lume au nevoie de toate, la fel ca cei vii. E bine ca fiecare să se îngrijească de sufletul său cât este în viață, să dea de pomană din tot ce are, din tot ce poate da, spunând: „Pe lumea asta lucrul acesta să fie al tău, iar pe cealaltă să fie al meu!“ Cel care primește, trebuie să răspundă: „Bogdaproste, Dumnezeu să primească!“ Deci sâmbăta Duminicii Mari este ziua pomenirii morților. Pentru aceasta, gospodinele cumpără: străchini, farfurii, cești, pahare, linguri sau alte vase care se dau de pomană. Cănille se dau pline cu vin, pe margini agățându-se cireșe. În străchini și farfurii se pune pilaf sau orez cu lapte. Se dăruiesc pâini, colaci, flori, împreună cu o lumânare aprinsă. Cele mai sus amintite se împart vecinilor și săracilor, după care familia se așează la masă.

Seara, tinerele femei și fetele merg în pădure, culeg ramuri de tei sau frasin, pentru împodobirea casei. După icoană se pune busuioc,

se aprinde candela iar pe dușumea se așterne pelin, cimbrisor, frunze de nuc, ce degajă o mireasmă deosebită. Tot cu verdeață se împodobesc și stâlpii porților.

Obiceiul aducerii verdeței în sat și în casă semnifică invocarea bogăției, a recoltelor bogate. „Pune, copile, cimbrisor – nu vor mai fi gâze“, se spune în popor.

Duminica Mare este considerată cea mai importantă dintre toate duminicile, pentru că ea este ziua Preacinstitei Fecioare Maria a Domnului nostru Iisus Hristos.

Ca să fii ocrotit de furt, de pierderi tot anul, e bine ca prima plăcintă coaptă în această zi s-o dai de pomană. Se rupe în trei bucăți și se împarte săracilor. A doua plăcintă va fi pentru familie.

Acum, oricine poate dormi afară pe prispă sau în altă parte.

În ziua Duminicii Mari și în următoarele trei zile, nu este bine să rupi nicio plantă sau frunză din pădure, pentru că grindina va strica semănăturile. Tot acum țăranii gătesc sub cerul liber și se cinstesc reciproc.

Gospodinele stropesc cu lapte drumul străbătut de vacile lor la adăpat sau pășunat.

La hotarele ogoarelor gospodarii pun câte o bucată de pâine pentru rusalce.

Primăvara, înverzirea luncilor se datorește sălciilor. Odată cu ele, câmpiile înverzesc. E momentul când ies din apă „rusalcele“. Conform tradiției populare, acestea sunt fete sau tinere femei, care s-au înecat în timpul scăldatului. Îndepărtându-se de viața pământească, ele s-au mutat într-o zonă tainică, pe fundul apelor adânci, în palatele de cleștar din povești. Luna și stelele cheamă rusalcele. Din plescăitul liniștit al valurilor, îndepărtând cu mâinile palide nuferii deși, rusalcele ies pe mal. Sunt goale și au un corp alb fără sânge, un păr ondulat, lung, verde ca iarba. Au o statură înaltă și mlădioasă, iar ochii sunt palizi, albaștri, asemeni adâncurilor mării. Pe capul fiecăreia, se găsește câte o coroană de rogoz. Numai

cea mai mare dintre toate, regina, are coroniță din nuferi. Ieșind pe mal, se așează și-și piaptână pletele lungi ori, luîndu-se de mână și șoptind tainic, încing dansuri misterioase. Uneori, cățărare în copaci, se leagănă pe crengi cântând. Aceste cântece sunt periculoase. Cine le aude ca fermecat se apropie de ele. Rusalcele îl ademenesc în cercul lor, se joacă cu el până când îl aduc într-o stare inconștientă, apoi îl trag pe fundul apei.

În săptămâna rusaliiilor nu e bine să se arunce cojile de ouă. Ajunse în apă, printre ele vor înota rusalcele făcând mult rău oamenilor. În joia din această săptămână nimeni nu trebuie să muncească, astfel nu le vor supăra pe rusalce și acestea nu vor aduce daune animalelor domestice, păsărilor și întreagii gospodării. În săptămâna verde nimeni nu are curajul să se scalde în ape. Începând de joi, fetele nu merg singure la câmp, nu se scaldă în râuri, „ca rusalcele să nu le facă vreun rău“. Ele trebuie să poarte pelin sau leuștean, rusalcele temându-se de aceste plante.

Se spune că joia rusalcele ies din apă, aleargă pe câmpii și prin grădini căutându-și mamele. Dacă nu au fost pomenite sâmbăta, întâlnindu-și mama, rusalca o gădilă insuportabil, zicându-i: „Te gădil pentru că nu m-ai pomenit“.

Există și o altă credință, precum că rusalcele ar fi babe hidoase ce umblă pretutindeni. Sunt înarmate cu diverse obiecte ascuțite, ca să-i chinuie pe toți aceia care muncesc de Sfânta Treime .

O altă legendă spune că rusalcele sunt trei fete de împărat, pline de ură împotriva creștinătății. Ele se sărbătoresc după Sfânta Treime luni, marți și miercuri.

Este riscant să muncești în timpul acestor sărbători. Tradiția spune că cel găsit muncind, va fi luat de rusalce și va orbi, va fi schilod sau va deveni mut. Poporul spune că pentru a fi ferit de nenorociri, în timpul acestor sărbători e bine să ții la brâu pelin sau leuștean.

După aceste sărbători, se pot aduna plante de leac. Se spune că până la Sfânta Treime ele au fost ciupite de rusalce.

~~~~~

Dacă înainte de Rusalii cucul nu mai cântă, e semn că vara va fi secetoasă. Dacă va cânta și după Rusalii, va fi foamete, război și alte nenorociri.

Sânzienele au puterea de a opri plantele din creșterea lor, conferindu-le forță magică, moment pândit de rusalce în păduri pentru a le culege.

Plantele culese de Rusalii, sunt bune la toate bolile. Acum înflorește numai pentru câteva clipe iarba-fiarelor, strălucitoare ca o stea, dar care moare în zori.

Se zice că este una dintre cele mai mari sărbători păgâne, peste care s-a suprapus sărbătoarea creștină.

Частина III. **ЛІТО**

Partea a III-a. **VARA**

Івана Купала

(24 червня / 7 липня)

В народнім календарі Івана Купала – один із найбільших празників літнього циклу, який єднає стару міфологію Сонця і Землі, води і вогню, язичницькі елементи календарного циклу з християнськими легендами і сказаннями про великого святого. Якщо перша частина назви свята Іванів день – чисто християнського походження, то друга частина – язичницька. *Купало* пов'язане з дієсловами „купати“ і „кипіти“: слово індоєвропейське *куп*, зі значенням „кипіти“, „ноїти“, „бажати“, звідки і назва римського бога любові Купідон. В центрі купальських свят у старих слов'ян Купалом називалось чучело, котре згорало на вогні чи топили його у воді. Це було як божество вогню і Сонця. В ритуалі брало участь і жіноче міфічне створіння, що втілювало водну стихію. Весь ритуальний комплекс уявлений як божественне „весілля“ двох стихій: вогню і води. В ритуалі Купало виступає у вигляді чоловічого чучела, у вигляді запаленого вогню, колеса чи вінка із квітів – символу Сонця. В текстах ритуальних пісень купальського циклу він описаний як молодий парубок чудової зовнішньої вдачі. В купальських обрядах весь час присутні вода як символ животворіння жіночої стихії, але одночасно і уособлення смерті. Ритуальний комплекс дії має в своїй основі сакральне і одночасно інцестуозне „весілля“ Вогню і Води.

Празник Івана Купала припадає на 7 липня. Церква засудила язичницькі купальські дії.

На Івана Купала особливе місце приділено воді і росі як небесній вологості. Один з ритуальних купальських обрядів – це обмивання водою всіх зустрічних. Взаємне обмивання перетворилося у веселі сутички з криками і сміхом.

Інша особливість купальської ночі – очищення вогнем. Навкруг вогню молодь танцювала і скакала почерез вогонь: хто краще і вище перескочить вогонь, той буде щасливий. Вогонь запалювали на високому місці.

Свято Івана Купала колись відбувалося з багатьма своєрідними обрядами та піснями. Тепер майже забули про це свято. Я ще пам'ятаю про це свято з розповідей моєї покійної бабусі. Дівчата і хлопці виходили із села з красивими співами, розкладали вогонь на горбі або десь у лісі поблизу ріки, танцювали навколо того вогню і стрибали через нього. Був такий звичай: перед тим, як стрибали парами, хлопець з дівчиною через вогонь, вони купалися у воді.

Сюди приносили їство, вино, приходили і музики. Учасники їли, пили, співали і танцювали цілий день.

В слободах гирла Дунаю купальський обряд починався так: дівчата брали гілку верби, вносили в хату, де збиралося багато дівчат. Хлопців до хати не пускали. Гілку ставили посеред хати і уквітчували квітами й паперовими різнобарвними стрічками. Це було купальне гільце.

Під час квітчання гільця дівчата співали купальські пісні. Хлопці в цей час намагалися ввійти до хати, але двері були замкнуті й дівчата їх не пускали.

Коли гільце було готове, дівчата з піснями йшли до Дунаю.

По дорозі хлопці обливали дівчат водою, щоб вони покинули гільце. Коли вони приходили до Дунаю, хлопці переставали нападати на дівчат, і всі разом, хлопці й дівчата, сідали на човни. Човни пливли по Дунаю, а молодь весело співала, часто їх супроводили музики. Відпливаючи від берега, дівчата кидали гільце в Дунай. Потім усі разом поверталися до берега і тут забавлялися до вечора.

Ivan Kupalo Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul

24 iunie / 7 iulie

A fost un semn al miracolului. Vine pe lume din părinți modești, preotul Zaharia și Elisabeta. În urma stăruitoarelor rugăciuni, voia lor se îndeplini. Vestea că vor avea, la o vârstă înaintată, un copil, i se dă preotului de către Arhanghelul Gavriil, în timpul slujbei din templu.

Necrezând cuvintele trimisului lui Dumnezeu, este pedepsit, legându-i-se limba prin mușenie. Întorcându-se acasă, nu i-a putut comunica soției vestea adusă de înger, despre zămislirea fiului. Această naștere a Înaintemergătorului, o prevestea pe aceea a Domnului nostru Iisus Hristos.

Mila Domnului a constituit o mare bucurie pentru părinți, rude, vecini, deoarece înlătura ocara nerodirii, ce însemna pedeapsă, dizgrație.

Întrebat la botez care va fi numele pruncului, tatăl scris pe o tăbliță: „Ioan să fie numele lui!“ A fost momentul descleștării gurii, a dispariției mușeniei. Prin cuvintele rostite, îl binecuvânta pe Dumnezeu. Minunile mari s-au petrecut numai cu voia Domnului: cea bătrână a născut, maica și tatăl s-au oprit la același nume. Numele a fost considerat cheia gurii părinților, pentru că odată scris, tatăl își recapătă glasul.

Nu se știe precis de ce Ioan a îmbrățișat viața retrasă în pustiu. Se cunoaște că evlavia o moștenise de la părinți, amândoi fiind drepți în fața lui Dumnezeu, cu o rigurozitate adâncă și sinceră. Ducea o viață

ascetică. Se hrănea cu ce-i oferea natura. Era îmbrăcat într-o haină din păr de cămilă.

Devine atât de vestit, încât mulțimea îl considera drept Mesia. I se puneau multe

întrebări. Toate primeau același răspuns: „Nu sunt eu Hristosul (...), eu sunt glasul celui

care strigă în pustiu: îndreptați calea Domnului“ (Ioan: I, 20-23). Și iarăși: „Eu botez cu apă; dar în mijlocul vostru Se află Acela pe care voi nu-L știți (...). Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțăminte“ (Ioan: I, 26 – 27).

Misiunea lui atinge apogeul la Botezul Domnului, atunci când, în urma viziunii Duhului Sfânt ce se pogorase peste Cel botezat, spune despre Hristos: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele omului“. Acesta a constituit momentul urmăririi lui Iisus de către ucenicii săi, la îndemnul lui Ioan.

În calendarul popular ucrainean, sărbătoarea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul corespunde cu Ivan Kupalo. Aceasta reprezintă una dintre cele mai mari sărbători populare ale ciclului de vară, ce unește elementele păgâne din vechea mitologie a soarelui și pământului, a apei și focului cu legendele și povestirile creștine despre marele sfânt.

Dacă prima parte a denumirii sărbătorii este de proveniență creștină, a doua este de origine păgână. Lexemul *Kupalo* este înrudit cu verbele *kupát* („a scălda“), *kypít* („a fierbe“,) și *horít* („a arde“), cuvinte de origine indoeuropeană, de unde vine și numele zeului roman Cupidon.

La vechii slavi, *Kupalo* era reprezentat de o momâie (sperietoare de păsări), ce era pusă în foc sau aruncată în apă. Era considerată drept zeităte a focului și soarelui. La ritual lua parte și o creație mitologică feminină, întruchipare a stihiei apei. Ritualul este considerat drept „nuntă“ dumnezeiască a celor două stihii: apa și focul. Kupalo apare în ritual sub forma unei momâi masculine, ce întruchipează focul aprins sub forma unei cununițe de flori, simbolul soarelui. În textele cântecelor rituale din ciclul scăldatului, Kupalo este descris ca un

flăcău de o rară frumusețe și un caracter deosebit. În aceste obiceiuri, mereu este prezentă apa, ca simbol al creației stihiei feminine, dar în același timp și întruchipare a morții. Complexul ritual al acțiunii are la bază „nunta“ sacrală și în același timp incestuoasă a focului și apei (Ivan Evseev, „Cununa Anului“, București, 1996, p. 149-150).

Tradiția spune că toți pe care îi întâlnești, trebuiesc udați. Stropirea reciprocă se transformă într-o „dispută“ veselă, însoțită de strigăte și râsete.

Un alt obicei, este aprinderea unui foc în această noapte. Rolul este purificator. În jurul lui, tinerii dansează și sar peste foc. Cel ce sare mai bine și mai sus, va fi fericit. De obicei, focul este aprins pe un loc înalt.

În această zi, manifestările sunt foarte variate, însoțite fiind de diferite cântece. Astăzi, obiceiurile sunt aproape uitate. Eu le știu din povestirile bunicii. Ritualul se desfășura pe un deal sau în pădure, întotdeauna lângă un râu, unde se aprindea focul. Lângă el se adunau fete și băieți ce dansau în jurul lui, fata și băiatul sărind peste foc. Înainte de aceasta, se scăldau în râu. Din ritual nu lipsea mâncarea, vinul, muzica. Petrecerea ținea aproape toată ziua.

În satele Deltei, scăldatul începea prin aducerea unei ramuri de salcie în casa în care se strâneau fetele, băieții nefiind primiți. Așezată în mijlocul casei, ramura era împodobită cu flori și panglici din hârtii multicolore. Aceasta reprezenta *ramura* (ucr. *hilțe*) scăldatului de Sânziene. Momentul era însoțit de cântece specifice, uitate între timp. Băieții forțau ușa care rămânea tot timpul închisă. Împodobită, ramura era dusă de fete la Dunăre. Ca s-o obțină, băieții le stropeau pe fete cu apă. Ajunși la locul petrecerii, „atacurile“ se sfârșeau. Cu toții se urcau în bărci și alunecau liniștit pe apa fluviului, însoțiți de veselie cântecelor. Ramura era aruncată de fete în apă. Se întorceau apoi pe mal, unde petreceau până târziu, acompaniați de muzicanți.

Празник Петра і Павла

(29 червня /12 липня)

Апостол Петро (грецьк. *петра* – „скала“, „камінь“).

Апостол Петро був учнем Ісуса Христа. Народився в Галілеї, де займався рибальством. Познайомившись з месіянською ідеєю, він став старанним її наслідником і перший назвав Ісуса „Христом, Сином Бога живого“, а його назвали каменем, на якому заснована Церква. Він належить до найближчих учнів Христа, присутній у всіх важливих моментах життя і діяльності Спасителя, але в найрішучіші хвилини відрікся від свого Учителя. Прощення отримав від воскреслого Христа після багатьох пролитих сліз. З цих пір він почав проповідувати християнство від Вавілона до Риму, де його спіткала мученицька смерть при Нероні в 67 році, будучи розп'ятим на хресті вниз головою одночасно з апостолом Павлом. Святий апостол Петро має особливу благодать рятувати від гарячки – „сильної простуди“.

Народ вірить, що Святий апостол Петро – права рука Бога. Він ходив і молився з людьми. Він радив людям бути праведними, зупиняв гордих і розгублених.

Святий апостол Павел (лат. Паулус – „малий“, „менший“).

Святий апостол Павло не був безпосереднім учнем Ісуса Христа. Народився в сім'ї багатих іудеїв, одержав чудове виховання. Виступив ревним захисником закону Мойсея і гонителем християн, назвав себе Саулом в честь ізраїльського царя Саула (Савла).

По дорозі в Дамаск, куди він іде переслідувати тамтешніх християн, з ним відбувається чудне перетворення: із жорстокого гонителя стає пристрасним і найважливішим проповідником християнства. Обійшов він всю Азію, Іспанію, Британію та Італію. Написав 14 послань, які входять в Євангеліє і являються синтезою християнської науки і геніальним її літературним виразом. Під час Нерона був засуджений на обезголовлення і страчений в Римі разом з апостолом Петром в 67 році.

У святого апостола Павла люди просили доброї допомоги при починанні всіляких робіт.

У зв'язку з Ісусом Христом і Святим апостолом Петром в народі існують повір'я й обряди, посталі з книжних джерел. Наприклад, вранці Чистого четверга перед третім співом півнів, люди встають і запалюють вогні в своїх подвір'ях, кажуть, що вони нагадують вогонь, при якому був зупинений і спокушений апостол Петро і зрікся Ісуса Христа в ту ніч, коли спіяманий Спаситель сказав йому: „Петре, перед третім співом півнів відречешся від мене“.

Існує повір'я, що Святий апостол Петро тримав райські ключі і мав силу прийняти покійних у місце відпочинку – вічний райський сад.

Розповідається в легенді, що одного разу Святий апостол Петро мандрував із Святим апостолом Павлом, і ввечері вони зупинились в шинку, де якісь підпилі люди почали танцювати. Постояли святі, дивились, скільки дивились, а від якоїсь пори, хоча чи не хочачи, вступили між танцюристи, з якими погуляли допізна.

– Як ти їх покараєш, Петре, – запитав Святий апостол Павло, – за те, що вони заставили нас танцювати насилу?

Святий Петро відповів:

– Зроблю пісний день, щоб згадали про нас.

І з тих пір перед Святими Петром і Павлом існує піст, який носить їх імена.

Тримають цей піст, щоб запобігти голод, град та для здоров'я людей і тварин.

В перший день посту Святих Петра і Павла жінки не працюють.

Цього ж дня жінки прив'язують дітям до шиї часник чи полин, щоб феї Красуні (на Мараморощині – Красні) не могли їм нічого злого заподіяти. Петра і Павла – великий релігійний і народний празник, пов'язаний з моментом теплої погоди. Починаються жнива, у зв'язку з якими побутують приказки: „Коси, косо, поки роса“, „Роса косу гострить“.

Петра і Павла – свято рибалок, які моляться їм, служать молебні. Був навіть звичай: щороку в день Петра рибалки збирались на „морську свічку“, яку ставили в церкві до ікони Святого апостола Петра.

Зозуля, яка починає кувати на Благовіщення, співає безперестанно аж до Святого Петра, опісля її язик зав'язується до тих пір, коли за народним віруванням давиться ячменем і не може співати. Цього дня вона перетворюється в яструба і зістається так аж до Благовіщення наступного року, коли знову перетворюється в зозулю.

Якщо цього дня гримить чи блискає, горіхи і горішки будуть пустими.

В одних слободах цього ж дняносять до церкви яблука, абрикоси, коливо, мед. До цього дня ніяка жінка не повинна їсти яблук чи абрикосів. Після Божої служби все це роздають як милостиню. Після роздачі милостині жінки можуть споживати раніше заборонене.

Sfinții Petru și Pavel

(29 iunie /12 iulie)

Istoria cunoaște milioane de oameni care L-au mărturisit pe Hristos și alte milioane care au pățit din pricina Fiului lui Dumnezeu. Au murit cu numele Lui pe buze, pierzându-și trupurile, dar câștigându-și sufletele și cinstea lui Dumnezeu cu Împărăția Sa. Dar cuvintele lui Iisus au rămas ca o chemare peste timp, cuprinzând toate veacurile și toate noroadele acestei lumi, până la sfârșitul lumii.

Din cei doisprezece ucenici, primii patru au fost frați, doi câte doi, Andrei și Petru, Ioan și Iacob. Este și explicația faptului că cei patru l-au fost cei mai apropiați, poate cei mai iubiți.

Cei doisprezece L-au întovărășit pretutindeni tot timpul. Au văzut câte au fost, au înțeles din toate cât au putut și au devenit „sare a pământului și lumină în lume“, luminând la rândul lor. Uneori se bucurau până la entuziasm, alteori se temeau datorită pizmei și ciudei cu care iudeii Îl urau pe Mântuitor, dar și pe ei. Erau tot oameni cărora le este specifică teama și ambiția. Oameni simpli și cu sufletul curat, așteptau și ei Împărăția lui Dumnezeu. Devin apostoli înflăcărați, entuziaști, statornici în credința lor, îndrăzneți în propovăduire. Au stat și au rămas în preajma Învățătorului, pe care L-au iubit ori au fugit ascunzându-se de teama iudeilor.

Conștienți de dumnezeirea Învățătorului lor, însuflețiți de învățatura și de împărăția cerurilor, au stăruit tot mai aprig pentru izbânda finală, luptând neînvinși. Făcând totul cu destoinicie și entuziasm, nu știau că atunci se scria una din cele mai strălucitoare pagini ale istoriei Bisericii creștine.

Alegerea celor doisprezece ucenici a însemnat începutul lucrării mesianice. Iisus nu avea nevoie de ei să-L sprijine, ori să-L apere de furia iudeilor. Era nevoie ca ei să-I păstreze cuvântul rostit și să-l ducă mai departe.

Dintre aceștia fac parte Sfântul Petru și Sfântul Pavel, ambii sărbătoriți de noi pe 29 iunie/12 iulie.

Sfântul apostol Petru era originar din Betsaida Galileii. A fost fiul lui Iona și fratele lui Andrei „cel întâi chemat“, pescar ca toți ai lui, care primește de la Iisus Hristos îndemnul de a-L urma. Numele său iudeu era Simon. Iisus îl schimbă în „Chifa“ sau Petru, în traducere „piatră“, ca aluzie la credința sa puternică. Întotdeauna era primul dintre ucenici, probabil, datorită caracterului simplu, onest dar și îndrăzneț, impetuos. A avut privilegiul de a asista alături de fii, Iacov și Ioan, la descoperirea puterii divine a Învățătorului lor, pe muntele Tabor, ca martor al schimbării la față a lui Iisus, sau la vindecarea fetei lui Iair, mai marele sinagogii. Asistă însă și la suferințele profund omeneste ale Mântuitorului, în grădina Ghetsimani, când Acesta îi întreabă pe apostoli cine este El. În numele fraților, răspunsul îl dă Petru: „Tu ești Hristosul, fiul lui Dumnezeu Celui viu“. Replica Domnului arată ce fel de mărturisire stă la temelia intrării în împărăție, confirmându-i numele: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui“. Si totuși, în noaptea arestării, se va lepăda de trei ori de Hristos, după prorocirea acestuia: „Până și tu, Simone, te vei lepăda de Mine, până nu va cânta cocoșul“. Jurase că nu se va întâmpla așa ceva, dar uitase. Se lepădase, și încă cu jurământ, dar cântecul cocoșului l-a trezit, fiind cuprins de grea mâhnire. Rezemat de poarta palatului lui Caiafa, plânse cu amar, în văzul tuturor, în auzul tuturor veacurilor. Și totuși întâietatea lui rămâne înscrisă de sfântul apostol Pavel care în Epistola I către Corinteni spune că după înviere, Iisus s-a arătat mai întâi lui Chefa și apoi celorlalți.

În ziua Cincizecimii, Petru vorbește la Ierusalim în fața mulțimii adunate, despre împlinirea prorociilor din Vechiul Testament,

dovedindu-le că Iisus este Mesia Cel așteptat. Rezultatul vorbelor sale a apărut imediat constând în botezul „ca la trei mii de suflete“.

Sfântul Petru începe să propovăduiască Evanghelia în Ierusalim. Mergând împreună cu Ioan în templu, vindecă un olog. Ambii sunt arestați, aduși în fața Sinedriului, dar eliberați datorită poporului, „fiindcă toți slăveau pe Dumnezeu, pentru ceea ce se făcuse“. Petru nu s-a mărginit să predice Cuvântul lui Dumnezeu doar evreilor, ci și printre păgâni. O face în Pont, Galatia, în Antiohia, Capadocia, Bitinia și la Roma, unde își încheie călătoria sa misionară. Peste tot a întemeiat biserici, a învățat, a mângâiat, a întărit credința și nădejdea.

În anul 44, Irod Agripa, ucigașul lui Iacov, fratele lui Ioan, îl arestează pe Petru, care scapă din temniță prin mijlocirea îngerului. Participant în anul 50 la sinodul apostolilor din Ierusalim, hotărăște împreună cu frații, ca cerințele rituale ale religiei mozaice să nu fie obligatorii pentru păgânii creștinați. Aflat la Roma în timpul persecuției anticreștine a lui Nero în anul 64, este arestat, dar scapă. Către anul 66, este din nou întemnițat și condamnat la moarte prin răstignire. Cere să fie răstignit cu capul în jos, în semn de umilință față de răstignirea lui Iisus. Și-a încheiat strădania și viața în anul 67, ziua 29 iunie, îndurând o moarte de mucenic, ca urmare a prigoanei împotriva creștinilor, dezlănțuită de împăratul Nero. Este îngropat la Roma, în Vatican.

Cel de al doilea sărbătorit este Sfântul Pavel. Este singurul dintre apostoli, care în tinerețe a fost educat într-un mediu elevat, a studiat probabil la școli elene vestite, asimilând o cultură ce nu le era proprie celorlalți. S-a născut la Tars, într-o familie de iudei de vază având privilegiul de a fi cetățean roman. Înainte de a deveni unul dintre cei mai mari apostoli ai lui Hristos se numea Saul. Datorită învățaturii sale, fusese fariseu și rabin, în religia evreilor, cunoscător al întregii învățături din vremea sa. Împuternicit de Sinedriul din Ierusalim, a prigonit cumplit pe cei ce mărturiseau credința întru Hristos și propovăduiau Învierea Lui. A fost martor al supliciuului, încuviințând uciderea cu pietre a întâiului mucenic Ștefan, participând la prigoana împotriva Bisericii din Ierusalim.

Nu L-a cunoscut pe Iisus Hristos în timpul vieții sale pământești. Pe drumul spre Damasc, cu gândul de a abate prigoana și asupra bisericii de aici, are acea extraordinară revelație ce-i va schimba radical viața și misiunea. În miezul zilei, îi apare Iisus, într-o lumină orbitoare, auzind un glas care îl întreba: „Saule, Saule, de ce mă prigonești?”

Se convertește chiar la Damasc, unde este botezat de Anania recăpătând-și vederea ce o pierduse în clipa „iluminării”. Este momentul când își începe misiunea de apostol „mai pe urmă chemat”, propovăduind că Iisus este Fiul lui Dumnezeu. Din acea clipă devine un neînfricat propovăduitor al credinței creștine, fiind cunoscut sub numele de Pavel. Printre creștini stârnește nedumerire, fiind cunoscut de aceștia sub un alt chip. Iritați, evreii se vor sfătui să-l omoare. Ajutat de ucenici, noaptea părăsește Damascul refugiindu-se timp de trei ani în Arabia. Revenit în Ierusalim, este prezentat de apostolul Barnava celorlalți frați. Prin predicile sale, atrage ura iudeilor, fiind obligat să plece în Cezareea, Tars și Antiohia. A dus vestea cea bună a Evangheliei printre popoarele păgâne, binevestind-o în multe locuri din Răsărit, trecând prin Grecia, la Atena, la Corint, în Asia și în Macedonia, ajungând apoi la Roma. În Cetatea Sfântă este primit de Iacov și de frați. Fiind recunoscut de iudei, este atacat în templu, fiind salvat de soldații romani. I se permite să se apere în fața iudeilor și Sinedriului, cuvintele sale tulburându-i mai mult. Aceștia se hotărăsc să-l omoare. Este înștiințat de fiul surorii lui. Dus sub escortă în Cezareea, este închis între anii 58-60. Audiatur din nou de procurorul Festus și de regele Agripa, este găsit nevinovat și eliberat. Pentru a scăpa de judecata Sinedriului, pleacă la Roma. Aici este închis timp de doi ani, 61-63, cu regim de captivitate lejer, putând primi pe oricine. Reușește astfel să-și continue lucrarea de propovăduire a Evangheliei, îmbărbătându-și frații din comunitatea creștină locală. Din epistolele scrise la Roma, poate reieși că Pavel a fost eliberat. Efectuează o călătorie misionară în Spania, întorcându-se din nou la Roma

În lungile și obositoare călătorii, a trecut prin numeroase primejdii, a îndurat bătaii, a fost întemnițat, a suferit de foame și sete.

Nimic nu i-a micșorat dorința de a răspândi credința creștină, nimic nu l-a înspăimântat. Pe unde a trecut, a întemeiat obști creștine, pe care le-a sfătuit și îndrumat tot timpul prin epistole, atunci când era departe, din care s-au păstrat paisprezece, un adevărat tezaur al vieții Mântuitorului. A fost numit „Apostolul Neamurilor“ fiind unul ce a vestit cel mai mult pe Iisus, printre popoarele păgâne de atunci.

Deși chemat ultimul la apostolat, Sfântul Pavel a contribuit mai mult decât ceilalți apostoli la răspândirea creștinismului printre neamuri, datorită calităților sale personale, a erudiției în cunoașterea Scripturii, a iscusinței retorice cu care își capta auditoriul, a profunzimii în gândire și, poate, în primul rând, a dragostei pentru Iisus care-l făcea să declare: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine“.

Ultimul popas la Roma, a însemnat arestarea lui în anul 66, pe vremea persecuției lui Nero în 67, în aceeași zi în care Sfântul Petru era crucificat. Este îngropat la Roma, pe calea Ostia, ce a devenit loc de pelerinaj pentru creștinii din întreaga lume.

Toate aceste evenimente și-au lăsat amprenta în tradițiile creștinilor de la noi. Astfel, în dimineața Joiei Mari înaintea celui de al treilea cântat al cocoșilor, gospodarii se scoală și aprind focuri în bățatură. Obiceiul amintește de focul la care se încălzeau oamenii în curtea palatului lui Caiafa, în timpul judecății lui Iisus. O slujnică recunoscându-l, îi zise fără ocol:

– Și tu ești unul dintre acei ai Nazariteanului. – Ceva mai târziu cineva îl întreabă:

– Nu ești tu unul din ucenicii Celui ce se cheamă Nazariteanul?

Petru negă că Îl cunoaște. Recunoscut de o rudă a lui Malthus, căruia Petru îi tăiașe urechea, acesta îi spune:

– Adevărat că și tu ești unul din ucenicii Lui. Înșuți cuvântul tău te arată pe tine. – Dar Petru pentru a treia oară se jură și se blestemă că nu știe cine este Omul despre care i se vorbea. Era noaptea când Iisus a fost prins prin trădare. Atunci I-a spus apostolului Petru:

– Petre, înaintea celui de al treilea cântat al cocoșului, te vei lepăda de mine.

Se spune că sfântul apostol Petru este deținătorul cheii raiului, permițând intrarea în această grădină, loc de odihnă, a persoanelor ce nu au păcătuit, plecate fiind dintre cei vii.

Legenda relatează că într-o călătorie cei doi sfinți s-au oprit pe seară într-o cârciumă. Atinși de băutură și bine dispuși, oamenii au început să danseze. Cei doi au stat, s-au uitat, apoi vrând-nevrând au intrat în joc, dansând până târziu. N-au fost lăsați să iasă din joc. Sfântul Petru s-a supărat. Sfântul Pavel l-a întrebat:

– Cum îi vei pedepsi, Petre, pentru faptul că ne-au obligat să dansăm în silă?— Acesta îi răspunse:

– Voi introduce postul, ca să-și amintească de noi.

Și de atunci, înaintea zilei lor, este post. E bine să se țină, ca să nu fie foamete, să nu cadă grindina, și pentru sănătate. În prima zi a postului, femeile nu muncesc. Leagă la gâtul copiilor usturoi sau pelin, ca să nu pătească nimic.

Ziua celor doi sfinți reprezintă nu numai o mare sărbătoare religioasă, ci și una populară, din anotimpul cald. Este momentul începerii secerișului, fapt oglindit într-o serie de proverbe, precum cele ce urmează:

Taie, coaso, până-i rouă;

Roua ascute coasa.

29 iunie / 12 iulie este ziua pescarilor. Aceștia se închină celor doi sfinți, participând la slujbe. Conform obiceiului, în această zi pescarii adună bani pentru „lumânarea mării“, pe care o duc la biserică, așezând-o la icoana Sfântului Petru.

Se zice în popor: cucul cântă până la Sfântul Petru, când, înecându-se cu orz, i se „leagă“ limba și el se transformă în uliu.

Se crede că dacă în această zi tună sau fulgeră, nucile și alunele vor fi seci. Venind la biserică pentru slujbă, oamenii aduc colivă, miere, caise și mere. După liturghie, toate se dau de pomană. Până atunci femeile nu trebuie să mănânce mere. Pot fi consumate după ce sunt date de pomană.

Multe din tradițiile amintite sunt legate de evenimente religioase, transmise fiind de la o generație la alta.

Пророк Ілля

(20 липня/2 серпня)

Пророк Ілля (євр. Eliahu – „кріпость Господа“, „Бог – моя сила“). Ілля Фесвитянин жив під час Ахави (IX ст. до Різдва Христового). В той час розповсюджувалося язичництво серед єврейського народу. Ілля сміло виступав проти цього, викриваючи царя і народ за зміну заповітів Мойсея. За це його переслідувала жінка Ахави, ідолопоклонниця Ізавелі. На березу ріки Йордан був взятий живим на небо вогняною коляскою, в яку були запряжені вогняні коні. Свідком цього чуда був пророк Елісей, учень Іллі, якому залишився у спадок пророків плащ, від удару якого по воді – води розділились. Пророк не появлявся на землю до Преображення, коли на горі Фавор апостол Петро, Яков і Іоан бачили його разом з Мойсеєм розмовляючи з Господом (Матвій, XVII: 3 – 8). За Православною церквою, пророк Ілля разом з Єнахом знову мають прийти на землю перед приходом Господа. Його поважають не тільки християни, а й магометани та іудеї, які вважають Іллю посередником між небом і землею. За віруваннями народів Європи, пророк Ілля сприйняв багато рис дохристиянського язичницького Бога неба, блискавок і грому, чим у слов'ян був Перун.

В народнім календарі день Іллі – великий празник, пов'язаний з обрядами землеробства і метеорологією. В народі Ілля відображений як святий, грізний, жорстокий, караючий, але одночасно і щирий та наділяючий. В день Святого Іллі вся нечиста сила ховається від вогненних стріл пророка, перетворюючись в різних звірів – зайців, лисиць, собак, кішок, вовків і т. д.

Є такий звичай: в день Святого Іллі не пускати до хати собак і котів, щоб вони не привели в хату грозу і блискавку.

За народним віруванням, грім походить від стукотіння небесної коляски Іллі – пророка, який ганяється за нечистим духом **чи** за змією. Блискавка – це стрілки. Якщо в Ілліїську грозу блискавка запалить хату, то не треба гасити водою, а молоком і сироваткою.

Щоб відвернути град, блискавку і зливу, в Ілліїський день не працюють на полі, не косять сіно. Цього дня скотину не виганяють в поле, боячись грози і зміїв.

Згідно з народним повір'ям, перед тим, як стати святим, Ілля, будучи обманутий дияволом, убив свого батька. Звідси починається непримиренна смертельна ненависть Святого Іллі до диявола.

Коли гримить, мовляв, Святий Ілля стріляє по дияволу, якого переслідуює. Святий Ілля жене возом по хмарах, гримлячи. Кажуть, що Святий Ілля розсердився на вірних йому людей і тому піднявся на небо з возом і вогняними кіньми.

Коли сонце в зеніті, диявол повертається спиною до нього, через що Святий Ілля націлюється в нього списом і вбиває його.

Існує в народі повір'я, що опівночі на Святого Іллі завжди в небі б'є клепало, якого ніхто не чує, окрім косариків (коників), які, почувши клепало, починають співати (цвіркотіти).

Люди вірять, що Святий Ілля стріляє і за драконом, гониться своїм вогненним возом, щоб вбити його.

Святий Ілля – хазяїн неба чи, так би мовити, зовнішній господар, після Святого Петра він – порадник Бога. Господь Христос йде попереді, а Святий Ілля після нього з громом. Ілля каже Христові: коли ходиш зі мною, бий сильніше ногами, щоб пізнавалось! Тоді грім чути сильніше.

Святий Ілля має сім гармат: для дощу, для засухи, для граду, для хмари, для хвороб, для смерті і для биття, всіма порядкуючи.

Коли гримить, то „по небі їздить своїм возом Святий Ілля“.

До Святого Іллі старші жінки не їдять яблук, цього дня вони несуть до церкви яблука, кавуни, варену кукурудзу, все освячують і роздають за поману, а вже потім їдять і самі.

Існує таке легендарне повір'я, що, будучи тілом на небі, наприкінці світу Святий Ілля повинен і він вмерти, але це тільки за допомогою диявола. Диявол і Святий Ілля будуть битися не на голій землі, бо його кров затопила б землю. Вони битимуться на воловій шкірі. Цього вола вирощують жиди, які заріжуть його тоді і покуштують з нього всі, бо він досить великий, бо кожний день він спасає цілі поляни трави і п'є по ставу води.

Інші кажуть: жиди заріжуть вола на краю землі, простягнуть шкуру і попросять на бенкет Святого Іллю. Ніж, який носить Архангел Михаїл, приготовлений для Святого Іллі, жиди візьмуть цей ніж і поріжуть на кусочки Святого Іллю на воловій шкурі. Вони не знають, що волова шкура не всюди гладка, а зморщена. Деся вона і опухла від укусів мух, що пробили маленьку дірку, як прокол від голки. Тією діркою протече крапля крові на землю, яка запалить її. Земля горітиме в глибині на сім сажнів, таким способом прочиститься від всіх забруднень (опоганень), її обличчя залишиться чистим і гладким, як було перед потопом, а Бог приведе інший народ, нижчий сьогоdnішнього.

А ще існує версія, що віл, якого жиди вирощують, підійметься на небо, там його заріжуть і його кров'ю, яка стікатиме на землю, загориться світ. Вкінці світу земля горітиме вглиб на дев'ять сажнів, доки стане чистою. Тоді піде до Бога і скаже:

— Боже, не можу терпіти, я досить чиста!

— А, наскільки ти чиста? — запитає Бог.

— Як булка.

— Не досить чиста, бо в булці може бути і соломинка. Іди і вичищайся!

Коли ще погорівши, знову піде до Бога, і Він знову запитає, чи вона чиста. Тоді земля відповість:

— Як Ісус Христос!

– Тепер чиста, – відповідь Бог.

Вогонь погасне, і ті двадцять вітрів будуть дуги, щоб зробити з попелу велику могилу, що простойть сім днів. Сьомого дня пройде над могилою Святий Ілля і трубитиме, тоді всі людські душі вийдуть з могили у виді овець і кіз. Овець Бог відлучить, вони Богові, і їх, мабуть, візьме в рай, а кіз візьме диявол і поведе в пекло.

Це станеться в Єрусалимі, в долині Софат.

Також кажуть, що на початку Бог дав Святому Іллі сім гармат, але боячись, щоб він не знищив людство, відібрав від нього шість і залишив тільки одну.

Вкінці світу Бог використає всі сім гармат: небо і земля запаляться і стануть одним, після чого прийде Ісус Христос судити.

Вкінці світу буде покараний і Святий Ілля за його гріх, що убив свого батька і свою матір.

Після того, як згорить земля, підпалена кров'ю Святого Іллі, Бог приведе знову на світ Блаженів, тих, котрі ставили по дев'ять малаїв в піч, які були перед великанами і які прийдуть після нас.

В народній міфології Ілля – наступник громовика Перуна. Тому існують і відповідні прислів'я: „Грім гримить, а Ілля по небесному мосту в вогняній колісниці їде“; „До Іллі дощ ходить зі своїм вітром: за вітром, проти вітру, а після Іллі – тільки за вітром“; „До Іллі хмари ходять за вітром, а після Іллі – проти вітру“.

В легендах мовиться, що коли біси повстали проти Бога, то Він наказав Іллі зігнати нечисту силу з неба. З того часу Ілля ганяється за бісами і пускає в них огняні стріли – громи і блискавки.

Якщо грім запалить хату, то люди колись вірили, що таку пожежу нічим не можна погасити, бо ж: „Як Бог запалив, то чоловік не погасить!“

„На Іллі новий хліб на столі“ – селяни в цей час уже випікають хліб з нового врожаю.

СВѢТЪ ПРОРОКЪ ІЗІА

Proroțul Ilie

(20 iulie/2 august)

Ilie Tesviteanul a trăit în timpul regelui Ahab (secolul al IX-lea î.Hr.). Numele său își are originea în evreiescul Eliahu, însemnând „Cetatea lui Dumnezeu“.

În acea perioadă, apăruse primejdia răspândirii păgânismului. Ilie se împotriviise revenirii acestuia, demascând atingerile aduse preceptelor lui Moise.

Este urmărit de soția regelui Ahab, Izabela, de origine feniciană, care favorizase de la început cultul lui Baal, obligându-și soțul și poporul să-l urmeze pe acela, împotriva Dumnezeului celui adevărat.

Prețuind mai mult deșarta frumusețe a soției decât mântuirea sufletului său, regele părăsește credința cea bună, impunând poporului credincios să se închine idolilor, prigonindu-i pe apărătorii dreptei credințe. Ajuns la curte, Ilie încearcă prin cuvinte aspre să-și mustre regele pentru rătăcirea sa. Văzând că nu-l poate aduce pe calea strămoșească, îi vestește că asupra țării se va abate o foamete mare, ce va ține trei ani și jumătate, ca pedeapsă pentru lepădarea de străvechea credință. Văzând poporul rătăcit, Ilie îl roagă pe Dumnezeu să-i împlinească ruga, arătând păcătoșilor puterea și tăria Bunului Stăpân. Minunea s-a petrecut. Milostivul Dumnezeu, auzind cuvântul robului Său, a îndeplinit îndată prorocirea lui. Cerul s-a încuiat, norii s-au pecetluit, uscându-se toate de pe suprafața pământului. Viile s-au sfrijit, grâul nu a răsărit, toți pomii și-au ascuns roadele. Apele au secăt. O foamete mare s-a abătut asupra păcătoșilor. Începând

prigoana împotriva sa, Prorocul Domnului s-a ascuns în Fenicia, unde mâna regelui nu-l putea ajunge. După trei ani și jumătate, se întoarce la curtea lui Ahab. Adevărirea prorocirii sale însemna dovada credinței adevărate și poporul striga: „Dumnezeul lui Ilie este Dumnezeu cel adevărat!“ Slujitorii cei mincinoși ai lui Baal sunt uciși, ca să nu-i mai înșele pe oameni. Este momentul încetării secetei printr-o ploaie binecuvântată, urmare a rugăciunii Prorocului.

Ilie a săvârșit multe minuni: l-a înviat pe fiul văduvei din Sarepta Sidonului, la muntele Horeb l-a văzut pe Dumnezeu „în vântul subțire“, pe cât e cu putință omului a-L vedea, a despărțit Iordanul lovind apa cu cojocul, trecându-l ca pe uscat și a stat dinaintea lui Hristos la Schimbarea la Față. Când i s-au sfârșit zilele, a fost ridicat la ceruri într-un car de foc, la care erau înhămați cai de foc. Martor al minunii a fost învățăcelul său Elisei, căruia i-a rămas cojocul prorocului, făcător de minuni. Revenirea prorocului pe pământ a avut loc la Schimbarea la Față, petrecută pe muntele Favar. Aici, apostolii Petru, Iacob și Ioan l-au văzut lângă Moise, discutând cu Domnul (Matei, VII: 3-8).

În credința Bisericii Ortodoxe, prorocul Ilie, împreună cu Enoh, va reveni pe pământ, înaintea venirii Fiului omului.

Este respectat nu numai de creștini, ci și de mahomedani, ce-l consideră mijlocitor între cer și pământ.

Popoarele europene cred că prorocul Ilie a împrumutat multe trăsături ale Zeului Cerului precreștin, păgân. La slavi, zeul fulgerului și al tunetului este Perun.

Ilie este sfântul în jurul căruia poporul a țesut numeroase legende. Una dintre acestea, amintește originea urii față de diavol. La naștere, mama lui auzi glasul care-i spuse:

– Pe pruncul acesta are să-l cheme Ilie. El va ucide pe tatăl său și pe mama sa.— Femeia s-a înspăimântat de această prorocie, povestindu-i-o și bărbatului său.

– Taci, femeie,— răspunse acesta. – Nu te pierde cu firea. Câte i se par omului, câte năluciri nu dau peste dânsul! Cum crezi tu că s-ar putea să ne omoare propriul nostru copil?!

Dar după puțin timp, omul se luă după nevastă sa și, sfătuindu-se cu aceasta, hotărî să așeze băiatul într-un coș de papură și să-i dea drumul pe apă.

– Se va duce unde-l va îndrepta Dumnezeu – ziseră ei. – Păcat este și acesta, dar mai păcat ar fi dacă ne-ar ucide el pe noi sau noi pe dânsul.

Coșul pluti. După câțeva vreme, ajunse într-un capăt de țară, unde un negustor, văzându-l, l-a scos. Aflând într-însul un copil, cu mare bucurie îl luă să-l crească. L-a dat la școală, l-a deprins cu negoțul, l-a înșurat cu o fată tot crescută de suflet, dându-l la casa lui.

A trăit bine o bucată de vreme. N-a avut noroc de prunci. Și-a luat și el un copil să-l crească. Dar veni sorocul ursitei, când Ilie trebuia să-și ucidă părinții.

Cei doi părinți ai lui Ilie plecaseră în căutarea lui. Au întrebat din om în om și l-au găsit. Uitaseră de prorocie.

La casa lui Ilie nu au găsit decât pe nevasta acestuia. El era plecat cu ale negustoriei. S-au bucurat mult văzându-i gospodăria, aflând de viața lui tihnită.

Întrebând-o pe noră unde doarme Ilie, aceasta le spuse că în șură. Ca să fie găsit când va veni acasă, ei se culcară în patul său. Intrat în ogradă, fiind noapte, întuneric, înaintea lui Ilie ieși copilul crescut de suflet care-i spuse:

– Tată, tu umbli pretutindeni, te istovești cu munca, pe când nevastă-ta te necinstește pe tine și casa. Uite că și acum doarme cu un ticălos în patul tău din șură. Ilie a rămas împietrit. De mânie n-a mai văzut înaintea ochilor, cu mintea n-a mai gândit. Mergând la patul din șură și văzându-i pe cei doi, a scos sabia și i-a tăiat.

Intrând în casă, și-a găsit soția. Își dădu seama că și-a ucis părinții. Numai diavolul, care luase chipul copilului de suflet, îi spusese minciuna.

Din această legendă, ca și din altele, se desprinde faptul că între Ilie și diavol este o dușmănie de moarte.

De aici o serie de credințe, exprimate prin proverbe:

– Când tună, înseamnă că Sfântul Ilie trage cu pușca în drac, încercând să-l nimerească.

– Când tună, Sfântul Ilie izbește cu piciorul rămas după ce Dumnezeu i l-a luat pe celălalt, ca nu cumva să prăpădească lumea.

– Sfântul Ilie umblă mănios, slobozind fulgere în urma diavolului, având mare ciudă pe el.

– Sfântul știe că la sfârșitul lumii se va lupta cu necuratul, că va fi omorât, iar sângele lui va aprinde lumea, ca să se curețe. După această curățire va veni judecata de apoi.

– Când fulgeră, câinii trebuiesc alungați. Se crede că diavolul se ascunde în coada lor.

– Tunetul e paza omului și a țării, care-i dă hrana. Domnul Hristos merge înainte și Sfântul Ilie în urma Sa, cu tunetul. Hristos îi zice lui Ilie: când mergi cu Mine, bate mai tare din picior, ca să se cunoască.– Atuncea tunetul răsună mai puternic.

Sfântul Ilie are șapte tunuri: de ploaie, de secetă, de foame, de holeră, de boală, de moarte, de bătaie.

În popor se crede că tunetul este zgomotul produs de caleașca sfântului ce aleargă după necurați pe caldarâmul ceresc. Fulgerul semnifică săgețile de foc. Dacă în timpul furtunii de Sfântul Ilie fulgerul aprinde o casă, se crede că focul cu nimic nu poate fi stins :“Dacă Dumnezeu l-a aprins, omul nu-l poate stinge!“ Tot acum nu se lucrează pe câmp, nu se cosește, nu se strânge fânul, – pentru a îndepărta pericolul apariției grindinii, a fulgerului și inundațiilor. Vitele nu se scot la păscut.

Femeile vârstnice nu mănâncă mere până la această dată. Acuma duc la biserică mere, pere, porumb de fiert, unde sunt sfințite, apoi date de pomană. De acum, pot fi consumate de toată lumea.

Din această zi, pe masa gospodarului apare pâinea nouă, din noua recoltă culeasă, trierată și măcinată.

În aer se simte aroma îmbătătoare a pâinii, rezultat al muncii țăranului și dar al Bunului Dumnezeu.

Перша Пречиста

(15 / 28 серпня)

Успіння Пресвятої Богородиці або, як кажуть у народі, – „Перша Пречиста“.

В осінньому періоді є три „Пречисті“. Про них в народі говориться: „Перша Пречиста жито засіває, друга – дощем поливає“. В період Першої Пречистої відбувається озимий посів.

Перед Першою Пречистою тримають двотижневий піст. Існує легенда, що це є продовження Великого посту. Для Великого посту Бог призначив дев'ять тижнів, а святі отці почали просити Його, щоб якось полегшив, бо людям затяжко витримати такий довгий піст. Тим більше, що на цей період припадає багато польових робіт. Тоді Бог розділив той піст на дві частини: сім тижнів весною перед Великоднем і два тижні вкінці літа перед Першою Пречистою. Ось чому за народним віруванням під час цього посту треба так само постити, як і під час Великого. Його легше витримати, бо цей період багатий городиною і овочами. Якщо постити цей піст, він тобі здійснить всі бажання.

З Нового Завіту ми дізнаємося, що мати Господа займала поважне місце серед апостолів. Вона жила в домі Іоана – улюбленого учня Ісуса Христа. Потім її сліди земного шляху одні пов'язують з Ефесом, куди переселився Іоан (Іван), інші вказують на Гефсиманію. В текстах про кончину Богоматері дізнаємось, що коли одного разу Божа Матір молилась на горі Еленській, архангел Гавриїл оповістив близький її кінець. На цей

день до Неї зібралися всі апостоли. В небесній славі, оточений багатьма апостолами, Господь Ісус Христос прийняв душу Пречистої Матері Своєї й на виду апостолів возніс на небо. Тому кончину Богоматері окутує не печаль, а радість. Її смерть – лише короткий сон, після якого слідує воскресіння і вознесіння. Цю віру розповсюджує Церква.

Пречиста – важливий народний празник, пов'язаний з пошаною Богородиці.

В житті землеробів Пречиста позначає закінчення жнив, хоча перед ними ще багато робіт – молотіння хліба, оброблення льону, конопель...

На Пречисту вранці жінки йдуть до церкви і роздають за поману бідним виноград за померлі душі.

Після Успіння Пресвятої Богородиці господарі, що мають дорослих дітей, готуються до весільного сезону.

Після Пречистої починають збирати в садах доспілі фрукти. Збираючи садовину, співають:

Пречиста по груші ходила,
Пречиста мішок загубила,
А Спас ішов, мішок знайшов.
– Спасику, батьку,
Віддай мій мішочок,
Не буду ходити у твій садочок.
Легенда:

В той вечір, коли Юда продав Божого сина жидам, Матір Божа бачила, що жоден з апостолів, навіть і Петро, який клявся не відірватися від Господа, не були присутніми біля її Сина. Тому з великим жалем оплакувала вона Божого нащадка. І жаль її був тим більшим, бо жоден з учнів не захистив Його своїм віруванням і мужністю.

Після похорону Святого Тіла, прийшли в суботу рано апостоли до Божої Матері оплакувати з нею свого Господа, а

Свята Богородиця не прийняла і проклинала їх, бажаючи їм, щоб розійшлися і щоб заповнили весь світ так, як розійшлися в тому вечері, коли продали Господа, а Юді, який більше оцінює гріш ніж Сина Божого, сказала:

– А ти і твій рід, щоб продалися за гроші, щоб повбивалися за гроші.

Всі дванадцять апостолів розійшлися, розповсюджуючи Слово Боже, бо дуже заболіли їх душі через проклинання Матері Божої, а Юда став торговцем, він і його нащадки – все тільки за гроші і продають один одного.

З родини Юди походять юдеї, значить євреї чи жиди, бо в книжках кажуть юдеї, це значить сини Юди-продавця.

Adormirea Maicii Domnului

(15 /28 august)

Maica Domnului este cel mai cunoscut și cinstit Sfânt al Sfintei Biserici, iar Adormirea Maicii Domnului este cea mai de seamă dintre sărbătorile ei. Pregătirile încep printr-un post de două săptămâni. Acesta este considerat tot așa de important ca și Postul mare. Se spune că este rupt din acesta. Trebuie ținut cu sfințenie, nefiind îngăduită mâncarea de dulce decât bolnavilor și copiilor. Se pare că la început postul Paștilor ținea nouă săptămâni. Fiind prea lung și sărăcăcios, oamenii ieșind prea slabi în primăvară când trebuiau să iasă la munca câmpului, s-a micșorat cu două săptămâni. Aceste zile s-au pus înaintea Sfintei Marii, când e mare belșug de zarzavaturi și fructe. Dacă acest post se va ține, va aduce împlinirea tuturor dorințelor.

Întregul timp candela trebuie să ardă fără întrerupere.

Sfânta Maria și-a urmat Fiul toată vremea. Nimic nu ne determină să credem că Acesta a părăsit întâmplător locul copilăriei sale, Nazaret. Pleacă de-abia la treizeci de ani când, ieșind în lume, predică cuvântul de bunavestire. Mama își urmărea Fiul ca una care nu mai are pe nimeni. Participă la multe din minunile săvârșite de Iisus. A fost părtașă chiar la cea dintâi minune petrecută la nunta din Cana Galileii, când Iisus transformă apa în vin.

A ascultat predica ținută pe munte, L-a văzut tămăduind bolnavi, înmulțind pâinile și oprind furtuna pe mare. S-a bucurat pentru osanalele și florile ce I-au fost puse în cale, întristându-se în seara judecății, când mulțimea aprig pornită striga: „Răstigniți-L,

răstigniți-L“. Frântă de durere, n-a putut pricepe de ce Fiul ei este condamnat la moarte, alături de doi tâlhari.

Fiul nu și-a uitat mama, îndreptându-și ultimul gând către ea. Văzându-l pe Ioan, îi spuse:

„Iată mama ta!“ „Femeie, iată fiul tău“.

Nu mai avea Fiu. Și totuși Acesta va rupe pecetea mormântului și va învia. Dar Fiul sfârșindu-și misiunea se înălță la cer.

De atunci Maria a rămas printre ucenici. Ioan i-a fost purtătorul de grijă. Adăpostul Sfintei Marii era la baza muntelui Sion. Aici stătea de vorbă cu ucenicii și cu cei care i-au iubit Fiul. Se pare că a trăit după înălțarea lui Iisus vreme de 20 de ani.

Când Hristos a binevoit S-o ia la sine pe Maica Sa, a înștiințat-o cu trei zile înainte printr-un înger. Sfânta Fecioară s-a bucurat mult. A urcat repede pe muntele Măslinilor, rugându-se.

S-a întors acasă, și-a pregătit tot necesarul de îngropăciune, încredințându-și vecinele că nu le va uita, pe toată lumea o va ocroti. A împărțit văduvelor sărace veșmintele sale. A luat iertăciune de la toți, apoi s-a culcat în pat, a făcut o rugăciune pentru întărirea lumii și pentru viețuirea în pace.

Binecuvântându-i pe cei de față, și-a dat sufletul în mâinile Fiului și Dumnezeuului ei.

S-a auzit un tunet mare. Toți apostolii au venit la casa Maicii Domnului din Ierusalim.

Petru începând cântarea de înmormântare, apostolii au ridicat patul, petrecându-l până la mormânt. Apostolul Toma prin rânduială dumnezeiască a lipsit la înmormântare. Venind, a cerut să vadă mormântul și pe ea. Deschizând mormântul de la poalele muntelui Măslinilor, n-au găsit decât flori și giulgiul ce-i acoperise trupul. Fusesse luat de îngeri și dus în ceruri.

Trupul ei n-a cunoscut putrezirea ce urmează morții, nici n-a rămas în mormânt. Trupul Fecioarei Maria nu putea putrezi în țărâna acestui pământ. A fost mutat la viață și nestricăciune de Duhul ei, ce n-a vrut să lase sub robia legilor pământești trupul din care El a luat

trup. Mutarea de la cele stricăcioase la cele veșnice este popasul între învierea lui Iisus și învierea noastră, e puntea credinței aruncată peste apele morții. Este arvuna nemuririi noastre, este începutul învierii la judecata de apoi.

Spre deosebire de Mântuitor, ea a fost dusă la ceruri de îngeri, nu prin propria-i putere ca Acesta. Să avem mare încredere în rugăciunea ei, fiind singura care Îi poate vorbi lui Dumnezeu, ca o mamă Fiului ei.

Sfârșitul morții ei e înconjurat nu de tristețe, ci de bucurie. Moartea-i a fost doar un somn scurt, urmat de înviere și înălțare.

Dintre numeroasele legende despre Maica Domnului, una vine să demonstreze durerea pricinuită de comportarea apostolilor când Iisus a fost vândut de Iuda evreilor, fiind judecat și condamnat la moarte.

În seara când Iuda L-a vândut pe Fiul Domnului nici unul dintre apostoli, chiar și Petru ce jurase că nu se va despărți de Dumnezeu, nu era prezent. Cu mare jale își plângea Fiul, jalea ei fiind tot mai mare, pentru că nici unul dintre ucenici nu L-a apărat pentru credința și demnitatea Sa.

După înmormântarea Trupului Sfânt apostolii au venit la Maica Domnului, să-L plângă împreună cu ea pe Dumnezeu lor. Sfânta Maria nu i-a primit și i-a blestemat dorindu-le să se răspândească în toată lumea așa cum s-au împrăștiat în acea seară, când a fost vândut Domnul iudeilor, iar lui Iuda, care a prețuit mai mult banii decât pe Fiul Domnului, i-a spus:

„Iar tu și neamul tău, să vă vindeți pe bani, să vă omorâți pentru bani“.

Toți apostolii s-au răspândit, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu. Iuda a devenit negustor ca și urmașii săi, care pentru bani se mănâncă și se vând unul pe altul. Din neamul lui se trag iudeii, evreii sau jidanii.

Sunt cunoscute multe minuni ale Maicii Domnului. Să amintim una:

Se zice că mai înainte vreme boala grabnică nu avea leac. Într-o zi, Lisaveta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, care suferea de această boală, călătorea împreună cu Maica Domnului pe niște câmpii și din una în alta s-au luat la vorbă.

Și a zis Maica Sfântului Ioan:

– De mulți ani umblu să mă lecuiesc și n-am dat încă de o buruiană bună.

– Uită-te la iarba asta. Ia-o, fierbe-o și-n scăldătoare scaldă-te de câte trei ori pe zi, trei zile în șir, că te vei tămădui, i-a răspuns Maica Domnului.

Maica Lisaveta făcu întocmai după învățătura Fecioarei și dobândi sănătate.

De atunci rămase acelei buruieni numele de Palma Maici Domnului, pentru că are frunza în formă de palmă. De atunci este folosită ca plantă de leac.

Pentru agricultori, această zi înseamnă terminarea secerișului, deși mai sunt treburi de făcut: treieratul, adunatul și prelucratul inului și al cânepei.

În dimineața sărbătorii femeile merg la biserică și împart săracilor struguri, prune, pentru sufletul morților. Începe culegerea fructelor coapte.

După această sărbătoare, încep pregătirile nunților. Sărbătoarea mai este cunoscută și sub numele de Sfânta Marie Mare sau Precista Mare.

Частина IV. **ОСІНЬ**

Partea a IV-a. **Тоагһа**

Друга Пречиста

(8 / 21 вересня)

Це один з дванадцяти празників Православної Церкви, Різдво Пресвятої Богородиці або, як кажуть у народі, – Друга Пречиста.

Діва Марія народилася в Галілейському місті Назареті в сім'ї справедливих і богоугідних батьків Іоакіма і Анни, пам'ять яких святкують наступного дня 9/22 вересня. Обставини цієї події описані в Новому Завіті. Праведні Іоакім і Анна дожили до старості, не маючи дітей. Але не втрачали надії і молилися Богові. Вони обіцяли, що якщо Бог дасть їм дитину, вони присвятять її Богові, тобто віддадуть в храм для служіння до повноліття. Вкінці Бог почув молитву праведного подружжя і подарував їм дочку – Пресвяту Діву Марію. Коли їй сповнилось три роки, вони привели її в храм і присвятили Богу. Ця подія святкується під назвою Введення в Храм Пресвятої Богородиці 21 листопада. По всіх богослужіннях вихваляється Пречиста Діва Марія, удостоєна бути Матір'ю Спасителя нашого Ісуса Христа.

В народному календарі Різдво Богородиці називають Мала Пречиста.

З цим святом в'яжеться День рожениць, коли жінки, в яких немає дітей, справляли, бувало, обід і запрошували бідних – „щоб молилися Богородиці за їхні діти“. Такі жінки наймають службу Божу в церкві, а після богослужіння запрошують людей до себе на обід.

Це свято має ряд дохристиянських традицій вшановування Матері-Землі, культу материнства і подружжя, жіночих постатей води і землі. Кажуть, що в старину в цей день рано-вранці жінки виходили на берег річки, озера чи ставка зустрічати матір Осінь з житнім хлібом. Старша жінка стояла з хлібом, а молодиці навкруг неї співали пісні. Потім молилися і ламали хліб на кусочки за числом присутніх жінок, опісля кормили хлібом домашню худобу. Цей день називався і Пасічників день, з цього дня починали збирати бджіл. Цей празник вважали перехідним моментом року, в це рівнодення від тепер починали палити вогонь в хаті.

В цей час, звичайно, йдуть дощі, а тому й кажуть: „Друга Пречиста дощем поливає!“

Sfânta Maria Miță

(8 / 21 septembrie)

Sărbătoarea nașterii Maicii Domnului (8/21 septembrie) este considerată una dintre cele mai mari sărbători ale anului.

Sfânta Maria s-a născut în cetatea Nazaret din Galileea, din părinți drepecți înaintea lui Dumnezeu Ioachim și Ana (sărbătoriti a doua zi, pe 9/22 septembrie). Bogați fiind, ei își împărțeau averea, dând o parte săracilor, o parte lui Dumnezeu, iar ultimele două părți rămânându-le lor.

Mâhnirea de care erau pătrunși, fiind oameni în vârstă, era că viața trecuse pe lângă ei fără să le aducă bucuria revărsată de copii asupra casei. Faptul că nu aveau copii era socotit, dealtminteri, o pedeapsă cerească, o rușine. Îngrijorați că se vor stinge fără urmași, ei au făgăduit, prin rugăciuni, că dacă pruncul se va naște, va fi închinat templului.

S-a dus Ioachim la Ierusalim, la un praznic mare. Arhiereul de atunci, Isahar, n-a vrut să-i primească darurile, ocărându-l pentru nerodire. Ioachim a plecat întristat, rușinat și defăimat de la praznic. Mâhnit, nu s-a întors acasă, ci s-a dus în pustie și s-a rugat lui Dumnezeu timp de 40 de zile, strigându-I cu lacrimi în ochi să dea rod pântecelui femeii sale.

La fel și Ana, se ruga în casa și în grădina sa. Domnul i-a auzit și, trimițându-și îngerul, le-a binevestit nașterea Maicii Domnului. Bătrânii Ioachim și Ana și-au împlinit făgăduința, dăruind-o pe Maria templului, la vârsta de 3 ani. Închinarea aceasta nu s-a făcut oricum, ci printr-o procesiune în orașul Nazaret, uimitoare pentru oameni și nespus de măreață pentru îngeri.

Copile în haine de sărbătoare cu făclii aprinse în mâini, au însoțit-o pe mica Maria până la ușa templului, citind psalmi conveniți ceasului solemn. Tatăl sfântului Ioan Botezătorul, Zaharia, o primește și o duce în Sfânta Sfintelor, făcând convenita închinare. Aici se afla sipetul ferecat în aur în care se găseau tablele legii, toiagul lui Aaron și vasul cu mană din pustiu, cele trei mari și sfinte odoare ale poporului ales.

Băieții închinați templului puteau rămâne în slujba lui Iehova toată viața, iar fetele până la vremea căsătoriei, ce atunci se permitea să aibă loc când împlineau vârsta de 12 ani.

Cât a stat în templu, spune Sfântul Epifanie, Sfânta Fecioară s-a îndeletnicit cu rugăciunea, cu cititul cărților sfinte și cu toarcerea inului și cănepei. „Făcea cele mai frumoase veșminte pentru trebuința preoților și în slujba bisericilor. Hrana primită o împărțea cu cei săraci. Zaharia, intrând odată în altar, a rămas plin de mirare și de bucurie, văzând-o stând de vorbă cu un înger al Domnului“.

“Maria era fecioară și cu sufletul și cu trupul, smerită cu inima și înțeleaptă cu faptele sale. Vorbea puțin și cu rost, citea cu sârg cărțile legii, lucra mult și orice cu mâinile“.

Când făcea o faptă bună, vroia să fie singură, numai cu Dumnezeu din ceruri. Povestea mereu. Mânca numai cât îi era necesar să-și întrețină viața. Dormea numai cât era obligată de slăbiciunea trupului.

Nu se poate descrie viața de puritate și sfințenie petrecută de Fecioara Maria în templu, presărată cu virtuți ce au dus la cinstirea ei de către seminițiile pământului. În perioada șederii în slujba templului, părinții i-au murit, fiind înmormântați în cimitirul din Ierusalim.

De unde să știe Maria că odată cu ea va începe slobozirea fapturii omenești din robia păcatului?

Cele două întâmplări în jurul cărora se află cheia de boltă a credinței creștine sunt: căderea în păcat și răscumpărarea. La căderea în păcat, Adam este împins de Eva să calce porunca Domnului (să nu se atingă de pomul cunoașterii binelui și răului). Eva este cea care a adus păcatul în lume. Datorită ei omul nu se putea ridica singur din lut.

Tot prin femeie a început mântuirea. A fost nevoie de ajutorul lui Dumnezeu ca omul să se întoarcă la strălucirea pe care o avusese la început. Pentru aceasta, însă, era nevoie ca El să ia chip de om, să coboare din cer, născându-se din Fecioara Maria. Odată cu aceasta, a început mântuirea omului din robia păcatului. Prorocii au vorbit de ea și spusele lor s-au împlinit întocmai.

La 12 ani, Maria își împlinește misiunea în taina mântuirii. Îngerul Gavriil este trimis de Dumnezeu la o fecioară logodită cu un bărbat pe nume Iosif. Numele fecioarei era Maria. Intrând la ea, îi zice: „Bucură-te tu, cea plină de har. Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei“(Luca, I: 26-28).

Maria, tulburată de cuvântul lui, se gândea ce fel de închinăciune va fi fiind aceasta. Îngerul îi zice:

– Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și, iată, vei zămisli în pântecele tău și vei naște fiu și îl vei chema cu numele lui Iisus.

Maria îl întreabă:

– Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu știu de bărbat? Îngerul îi răspunde:

– Duhul sfânt va coborâ peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceasta și sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema“.

Răspunsul Mariei a fost:

– Sunt roaba Domnului. Fie după cuvântul tău.

Smerită, Fecioara Maria a acceptat taina cea mare pentru întreaga creștinătate. Bătrânul Iosif, logodnicul Mariei, era un fel de tutore. Avea rol protector, preluând grijile familiei. Pentru a nu o face de rușine pe Maria, Iosif se gândește s-o părasească. Gândul nu se realizează, deoarece în vis i se arată îngerul Domnului, care îi zice:

– Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria femeia ta, căci ce s-a zămislit într-însa de Duhul Sfânt este“. Prezența lui Iosif lângă Maria nu are în vedere continuitatea speței umane. Ea însemna protecție, ajutor, purtare de grijă, de care avea nevoie Maria și Pruncul său.

Zămislirea Pruncului și nașterea supranaturală sunt două minuni necuprinse și negărite.

Sfânta Fecioară a fost o fiică de Dumnezeu dorită, frumusețea firii omenești, îndreptarea Evei, pentru că, prin naștere de Fiu, lumea cea căzută s-a îndreptat.

Maria, slujind dumnezeieștii voiri, a înșelat șarpele amăgitor, aducând lumii nestricăciunea.

Aceasta este povestea venirii pe lume a celei ce a fost, este și va fi fiica Părintelui ceresc, Mama Fiului și mireasa Duhului Sfânt, împărăteasa tuturor Sfinților, rugătoare pentru toți oamenii, maica îndumnezeirii și mântuirii noastre a tuturor, căreia, rugându-ne, îi zicem: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi. Amin“.

Ziua de 8 septembrie, sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, poporul o numește Sfânta Maria Mică, sau Precista Mică. Este ziua de hotar pentru vară.

În unele locuri, obiceiul este să se facă praznic pentru răposați.

Cuplurile ce n-au copii, merg la biserică, se închină cu multe mătănii, ca Domnul să se îndure și să le dea prunci, cum le-a dat bătrânilor Ioachim și Ana, părinții Maicii Domnului.

Această sărbătoare are tradiții precreștine, în cultul Pământului-mamă, al maternității.

În trecut, în această zi, dis-de-dimineață, femeile ieșau pe malul apelor întâmpinând-o pe mama-toamnă cu pâine de secară. Femeia mai vârstnică ținea pâinea în mână, iar cele tinere cântau în jur-i. Se închinau, rupeau pâinea în atâtea bucăți câte femei erau prezente, care, apoi, le dădeau vitelor.

Era ziua apicultorului, pentru că începea pregătirea pentru iernatul albinelor.

Sărbătoarea era considerată ca moment al răcirii climei, pe 21 septembrie fiind echinocțiul de toamnă. Era momentul din care în case se aprindea focul. Deoarece de obicei ploua, faptul a fost consfințit în proverbul „A doua Precistă ne udă cu ploaia“.

Свята Покрова

(1 / 14 жовтня)

Свято Покрови Пресвятої Богородиці, зазвичай, називають святом Покрови чи день Святої Покрови.

Покрова Пресвятої Богородиці – празник православної церкви, якому колись у нас надавалось особливе значення. В основу свята лягла подія, яка мала місце в Константинополі в X столітті. Під час війни із сарацинами місту загрожувала небезпека, але і цього дня святий Андрій юродивий із своїм учасником Епіфанієм, находячись у Влахерійському храмі Богородиці під час всеношної, побачили в повітрі оточену безліччю святих Божу Матір, яка розгорнула свою Покров (амофір) над християнством. Підбадьорені, греки відбили сарацинів. В честь Покрови Пресвятої Богородиці існують акафісти, богослужінню в цей день присвоєно особливе „величання“.

Це свято вказує, що Божя Матір була об'явлена покровителькою землеробства. Свято широко відмічалось в християнським побуті. Воно зібрало довкола себе численні побутові приznaki про закінчення польових робіт.

На Покрову починали закармлиувати скотину і відтепер її держали дома.

З цього дня починалися весілля, Покрова вважаючись покровителькою весіль і подружжів. Дівчата вірили в силу Покрови сприяти шлюбу. Зранку бігли до церкви і ставили празничні свічки. Існувало повір'я, що котра з них раніше поставить свічку, та і раніше заміж вийде.

Покрову вважали початком зимового періоду. Побутувало прислів'я: „Покрова накриє траву листям, землю – снігом, воду – льодом, а дівчат – шлюбним вінцем“.

По прикметах на Покрову передбачали, яким буде наступний рік:

Коли на Покрову вітер, то й весна буде вітряна.

Як на Покрову з півдня вітер, буде тепла зима.

Якщо до Покрови журавлі не відлетять, зима наставатиме поволі.

Прийшла Покрова – всохла діброва.

Хто сіє по Покрові, не має що дати корові.

Минула Покрова – з'їла полудень корова.

По Покрові – по теплові.

Тут, мабуть, треба згадати і те, що наші предки, задунайські козаки, святкували Покрову. Військова рада та вибори військової старшини відбувалися щороку. Із народних переказів, записаних і переданих Кондратовичем, дізнаємось, що вони проводилися на Покрову, в день престольного свята в Січовій церкві. На Покрову, після служби в церкві на Січовий майдан виносили стіл і накривали його килимами. Там військова старшина складала свої клейноди. Після того козаки обирали нову старшину вільним голосом. Всі козаки користувались однаковими правами. Так кожен курінь обирав собі на цілий рік курінного отамана й кухаря, а після того всі разом голосували за кошового отамана, військового суддю, писаря й осавула та ще підстарших: скарбника, пушкаря, довбуша, хорунжого, бунчужного й інших урядових осіб. Усі вони складали січову старшину й керували кожен своїми справами. І сьогодні церква села Верхнього Дунавця, там, де була колись Дунавецька Задунайська Січ, має храм Покрови Пресвятої Богородиці.

Acoperământul Maicii Domnului Poçrova

(1 / 14 octombrie)

Acoperământul Maicii Domnului, popular Pocrova, se sărbătorește la 1 octombrie, în amintirea unei minuni întâmplate în Biserica Maicii Domnului, aflată în cartierul Balcherne din Constantinopol, pe timpul împăratului Leon al VI-lea (886-912). Biserica adăpostea mai multe relicve ale Maicii Domnului – cămașa, acoperământul (maforionul) și o parte a brâului acesteia, aduse din Țara Sfântă în secolul al V-lea. În timpul invaziei oștenilor kievei, din anul 907 sau 911, Maica Domnului și-a făcut apariția în biserică, și-a ridicat acoperământul capului și l-a aruncat peste popor, pentru a-l ocroti. În cronica kieveană, cunoscută sub numele de *Povestea anilor de demult*, se spune că prin mijlocirea Maicii Domnului Constantinopolul a fost salvat de amenințarea unei mari flote kievene, condusă de Askold și Dir. Paradoxal, sărbătoarea a devenit mai populară în lumea slavă decât în bisericile de tradiție greacă. Maica Domnului era protectoarea cazacilor ucraineni, din acest motiv, bisericile din Secia zaporojeană aveau hramul Acoperământului Maicii Domnului.

Sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului întotdeauna a fost și este pentru poporul ucrainean ziua mării manifestări a dragostei și a recunoștinței față de Preasfânta Fecioara Maria, bucurăoasă zi a proslăvirii, glorificării și a protecției Acoperământului Ei.

În calendarul ortodox, ca mobil al apariției acestei sărbători este indicat evenimentul petrecut la Constantinopol în secolul al X-lea.

~~~~~  
Făcându-se priveghi întreaga noapte în biserica Vlaheniei, întru slava Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, la întâia zi din luna octombrie, la al patrulea ceas al nopții, Sfântul Andrei și ucenicul său fericitul Epifanie, ridicându-și ochii spre cer, au văzut pe Împărăteasa cerului stând în văzduh și rugându-se. Strălucind de lumină ca soarele, cu Acoperământul său acoperea întregul popor. Mulțime de oști cerești și de sfinți în haine albe stăteau în jurul său. Doi erau mai aleși: Sfântul Ioan Înaintemergătorul și Sfântul evanghelist Ioan.

Sfântul Andrei îi spune ucenicului său:

— Oare vezi, frate, pe Împărăteasa și Doamna tuturor care se roagă pentru toată lumea?

Răspunsul veni imediat:

— O văd, sfinte părinte, și mă înspăimântez că o văd acoperind pe oamenii ce sunt în biserică, cu cinstitul ei omofor, ce strălucește mai mult decât soarele. — Și s-au auzit graiurile cele cu umilință ale ei, către iubitul ei Fiu și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos:

— Împărate ceresc, primește pe omul ce Te slăvește pe Tine și cheamă în tot locul preasfânt numele Tău. Și acolo unde se face pomenirea numelui meu, pe acel loc îl sfințește și proslăvește pe cei ce Te proslăvesc pe Tine și rugăciunile celor ce cu dragoste mă cinstesc pe mine, Maica Ta , și făgăduințele, primește-le pe toate și din toate nevoile și răutățile îi izbăvește.

Datorită milostivelor sale cuvinte adresate Fiului său, trebuie să nu rămânem fără praznicul Sfântului Acoperământ. Prin acoperirea noastră, Preasfânta Fecioară să înlăture sfaturile și gândurile celor ce cugetă rele asupra noastră. În ziua răutăților noastre acoperă-ne, iar când sufletul se va despărți de trup, stai într-ajutorul nostru, acoperindu-ne de duhurile rele din văzduh. În ziua înfricoșatei judecăți protejază-ne cu Acoperământul tău.

Rugăciunilor din această zi, după cum se poate observa, li se atribuie o deosebită preamărire.

Istoricii susțin că Sfântul Andrei Iurodyvyi provenea dintr-un schit slav de pe pământurile sudice ale Rusiei, de fapt, ale Ucrainei.

Împreună cu alți sclavi, s-a trezit la Țarigrad, la un stăpân bogat, unde a aflat de credința creștină și a îndrăgit-o. Eliberat fiind de la stăpân, mult timp și-a petrecut în rugăciuni și citind Sfânta Carte.

În Ucraina, stăpâna noastră Preasfânta Fecioară Maria a fost ocrotitoarea slăvitelor victorii ale Secei Zaporojene asupra dușmanilor. Glorioșii noștri zaporojeni aveau la Sici Biserica cu hramul Acoperământul Maicii Domnului cu icoana acesteia. Cazacii considerau Sfântul Acoperământ drept ocrotitorul lor.

Se zice că după ruinarea Secei Zaporojene de către muscali în 1775, cazacii care au emigrat dincolo de Dunăre prin bunăvoința sultanului turc, au luat cu ei și icoana Preasfintei Fecioare.

Dincolo de Dunăre în acea zi sfântă de Pocrovă, în biserica din Sici se ținea slujba dumnezeiască. După slujbă, în această zi de sărbătoare în fiecare an se convoca rada militară și se alegeau comandanții militari, cu participarea cu drepturi depline a tuturor cazacilor: din biserică se scotea pe maidanul Secei o masă mare acoperită cu covoare, pe care comandanții militari își depuneau însemnele militare (kleinody). Alegerea superiorilor se făcea prin vot deschis. Fiecare subunitate își alegea pentru un an atamanul și bucătarul, se alegea apoi atamanul Secei, judecătorul militar, secretarul și ceilalți ofițeri, cu toții alcătuind conducerea Secei.

Maica Domnului este considerată protectoarea agriculturii. Praznicul este comemorat de creștini printr-un cumul de obiceiuri, legate de încheierea lucrărilor agricole.

Atunci sunt hrănite animalele cu ultimele resturi vegetale din câmp, de acum fiind ținute în gospodării.

De Pocrovă începe sezonul nunților, sărbătoarea fiind considerată ocrotitoarea acestor evenimente și a tinerelor perechi. Fetele mari cred că acest praznic influențează destinul viitoarei lor căsnicii. Așa se explică graba mersului lor de dimineață la biserică, pentru aprinderea lumânărilor. Se crede că cele care aprind mai devreme lumânarea, se vor căsători în curând.

~~~~~  
Sărbătoarea este considerată începutul anotimpului rece. Dacă în ziua aceea bate vântul, primăvara va fi vântoasă. Bătaia vântului din sud prevestește o iarnă blândă. Întârzierea cocorilor în zonele noastre semnifică întârzierea venirii ierni. În popor se zice că acum „iarba este acoperită cu pătura de frunze, pământul cu zăpadă, apa cu gheață, iar pe capul fetelor sunt coroane de cununie“.

Se mai zice: „Sosirea Pocroavei vestește uscarea dumbravei“. Semănatul după această sărbătoare nu va da recolte îmbelșugate, iar animalele în anul viitor nu vor avea hrană necesară.

Tot acum cele 24 de ore se înjumătățesc – timpul zilei este egal cu cel al nopții. Este ziua sfârșitului anotimpului cald. În credința populară, prin urmare, praznicele pot anticipa evenimentele meteorologice ale următoarelor anotimpuri.

Святого Дмитра

(26 жовтня / 8 листопада)

Великомученик Дмитрій Солунський (306 р.) є одним з визначних святих Православної Церкви. Він був воєначальником, направленим імператором Максиміоном управляти містом Салоніки у Греції. Прийняв християнство, був посаджений у тюрму і засуджений на смерть. Помер пронизаний списом. Тіло святого Дмитра було знайдене через сто років нетлінним.

В народі кажуть: „Святий Дмитро вже приносить зиму“.

А в колядці відзначається:

„У святого Дмитра труба із срібла.

А як затрубить ще й святий Дмитро,

Та й покриє зимою усі гори біло..“.

У Дмитрову або „родинну“ чи „дідову“ суботу справляють осінні поминки по померлих рідних. Починають парастасом у церкві і кінчають обідом дома.

Існують повір'я, що в ніч на Дмитра можна побачити тіні померлих – вони встають із гробків і розходяться по хатах своїх рідних.

Тепер кінчається пора сватань. Незасватані дівчата вважають цю пору втраченою. З цього приводу існує приказка: „До Дмитра дівка хитра (перебирає женихами), а по Дмитрі хоч комин витри“ (мовляв, погодиться на все).

Вірять, що хто зберігає, мов святиню, цей празник, тому оберігатиметься худоба від вовків. Цього дня пастухи, які хочуть дізнатися, якою буде зима, стелять серед овець кожух і

дивляться, котра вівця ляже на нього. Якщо чорна, то зима буде м'яка, а якщо біла, то зима буде сувора. Якщо цієї ночі місяць повний, а небо ясне, зима буде легка, а якщо місяць повний та небо покрите хмарами, падатимуть дощ або сніг, – це знак, що будуть сильні морози.

Серед задунайських українців побутує така легенда: В одній війні з турками руські (українці) дісталися на Дунайські гирла. Тут, над водою, вони побачили запалену лампадку. Та не могли добутися до неї. Тоді почали копати землю і знайшли людське тіло, якого вода покрила піском. Винісши тіло на берег, побачили, що лампадка невіддільна від нього. Тоді зрозуміли, що це божественне диво і що це тіло великого святого Дмитра.

СВЯТЫЙ ДМИТРИЙ

Sfântul Dumitru

(26 octombrie / 8 noiembrie)

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie a trăit pe vremea împăraților Dioclițian și Maximian Galeriu (284-313). Era fiul voievodului cetății Tesalonic. De frica prigoanei împotriva creștinilor, este botezat în taină de părinții săi. L-au învățat pe ascuns toate tainele sfintei credințe, luminându-i cunoștința despre Domnul nostru Iisus Hristos și cultivându-i milostenia față de săraci. Adevărul l-a cunoscut de la părinții săi, începând să lucreze în el darul lui Dumnezeu. Cu cât creștea, i se mărea și înțelepciunea.

Dispariția părinților săi din vremelnica viață, lasă tânărului spre moștenire nu numai averi ci și bunul lor nume. Împăratul Maximian, auzind despre moartea voievodului din Tesalonic, îl chemă pe Dimitrie la el și, cunoscându-i înțelepciunea, îl face voievod în locul tatălui său. Principalul obiectiv al tânărului strateg era apărarea orașului Tesalonic de barbari. Interesant este faptul că printre barbarii care îi îngrozau pe romani, erau și strămoșii noștri slavi, cărora le plăcea să se așeze în peninsula Salonic. Înalți reprezentanți ai Bisericii susțineau că părinții lui Dimitrie erau de origine slavă. Împăratul i-a cerut tânărului voievod să înlăture creștinismul. El însă se declară creștin și propovăduiește creștinismul. Primit cu mare cinste de locuitorii cetății, cârmuiește cu multă vrednicie poporul, propovăduind pe față dreapta credință, atrăgându-i pe mulți spre ea. Astfel, pentru locuitorii Tesalonicului a devenit „al doilea apostol Pavel“.

Auzind împăratul că este creștin, s-a mâniat, poruncind ca după războiul cucerit împotriva sciților, să se facă praznic în toate cetățile.

Venind în Tesalonic, împăratul îl întrebă pe Dimitrie dacă cele auzite de dânsul sunt adevărate. Cu multă îndrăzneală voievodul recunoaște că defăimează închinarea cea păgână, mărturisind că este creștin.

Hotărârea împăratului se aplică imediat. Este întemnițat până la încheierea jocurilor în cinstea venirii sale, la care participă un luptător vestit, vandal de neam pe nume Lie, înalt, puternic, înfricoșător la chip, în luptele purtate cu cei viteji îi ucidea, aruncându-i în sulite. Printre participanți, un tânăr creștin pe nume Nestor, cunoscut de Sfântul Dimitrie, văzând cum Lie ucide fără cruțare mai ales creștini, se hotărăște să intre și el în luptă. Aleargă la Sfântul în temniță, cerându-i rugăciuni și binecuvântare pentru a-l birui pe ucigaș. Însemnându-l cu semnul crucii pe frunte, Sfântul îi zise: „Du-te și pe Lie vei birui și pe Hristos vei mărturisi“. Intrând în luptă, a strigat: „Dumnezeul lui Dimitrie, ajută-mă!“ Lie căzând, a murit. Împăratul s-a întristat pentru moartea acestuia. Aflând la îndemnul cui s-a luptat Nestor, poruncește ostașilor să-l străpungă pe Dimitrie, chiar în temniță. Marele Dimitrie și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

La moaștele lui s-au făcut multe minuni și preaslăvite tămăduiri. Tot atunci (303) i s-a tăiat capul și Sfântului Nestor. Se spune că moaștele Sfântului Dimitrie au fost găsite după o sută de ani.

În credința populară, sărbătoarea înseamnă instalarea timpului rece. În colind se spune:

Dumitru cel Sfânt are cornu d-argint.

Cântul din al său corn când s-o auzi,

Toți munții cu zăpadă s-or acoperi...

În sâmbăta dinaintea sărbătorii, numită și „a familiei“ sau „a bunicului“, se fac pomenile de toamnă pentru cei adormiți. Se începe cu parastase la biserică, terminându-se cu masa, acasă.

Există credința că în această noapte, în cimitir se pot vedea umbrele celor decedați, care ies din morminte și vizitează casele celor dragi.

Este momentul încheierii perioadei logodnelor. Fetele nelogodite știu că așa vor rămâne. Există un proverb ucrainean care spune: „Până la Sfântul Dimitrie fata-i șireată (își alege partenerul de viață), iar după sărbătoare – doar să ștergi hornul cu ea“, nelogodită fiind, a pierdut momentul oportun.

Se crede că cel ce ține cu sfințenie această sărbătoare, animalele lui vor fi ferite de lupi. Acum, păstorii care vor să știe cum va fi iarna, aștern în mijlocul oilor cojocul, urmărind ce oaie se culcă pe acesta. Dacă este neagră, cred că iarna va fi blândă. Dacă este una albă, iarna va fi grea. Dacă noaptea luna este plină și cerul senin, iarna va fi ușoară. Dacă cerul e acoperit de nori, plouă sau ninge, se spune că vor fi geruri mari.

Până la această sărbătoare se poate pune usturoiul în pământ. Depășirea acestei zile atrage în gospodărie multe neplăceri.

Printre ucrainenii din Dobrogea circulă următoarea legendă: Într-unul din războaiele cu turcii, ucrainenii au ajuns în Delta Dunării. Deasupra apei fluviului au văzut o candelă aprinsă. Nu au putut ajunge la locul luminat de aceasta. Au început să sape, găsim un corp omenesc, acoperit de nisip. Scoțând corpul pe mal, au observat candela lipită de cadavru. Au considerat că descoperirea făcută este o minune dumnezeiască. Corpul l-au atribuit marelui Sfânt Dimitrie.

Святого Михайла

(8 / 21 листопада)

Архистратиг Михаїл (Михайло) (євр. Мі-каел – „хто як бог (Яхве)“. Михайло – вірний служитель Божий, поставлений начальником над всіма дев'ятьма ангельськими чинами.

Архистратиг Михайло прославлений на Русі з давніх часів.

Святого Архистратига Михаїла український народ вважає патроном столиці України Києва. Стародавній герб Києва оздоблений образом Архистратига з мечем.

Архистратиг Михаїл – це мужній лицар, який перемагає всі темні сили нашої землі. „Грім гримить – це Архистратиг Михайло веде війну з чортами“, – каже легенда, – „Де б не знаходився нечесний, а стріла Архистратига знайде його скрізь.

„Іноді з блискавки робиться хрест, – це Михайло благословляє, а Архангел Гавриїл стріляє в чорта“.

Мисливці вважають Архистратига Михайла за свого покровителя. Під час полювання старі мисливці інколи у лісі коло вогнища розповідають багато цікавих переказів та легенд про свого святого покровителя.

В церкві кожний християнин цього дня запалює свічку, щоб мав „вічне світло“ на тім світі. Ця свічка освічуватиме і темний шлях тих, які умруть від „напрасної“ смерті, або тих, які померли і не мали при смерті запаленої свічки.

Архистратиг Михайло є „найбільшим князем ангельських військ“.

Святий Михайло був першим посвяченим святим.

На початку він був слугою диявола. Побачивши його там, Святий Петро запросив його до Бога.

— Як могу я піти до Бога, коли я такий грішний? — відповів Михайл.

— Ходи, Бог тобі простить.

Одного разу Святий Михайло купався з чортом. Щоб спасти від служби нечистого, Бог зробив так, щоб замерзла вода, в якій вони купались, так що диявол залишився під льодом. Тоді Святий Михайло почав підніматися до неба, незадовго побачив, що нечистий проламав лід і приближався, щоб спіямати його.

— Боже, наздожене мене диявол! — крикнув Святий Михайло. А Бог наказав Святому Іллі:

— Ілля, бери гармати і стріляй в диявола!

Святий Ілля почав стріляти в нечистого, а після того, як відрізав і крила, Святий Михайло зміг дійти на небо неушкодженим.

Архистратиг Михайло змальовується у багатьох легендах лицарем, суддею, оборонцем і покровителем мисливців. Тому на Михайла вони йдуть до церкви і перед образом святого Архистратига ставлять свічку.

В народнім календарі день Михайла вважається веселим і ситним празником.

Легенда:

Одного разу чорт сказав Богові: „Я заховаюся так, що ти мене не вб'єш“. „Ні, вб'ю“, — відповів Бог. „Я заховаюся під людину“. „А я вб'ю людину і дам їй царство небесне!“ Чорт перелічив всі предмети, під які він міг би заховатися, а про куц ліщини забувся. Ось чому, як застане кого буря в лісі, то треба ховатися під ліщиною, бо там грім не поб'є.

В іншій легенді оповідається, як один мисливець був на полюванні, й захопив його сильний дощ. Що робити? — шукає ліщини. Знайшов куц ліщини недалеко річки. Коло річки, під кам'яною скелею, сидів якийсь дивний чоловік: щось таке, як опудало. Коли зупинився дощ і грім, дивний чоловік виліз з-під скелі, задер писок догори і кривився. Він насміхався з Архистратига Михайла. Мисливець догадався, що то нечистий.

Націлився на скелю і жде. Тільки затих грім, дивний чоловік вибіг з-під скелі – бах! – і чоловіка не стало. Мисливець пішов дивитися: немає нічого, тільки трохи смоли. Кожний християнин знає, що як чорта вбити, то з нього ні крові, ні кісток... тільки смоли трошки. Дивлячись на смолу, до нього приїшов Архистратиг Михайло з рушницею в руках і каже:

– Що ти хочеш за те, що вбив чорта?

Мисливець відповів:

– Міняймося рушницями!

– Ні, ця рушниця не підходить тобі, щось інше бажай!

– Святий Михайле, я мисливець. Найкращий дарунок для мене – ваша рушниця.

– Як ти такий напасливий, бери, а мені свою дай. Не забудь: як ця рушниця надокучить тобі, то приходь на це місце – поміняємось!

Мисливець погодився, узяв рушницю та й пішов. Що не побачить, то і вб'є. Ні звір, ні птах, нічого від нього не сховається.

В тому селі був ставок. Мисливець побачив на озері диких качок, стрілив і всі разом побив. Зібрав у мішок, узяв на плечі та й поніс панові (власникові ставка). Той питає:

– Де набрав стільки качок?

– На вашому ставку, пане!

– Скільки разів стріляв?

– Один раз, пане!

– Я чув, як грім гримів над нашим селом, – грім серед ясного неба! – каже пан.

Мисливець злякався. Подумав помінятися рушницею, щоб якогось лиха не нажити. Приїшов, розуміється. Ідучи лісом зі старою рушницею, побачив зайця, прицілився й убив, побачив качку– убив. На що не гляне, – вб'є! Він почав питатися, чи рушниця була в ремонті?

Рушниця не бачила ремонту, вона побувала в руках Михайла, а святий – то є святий... Людським розумом того не збагнути.

СВѢТЪ МИХАИЛ

Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil

(8 / 21noiembrie)

8-21 noiembrie este ziua în care îi cinștim pe cei doi Sfinți Îngeri și rolul lor în viața noastră. Este ziua când Biserica serbează întreaga obște, tot „soborul“ Sfinților Îngeri împreună. Sărbătoarea îngerilor a început prin veacul al cincilea, răspândindu-se rapid în tot restul Europei creștine. Aceștia, ne învață Biserica, sunt duhuri slujitoare, ființe fără de trup, slugi credincioase ale Domnului, prieteni și ocrotitori ai noștri, la patria noastră cerească. Dacă pot fi văzuți, apar cu chip de împrumut. Ei constituie „lumea nevăzută“, „cerul“.

Sfânta Scriptură și mărturisirile Sfinților arată iubirea lor față de Dumnezeu. Îl preamăresc, Îi împlinesc voia Lui în conducerea lumii. Rar îndeplinesc pedepsele Domnului. Aproape întotdeauna îngerii apără și-i călăuzesc pe oameni. Duc rugăciunile acestora la Dumnezeu. Ei vestesc faptele mari ale mântuirii: Nașterea Domnului, Suferința din Getsimani, Învierea Domnului, a doua Lui venire. Prin glasul conștiinței sfătuiesc pe oameni de bine. Tot ce este în noi bun, curat, luminat, orice gând frumos, faptele bune, rugăciunea, pocăința, toate se nasc și se înfăptuiesc de noi prin îndemnul îngerului păzitor.

La început, toți îngerii făcuți de Dumnezeu, erau buni. Pentru a le dovedi ascultarea, Domnul, înaintea facerii lumii, i-a supus unei încercări. O parte din ei, în frunte cu Lucifer, cel mai frumos și înzestrat, s-au răzvrătit împotriva Creatorului lor zicând; „Pune-voi scaunul meu deasupra norilor și voi fi asemenea cu Cel Preaînalt“. Din cauza mândriei ce îi stăpânea, n-au vrut să mai asculte de Dumnezeu.

În Scriptură se vorbește despre căderea lui Lucifer și a îngerilor ce l-au urmat: „Și s-a făcut război în cer: Mihail și îngerii lui, au pornit război cu balaurul. Și se războaia și balaurul și îngerii lui, și n-a izbutit el și nici nu s-a mai găsit pentru ei loc în cer. Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele cel de demult, care se cheamă satana, diavol ce înșeală pe toată lumea pe pământ, și îngerii lui au fost aruncați cu el. Așa a căzut Lucifer dintre arhangheli, precum grăiește Domnul: „Am văzut pe satana, ca un fulger, căzând din cer“ (Luca: 10, 18). După această cădere au devenit luptători împotriva mântuirii noastre.

Arhanghelul Mihail, de-a pururi lăudatul, este cel ce păzește ca o slugă credincioasă „credința către stăpânul său arătându-se ca adevărată căpetenie peste cetele celor fără de trupuri“. A lăudat fără de glas Domnul: „Să luăm aminte, noi, care suntem făpturi, ce a pățimit Lucifer, cel ce era cu noi; cel ce era lumină, acum întuneric s-a făcut. Că cine este ca Dumnezeu?“ Numele de Mihail vine de la Mi-ca-El, ce înseamnă „cine este ca Dumnezeu“. Așa a fost înfăptuită unirea tuturor îngerilor credincioși Domnului, îngerul Mihail fiind căpetenie a celor buni și mare binefăcător al mântuirii noastre. Prin acești îngeri s-au realizat mari faceri de bine ale lui Dumnezeu oamenilor, ei reprezentând mijlocitori, ajutători și rugători către Domnul. Mihail, mai mare peste oștile cerești, ne izbăvește de toate primejdiile, de boli, de păcate. A fost pus drept căpetenie a îngerilor, în locul lui Lucifer, lumina celui ce a căzut nesuferind-o.

Acest Sfânt Arhanghel este considerat de ucraineni patronul Kievului, capitală a Ucrainei. Vechea stemă a orașului era împodobită cu chipul Sfântului, cu sabie.

Este considerat un cavaler curajos, biruitor al tuturor puterilor întunecate ale Pământului. Când tuna, se zicea că „arhistrategul binecuvântează, iar arhanghelul Gavriil împrușcă dracul“.

Tot în această zi, este sărbătorit și preafrumosul și înveselitorul arhanghel Gavriil, care luând chip văzut, a înfăptuit multe binefaceri omenirii. Îl anunță pe Daniil de venirea lui Mesia Hristos. Tot el vestește celor doi bătrâni Ioachim și Ana că vor aduce pe lume pe

Doamna, Stăpâna noastră, Sfânta Maria Născătoare de Dumnezeu. Vestește preotului Zaharia nașterea lui Ioan Botezătorul, Botezătorul Domnului. Tot el o anunță pe Fecioara din Nazaret de nașterea de la Duhul Sfânt a Domnului Hristos, Mântuitorul lumii (Luca: 1,28).

Unii susțin că tot arhanghelul Gavriil, îmbrăcat în veșmânt alb, pogorându-se din cer, ar fi răsturnat piatra de pe ușa mormântului și a șezut deasupra ei, în ceasul Învierii Domnului. El a fost cel dintâi, ce a dat de veste mironosițelor despre Învierea Domnului.

Pentru toate acestea, biserica lui Hristos a hotărât prăznuirea celor doi arhangheli împreună, rugându-i ca prin mijlocirea și rugăciunile lor să aflăm izbăvire de rele în veacul de acum însemnând învrednicia bucuriei și a Împărăției cerești în veacul ce va veni.

În credința populară, Arhanghelul Mihail este considerat drept ocrotitor al vânătorilor. Cei bătrâni, aprinzând focul în pădure, în clipele de odihnă povestesc legende despre ocrotitorul lor.

În biserică fiecare creștin aprinde în timpul slujbei o lumânare, ce simbolizează „lumina veșnică” ce-l va însoți pe lumea cealaltă. Ea va lumina calea întunecată a celui care va muri de o boală năprasnică, sau a celor care în momentul respectiv n-au avut o lumânare aprinsă.

Se pare că inițial Arhanghelul a fost sluga diavolului. Văzându-l în preajma acestuia, Sfântul Petru l-a invitat la Domnul.

– Cum pot eu să mă duc la Dumnezeu, când sunt păcătos?

– Vino, Dumnezeu te va ierta.

Odată Sfântul Mihail se scălda împreună cu diavolul. Dumnezeu a înghețat apa ca să-l salveze pe Mihail de necurat. Diavolul rămăsese sub gheață. Sfântul Mihail a început să se ridice spre cer. Spărgând gheața, diavolul se apropia de Sfânt.

– Doamne, mă ajunge diavolul, – strigă Sfântul Mihail. Atunci Dumnezeu îi spuse Sfântului Ilie:

– Ilie, ia tunurile și trage în diavol!

Când a tras în necurat, Sfântul Ilie i-a tăiat aripele, dând posibilitatea Arhanghelului să ajungă nevătămat în cer. Este considerat primul sfânt sfințit de Dumnezeu, rămânând de-a dreapta Domnului.

În multe legende Arhanghelul Mihail apare ca un cavaler, judecător, apărător și ocrotitor al vânătorilor. De aceea, vânătorii în aceasta zi merg la slujbă și aprind o lumânare în fața icoanei Sfântului. În calendarul popular, această zi e considerată o sărbătoare veselă cu oște bogate.

O altă legendă spune că odată dracul i-a spus lui Dumnezeu:

– Eu mă voi ascunde astfel, încât tu nu mă vei omorâ.

– Ba te voi omorî, – răspunse Dumnezeu.

– Mă voi ascunde în spatele unui om.

– Și Eu îl voi omorî și-i voi da împărăția cerului.

Dracul a enumerat toate locurile în care s-ar putea ascunde, uitând de alun. „Iată de ce, când te prinde o vijelie în pădure, ascunde-te sub un alun, că acolo nu vei fi transit“, conchide legenda.

Într-o altă legendă, sunt relatate pășaniile unui vânător. În timpul vânătorii a fost prins de o ploaie mare. Căută un alun. L-a găsit aproape de râu. Sub o stâncă, văzu o făptură ciudată, asemănătoare unei momâi. Când fulgerul și ploaia s-au oprit, făptura ieși din adăpost. Și-a ridicat nasul în sus, strâmbându-se. Îl întârâta pe Arhanghelul Mihail. Vânătorul își dădu seama că în fața lui este însuși necuratul. Îndreptă arma spre stâncă și trase. Făptura a dispărut. La locul cu pricina nu mai era nimic, decât puțină smoală. Creștinii știu că dacă dracul e omorât, nu rămân urme de sânge sau oase, ci numai smoală. Atunci a apărut Arhanghelul Mihail cu arma în mână, zicând:

– Ce dorești pentru că l-ai omorât pe drac?– Vânătorul răspunse:

– Să schimbăm armele.

– Nu. Această armă nu ți se potrivește. Cere altceva!

– Sfinte Mihaile, eu sunt vânător. Cel mai frumos dar pentru mine este arma Dumneavoastră.

– Dacă ești așa de insistent, ia-o și dă-mi-o pe a ta. Nu uita. Dacă te vei sătura de ea, vino în acest loc și le vom schimba.

Vânătorul fu de acord. Luă arma lui Mihail și plecă. Tot ce-i ieșea în cale, împușca. Nici fiara, nici pasărea nu se putea ascunde. În satul

~~~~~
acela era un lac, cu multe rațe sălbatice. A tras un foc și le-a omorât pe toate. Le-a pus în sac și le-a dus proprietarului acelui lac.

– Unde ai împușcat atâtea rațe? – îl întrebă proprietarul.

– Pe lacul Dumneavoastră.

– De câte ori ai tras?

– O singură data, boierule!

– Eu am auzit deasupra satului nostru un tunet, produs pe cerul senin.

Vânătorul s-a speriat. Se gândi să schimbe arma pentru a nu produce o nenorocire. A schimbat-o cu Mihail, după înțelegerea făcută. Se înapoia agale prin pădure spre sat. Observă un iepure. Îl ochi și-l împușcă. Văzu o rață – o împușcă și pe ea. În ce trăgea, omora. A început să se întrebe dacă nu cumva arma lui a fost reparată. Nu. A fost doar în mâinile Sfântului Mihail. Vânătorul înțelese că numai un sfânt putea să-i dea atâta putere.

Зміст

Вступне слово	5

ЗИМА/IARNA

Андрій Первозванний	13
Sfântul Apostol Andrei	17
Святого Миколая	21
Sfântul Nicolaie	26
Різдво Христове	30
Crăciunul	41
Новий Рік	56
Anul Nou	65
Водохреще	74
Bobotează	77
Івана Христителя	81
Sfântul Ioan Botezătorul	85
Петра Вериги	93
Sfântul Petru Veryha	97
Стрітєння	101
Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos	102

ВЕЩА/PRIMĂVARA

Явдохи	107
Sfânta Evdochia	109

„Всеїдний“ (Рябий) тиждень	112
Maslena	114
Сорок святих	116
40 de Mucenici	119
Теплого Олексі	123
Cuviosul Alexie, Omul lui Dumnezeu	126
Благовіщення	129
Bunavestire	133
Великий піст	138
Postul Mare	144
Вербна неділя	155
Floriile	158
Великдень – Пасха	162
Învierea – Paștele	167
Проводи/ Томина неділя/ Рахманський Великдень	177
Duminica Tomei / Paștele Blajinilor	180
Святий Юрій	183
Sfântul Mare Mucenic Gheorghe	188
Микола Чудотворець	192
Sfântul Nicolae – Făcătorul de minuni	194
Вознесіння	197
Înălțarea Domnului	198
Свята неділя – Трійця	200
Sfânta Treime (Troia)	205

ЛІТО/VARA

Івана Купала	213
Ivan Kupalo	
Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul	215
Празник Петра і Павла	218
Sfinții Petru și Pavel	221
Пророк Ілля	227

Prorocul Ilie	231
Перша Пречиста	235
Adormirea Maicii Domnului	238

ОСІНЬ/ТОАМНА

Друга Пречиста	245
Sfânta Maria Mică	247
Свята Покрова	251
Асоперământul Maicii Domnului	
Роскова	253
Святого Дмитра	257
Sfântul Dumitru	259
Святого Михайла	262
Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil	265

